

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI

TEZİ YAZAN
Kardelen AYNACI

Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi Kemal ATASOY
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğrt. Üyesi Orhan ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / TEMMUZ 2023

ONAY SAYFASI

T.C. ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

2021005009 numaralı öğrencimiz olan **Kardelen AYNACI** tarafından hazırlanan “**ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI**” başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından **oybirliği ile** Özel Hukuk Ana Bilim Dalı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi asıl üye – Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı– Asıl Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Asıl Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

03/07/2023

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

*Çalışmam süresince benden hiçbir desteğini esirgemeyen Biricik Annem Mutlu
AYNACI' YA ...*

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 03.07.2023

Kardelen AYNACI

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren danışman Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY hocama teőekkürlerimi ve őükranlarımı bir borç bilirim. Ayrıca bu süreçte desteğini benden esirgemeyen annem Mutlu AYNACI' ya teşekkür ederim. Çalıőmamın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

ÖZ

ÇOCUKLARIN KİŞİSEL VERİLERİNİN KORUNMASI

Kardelen AYNACI

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

Temmuz 2023, 170 sayfa

Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle birlikte kişisel verilerimiz hayatımızın her alanında işlenir hale gelmiştir. Günümüz teknolojisinde yetişkinlere göre daha bilinçsiz olan çocukların özellikle internet dünyasında daha aktif oldukları göz önünde alındığında, kişisel verilerin işlenmesi onlar açısından açık bir tehdit haline gelmiştir. 2016 yılında kabul edilen 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında birçok koruyucu hüküm mevzuatımıza girmiştir. Kanunda kişisel verilerin hangi şartlar altında işleneceği, ne şekilde rıza verileceği, aykırılık halinde korunma yollarından bahsedilse de, savunmasız ve korunmaya muhtaç olan çocuklar yönünden ayrıca koruma mekanizmaları öngörülmemiştir. Çocukların hayatlarını sağlıklı bir şekilde ikame ettirebilmeleri için kişisel verileri işlenen çocukların korunmasının yetişkinlere nazaran daha özel ve koruyucu hükümlerle ayrıca değerlendirilmesinin gerektiği aşikârdır. Çocukların kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilen ihlallerde, bu ihalelerin kim tarafından gerçekleştirildiğinin, gerçekleştirilen ihlallere karşı başvurulacak koruma yollarına ilişkin esasların belirlenmesi önem arz etmektedir. Çünkü işlenen kişisel verilerin herkes tarafından erişilebilirliği dikkate alındığından, bu durumun henüz kendisine ait kimliğini tamamlamamış olan çocuklar bakımından telafisi zor durumlar yaratacağı aşikârdır. Bu kapsamda bu çalışmada, toplumun gelecek kaynağını oluşturan çocukların verilerinin nasıl korunabileceğine ve hak ettikleri korumaya nasıl ulaşabileceklerine ilişkin Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Kişisel Verileri Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde korunması işlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kişilik Hakkı, Kişisel Veriler, Çocuk, Çocuğun Kişisel Verileri, Kişisel Verilerin Korunması.

ABSTRACT

PROTECTION OF CHILDREN'S PERSONAL DATA

Kardelen AYNACI

Master Thesis, Department of Private Law

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

July 2023, 170 pages

With the rapid development of technology, our personal data has now become processed in all areas of our lives. Considering that children, who are more unconscious than adults in today's technology, are more active in the internet world, the processing of personal data has become a clear threat to them. With the entry into force of the Law on the Protection of Personal Data No. 6698 adopted in 2016, many protective provisions have entered our legislation within the scope of the right to protect personal data. Although the law mentions the conditions under which personal data will be processed, how consent will be given, and the means of protection in case of inconsistency, no separate protection mechanisms are envisaged for children who are vulnerable and in need of protection. It is obvious that the protection of children whose personal data is processed should be evaluated separately with more specific and protective provisions compared to adults so that children can live their lives in a healthy way. In violations of children's personal data, it is important to determine the principles regarding the means of protection to be applied against the violations, by whom these tenders are held. Because the accessibility of the processed personal data is taken into account by everyone, it is obvious that this situation will create difficult situations for children who have not yet completed their own identity. In this context, in this study, the protection of children's data, which is the future source of the society, is handled within the framework of the provisions of the Turkish Civil Code, Turkish Code of Obligations, Turkish Penal Code and Personal Data Protection Law on how to protect their data and how they can reach the protection they deserve.

Keywords: Personality Right, Personal Data, Child, Child's Personal Data, Protection of Personal Data.

ÖNSÖZ

“Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması” adlı çalışma Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın amacı teknolojinin gelişmesiyle hayatımızın neredeyse her alanında işlenen kişisel verilerin hukuka uygun bir şekilde işlenmesini sağlayarak, özellikle çocukların sağlıklı bir birey olarak yaşamını devam ettirebilmesi için çocuklarının verilerinin nasıl korunabileceğine ve çocukların hak ettikleri korumaya nasıl ulaşabileceklerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Tez hazırlık sürecimde bilgisi ve tecrübesi ile desteğini hiç eksik etmeyen ve her zaman yol gösteren değerli ve saygı değer hocam Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY’A teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi her zaman yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Kardelen AYNACI

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiv
EKLER LİSTESİ	xvi
1. GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK VE ÇOCUK HAKLARI KAVRAMI VE ÇOCUĞA İLİŞKİN TEMEL AÇIKLAMALAR İLE ÇOCUĞUN KİŞİLİK HAKKI

1.1. Çocuk Kavramı	3
1.1.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde Çocuk.....	4
1.1.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Çocuk.....	4
1.1.3. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda Çocuk	5
1.1.4. 4857 Sayılı İş Kanununda Çocuk.....	5
1.1.5. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda Çocuk.....	5
1.2. Çocuk Hakları Kavramı.....	6
1.3. Çocuk Haklarına ilişkin Temel İlkeler	8
1.3.1. Ayrımcılık Yasağı İlkesi	9
1.3.2. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi	9
1.3.3. Çocuğun Yaşama ve Gelişme İlkesi.....	10
1.3.4. Çocuk Görüşünün Alınması İlkesi (Katılım İlkesi)	11
1.4. Çocukluğun Başlangıcı.....	12
1.4.1. Tam Doğum.....	13
1.4.2. Sağ Doğum.....	13

1.4.3. Cenin Durumu	13
1.5. Çocukluğun Sona Ermesi	14
1.6. Çocuğun Ehliyeti	16
1.6.1. Hak Ehliyeti.....	16
1.6.2. Fiil Ehliyeti.....	17
1.7. Çocuğun Velayet İlişkisi.....	20
1.8. Çocuğun Vesayet İlişkisi	22
1.9. Çocuğun Kişilik Hakkı	22
1.9.1. Kişilik Hakkı Kavramı	23
1.9.2. Kişilik Hakkının Niteliği.....	24
1.9.3. Çocuğa Ait Kişilik Hakkının Kapsamı.....	26
1.9.3.1. Maddi Kişilik Hakları	27
1.9.3.1.1. Yaşam.....	27
1.9.3.1.2. Bedensel Bütünlük	28
1.9.3.1.3. Sağlık Hakkı.....	29
1.9.3.2. Manevi Kişilik Hakları.....	30
1.9.3.2.1. Şeref ve Haysiyet	30
1.9.3.2.2. Resim ve Ses	32
1.9.3.2.3. Özgürlük.....	33
1.9.3.2.4. Ad	34
1.9.3.2.5. Özel Hayat.....	34

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, NİTELİĞİ VE TÜRLERİ, KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR VE İLKELER İLE KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

2.1. Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi	37
2.1.1. Uluslararası Düzenlemeler	38
2.1.1.1. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD).....	39
2.1.1.2. Birleşmiş Milletler (BM)	40
2.1.1.3. Avrupa Konseyi	41
2.1.1.4. Avrupa Birliği	42
2.1.2. Ulusal Düzenlemeler	45

2.1.2.1. Anayasal Düzenleme.....	46
2.1.2.2. Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu.....	47
2.1.2.3. Türk Ceza Kanunu	48
2.1.2.4. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.....	48
2.2. Kişisel Veri Kavramı ve Unsurları	49
2.2.1. Kişisel Veri Tanımı	50
2.2.2. Kişisel Veri Unsurları.....	51
2.2.2.1. Bilgi.....	52
2.2.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi	53
2.2.2.3. Bilginin Kişiyile İlişkili Olması	56
2.3. Kişisel Verinin Hukuki Niteliği.....	57
2.3.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü.....	58
2.3.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü	59
2.3.3. Kişilik Hakkı Görüşü	61
2.4. Kişisel Veri Türleri	62
2.4.1. Özel Nitelikli Kişisel Veri.....	62
2.4.2. Genel Nitelikli Kişisel Veri.....	65
2.5. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel Kavramlar	65
2.5.1. Veri İşleme	65
2.5.2. İlgili Kişi	67
2.5.3. Veri Sorumlusu	67
2.5.4. Veri İşleyen	69
2.6. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Genel İlkeler	70
2.6.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygunluk İlkesi	70
2.6.2. Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma.....	72
2.6.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme	73
2.6.4. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma.....	74
2.6.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç için Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme.....	75
2.7. Kişisel Verilerin İşlenme Şartları	76
2.7.1. Açık Rıza.....	77
2.7.1.1. Açık Rızanın Unsurları	78
2.7.2. Açık Rızanın Aranmadığı Haller.....	81
2.7.2.1. Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi	82

2.7.2.2. Fiili İmkânsızlık	83
2.7.2.3. Sözleşmenin Kurulması veya İfası İçin Gerekli Olması	83
2.7.2.4. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması	84
2.7.2.5. Kişisel Verilerin İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması	85
2.7.2.6. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması İçin Zorunlu Olması	87
2.7.2.7. Veri İşlemenin Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması	87
2.8. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUĞUN KİŞİSEL VERİLERİNİN İHLALİ VE KORUMA YOLLARI

3.1. Bir Kişilik Hakkının Görünümü Olan Çocukların Kişisel Verileri	91
3.1.1. Çocukların Açık Rıza Beyanı Ehliyeti	91
3.1.2. Kişisel Verileri İşlenen Çocukların Bilgilendirilmesi (Aydınlatma Metni)	94
3.1.3. Çocuğun Kişisel Verilerinin İhlali	96
3.1.4. Çocuğun Kişisel Verilerinin Ebeveyn Tarafından İhlali	97
3.1.5. Çocuğun Kişisel Verilerinin 3. Kişiler Tarafından İhlali	101
3.2. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Açısından Koruma Yolları	105
3.2.1. Veri Sorumlusuna Başvuruda Bulunma	106
3.2.2. Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyette Bulunma	107
3.3. Türk Ceza Kanunu Açısından Koruma Yolları	108
3.3.1. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu	108
3.3.2. Verileri Hukuka aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu	111
3.3.3. Verileri Yok Etmeme Suçu	114
3.4. Medeni Kanun Kapsamında Koruma Yolları	115
3.4.1. Koruyucu Davalar	115
3.4.1.1. Önleme Davası	116
3.4.1.2. Durdurma Davası	117

3.4.1.3. Tespit Davası.....	118
3.4.2. Tazminat Davaları	119
3.4.2.1. Maddi Tazminat Davası	120
3.4.2.2. Manevi Tazminat Davası	122
3.4.3. Vekâletsiz İş Görme Davası.....	123
3.5. Davacı ve Davalı Taraf.....	124
3.5.1. Davacı.....	125
3.5.2. Davalı	127
3.5.3. İhlalin Ebeveyn Tarafından Gerçekleşmesinde Taraf Durumu.....	127
3.6. Yetkili ve Görevli Mahkeme	128
4. SONUÇ	130
KAYNAKÇA	136
EKLER	151

KISALTMALAR

6698 Sayılı Kanun	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AK	: Avrupa Konseyi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
BM	: Birleşmiş Milletler
BMÇHS	: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
Çev.	: Çeviren
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
e.t.	: Erişim Tarihi
f.	: Fıkra
GPDR	: Genel Veri Koruma Tüzüğü
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
KVKK	: Kişisel Verileri Koruma Kanunu
m.	: Madde
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
Parg.	: Paragraf
R.G.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Sayısı
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Vd.	: Ve Devamı
vs.	: Vesaire

EKLER LİSTESİ

Ek-1. Tez Etik İzin İstek Formu	151
Ek-2. SOBE Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı.....	153
Ek-3. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Tez Etik İzin Yazısı	154

1. GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kişisel veriler, hayatımızın her alanında sıklıkla kullandığımız bilgiler halini almıştır. Günümüz teknolojisinde insanlar, günlük yaşantılarının neredeyse her anında kişisel verilerinin işlenmesine yönelik her türlü faaliyetle karşı karşıya kalmaktadırlar. İşlenen bu verilere herkes tarafından erişilebilirliği kişiyi hem maddi hem manevi zarara uğratabilmektedir. Bu nedenle günümüzde verilerin işlenmesinin ve korunmasının önemi artmıştır.

Teknolojinin hızlı bir şekilde büyüüp gelişmesiyle birlikte hayatımızın neredeyse her alanında işlenen kişisel verilerin bilhassa savunma mekanizması yeterince gelişmemiş olan çocuklar bakımından nasıl koruması gerektiği önem arz etmektedir. Zira çocukların algı düzeyinin yetişkinlere göre daha az olması onların teknolojinin kişisel verilerin işlenmesinde getirdiği riskleri kavrayamamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla çocukların özellikle internet âleminde kişisel verilerinin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesiyle cinsel istismar ve sömürü, tehdit, şantaj, siber zorbalık ve özel bilgilerin kötüye kullanılması olmak üzere birçok tehlikeli durum yaratmaktadır. Bütün bu durumlar çocukların psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Söz konusu risk ve tehlikeler göz önüne alındığında, çocukların daha etkin bir koruma mekanizmalarına ihtiyaç olduğu aşikârdır. Birçok uluslararası mevzuat hükümlerinde çocuklara yönelik ayrıca koruyucu yönetmeler mevcut olmasına karşın, 7 Nisan 2016'da kabul edilerek yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda çocukların korunmasına yönelik hükümlere yer verilmemiştir.

Bu çalışma toplumda savunmasız ve korunmaya muhtaç çocukların kişisel verilerinin hukuka uygun olmayan bir şekilde işlendiğinde, kişisel verilerin korunması hakkının nasıl ve hangi yollardan ileri sürülebileceği mevzuatımız hükümleri kapsamında açıklanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, bu tez çalışmasıyla çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde açık rıza süreçlerinin yürütülmesi ve korunması bakımından gerekli tedbirlerin alınarak çocuklara yönelik etkin bir mekanizma geliştirilmesinin sağlanması noktasında da yol gösterici olması amaçlanmıştır. Belirtmek gerekir ki, çocukların verilerinin ihlalinde farklı mevzuatlarda düzenlenmiş olan koruma yollarının bir araya getirilerek çalışmada derlenmiş olması büyük önem taşımaktadır.

Birinci bölümde öncelikle çocuk kavramından bahsedilecek olup çeşitli mevzuat hükümleri kapsamında çocuğun tanımı ortaya konacaktır. Sonrasında çocuk hakları

kavramı ve buna ilişkin ilkelerden bahsedilecektir. Ardından çocukluğun başlangıcı ve bitişi ortaya konarak, çocuğun ehliyeti üzerinde durulup kişisel verilerin korunması velayet ve vesayet hükümleri kapsamında açıklanacaktır. Ve bu bölümde son olarak çocuğun kişilik hakkından ve kişilik hakkını oluşturan maddi ve manevi değerler bahsedildikten sonra kişilik haklarının korunması ele alınacaktır.

İkinci bölümde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu sistematığına bağlı kalınarak açıklamalara yer verilecektir. Öncelikle uluslararası mevzuattaki güncel düzenlemeler ele alınacaktır. Ardından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişisel verilerin tanımı ve unsurları açıklanacaktır. Ayrıca kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin hukuki görüşler ortaya konarak kişisel veri türleri ele alınacaktır. Sonrasında kişisel verilerin korunması hukukuna ilişkin temel kavramlar ve ilkeler üzerinde durulacak olup kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk sebeplerine dair açıklamalara yer verilecektir. Ve bu bölümün sonunda özel nitelikli kişisel verilerin ne olduğu belirlenerek işleme şartlarından bahsedilecektir.

Son bölüm olan üçüncü bölümde öncelikle uluslararası düzenlemeler ışığında çocukların rıza ehliyetinden ve çocuklara yönelik aydınlatma metninden bahsedilecektir. Sonrasında çocukların kişisel verilerinin üçüncü kişiler ve ebeveyn tarafından yapılan saldırılar günümüz örneklerden açıklanarak ardından bu ihlaller karşısında mevzuatımızda düzenlenen koruma yollarından bahsedilecektir.

Sonuç kısmında ise çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin günümüz şartları da göz önünde bulundurularak değerlendirme bir kez daha ortaya konmaya çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK VE ÇOCUK HAKLARI KAVRAMI VE ÇOCUĞA İLİŞKİN TEMEL AÇIKLAMALAR İLE ÇOCUĞUN KİŞİLİK HAKKI

1.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı en genel tanımıyla, Türk Dil Kurumuna göre “*küçük yaşta olan erkek veya kız*”, “*bebeklik ve erginlik arasındaki gelişim dönemindeki erkek ve kız çocukları*” şeklindedir.¹ Çocuk kavramı tarihimiz boyunca her toplumda var olmuş bir kavramdır. Çocuk kavramı kişinin doğumuyla başlayarak ergenlik safhasına kadar süren dönem içerisindeki konumunu ifade eder.² Çocuk kavramı yalnızca biyolojik bir anlam ifade etmeyip bununla birlikte sosyokültürel kökenleri olan bir kavram olması nedeniyle toplumdan topluma, kültürden kültüre ayrıca yaşanan çağın farklı yapısından dolayı yaşanan tarihe göre bu kavramın sınırlarını kesin şekilde çizmeyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, gerek ulusal gerekse uluslararası hukuki düzenlemelerde çocuk kavramı belirlenirken genellikle yaşın ilerlemesiyle akli melekelerinde gelişme göstermesinden ötürü yaş kriteri ölçüt olarak belirtilse de, esasen çocuğun tanımı ortaya konulurken incelenmesi gereken çocuğun ifade edilen gelişim evrelerini tamamlayıp tamamlayamadığıdır. Çünkü yaş sınırı her toplumda ve her çağda birebir kesinlik arz eden bir durum değildir. Yaş kriteri her toplumun sosyal, kültürel, ekonomik gibi değerlerine göre ve farklı hukuki düzenlemelere göre çeşitlilik gösterebilmektedir.

Henüz gelişimini tamamlamamış ve kendi savunma mekanizmaları yeterince gelişmemiş olan çocuklar için ortak payda tecrübesiz ve güçsüz olmalarıdır. Bu nedenle onlara kanunlar önünde özel bir korunma mekanizmasının sağlanması amacı mevzuatımızda da öncelikle çocuk kavramının oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. İç hukukumuzda çocuk kavramının erginliğe, yaşa ve işlenen suça göre mevzuatta çeşitli tanımlamaları mevcuttur.³ Mevzuatımızda çocuk kavramı ile ilgili farklı tanımlamaların olmasıyla birlikte genellikle on sekiz yaşını doldurmamayanlar için çocuk ibaresi kullanılmaktadır.

¹ **Türk Dil Kurumu Sözlükleri**, <https://sozluk.gov.tr/>, e.t.: 16.10.2022

² Barış Şahin, **Çocuk İşçilerin Korunması**, 1. Basım, Yetkin Basımevi, Ankara 2010, s. 21.

³ Cemil Çelik, “Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi”, **e-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık Ekonomi Dergisi**, 2005, S. 36, parç. 3. <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20MEDEN%DD%20HUKUK%20A%C7ISINDAN%20C7OCUK%20HAKLARININ%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm>, e.t.: 16.10.2022

1.1.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde Çocuk

Çocuk haklarına ve çocukların korunup uyumlu bir şekilde gelişmesi amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20 Kasım 1989’da “*Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*”sini kabul etmiştir. Bu sözleşmenin 1. maddesi 18 yaşının altındaki herkesi çocuk olarak kabul etmiştir. Günümüzde de çocuk kavramına yönelik hukuki düzenlemeleri devletler bu sözleşme maddesinde belirtilen tanım çerçevesinde oluşturmaktadır.⁴

Çocukların korunması ve aynı zamanda haklara da sahip olmaları gerektiğini belirten bu sözleşmeyle çocuk kavramına yönelik kesin bir tanım yerine çocukluğun bitişini kesin olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca taraf devletlere de yaş dışında başka ölçütlere göre çocukluğun bitişinde takdir yetkisi verilmiştir.

1.1.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Çocuk

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunumuz çocuğun tanımına ilişkin, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine uyum sağlayarak, tanımların ifade edildiği 6/f.-b maddesinde “*çocuk*”, henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak ifade edilmiştir. Ancak yaş ilerledikçe gelişme gösterecek olan anlama ve sonuçları idrak etme kabiliyetinin cezai sorumluluğu açısından m.31’de düzenleme yapmıştır. Buna göre fiili gerçekleştirdiği sırada 12 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğunun bulunmadığı ve haklarında ceza soruşturması başlatılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabileceği belirtilmiştir. Çocuk 12 yaşını doldurmuş fakat 15 yaşını doldurmamış ise 2 ihtimal söz konusudur. Eğer çocuk gerçekleştirdiği fiilin yasal sonuçlarını anlayamıyor, eylemlerini kontrol edemiyorsa 12 yaşını doldurmamış çocuklar gibi değerlendirilecektir. Ancak çocuk bu yeteneklerine sahipse hükme uygun şekilde cezasından indirim yapılacaktır. 15 yaşını doldurmuş 18 yaşını doldurmamış çocukların yasal anlam ve sonuçlarını kontrol etme yeteneğine sahip olduğu varsayılarak ceza ehliyetlerinin tam olduğu düzenlenmiştir ancak yaş küçüklüğü nedeniyle cezasında indirime gidilecektir.

Görüldüğü üzere Ceza Kanunumuzda yaş küçüklüğü kriteri üzerinde çocuk kavramı üzerinde durulmuştur. Bunun nedeni, yaşın ilerlemesiyle düşünme ve hareket etme gibi fonksiyonların da gelişme göstermesidir.

---

⁴ Mehmet Sağlam ve Neriman Aral, “Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları”, **Çocuk ve Medeniyet Dergisi**, C.1, S.2, 2016, s.51.

1.1.3. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununda Çocuk

Çocuk kavramı, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun tanımların ifade edildiği 3/f.1-a maddesinde daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşının altında olan kişi şeklindedir. Türk Medeni Kanunumuza göre kişi 18 yaşını dolduran kişinin erginliğe kavuşacağı hükme bağlamıştır. Ancak çocuk, evlilik yoluyla ya da mahkeme kararıyla ergin kılınmış olsa bile, Çocuk Koruma Kanunu kapsamında korunmaya devam edecektir.

1.1.4. 4857 Sayılı İş Kanununda Çocuk

4857 sayılı İş Kanunumuzda çocuk ve genç işçi arasında ayırım gözetilmiştir. Ancak bu kavramlara yönelik tanımlamalara “Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümlerinde yer vermiştir. Yönetmelikte ifade edildiği üzere, çocuk işçi 14 yaşını doldurmuş, 15 yaşını bitirmemiş ve ilköğretimini tamamlamış kişi şeklinde tanımlanmıştır. Genç işçi ise 15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi şeklinde ifade edilmiştir. Mevzuatımız çocuk sayılmanın sınırını çalışma hayatı açısından 15 yaş olarak kabul etse de, 4857 sayılı İş Kanunumuzun 71. maddesinde 4. ve 5. fıkra hükmünde tüm çocuk ve genç işçilerin çocuk olarak nitelendirilmiştir.⁵

1.1.5. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda Çocuk

4721 sayılı Türk Medeni Kanunumuza göre çocuk kavramı birçok hükümde yer almakla beraber kapsamlı bir tanımlaması bulunmamaktadır. Medeni Kanunumuzun muhtelif maddelerinde çocuk yerine küçük deyimi de kullanılmıştır. Fakat bu iki kavram birbirinden farklıdır.⁶

Esasen Medeni Kanunumuza çocuk kavramının iki farklı anlamı vardır. Buna göre, küçüğü yetişkinden ayırmak ve ebeveynine karşı soy bağıni belirlemek olmak üzere değişik anlamlarda kullanılmaktadır.⁷ Bu sebeple Kanunda 18 yaşını tamamlamayıp ergin olmayanların ehliyetlerinden bahseden hükümlerde küçük kavramı kullanılmaktadır. Çocuk kavramı ise, belli bir yaş ve erginlik durumu ile ilgili olmayıp

---

⁵ Şahin, s.23.

⁶ Çelik, prag. 12.

⁷ Emine Akyüz, **Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması**, Pegem Akademi, 5. Basım, Ankara 2016, s.100.

ana babaya karşı soy bağına belirtmek için velayet ilişkisi kapsamında kullanılmaktadır.⁸

Türk hukukunda çocukluk kişiliğın kazanılmasıyla başlar.⁹ Türk Medeni Kanunumuzun 28. maddesinde ifade edildiği üzere göre çocuğun tam bir şekilde sağ olarak dünyaya geldiği anda kişilik kazanılır. Burada önemli olan husus doğumun tamamlanarak ve çocuğun annesinin bedeninden yaşayarak ayrılmasıdır. Böylece kişiliğın başlangıcı çocuğun sağlıklı olarak anne bedeninden tamamen ayrıldığı zamandır.¹⁰ Ana rahminde henüz kişilik kazanmamış olan ceninin sağ doğması halinde mirasçılığın söz konusu olacaktır.¹¹ Bu demektir ki, mirasçılardan birisi cenin ise mirasın paylaşılması doğmasına kadar ertelenir.

Erginlik, Medeni Kanunumuzun 11. maddesine göre, 18 yaşının tamamlanmasıyla kazanılır. Ancak devamı hükümlerde belirtildiği üzere, şartları mevcut olduğu takdirde evlenme ile ya da mahkeme kararı ile ergin kılınma mümkündür. Erginliğin kazanılmasıyla çocukluk sona erecektir.

1.2. Çocuk Hakları Kavramı

Çocuk haklarına yönelik tanım, çocuğun bedensel, duygusal, zihinsel, ahlaki, ekonomik ve sosyal yönlerden iyi bir gelişim göstermesini ve korunmasını amaçlayan kurallar bütünü şeklinde ifade edilebilir.¹² On sekiz yaşını doldurmamış olan çocuklara insan haklarının ve anayasal hakların tanınmasıyla oluşan çocuk hakları Çocuk Hakları Sözleşmesiyle uluslararası hukukta yerini almıştır.¹³

Çocuk haklarını koruyan hukuk kuralları, çocuğun değerini korumanın araçlarıdır.¹⁴ Çocuğun kişiliğının tam ve sağlıklı olarak büyüyüp gelişmesi için, her türlü istismardan korunması için çocuk hakları ile ilgili düzenlemeler yapılmaktadır. Çocuk hakları aracılığı ile çocuk, zayıflığı ve ihtiyaçları dikkate alınarak korunur, kollanır ve çocukluk dönemini gerektiği gibi yaşama olanağına kavuşturulur.¹⁵ Çocuk hakları

---

⁸ İsmail Dede, **Çocuğun Velayet İlişkisinde Doğan Kişi Varlığı Zararlarının Tazmini**, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s.12.

⁹ Akyüz, s. 100.

¹⁰ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 13. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 11; Akyüz s. 101.

¹¹ Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, **Türk Özel Hukuku Cilt 2 Kişiler Hukuku**, 21. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s.21.; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, s. 15.

¹² Ali Naim İnan, **Çocuk Hukuku**, İstanbul Cezaevi Matbaası, İstanbul 1968, s. 202.

¹³ Rona Serozan, **Çocuk Hukuku**, Genişletilmiş İkinci Bası'dan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 9

¹⁴ Akyüz, s. 3.

¹⁵ Akyüz s. 3.

temel olarak, yaşama hakları, gelişme hakları, koruma hakları ve katılma hakları olmak üzere en geniş anlamıyla Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde yer almaktadır.¹⁶ Böylece insan haklarıyla ilişkili olan bütün haklar çocuklara da tanınmış ve hukukumuzda girmiştir.¹⁷

Çocuk haklarıyla ilgili hem uluslararası hem de ulusal olmak üzere çeşitli düzenlemeler mevcuttur. İlk olarak beş maddeden 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal tarafından 1931 yılında akdedilerek Türkiye tarafından da benimsenmiştir.¹⁸ Bildirgede çocukların güvenli ve sağlıklı bir düzen içerisinde yaşaması, bir felaket esnasında çocuklara öncelik sağlanması, çocukların her türlü istismara karşı savunulması konularına değinilmiştir.¹⁹ Çocuk haklarını konu olan diğer önemli belge 20 Kasım 1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'dir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Cenevre Bildirgesi esas alınarak bu belgelere paralel olarak hazırlanan bu bildirgede İkinci Dünya Harbi'nin çocukları daha fazla şiddete maruz kaldığı etkiler göze alınarak çocukların doğum öncesi ve sonrasında özel korunma ve bakıma gereksinim duyduğuna değinilmiştir.²⁰ Bildirge maddeleri devletler açısından bağlayıcı olmayıp maddeleri öğüt niteliğinde olması nedeniyle çocuk haklarına ilişkin daha etraflı ve bağlayıcı hükümleri içeren uluslar arası bir sözleşme yapılması fikri destek bulmuştur. Böylece Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylanan Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye Sözleşmeyi 09.12.1994 yılında onaylamış ve Sözleşme 17.01.1995 yılında hukukumuzda bir yasa olarak yürürlüğe girmiştir.²¹ Ulusal mevzuatımızda da Çocuk Hakları Sözleşmesi ışığında önemli düzenlemeler yapılmıştır. 1982 Anayasasının bütün temel ilkeleri çocuklar için de geçerli olup onlara da uygulanmaktadır. Güçsüzlerin korunup gerçek eşitliği yani sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamak Anayasa'mızdaki sosyal devlet ilkesinin gereğidir.²² Yine aynı şekilde anayasamızda mevcut eşitlik ilkesi de çocuk hakları

---

¹⁶ Feriha Bilge Tanrıbilir, **Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları**, 1. Basım, Yetkin Yayınevi, Ankara 2011, s.46.

¹⁷ Akyüz, s. 4.

¹⁸ Akyüz s. 39.

¹⁹ Sevil Lale Kurt, "Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması", **Sosyal Politika Çalışmalar Dergisi**, S.36, 2016 s. 104.

²⁰ Kurt, s. 105.

²¹ Akyüz, s. 41.

²² Hayrunnisa Özdemir ve Ahmet Cemal Ruhi, **Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları**, 1. Basım, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016 s.5.

açısından önem arz etmektedir. Anayasa'nın "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlıklı 41. maddesine göre, ailenin Türk toplumunun temeli olduğu, Devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli önlemleri alacağı, teşkilatı kuracağı vurgulanarak çocuğun yüksek yararı uygun oldukça ana ve babasıyla kişisel ilişki kurulabileceğine değinilmiştir.²³ Yine çocukların eğitimine, sosyal güvenliklerine, çalışma hayatında istismar edilmemelerine, kötü alışkanlıklardan korunmalarına, yargı sisteminde çocuklara özgü olumlu ayrıcalıklara, yurt dışında yaşayan Türk çocukların korunmasına ilişkin koruyucu hükümler Anayasa'da çeşitli maddelerde hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın bu direktiflerini gerçekleştirmek üzere Çocuk Hakları Sözleşmeleri ışığında da başta 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu olmak üzere en mühim değişiklikler çocuk hakları alanında yapılmıştır.²⁴ Anne-baba çocuk ilişkileri çocuğun yüksek yararı ve kararlara katılım hakkı ilkeleri çerçevesinde düzenlenmiş ayrıca evlilik içi ve evlilik dışı çocuk ayrımı kaldırılarak evlat edinme hükümleri yeniden düzenlenmiştir.²⁵ Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda Çocuk Hakları Sözleşmesine paralel olarak çocukları her türlü şiddete, istismara, sömürüye karşı koruyan hükümler getirilmiştir.

1.3. Çocuk Haklarına ilişkin Temel İlkeler

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuklara ilişkin evrensel ilkeleri tek bir belgede derleyen ve bağlayıcı niteliğe sahip ilk belgedir.²⁶ Sözleşme içeriğinde yaklaşık 40 tane çocuk hakkı bulunmakta olup bunların çocuğu doğrudan hak olmayıp çocuklara nasıl muamele edilmesi ve onlara neler sağlanması gerektiğine yönelik olması gereken standart ilkeler niteliğindedir.²⁷ Sözleşmede yer alan dört hak ise, devletlere yüklenen sorumlulukların yerine getirilmesinde ve çocuklara bahşedilen diğer bütün hakların kullanılmasında göz önünde bulundurulacak temel ilkeler niteliğindedir.²⁸ Bu ilkeler ayrımcılık yasağı, çocuğun yüksek faydası, çocuğun yaşama ve gelişmesi ve çocuğun görüşüne başvurulması ilkeleridir. Bu nedenle Sözleşmeye egemen dört temel ilkeyi özel olarak incelememiz tüm çalışmanın daha iyi anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.

---

²³ Özdemir ve Ruhi, s. 6.

²⁴ Özdemir ve Ruhi, s. 8.

²⁵ Ayküz, s. 32.

²⁶ Zihni Mery, **Çocuk Hakları**, 3. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2019, s. 76.

²⁷ Harun Bulut, **Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları**, 1. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2007, s. 241.

²⁸ Akyüz, s. 46.

1.3.1. Ayrımcılık Yasağı İlkesi

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinde çocuklara ayrımcılık yapmama ilkesinden bahseder. Buna göre, Sözleşme'deki haklardan tüm çocukların ayırım gözetilmeksizin yararlanacağından ve sadece ana babalarının, vasilerinin veya kendilerinin ırk, renk, dil, siyasal görüş, cinsiyet, kimlik, sakatlık, varlık ve benzeri ayrımları nedeniyle farklı işleme tabi tutulamayacağından bahseder.²⁹ Madde gereği yalnızca çocukların değil, aynı zamanda onların velileri, vasileri ve diğer aile fertlerinin de sahip oldukları statüler nedeniyle ayrımcılık yapılamayacağından bahseder. Bunun nedeni ise yetişkinlere yöneltilen her türlü ayrımcılığın çocukları da etkiliyor olmasıdır.³⁰

Çocuk hakları açısından ayrımcılık yasağı, tüm çocukların sözleşmeyle çocuklara sağlanan haklardan faydalanmasını garanti altına almayı amaçlamaktadır.³¹ Belirtmek gerekir ki, belirli bir kısım çocuğun meşru yoldan farklı olumlu muamelelere tabi tutulması, ilkeye aykırı davranıldığı anlamına gelmez.³² Şöyle ki, kendine has özelliklere sahip olan çocuklara karşı belirli davranış ve tutumlar ayrımcılık anlamına gelmez. Örneğin engelli çocuklara veya kız çocuklarına içinde buldukları durumdan dolayı farklı davranış biçimi gibi pozitif ayrımcılık ilkeye aykırılık teşkil etmez. Böyle bir durumda olumlu ayrımcılık yapılarak diğer çocuklarla eşitlik fiilen gerçekleştirilir.³³

1.3.2. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ele alınan diğer esas ilke ise çocuğun yüksek yararı ilkesidir. Çocuğun yüksek yararı, sözleşmenin 3. maddesinde "*yasama organları, yönetsel makamlar, mahkemeler, sosyal yardım kuruluşları ve ana baba tarafından çocuklarla ilgili olarak yapılan tüm faaliyetlerde çocuğun yararı göz önünde tutulacaktır.*" şeklinde ifade edilmektedir. Ancak ne Sözleşmede ne de kanunlarda bu ilkenin açıklaması yapılmamıştır. Çocuğun yararı çok çeşitli durum ve çok farklı şartlarda karşımıza çıkabilmekte olup, bütün bu şartları kapsayan bir tanımlamanın da yapılması pek mümkün değildir.³⁴ Hangi olanakların çocuğun yüksek yararına uygun tespit edilmesi için, problemlerin kökenine inerek etkili çözümlerin

---

²⁹ Serozan, s. 60.

³⁰ Serozan, s. 61.

³¹ Özdemir ve Ruhi, s. 15.

³² Yusuf Solmaz Balo, **Çocuk Koruma Hukuku**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Nisan 2013, s. 61.

³³ Özdemir ve Ruhi, s. 16.

³⁴ Akyüz, s. 49.

tasarlanması üzerinde durulmalıdır.³⁵ Aynı zamanda her çocuk açısından içinde bulunduğu şartlara göre değerlendirilmelidir.

Çocuğun yüksek yararına öncelik tanınması demek, yarar ikilemelerinde çocuğun tarafının tutulması, onun yararına uygun fiil ve işlem gerçekleştirilmesidir.³⁶ Çocuğun yüksek yararının önceliği kavramı iç hukukumuzda velayetin kullanılmasında, çocuğa bakma, temsil görevlerinin yerine getirilmesinde, onu yetiştirme ve evliliğin sona ermesinde çocuğun ebeveynlerinden hangisine verileceğinin belirlenmesinde, velayet hakkından yoksun tarafla kişisel ilişkilerin sağlanmasında, evlat edinmede ve çocuğun hukuki durumu ilgilendiren pek çok davada çocuğun yüksek yararına öncelik tanınır.³⁷ Sadece Medeni Hukukta değil, çocuk adalet sisteminde de mağdur veya suça sürüklenen çocuk açısından da çocuğun korunmasında da çocuğun yüksek yararına öncelik tanınır. Bu ilke aynı zamanda Sözleşmenin 12. maddesinde de temel ilke olarak belirtilir. Yasal süreçlerde de çocukların yüksek yararları ayrı ayrı belirlenmeli ve menfaat çatışmalarının uzlaştırılmasına gayret edilmelidir. Görüldüğü üzere çocuğun yüksek yararı birçok açıdan sürekli değişiklik gösteren dinamik bir ilkedir.³⁸

Çocuğun yüksek yararı kavramı çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyokültürel, ahlaki, ekonomik, hukuki bakımdan sağlıklı, özgür ve dengeli biçimde geliştirilmesinin korunup kollanmasıdır.³⁹ Çocuğun bulunduğu her ortamda sağlıklı bir şekilde yetişip gelişmesi için ana baba ve toplum tarafından bu ilke göz önünde bulundurulmalıdır.

1.3.3. Çocuğun Yaşama ve Gelişme İlkesi

En temel insan hakkı olan yaşama hakkı, çocuk hakları konusunda özel bir öneme ve önceliğe haiz ana ilkeler arasında belirtilmiştir.⁴⁰ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde her çocuğun temel yaşama hakkına haiz olduğu belirtilerek çocuğun yaşaması ve gelişmesi için gerekli önlemleri almaları yönünde taraf devletlere yükümlülük yüklenmiştir. Sözleşmenin devamı maddelerinde ise çocuğun yaşama ve gelişme hakkı ile ilgili farklı düzenlemelere yer vermiştir.

---

³⁵ Balo, s. 64.

³⁶ Akyüz, s. 49.

³⁷ Akyüz, s. 50.

³⁸ İnsan Hakları Ortak Platformu ve Uluslararası Çocuk Merkezi, **Çocuk Adalet Sisteminde Çocuğun Yüksek Yararı Politika Belgesi**, Ankara 2012, <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/cocuk-adalet-sisteminde-cocugun-yukse-yarari-politika-belgesi.pdf>, e.t. :30.10.2022

³⁹ Özdemir ve Ruhi, s. 17.

⁴⁰ Ercüment Erbay, **Çocuk Hakları**, 2. Baskı, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul 2019, s. 30

Çocuklara yaşama hakkının sağlanmasıyla birlikte, onları yaşatmaya yönelik gayeler, kurtarılan yaşamları yükseltme ve insan onuruna layık bir yaşam sürdürme yönündeki çabalar hep birlikte yürütülmelidir.⁴¹

Çocukların hayatta kalmasına yönelik çabalar, onların korunması, yükseltilmesi ve hiçbir ayrıma uğramaksızın gösterilecek çabalar ile beraber olmalıdır.⁴² Sözleşmeye göre devletler; çocuğun bedensel, zihinsel, ahlaksal, ruhsal, psikolojik ve toplumsal gelişimini, insan onuru ile eşgüdümlü bir biçimde gözetmeleri ve çocuğun mensubu olduğu toplumda özgür bir şahıs olarak yaşamını ikame ettirebilmesi için gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir.⁴³ Çocukları silahlı faaliyetlerden, küçük yaşta evliliklerden, idamdan, cinayet ve diğer şiddet olaylarından korumak, yetersiz beslenmeyi ve salgınlara son vermek, anne ve bebek ölümlerini azaltmak gibi önlemlerin alınması çocukların gelişme ve yaşama hakkının sağlanmasında devletlere düşen görevler arasındadır.⁴⁴ Böylece Sözleşme salt yaşam hakkını değil aynı zamanda çocuğun her yönden gelişmesi için en elverişli koşulların oluşturulmasını sağlamaktadır.

1.3.4. Çocuk Görüşünün Alınması İlkesi (Katılım İlkesi)

Çocuğun görüşünün alınması ilkesi Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12. maddesinde çocukların kendilerini ilgilendiren her konu hakkında katılım hakkının olduğu belirtilerek görüşlerini serbestçe ifade etme ve fikirlerini açık bir şekilde ortaya koyma hakkı tanınmıştır. Ayrıca Sözleşme çocuğun bir birey olarak yaş ve olgunluk derecesine göre şuan ki durumu ve geleceğini ilgilendiren konular hakkında fikirlerini serbestçe ifade edebilmesini kabul etmektedir.⁴⁵ Maddede de belirtildiği üzere çocuklar görüşlerini dile getirirken serbest bir şekilde yani hiçbir baskı altında olmadan gerçekleştirmelidirler. Bu konuda çocuklar herhangi bir engel ile karşılaşmamalı ayrıca hiçbir baskı ve zorlama altında olmamaları gerekir.⁴⁶

Ebeveynler veya yetişkinler tarafından çocukların görüşlerini serbest bir şekilde ve baskı altında olmadan ifade edebilmeleri için gerekli her ortam sağlanmalı ve onları her

---

⁴¹ Özdemir ve Ruhi, s. 16.

⁴² Kurt, s. 112.

⁴³ Kurt, s. 112.

⁴⁴ Rachel Hodgkin ve Peter Newell, **Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı** (Şebnem Akipek çev.), 2. Basım, Unicef ve Avrupa Birliği, 2003, s. 108, https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabi%20TR.pdf, e.t. : 30.10.2022

⁴⁵ Suat Ballar, **Çocuk Hakları**, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 1998, s.66 .

⁴⁶ Hodgkin ve Peter, s. 171.

koşulda desteklemeleri gerekmektedir. Çocuğun görüşü alınırken yaşı ve olgunluklarına bakılarak gerekli özen gösterilerek görüşleri alınmalıdır. Dolayısıyla çocuğun görüşünün alınırken herhangi bir yaş sınırlaması getirilmemiş olup bu durumda çocuğun yaş ve olgunluk kriterinin birlikte dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Kendi görüşünü sözlü bir şekilde bildiremeyecek olan çocukların fikir ve görüşlerinin alınması noktasında ise müzik, görsel sanatlar veya oyun yoluyla katılımı sağlanabilir. Çocuğun katılımı aynı zamanda demokrasi eğitiminin de bir parçasıdır.⁴⁷ O halde, bu hakkın çocuklara tanınması toplumların gelişmesi açısından da önem arz etmektedir. Ayrıca çocuklara bu hakkın tanınması, çocukların ileride kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilme, sorunlar hakkında sağlıklı önerilerde bulunabilme olanağı sağlamaktadır.

BMÇHS'nin 12. maddesinin 2. fıkrası çocuğu alakadar eden adli ya da idari uygulamalarda çocuğun doğrudan ya da temsilci aracılığıyla dinlenmesine fırsat verilmesinden bahseder.⁴⁸ Dolayısıyla çocuğu ilgilendiren hukuk ve ceza davalarında, her türlü adli ve resmi süreçlerinde çocuğun görüşünün alınması gerekmektedir. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi de verdiği pek çok kararında da çocuğun görüşün alınması ilkesine atıf yapmıştır. Nitekim bu konuda Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 2004/4582 Esas, 2004/5242 Karar, 23.04.2004 tarihli kararında; *"Müşterek Çocuklar 1990,1991 ve 1995doğumludur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 3 ve 6 maddeleri uyarınca idrak çağındaki çocuklar dinlenilmeksizin yazılı şekilde velayet düzenlemesi yapılması doğru bulunmamıştır, bozmayı gerektirmiştir."* şeklinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12. maddesine atıf yaparak karar vermiştir.⁴⁹

1.4. Çocukluğun Başlangıcı

Türk hukukunda çocukluk kişiliğin kazanılmasıyla başlar.⁵⁰ Türk Medeni Kanunumuzun 28. maddesinde çocuğun sağ olarak tam bir şekilde doğduğu anda kişilik hakkını kazanacağı ifade edilmiştir. Türk Hukukunda kişiliğin başlaması sağ ve tam doğum olmak üzere iki şarta bağlanmıştır.⁵¹

---

⁴⁷ Aydın Gülan, **1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı**, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, Umut Matbaası, İstanbul 2000, s.433.

⁴⁸ Akyüz, s. 17

⁴⁹ <https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2004-4582-k-2004-5242-t-26-04-2004-birlesmis-milletler-cocuk-haklari-sozlesmesi/107861/e.t. : 30.10.2022>

⁵⁰ Akyüz, s. 100.

⁵¹ Dural ve Ögüz, s. 17; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, s. 11.

1.4.1. Tam Doğum

Tam doğum, çocuğun tamamen anneden ayrılarak ana rahminin dışında bağımsız bir varlık kazanması demektir.⁵² Ancak doğumun tamamlanma zamanına ilişkin kanunda bir düzenleme mevcut olmayıp zorunlu organların dışında eksiklik veya biçim bozukluğu (sakatlık, körlük vs.) çocuğun tam doğumuna engel değildir.⁵³ Ayrıca doğumun tam olup olmadığı ile ilgili bir uyumsuzluk yaşanması durumunda tıp bilimindeki bilirkişilere başvurulur.⁵⁴

1.4.2. Sağ Doğum

Sağ doğum, kısa bir süre içinde olsa dahi çocuğun annesinden ayrı yaşamasıdır.⁵⁵ Çocuğun sağ doğumundan ne anlaşılması gerektiği yönünde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre çocuğun sağ doğmasının kabul edilmesi için hem kalp atışının hem de nefes almasının aynı andan bulunması gerektiği şeklinde olması gerekmektedir. Diğer bir görüşe göre ise sadece bir kere nefes alması sağ doğum için yeterli görülmektedir. Kabul edilen çoğunluk görüşüne göre ise, sağ olduğunu gösteren herhangi bir belirti sağ doğum için yeterli görülmektedir. Çocuk doğduktan çok kısa bir süre sonra ölse bile yine kişilik kazanmış ve kişiliği ölümle sona ermiş olur.⁵⁶

1.4.3. Cenin Durumu

Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin ikinci fıkrasına göre, tam ve sağ doğma koşulunu sağladığı takdirde hak ehliyetine sahip olacağı belirtilmiştir. Yani sağ ve tam doğma şartının gerçekleşmesiyle cenin hak ehliyetine sahip olacaktır. Bu nedenle kişilik, tam ve sağ doğması ile başlasa da geriye etkili olarak hüküm ifade eder.⁵⁷ Sağ ve tam doğum gerçekleşirse ceninin hak ehliyeti ana rahmine düştüğü andan itibaren kazanılmış olur, bu nedenle geçmişe etkilidir.⁵⁸ Bu hükmün amacı, ana rahminde olup henüz hak ehliyeti kazanmamış olan ceninin, sağ ve tam doğma koşullarını gerçekleştirdiği takdirde bir kişiliğe sahip olarak haklarının korunmasıdır.

---

⁵² Dural ve Ögüz, s. 17; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, s. 11.

⁵³ Özdemir ve Ruhi, s. 32.

⁵⁴ Ali Naim İnan, "Çocuğun Korunması ve Polis", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 37, S.1, Ankara 1980, s. 246.

⁵⁵ Dural ve Ögüz, s. 17.

⁵⁶ Dural ve Ögüz, s. 19.

⁵⁷ Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, Legal Yayınları, 7. Basım, İstanbul 2016, s.29; Dural ve Ögüz s. 21.

⁵⁸ Helvacı, s. 30; Dural ve Ögüz, s. 21.

Ceninin haklarını koruyucu düzenlemeleri ve önemli sonuçları özellikle miras hukukunda mevcuttur. Türk Medeni Kanunu'nun 582. maddesinde ceninin sağ doğmak şartıyla mirasçı olacağı belirtilerek, ana rahmine düştüğü anadan itibaren mirasçı olacağı şeklinde hüküm kurulmuştur. TMK m. 643/I'e göre de; mirasın paylaşımı sırasında henüz doğmamış cenin mevcut ise, miras paylaşımının ceninin doğumuna kadar erteleneceği belirtilmiştir.

1.5. Çocukluğun Sona Ermesi

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesi 18 yaşının altındaki herkesi ülkeler düzeyindeki yerel yasalar uyarınca erken yaşta reşit sayılma durumları dışında çocuk olarak kabul etmiştir.⁵⁹ Erginlik, belirli bir yaşın doldurulması ile ya da bu yaşın doldurulmasından önce evlenme ile ergin olma veya mahkeme kararı ile ergin kılınma şeklinde üç durumda olur.⁶⁰

Kanun koyucuların kendi toplumlarının sosyal düzenine göre belirledikleri yaş sınırına göre belirledikleri erginlik yaşına ulaşan çocuklar ergin kabul edilir. Erginlik yaşı her ülkenin kendi hukuk sistemlerince farklı olarak belirlenmiştir. Örneğin İsviçre, Fransa ve Almanya'da 18 yaşın; Avusturya'da 19 yaşın doldurulmasıyla erginlik kazanılır.⁶¹ Türk Medeni Kanunu'nun m. 11/f.1'e göre erginliğin 18 yaşının doldurulmasıyla başlayacağı belirtilir. Türk Medeni Kanunu'nda mevcut bu düzenlemenin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesi ile de uyumlu olduğu görülmektedir.

Normal erginlik yaşına ulaşmakla sona eren çocukluğun bir diğer sona erme hali ise Türk Medeni Kanunu'nun m. 11/f.2'de hüküm altına alınan evlenme ile ergin olma durumudur. TMK m. 124/f.1'e göre hem kadın için hem de erkek için normal evlenme yaşı 17 olarak belirtilmiştir. Bu yaşı doldurmuş çocuk, ayırt etme gücüne haiz olması halinde, velisinin veya vasinin izni olması halinde evlenebilir. Madde devamında ise, 16 yaşını doldurmuş çocuğun, olağanüstü bir durumun mevcudiyeti halinde ancak hakim onayı ile evlenebileceği belirtilmiştir. Olağanüstü durumun mevcudiyeti ise hakim takdirinde olup her somut olayın durumuna göre hakim tarafından ayrıca değerlendirilir. Önemli nedenlere, çocuğun evleneceği erkekten hamile kalması, çocuğun kimsesiz ve yoksul olması ve evlenme ile bu durumundan kurtulma olanağının

---

⁵⁹ Arif Nihat Alpsoy, "Uluslararası Hukuk ve Ulusal Mevzuatımız Işığında Mağdur Çocuklara Yönelik Düzenlemeler", **TBB Dergisi**, S.58, 2005, s. 251.

⁶⁰ Akyüz, s. 103.

⁶¹ Akyüz, s. 103.

bulunması gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir.⁶² Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 2003/7198 Esas, 2003/8271 Karar, 05.06.2003 Tarihli kararında pek önemli bir sebebin varlığını başkalarının yardımına muhtaç olmaktan kurtulma şeklinde değerlendirerek evlenme ehliyeti koşullarının sağlandığı kanaatine varmıştır.⁶³ Hakim tarafından verilen evlenme izni, belli bir kişi ile evlenilmesi üzerine verilir ve bu kararda çocuğun yüksek yararı gözetilmelidir.⁶⁴ Olanak bulunduğu takdirde veli ya da vasi dinlenir.

Diğer ergin olma durumu ise TMK m. 12’de hüküm altına alınan yargı kararıyla kazanılan erginliktir. Buna göre, 15 yaşını tamamlayan çocuğun ergin kılınmayı kendisi tarafından istemesi halinde, velisinin veya vesayet altında ise vesayet makamı olarak hukukumuzda kabul edilen Sulh Hukuk Mahkemesi’nin izni ve denetim makamı olarak kabul edilen Asliye Hukuk Mahkemesi’nin onayı ile gerçekleştirilir. Ergin kılınma talebi şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olması nedeniyle çocuğun bunu bizzat kendisi tarafından istemesi gerekmektedir.⁶⁵ Mümeyyiz küçük kişiye sıkı sıkıya bağlı olmasına rağmen bu hakkı yalnız başına kullanamaz, velayetleri sona erecek ana ve babanın birlikte erginlik istemine yönelik iradelerini açıklamaları gerekir.⁶⁶ Çocuk vesayet altında ise ayrıca vasinin dinlenilmesine gerek olmayıp, vesayet makamı olarak kabul edilen Sulh Hukuk Mahkemesi’nden izin ve denetim makamı olarak kabul edilen Asliye Hukuk Mahkemesi’nden onay alınmalıdır.⁶⁷

Madde hükmünde açıkça belirtilmemiş olsa da, hakim yargısal erginliğe karar vermeden önce çocuğun yüksek yararına uygun olup olmadığını resen araştırmalıdır.⁶⁸

Mahkemenin hüküm kurup kararın kesinleşmesiyle birlikte velayet veya vesayet sona erip çocuk erginliğin bütün hukuki sonuçlarından yararlanır, ancak kanunda evlenme gibi belirli yaşın öngörüldüğü durumlarda erginlik bu yaşın önüne geçemez; örneğin, mahkeme kararı ile ergin kılınan çocuk on yedi yaşını doldurmadan evlenemez.⁶⁹

---

⁶² Akyüz, s. 104.

⁶³<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2003-7198-k-2003-8271-t-05-06-2003-evlenme-ehliyeti/107549/>
e.t. : 01.11.2022

⁶⁴ İsmail Özmen, **Velayet Hukuku Davaları Çocuk Hakları Aile ve Çocuk Mahkemeleri**, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2013, s. 281.

⁶⁵ Dural ve Ögüz, s. 55.

⁶⁶ Serozan, s. 93.

⁶⁷ Dural ve Ögüz, s. 56

⁶⁸ Akyüz, s. 105.

⁶⁹ Özmen, s. 281.

1.6. Çocuğun Ehliyeti

Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesi, kişiliğin başlangıcını çocuğun tam ve sağ bir şekilde doğduğu an olarak belirlemiştir. Yukarıdaki başlık altında da detaylı bir şekilde izah ettiğimiz üzere, çocukluğun başlangıcı kişiliğin kazanılmasıyla başlamaktadır. Aynı maddenin devamı fıkrasında çocuk hak ehliyetine sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü anda geçmişe dönük olarak elde edilecektir. Yani çocuk hak ehliyetine kişi olması sebebiyle haizdir. Fiil ehliyeti ise çocuğun belli bir erginliğe ulaştıktan olduktan sonra haiz olduğu ehliyettir.

1.6.1. Hak Ehliyeti

Hak ehliyeti her çocuğun insan olmasından kaynaklanan sahip olduğu ehliyettir. Hak ehliyeti, kişinin haklara ve borçlara sahip olabilme ehliyetidir.⁷⁰ Türk Medeni Kanununun 8. maddesi her insanın hak ehliyetine sahip olduğundan ve bütün kişilerin hak sahibi olması ve borç altına girebilmesi konusunda eşit olduğundan bahseder. Hak ehliyeti kişinin istem ve hareketlerinden bağılı olmadan, kendiliğinde kazandığı ehliyet biçimidir.

Medeni Kanunumuzun 28. maddesindeki açık düzenleme uyarınca çocuk hak ehliyetini sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü anda kazanır. Medeni Kanuna göre küçük, sağ ve tam doğduğu andan itibaren ergin olduğu ana kadarki devrede bulunan gerçek kişi demektir.⁷¹ Hak ehliyeti kişinin, sağ ve tam olarak doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan itibaren kazanılırken hukuki açıdan kişilik, doğumun gerçekleşmesi ile kazanılmaktadır.⁷² Kanun koyucunun bu düzenleme ile amacı, doğmamış çocuğun sağ ve tam olarak doğması halinde, ana rahminde bulunduğu süre içerisinde çocuğa malvarlığı hakları bakımından koruma sağlamaktır.⁷³

Hak ehliyetinin eşitlik ve genellik olmak üzere iki temel ilkesi mevcut olup, bu ilkeler mutlak olarak özel hukukta uygulama alanı bulmaz yani hak ehliyetinin sınırlandırılmasına ilişkin bazı istisnalar mevcuttur.⁷⁴ Yaş, cinsiyet, yabancılık gibi durumlarda hak ehliyetinin sınırlandırılması ön görülmüştür. Çocukların hak ehliyetleri açısından Türk Medeni Kanunu'nda getirilen sınırlamalar mevcuttur. TMK m 124'e göre evlenme ehliyeti için 17 yaşın doldurulması ancak hakimnin takdirine göre

---

⁷⁰ Özdemir ve Ruhi, s. 33.

⁷¹ Akyüz, s. 86.

⁷² Dural ve Öğüz, s. 17; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, s. 40.

⁷³ Dural ve Öğüz, s. 21.

⁷⁴ Akyüz, s. 87.

belirlenecek olan olağanüstü durumun varlığı halinde 16 yaşın doldurulması şartı mevcuttur.⁷⁵ TMK m. 502'e göre vasiyetname yapabilmek için 15 yaşın doldurulması ve ayırt etme gücüne sahip olmak; TMK m. 503'e göre miras sözleşmesi yapabilmek içinse tam fiil ehliyetine yani ergin ayırt etme gücüne sahip olmak ve kısıtlı olmamak gerekmektedir.⁷⁶ TMK m. 341'e göre din seçebilmek için, TMK m. 413'e göre vasi olabilmek için ergin olma şartı mevcuttur.⁷⁷

1.6.2. Fiil Ehliyeti

Fiil ehliyeti, kişinin kendi iradi davranışları ile hak sahibi olabilmesine ve borç altına girebilmesidir. Hak ehliyeti kişilere eşit ve genel bir şekilde sağlanmış olup fiil ehliyeti sadece kişinin kendisinin gerçekleştirdiği fiilleri ile kendi isteğiyle hak ve borç edinmesidir.⁷⁸ Bu nedenle fiil ehliyeti, hak ehliyeti gibi doğuştan kişilerde mevcut olmaz. Fiil ehliyetinde önemli olan kişinin bizzat kendi fiilleri ile hak edinebilip borç altına girebilmesidir. Fiil ehliyetini düzenleyen kurallar emredici nitelikte olup hukukun; diğer alanlarında da uygulanan, önemli kavramlarından biridir.⁷⁹

Hak ehliyetine her çocuk haiz iken, fiil ehliyetine çocuğun sahip olabilmesi için belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Örneğin henüz yaşını bile doldurmamış olan bir bebek mülkiyet hakkına haiz iken, bu mülkü satıp devretmeye ehil değildir; bu nedenle fiil ehliyeti diri, somut, güncel bir ehliyettir.⁸⁰

Türk Medeni Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca fiil ehliyetini kazanabilmenin 3 şartının aynı anda mevcut olması gerekmektedir. Bu 3 şart ergin olmak, ayırt etme gücüne sahip olmak ve kısıtlı olmamaktadır. Bu 3 şarta sahip olan kişinin hukuk düzeni tarafından fiil ehliyetinin olduğu kabul edilmektedir.

Fiil ehliyetine sahip olabilmek için ilk şart ayırt etme gücüne haiz olmaktır. Ayırt etme gücü, kişilerin gerçekleştirdiği fiil ve işlemlerin amacını, sonuçlarını, kapsam ve etkilerini seçebilme ve bunlara uygun olarak hareket edebilme yeteneği olarak tanımlanması mümkündür.⁸¹ Kişiler, mevcut gerçeklikleri özümseyecek ve belirli bir durumda meydana getireceği çeşitli davranışlarının sonuçlarını öngörebilecek şekilde

---

⁷⁵ Dural ve Ögüz, s. 41

⁷⁶ Dural ve Ögüz, s.41.

⁷⁷ Dural ve Ögüz, s.41.

⁷⁸ Dural ve Ögüz, s.48; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, s. 47.

⁷⁹ Özdemir ve Ruhi, s. 32

⁸⁰ Serozan, s. 93.

⁸¹ Vehbi Umut Erkan ve İpek Yücer, "Ayırt Etme Gücü", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 60, S. 3, Ankara 2011, s. 488.

akli faaliyete haiz değilse, hareketlerinin sebep ve sonuçlarını doğru olarak kavrayabilme yeteneğinden yoksun kabul edilirler.⁸² Kişilerin bu şekildeki hareketlerine makul surette davranma yeteneği denilmektedir. Ayırt etme gücünden bahsedilmek için kişinin makul surette davranabilme yeteneğinin bulunması ve TMK madde 13'te bahsedilen ayırt etme gücünden yoksunluk hallerini ortaya çıkaran durumların mevcut olmaması gerekir.⁸³ Bu durumlar; yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk veya buna benzer sebeplerle akla uygun şekilde davranabilme yeteneğinden yoksun olma halleridir. Madde hükmünden anlaşıldığı üzere ayırt etme gücünü ortadan kaldıran hallerin sınırlı şekilde sayılmamış olduğu bu nedenle genişletilebileceği anlaşılmaktadır. Kişiler arasında çevre, eğitim, toplumsal köken, psikolojik gelişme yönünden farklılıklar bulunduğundan ayırt etme gücünün varlığı her somut olay uhdesinde farklı değerlendirilip belirlenmelidir.⁸⁴ Görüldüğü üzere, çocuklar açısından yaş küçüklüğü ayırt etme gücünü ortadan kaldıran hallerden sayılmıştır. Bu nedenle çocuklar yaşlarının küçük olduğu dönemde ayırt etme gücünden yoksundur ancak ilerleyen yaşlarında gerçekleştirdikleri fiillerin anlamlarını kavramaya ve buna uygun olarak hareket etmeye başlar.⁸⁵ Dolayısıyla hakim her somut olayda çocuğun sosyal çevresine, düşünce gelişimi gibi etkenleri ayrı ayrı değerlendirerek sonuçlandıracaktır.

Fiil ehliyetine sahip olabilmek için aranan bir diğer şart ise ergin olmaktır. Türk Medeni Kanunu'nun 11/f.1' e göre erginliğin 18 yaşının doldurulması ile kazanılacağı belirtilmektedir. Bunun dışında TMK m. 11/f.2'ye göre evlenmeyle ve TMK m.12'ye göre mahkeme kararı ile kişinin ergin kılınacağı Türk Medeni Kanunu'nda hüküm altına alınmıştır. Kişinin ergin kılınma hallerini yukarıda çocukluğun son ermesi başlığı altında ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Bu açıklamalar ışığında kişiler normal erginlik hali olan 18 yaşının doldurulmasıyla ve kanunda bahsedilen evlenme veya mahkeme kararı ile ergin olma durumları halinde kişi ergin olarak sayılabilecektir.

Fiil ehliyetine sahip olabilmenin son koşulu ise kısıtlı olmamaktır. Türk Medeni Kanunu'nun 405. ile 408. maddeleri arasında kısıtlama nedenleri belirtilmiştir. Bunlar; akıl hastalığı, akıl zayıflığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim, özgürlüğü bağlayıcı ceza ve yaşlılık, engellilik, deneyimsizlik veya ağır hastalık sebepleri gibi işleri yönetememe hallerinin varlığı

---

⁸² Abdülkadir Arpacı, **Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler)**, 2. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2000 , s. 21

⁸³ Erkan ve Yücer, s. 489.

⁸⁴ Akyüz, s. 111.

⁸⁵ Dede, s. 32.

halinde istek üzerinedir. Çocuklar kanundan dolayı kısıtlı olduklarından söz konusu bu hükümler kapsamında kısıtlanmış olmaları aranmayacaktır.⁸⁶

Kanun fiil ehliyetine sahip olabilmeyi, belirli bir akıl olgunluğuna sahip olup herhangi bir kısıtlama halinde olmayarak belirli bir enginliğe gelmiş olmayı kabul etmektedir. Doğum ile birlikte hak ehliyetine sahip olan çocuğun kural olarak fiil ehliyeti yoktur. Fiil ehliyetine sahip olmak için gerekli olan ergin olma, ayırt etme gücüne haiz olma ve kısıtlı olma durumlarına sahip olmayan çocuğun fiil ehliyetinin varlığı kabul edilir. Ancak ayırt etme gücüne sahip olan çocuk normal erginli dışında mahkeme kararı ile ya da evlenme ile ergin kılınması durumlarının mevcudiyeti halinde de fiil ehliyetine haiz olacağı kabul edilmektedir. Fiil ehliyetine sahip olmayan çocuğun, haklarını kullanması ve borç altına girebilmesi için kanuni temsilcisinin rızasına ihtiyaç vardır.⁸⁷

Ayırt etme gücünden yoksun olan çocuk tam ehliyetsizdir. Tam ehliyetsiz çocuklar hukuka uygun olan fiil ve işlemleri ile bir hak elde edip borç altına giremezler ayrıca hukuka aykırı fiillerinden dolayı kural olarak herhangi bir sorumluluk altına girmezler. Eş deyişle, bu kişiler kendi fiilleri ile lehe ve aleyhe hiçbir zaman hak sahibi olamayacakları ve borç altına giremeyecekleri gibi hukuka aykırı fiilleri ile başkalarına verdikleri zararlardan dolayı kendilerine herhangi bir sorumluluk yükletilemez.⁸⁸ Ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuğun yaptığı hukuki işlemlere kanuni temsilcisi sonradan icazet verse dahi geçerli olmayacaktır. Bu işlemin geçerli olabilmesi için yasal temsilci tarafından baştan yapılması gerekmektedir.⁸⁹ Türk Medeni Kanunu'nun 15. maddesi hükmü gereği ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuğun eylemleri hukuki sonuç doğurmayacağından dolayısıyla onlar için hukuki işlemleri yasal temsilcileri yapar.⁹⁰ Temyiz kudreti olmayan çocuklar velayet altında bulunduğundan yasal temsilcileri velileridir.

Ayırt etme gücüne sahip olan ancak henüz ergin olmayan çocuk sınırlı ehliyetsizdir. Her somut olayda çocuğun akla uygun şekilde davranabilme yeteneğinin olup olmamasını belirleyerek ehliyet durumunu değerlendirmelidir. TMK m. 16 gereği, ayırt etme gücüne sahip olan sınırlı ehliyetliler yasal temsilcilerinin rızası ile borç altına

---

⁸⁶ Akyüz, s. 110.

⁸⁷ Serozan, s. 98.

⁸⁸ Erkan ve Yüecer, s. 514-515.

⁸⁹ Akyüz, s. 91.

⁹⁰ Şakir Berki, "Türk Medeni Kanununda Küçüklerin Ehliyeti", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S.1, Ankara 1967, s. 127.

girebilirlerken, karşılıksız kazanma ve kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar yönünden ve gerçekleştirilen haksız fiilden sorumlu olma açısından tam fiil ehliyetine sahiplerdir.⁹¹ Ancak kanun sınırlı ehliyetsiz çocukların evlenme, ergin kılınma, evlat edinme, adın değiştirilmesi gibi haklarını kullanırken yasal temsilcinin de rızasını aramaktadır.

1.7. Çocuğun Velayet İlişkisi

Kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olan velayet hakkı; çocuğun menfaatini önceleyerek çocuğun kişilik anından başlayıp ergin olduğu ana kadar ve istisnai hallerde ergin olduktan sonra da çocuğun kişisel haklarına ve malvarlığına özen gösterme, onu savunma ve gerektiğinde temsil etme yetkisi ve yükümlülüğünü anne ve babaya sağlayan haktır.⁹² Çocuğa ilişkin hak ve yükümlülükleri içinde barındıran bir kurum olan velayet, küçük veya kısıtlı üzerinde olmasına önem atfedilmeksizin çocuğun ebeveynine, ana ve babasına özgüdür.⁹³ Türk Medeni Kanunu 335 ve devamı hükümlerinde velayet kurumunu düzenlemiştir. Buna göre, Evlilik birliği içerisinde doğan çocuğun velayet anne ve babasındadır ve evlilik birliğinin devamı süresince de anne ve baba velayeti beraber kullanır. Boşanma ile evlilik birliğinin son bulunduğu durumlarda ise çocuğun velayeti bırakılan tarafa ait olur. Çocuğun evlilik birliği olmadan dünyaya gelmesi durumunda ise velayet annededir. Velayetin doğumdan önce anneden alınmış olması ya da annenin küçük, kısıtlı ya da ölmüş olması gibi durumlarda, hakim çocuğa vasi atanmasına ya da velayetin babaya verilmesine karar verir. Ancak velayet hakkının babaya verilebilmesi için baba ile çocuk arasında tanıma veya babalık davası kurumlarından biriyle soy bağının kurulması gerekmektedir.

Velayetin kapsamı çocuğun erginliğe ulaşmasıyla son bulur. Ancak çocuğun ergin olmasından sonra kısıtlanmasını gerektiren bir durumun mevcudiyeti halinde, TMK m. 335/f.2 hükmü kapsamında eskisinden farklı bir vesayet rejimi kurulması yerine eski velayet rejimi sürdürülecek olup; tam tersi halindeyse yani çocuk ergin olmasa da ana babanın sorumsuzluğu veya güçsüzlüğü sebebiyle elinden alınması durumunda da hakim tarafından velayet kaldırılıp çocuğa vasi atanmasına karar verilebilecektir.⁹⁴ Anne ve babanın velayet kapsamında sorumluluğunu yerine getirmemesi, çocuğa

---

⁹¹ Dural ve Ögüz, s. 85.

⁹² Haluk Tandoğan, “Velayetten Doğan Kanun İhtilafları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.3, S.2, 1946 Ankara, s.505; Özdemir ve Ruhi s. 983; Akyüz, s.236.

⁹³ Caner Taşatan, “Velayetin değiştirilmesi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.28, S. 1, Haziran 2022, s.388-389.

⁹⁴ Serozan, s. 251.

gerekli özeninin gösterilmemesi, korumaya ilişkin yükümlülüklerinin ağır biçimde ihmal etmesi gibi nedenlerle hakim, çocuğun velayetinin anne ve babasından alınarak çocuğun vesayet altına alınıp çocuğa vasi atanmasına karar verecektir. Bu konuda Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 2010/7251 Esas, 2010/20509 Karar ve 07.12.2010 tarihli kararında; “*Toplanan delillerden; davalılardan babanın çocuğa şiddet uyguladığı, annenin ise çocuğun cinsel ve ruhsal bütünlüğünü korumaya ilişkin yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı, alınan koruma önlemlerinin de yetersiz kalacağı (TMK. md. 348/ilk) anlaşılmaktadır. O halde davanın kabulü ile ana ve babanın her ikisinden de velayetin kaldırılmasına (TMK. md. 348/2); çocuk için davacı kurum tarafından vesayet davası açılmamışsa, çocuğa bir vasi atanması (TMK. md. 348/3) için durumun Sulh Mahkemesine ihbarı kararı verilmesi gerekir.*” Şeklinde hüküm kurarak velayetin kaldırılmasına karar vermiştir.⁹⁵

Velayet hakkının kullanılmasındaki asıl gaye çocuğun üstün yararının korunmasıdır, öyle ki Medeni Kanun velayet hakkının çocuğun yararına kullanımını içermediği hallerde velayet hakkının ortadan kaldırılmasına imkân tanımıştır.⁹⁶ Dolayısıyla, anne baba açısından sadece hak ve yetkileri içermemekte olup aynı zamanda görevleri de kapsamına aldığı dikkate alındığında, velayet hakkının esasen çocuğun faydasına yönelik hizmet ifa eden, ana baba tarafından kendi çıkarlarına kullanılmayacak bir kurum olduğu ortaya konulmuştur.⁹⁷

Velayet, sadece onu kullanan tarafa yönelen bir hak değil, aynı zamanda çocuğun haklarını kullanmasında bağımsızlık kazandırması, yararlarının korunması ve geliştirilmesine yönelik işlev barındıran sosyal bir yükümlülüktür.⁹⁸ Bu açıdan velayet hakkı kapsamında anne ve babalar, çocuğun kişilik kazanması, belli bir olgunluğa erişebilmesi, kendi başına kararlar alıp bu kararları uygulayabilmesi noktasında da çocuğun gelişmesinin göz önünde tutmalıdırlar.

Çocuğun malvarlığının yönetilmesi, korunması ve kullanılmasına ilişkin hak, ödev, ve yetkiler, çocuğun malvarlığı bakımından velâyetin kapsamına girer.⁹⁹ Aynı zamanda anne ve babalar velayet kapsamında üçüncü kişilere karşı çocukları yasal temsilcisi

---

⁹⁵ <https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2010-7251-k-2010-20509-t-07-12-2010-velayet-in-kaldirilmasi/759695/velayet-in-kald%4%b1r%c4%b1lmas%c4%b1> e.t. : 10.11.2022

⁹⁶ Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuk Cilt III Aile Hukuku**, 9. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s.343.

⁹⁷ Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, **Aile Hukuku**, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s.276.

⁹⁸ Akyüz,s.208.

⁹⁹ Tuba Birinci Uzun, “Türk Medeni Kanununa göre Velayetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanma ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velayet Modeli”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.6, S.1, Ankara 2016, 138.

konumunda olup çocuğun ehliyet durumuna göre gerek tam ehliyetsizler gerek sınırlı ehliyetsizlerle ilgili düzenlenen hükümlere tabi olacaklardır.¹⁰⁰ Ana ve babanın velayet hakkını müşterek kullanması durumunda çocuğun temsilini de müşterek gerçekleştirecek olup çocuğu ilgilendiren hukuki işlemlerde her ikisinin de rıza beyanı aranacaktır.¹⁰¹ Velayet hakkı, şahsa sıkıya bağlı olan haklardan olup, bu niteliği bakımından başkasına devri mümkün olmayıp bu haktan vazgeçilmesi de olası değildir.¹⁰²

1.8. Çocuğun Vesayet İlişkisi

Vesayet, velayet altında bulunmayan çocukların ya da kısıtlıların kişisel ve ekonomik çıkarlarını korunması ve onların temsil edilmesini öngören kamu hukuku kurallarına tabi bir kurumdur.¹⁰³ Zira vesayet, velayet altında olmayan çocuğun ve kısıtlıların korunması amacıyla düzenlenmiştir. Vesayet de velayet gibi yasal temsilciliğin bit türüdür.

Velayet altında bulunmayan ve henüz erginliğin olmayan çocuk vesayet altına alınır. O halde velayet altında bulunmayan çocuğa Sulh Hukuk Mahkemesi kararıyla vasi atanır. Türk Medeni Kanunu'nun 342. maddesinde belirtildiği üzere, vesayet makamının iznine bağlı olarak gerçekleştirilecek işlemler istisna olarak çocuğun vasi tarafından temsil edilmesine ilişkin durumlarda velayete ilişkin hükümler uygulanacaktır. TMK m. 462'de belirtilen işlemler açısından vasi, vesayet makamından; M.463'te belirtilen işlemlerden açısından ise vesayet makamı izniyle birlikte denetim makamından da izin alarak bu işlemleri gerçekleştirebilecektir.

1.9. Çocuğun Kişilik Hakkı

Kişilik, çocuğun sağ ve tam doğma şartını tamamladığı anda başlar.¹⁰⁴ Doğumu ile birlikte kişilik kazanan çocuk, kişilik hakkına sahip olur.¹⁰⁵ Kişilik, hak ve fiil ehliyetine sahip olan her bireyin, hukuk düzeni tarafından korunan değerlerinin tümünü

---

¹⁰⁰ Dural, Oğuz ve Gümüş, s. 347.

¹⁰¹ Dural, Oğuz ve Gümüş, s. 347.

¹⁰² Sevgi Usta, **Çocuk Hakları ve Velayet**, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s.23; Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 343.

¹⁰³ Dural, Öğüz ve Gümüş, s. 393.

¹⁰⁴ Dural ve Öğüz, s. 17; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, s. 10.

¹⁰⁵ Akyüz, s.129.

ifade eder.¹⁰⁶ O halde, çocuğun kişilik hakkı, doğumundan ölümüne kadar sadece birey olması nedeniyle korunan kişilik değerlerinin tamamıdır.

20.11.1989 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesinde de çocukların temel hakları saptanarak çocukların kişiliğinin korunmasına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.¹⁰⁷

1.9.1. Kişilik Hakkı Kavramı

Hukuk düzleminde kişi, sağ ve tam doğum ile birlikte kişilik kazanarak hak ve fiil ehliyetine sahip olur. Kişi böylece haklara ve borçlara sahip olabilir. Ancak hukuk düzlemi kişinin sahip olduğu ehliyetlerin yanı sıra kişiye, insan olmasından kaynaklanan maddi ve manevi bir takım değerlere de yüklemiştir. Bu değerler insanın kişiliğini oluşturur ve hukuk düzeni tarafından da koruma altındadır. Hukuki olarak kişilik kavramı, kişinin sahip bulunduğu öz niteliklerin bütünü olarak tanımlanmakta olup; bu öz niteliklerin bütünü üzerindeki hak ise kişilik hakkı olarak tanımlanmaktadır.¹⁰⁸

Türk Medeni Kanunu'nda kişilik hakkına ilişkin herhangi bir tanım yapılmamıştır. Ancak doktrinde, kişilerin yalnızca insan olma nedeniyle sahip olduğu, hukuk âleminde korunması yasalarca hüküm altına alınmış olan yaşama, bedensel bütünlük, sağlık, isim, şeref ve haysiyet, görsel ve işitsel değerler gibi kişiye sıkı sıkıya bağlı kişisel değerler üzerindeki bütün haklar olarak tanımlanmaktadır.¹⁰⁹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2007/9966 Esas, 2008/5096 Karar 10.04.2008 tarihli kararında kişilik haklarını "*kişinin doğumla kazandığı, bağımsız varlığını ve bütünlüğünü oluşturan, hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve çalışma özgürlüğü, onuru, ismi, resmi, sırları ile aile bütünlüğü ve duygusal değerlerinin tümü kişilik hakkını oluşturur*" şeklinde tanımlamıştır.¹¹⁰

Kişilik, insanın insan olması sebebiyle insan öznesinden bağımsız bir şekilde sahip olduğu hakları kapsar ve bu haklar maddi değer biçilemeyen, devredilemeyen, kural

---

¹⁰⁶ S. Hülya İmamoğlu, "Çocuğun Kişiliğinin Ana Babaya Karşı Korunması", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.54, S.2, Ankara 2005, s.183.

¹⁰⁷ Serozan, s. 49.

¹⁰⁸ İmamoğlu, s. 184.

¹⁰⁹ Ahmet Kılıçoğlu, **Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk**, 5. Basım, Turhan Kitabevi, 2016 Ankara, s.7.

¹¹⁰ <https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2007-9966-k-2008-5096-t-10-04-2008-ceza-mahkemesi-kararinin-hukuk-hakimini-baglayiciligi/386339/ki%c5%9filik+hakk%c4%b1> e.t. 11.11.2022.

olarak mirasçıya geçmeye mutlak haklardandır.¹¹¹ Kişilik kavramı sadece gerçek kişilere ilişkin bir kavram olmayıp aynı zamanda tüzel kişileri de kapsamı altına almaktadır ayrıca gerçek kişileri düzenleyen mevcut hükümler, niteliği uygun düştüğü ölçüde tüzel kişiler için de uygulama alanı bulmaktadır.¹¹² Dolayısıyla genel olarak kişilik hakkı kavramını, gerçek kişilerin doğduğu andan ölümlerine kadar, tüzel kişilerinse hak ehliyetini kazandıkları andan son bulmasına kadar olan süreçte, kişilerin ayrılmaz bir parçası olarak sahip olan ve hukuken korunmaya değer bulunan maddi ve manevi niteliklerinin bütünü olarak tanımlanabilir.¹¹³ Başka bir tanıma göre kişilik hakkı, kişinin kişiliğini oluşturan değerler üzerindeki hakkını ifade eden bir kavramdır.¹¹⁴ O halde kişilik hakkı, kişinin yaşam ve sağlık hakkına, bedensel bütünlüğüne, şeref ve haysiyetine, özgürlüğüne, ismine, sesine, resmine ve insan olmasından kaynaklanan kişiliğinin üzerindeki diğer bütün değerlerine ilişkin olan ve hukuk düzeninde koruma alanı bulan haklarının tamamını ifade eder.

1.9.2. Kişilik Hakkının Niteliği

Haklar para ile ölçülebilen değeri bulunup bulunmama açısından, kullanılmasının etkisi bakımından, ileri sürülebileceği çevre açısından, kullanma yetkisi gibi özellikleri yönünden çeşitli tasvirlerle göre sınıflandırılmaktadır.

Hak, para ile ölçülebilirlik açısından malvarlığı ve şahıs varlığı hakları olarak ikiye ayrılır. Hukuk tarafından korunan menfaatin para ile ölçülebilen değer taşıyıp taşınmamasına göre sınıflandırılan hak ayırımına göre şahıs varlığı hakları, malvarlığı haklarının dışında kalan, şahsın daha çok manevi dünyası ile ilgili olan haklardır.¹¹⁵ Kişinin kişilik hakkına herhangi bir saldırı olması durumunda ortaya çıkabilecek olan maddi veya manevi zararına yönelik olarak tazminat talebi, bu hakkın maddi niteliğinin olmaması hususunu değiştiren bir oldu olmayacaktır.¹¹⁶

İleri sürülebileceği çevre açısından haklar mutlak ve nispi hak olarak bir ayrıma tabidir. Buna göre kişilik hakkı mutlak haklardandır. Mutlak haklar, başkası tarafından

---

¹¹¹ Rona Serozan, "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.11, S.14, İstanbul 1977, s.93; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, s. 154; Dural ve Ögüz, s. 103.

¹¹² Dilara Yüzer, **1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.95.

¹¹³ Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, **Medeni Hukuk**, 7. Basım, Legal Yayınları, İstanbul 2021, s. 56; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, s. 154; Dural ve Ögüz, s. 103.

¹¹⁴ Ergun Özsunay, **Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu**, 4. Basım, Filiz Kitabevi, 1979 İstanbul, s.91.

¹¹⁵ M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, **Medeni Hukuk-Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 19. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 156.

¹¹⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 155; Dural ve Ögüz s, 103.

ihlal edilme, herkese karşı ileri sürülme ve herkesin bu haklara uyma yükümlülüğü altında olması niteliğinde haklardır.¹¹⁷ Bu kapsamda kişilik hakkı herkese karşı ileri sürülebilir ve herkes de bu hakka saygı duymak yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda kişilik hakkı sahibi, bu hakkının üçüncü kişiler tarafından ihlal etmesi söz konusu olan herkese karşı bu hakkını ileri sürebilir.¹¹⁸ Bu özelliği sayesinde başkalarının kişinin yaşam kapsamına karışmasına engelleyen bir koruma sağlar.¹¹⁹

Mutlak hak kapsamına giren kişilik hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.¹²⁰ Bu kapsamda kişilik hakkı devredilemez, kısmen bile olsa vazgeçilemez, miras olarak bırakılmaz, hak düşürücü süreye tabi değildir ve zamanaşımına uğramaz.¹²¹ Kişilik hakları, icra takibine konu olmazlar hacedilemezler ve iflas masasına girmezler.¹²² Ancak kişilik hakkının ihlal edilmesinden ötürü bir alacak hakkının oluşabilir ve oluşan bu olacak hakkı zamanaşımına tabi olacaktır.¹²³ Kişilik hakkının bizzat kendisi devrilmez olup ancak kişilik hakkının kullanımının başkasına devri söz konusu olabilir, örneğin isim hakkının kullanımının başkasına devri mümkün olabilmektedir.¹²⁴

Doğum ile birlikte kazanılan kişilik hakkı, kişinin ölümüyle sona erecektir. Bu kapsamda kişilik hakkının mirasçılara geçmesi söz konusu değildir.¹²⁵ Ancak bu durum, kişinin kendisi tarafından açılmış olan dava mevcutken ölmesi durumunda mirasçılarının bu davayı devam ettirmesi durumu söz konusu olabilecektir.¹²⁶ Ayrıca ölen kişinin kişisel haklarına saldırının mevcudiyeti halinde, bu saldırı ölen kişinin yakınlarının da kişisel haklarını ihlal ediyorsa, yakınlarının bu duruma ilişkin bizzat kendi adlarına dava açmaları da mümkündür.¹²⁷ Kişilik hakkı insanın insan olması sebebiyle sahip olduğu hak olup, bunun kazanılması için farklı bir edinmeye ihtiyaç yoktur. Kişilik hakkı şahsına münhasır bir hak olup sadece bu hakka sahip olan kişi bu hakkı en geniş yetkilerle kullanabilir.¹²⁸

---

¹¹⁷ Oğuzman ve Barlas, s. 156.

¹¹⁸ Oğuzman ve Barlas, s. 156; İmamdoğlu, s. 186.

¹¹⁹ Dural ve Öğüz, s. 103.

¹²⁰ Dural ve Öğüz, s. 104, Kılıçlı s. 182; Helvacı, s. 99.

¹²¹ Kılıçoğlu, s. 56; Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 156.

¹²² Helvacı ve Erlüle, s. 87.

¹²³ Helvacı, s. 102.

¹²⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 156.

¹²⁵ Helvacı, s. 100; Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 156.

¹²⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 157.

¹²⁷ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 157.

¹²⁸ Dural ve Öğüz, s. 103.

1.9.3. Çocuğa Ait Kişilik Hakkının Kapsamı

Türk Medeni Kanunu 23. ve devamı maddelerinde, Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinde, kişilik haklarıyla ilgili düzenlemeleri mevcuttur. Kanunun kişilik ile ilgili hükümlerine baktığımızda kişiliği oluşturan değerlerin tahdidi sayılmayarak genel bir düzenleme ile kişilik hakkından bahsedildiği görülmektedir. Böyle genel bir düzenleme ile yetinilmiş olması, kişi varlığı açısından zaman ihtiyaçlarına göre ayrıca teknolojinin de gelişmesiyle zamanın ihtiyaçlarına göre yeni unsurların nazara alınmasına olanak sağlamaktadır.¹²⁹ Böylece sürekli olarak gelişip büyüyen toplumda kişisel değerlerin de yaşam standartlarına göre çeşitlenerek çoğalması göz önüne alındığında, zamanın ilerlemesiyle birlikte farklı kişisel değerlerinde korunması sağlanmıştır. Sınırlı sayıda sayılmayan kişilik haklarını doktrin ve Yargıtay kararları doğrultusunda belirtilen tasniflere göre, maddi kişilik hakları ve manevi kişilik hakları olarak sınıflandırabiliriz. Bu kapsamda kişinin yaşam, bedensel bütünlüğü sağlık gibi değerleri kişinin maddi kişilik haklarını içerirken; kişinin şeref ve haysiyeti, ismi, özgürlüğü resim ve sesi gibi değerleri kişinin manevi kişilik haklarını içerir.

Kanunlarda genel bir çerçeve oluşturularak bahsedilen kişilik haklarına ilişkin yargılama aşamasında önüne gelen ihtilafa yönelik belirtilen menfaatin, kişilik hakkı niteliğinde olup olmadığı hakim tarafından takdir yetkisi kullanılarak doldurulacak bir kural içi boşluk niteliğindedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; kişilik hakkı kapsamına dahil olan değerler sınırlı bir şekilde sayılmadığından kişilik haklarından biri olan ekonomik özgürlüğün sona erdirilmesine yönelik hareketler, kişilik hakkı ihlâli mahiyetindedir.¹³⁰

Çocuklar, hukuken kişilik haklarının ne olduğunu kavrayabilme olguluğunda olmayabilirler. Aynı şekilde bu durumun çoğu yetişkin tarafından da ne anlama geldiği ve sonucundaki hukuki neticeleri bilinmemektedir. Ancak çocukların sahip olduğu hem maddi hem manevi değerlerinin hepsi, çocukların kişilik haklarının kapsamı içerisindedir. Özellikle günümüzde gelişip büyüyen teknolojiyle birlikte çocukların sahip olduğu kişilik hakları kapsamı da oldukça genişlemiştir.

¹²⁹ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 158.

¹³⁰ Ebru Ceylan, "Tekelleşmenin Rekabet Düzenine Etkisi ve Hukuki Durumu", Prof.Dr. Aydın Aybay'a Armağan, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.6, S.2, 2007 İstanbul, s.369.

1.9.3.1. Maddi Kişilik Hakları

Maddi kişilik hakları, kişinin bedensel bütünlüğü üzerinde sahip olduğu maddi varlığına ilişkin değerlerini içerir. Bu kapsamda yaşam hakkı, bedensel bütünlüğü, sağlık hakkı çocuğun manevi kişilik hakkını oluşturan değerlerdir.

1.9.3.1.1. Yaşam

Kişiyne ait değerlerden en önemlisi yaşamdır.¹³¹ Nitekim Anayasa'nın kişinin hakları ve ödevlerini içeren II. Bölümünün; "*Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı*" başlıklı m.17/f.1'de "*Herkes, yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*" denilerek yaşama hakkının kişinin en temel hakkı olduğu belirtilerek güvence altına alınmıştır. Bu hak Anayasa, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Ceza Kanunu ile de korunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu ifade edilmekte olup bu hak sözleşme ilkeleri uyarınca ayrımcılık yapılmaksızın tüm çocuklar için geçerli olduğu belirtilmektedir.¹³² Aynı maddenin devamı fıkrasında, taraf devletlere çocuğun yaşam hakkına yönelik hem hayatta kalması hem de gelişmesi gerekli çabayı göstermeleri gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Yaşam hakkı, kişinin maddi ve manevi bütünlüğünün korunması, devamlılığının ve gelişmesinin sağlanması ve varlığının olası saldırılarla bozulmasına engel olunması olarak tanımlanabilir.¹³³ Kişi öncelikle yaşam hakkını elde etmelidir ki ardından maddi ve manevi bütünlüğünün oluşturan diğer değerlerinden bahsedilebilsin. Bu nedenle diyebiliriz ki, kişinin yaşam hakkına yapılacak herhangi bir olası saldırı, o kişinin maddi ve manevi değerlerinin bütününe yapılmış sayılacaktır. Kişinin yaşamına yapılacak her türlü saldırı rızası dâhilinde bile olsa hukuka aykırıdır.¹³⁴ Yine hukukumuzda yaşam hakkının mutlak hak olarak kabul edilmesi nedeniyle kişinin kendi iradesine uygun olarak yaşamına son verilmesini istemesi olası değildir.¹³⁵ Bu nedendir ki hukukumuzda ötenazi diye tabir edilen kişinin çekti acılardan kurutulması için yaşamına son verilmesini istemesi mümkün değildir.

---

¹³¹ Helvacı, s. 107.

¹³² Kurt, s.111.

¹³³ Helvacı, 208, Kurt, s. 111.

¹³⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 159-160.

¹³⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 160.

Çocuklara yaşam hakkı, onları her türlü zararlardan korunmaları sağlanarak, kendilerini geliştirmelerine yönelik her türlü imkân verilerek ve onları hiçbir ayrıma maruz bırakmadan sağlanacaktır. Çocuklara yönelik daha iyi bir yaşam düzeninin sağlanarak onların yaşam koşullarının iyileştirilmesi, yaşayabilmeleri için gerekli yaşam standartlarını onlara verilmesi, kendilerini her yönden geliştirmelerine olanak sağlanması çocukların yaşama, gelişme ve hayatta kalma hakkı açısından büyük önem taşımaktadır.

1.9.3.1.2. Bedensel Bütünlük

Yaşam hakkını tamamlayan ve vazgeçilmez bir değer olan bedensel bütünlük, kişinin hem fiziki hem ruhsal olarak sahip olduğu mutlak bir hakkıdır. Anayasa m. 17/f.2'ye göre, “*Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.*” Kişinin vücut bütünlüğünü oluşturan organlar, kemikler, dokular ve diğer bütün kısımları bir bütündür ve korunan hak kişinin bu bütün varlığı üzerindedir.¹³⁶ Kişinin organ, kemik, doku veya uzvu fark etmeksizin vücut bütünlüğünü oluşturan herhangi bir paçasına yapılacak olan saldırı, onun hayatında tehlikeye yol açsın açmasın kişilik hakkının ihlali niteliğindedir. Kişinin bedensel bütünlüğü sadece sahip olduğu maddi varlığı olmayıp aynı zamanda ruhsal bütünlüğünü de kapsar.¹³⁷ Dolayısıyla kişinin yaralanması, cinsel saldırıya uğraması, işkence görmesi, ruhsal bütünlüğünün zedelenmesi gibi ihlaller kişilik haklarına saldırı teşkil edecektir.¹³⁸

Bedensel bütünlüğe yapılacak olan müdahale, kural olarak ancak kişinin rızasının varlığı halinde hukuka aykırı sayılmayacaktır.¹³⁹ Ancak rıza hukuka ve ahlaka, kamu düzenine aykırılık teşkil etmemelidir. Kişinin beden bütünlüğü tıbbi müdahalelerle, doku veya organ nakli gibi faaliyetlerle de ihlal edilebilir. Bu gibi müdahalelerde doktor tarafından yapılacak olan müdahalenin kişilik hakkını ihlal etmemesi için kural olarak kişinin rızasının alınmış olması gerekir.¹⁴⁰ Bu nedenle kişinin sağlığına kavuşması amacıyla doktor tarafından müdahalede bulunulması gerekli durumlarda kişinin rızasının olması, doktorun müdahalesinin hukuka aykırı olmasını engeller.¹⁴¹ Ancak acil bir müdahale durumunun varlığı halinde hasta kişinin sağlığına kavuşması

¹³⁶ Helvacı ve Erlüle, s. 106.

¹³⁷ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 160; Dural ve Ögüz, s. 104.

¹³⁸ Helvacı, S. 51.

¹³⁹ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 161; Dural ve Ögüz, s. 105.

¹⁴⁰ Helvacı, s. 112.

¹⁴¹ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir s. 161.

amacıyla doktor tarafından yapılan müdahale kişinin rıza alınmamış olsa da hukuka aykırı sayılmayacaktır.¹⁴²

Ayırt etme güzüne haiz olmayan tam ehliyetsiz çocuklara yönelik olarak vücut bütünlüğüne yapılacak tıbbi bir müdahalede söz konusu rıza velayet altında ise velisinden, vesayet altında ise vasisi olan yasal temsilcisi tarafından açıklanacak olup, ayırt etme gücüne sahip olan çocuğa ilişkin rızanın kendisi tarafından açıklanması gerekir.¹⁴³ Çocuğun bedensel veya ruhsal bütünlüğünün ihlal edecek şekilde her türlü davranış çocuğun kişilik hakkının ihlali niteliğindedir. Çocuğa yönelik sadece dışarıdan gelecek olan müdahaleler değil, velayet hakkına sahip anne ve babası veya vesayet altında ise velisi tarafından dövülmesi, üzerinde baskı kurulması, ruhsal açıdan bütünlüğünü zedeleyecek müdahalelerde bulunması da çocuğun bedensel bütünlüğüne saldırı teşkil eden durumlardır.

1.9.3.1.3. Sağlık Hakkı

Kişinin sağlığı, kişinin maddi kişilik değerleri içerisinde yer almaktadır. Sağlık ile vücut bütünlüğü farklı kişisel değerler olup, vücut tamlığı kişinin doğumla birlikte sahip olduğu tabii bir tamlıktır; sağlık ise bu tamlığın işleyişine ilişkin bir kavramdır.¹⁴⁴ Sağlık, kişinin sadece bedenindeki fiziksel bir rahatsızlığı olmaması değil, aynı zamanda kişinin ruhsal, psikolojik olarak da iyi olması halidir. Kişinin rızası haricinde hem bedensel hem de ruhsal sağlığına yapılacak her türlü müdahale kişilik hakkı ihlali niteliğindedir.

Kişinin sağlığına kavuşması amacıyla verdiği rızaya yönelik doktor tarafından yapılacak olan müdahale hukuka aykırı sayılmayacak olup; ayrıca acil bir durumun mevcudiyeti halinde kişinin yaşamını devam ettirmek amacıyla doktorun derhal müdahale etmesi durumunda kişinin rızasının alınması mümkün değilse doktorun müdahalesi yine hukuka aykırı sayılmayacaktır.¹⁴⁵

Tam ehliyetsiz çocuğun sağlığına yönelik tıbbi bir müdahalede, anne ve babasının rızası aranacak olup sınırlı ehliyetsiz çocuklarda ise çocuğun tek başına rızasının geçerli olup olmayacağı bu durum doktrinde tartışmalıdır.¹⁴⁶ Tedaviye rıza şahsa sıkı sıkıya bağlı hak olduğu için ayırt etme gücüne haiz olan çocuğun bizzat kendisi tarafından

---

¹⁴² Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 162; Dural ve Öğüz, s. 105.

¹⁴³ Dural ve Öğüz, s. 106.

¹⁴⁴ Erlüle, s. 104.

¹⁴⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 162; Dural ve Öğüz, s. 105.

¹⁴⁶ İmamoğlu, s. 206.

rızasının açıklanması gerekir.¹⁴⁷ Ancak çoğunluk görüşü olarak, sınırlı ehliyetsiz çocuğun tedaviyi reddetti hallerde anne ve babanın velayet hakkından doğan bakım ve gözetim sorumluluğuna dayanarak, anne ve babanın kararının çocuğun kararının önüne geçebileceği ifade edilmektedir.¹⁴⁸ Çocuğun sağlık hakkına yönelik olarak yapılacak her türlü hukuka aykırı müdahale, engel kişisel hakkının ihlali sayılacaktır. Yine çocuk üzerinde psikolojik baskı kurmak, ruhsal ve psikolojik halinde rahatsızlıklara sebebiyet vermek kişilik hakkına saldırı teşkil edecektir.

1.9.3.2. Manevi Kişilik Hakları

Manevi kişilik hakları, şeref ve haysiyeti, resim ve sesi, özgürlüğü, adı, özel yaşam alanı gibi kişisel değerlerini kapsamaktadır. Kişinin manevi değerlerinin tümü onun hayatının bir parçasını oluşturur. Bu değerleri genellikle kişinin toplumdaki diğer insanlarla olan ilişkisinden ötürü meydana gelen ve hukuk düzenince korunan değerleridir. Maddi kişilik haklarında olduğu gibi manevi kişilik haklarının ihlali durumunda da kişilik haklarına saldırı gündeme gelecektir.

1.9.3.2.1. Şeref ve Haysiyet

Şeref ve haysiyet, insanın insan olması nedeniyle kişinin kendisini geliştirmesi ve olgunlaştırmasıyla elde ettiği değerlerle toplumda ulaştığı yeri ifade eder.¹⁴⁹ Şeref ve haysiyet, kişinin öz saygısı ile kişinin toplum içindeki yeri ne olursa olsun sosyal yaşamındaki saygı görmesini sağlayan değerleridir.¹⁵⁰ Şeref ve haysiyet nispi bir kavram olup, kişinin sosyal yaşamına, mesleğine, aile yaşantısına, yaşadığı zamana göre değişiklik göstermektedir.¹⁵¹ Bu nedendir ki, hakim şeref ve haysiyete yönelik bir saldırı durumunun mevcut olup olmadığını o zaman ve o çevreye göre tespit ederek belirleyecektir.¹⁵²

Kişinin şerefi ve haysiyeti, toplum içinde yaşamasından ötürü doğduğu andan itibaren sahip olduğu temel manevi değerlerindedir. Şeref ve haysiyet kişinin toplumda gördüğü saygınlığın bir yansıması olarak meydana çıkar. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2012/179 Esas, 2012/412 Karar, 27.06.2012 tarihli kararında şeref ve haysiyete yönelik, “*Şeref ve haysiyet, dahil olduğu toplumun gerekli saydığı ahlaki*

---

¹⁴⁷ Dural ve Öğüz, s. 106.

¹⁴⁸ İmamoğlu, s. 206.

¹⁴⁹ Dural ve Öğüz, s. 130.

¹⁵⁰ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 168.

¹⁵¹ Dural ve Öğüz, s. 131; Kılıçoğlu s. 90.

¹⁵² Dural ve Öğüz, s. 131.

*niteliklere sahip olduğu ya da böyle kabul edildiği için, kişiye verilen değeri ifade eder. Kişinin onuru (şerefi) ve saygınlığı onun toplum içindeki tüm manevi değerlerinden oluşur” şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.*¹⁵³

Şeref ve haysiyete yapılan saldırılar kişiyi zor veya gülünç duruma sokmak, kişinin diğer insanlara kötü tanıtmak, mesleki ve ticari itibarını zedeleme gibi maksatlarla, iftira, küfür, hakaret, haksız şikayet ve eylemler gibi çeşitli şekillerde gerçekleşebilir.¹⁵⁴ Belirtmek gerekir ki, teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle artık hayatımızın bir parçası haline gelen sosyal medyada kullanıcıların kişilerin şeref ve haysiyetine yönelik eleştiri sınırlarını aşan ifade ve beyanlarda bulduklarını görmekteyiz. Söz konusu eleştirinin kişinin şeref ve haysiyetine yönelik bir saldırı teşkil edip etmediğini somut olayın özellikleri göz önüne alınarak makul seviyeli bir okuyucunun anlama şekli esas alınır.¹⁵⁵ Ayrıca şeref ve haysiyete yönelik saldırının kişinin bizzat isminin hedef alınarak ihlal edilmesi şart olmayıp, üçüncü kişilerce tanınmasını sağlayan emareler kullanılarak da yapılması ihlal niteliğindedir.¹⁵⁶ Bu duruma yönelik olarak ifade ve düşüncelerin eleştiri niteliğinde olup olmadığı yönünde değerlendirmesini Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2014/11995 Esas, 2015/8294 Karar, 22.06.2015 Tarihli kararında “...Davalının davacıya yönelik sosyal medya (twitter.com) üzerinden paylaştığı ifadeler yukarıdaki ilkelerle birlikte değerlendirildiğinde; tarafların gazeteci olduğu, kullanılan sözlerin mesleki eleştiri niteliğinde olup yavşak sözünün değer yargısı olduğu gibi, kullanılan mesaj içerisinde doğrudan davacıya söylendiğinin de anlaşılacağı görülmüştür. Bu nedenle davanın tümünden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile kısmen kabulüne karar verilmiş olması yerinde görülmemiş, kararın bozulmasını gerektirmiştir.” şeklinde belirtmiştir

Bağımsız kişiliğiyle toplumdaki her çocuğun da şeref ve haysiyet değeri doğduğu andan itibaren var olup onlara karşı gerçek olmayan olguların isnat edilmesi veya uygunsuz biçimde gereksiz yere incitici değer yargıları çocuğun şeref ve haysiyetine saldırı teşkil eder.¹⁵⁷ Çocuğu toplumda küçük düşürmeyi amaçlayan, onun bazı niteliklerinin eksik olduğu vurgulayan her türlü söz, yazı, jest, mimik, fotoğraf ile yapılan her türlü söylem veya ifade çocuğun şeref ve haysiyetinin ihlaline neden

---

¹⁵³ <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2012-179-k-2012-412-t-27-06-2012/1813577/> e.t.: 30.11.2022

¹⁵⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 171.

¹⁵⁵ Dural ve Öğüz, s. 133.

¹⁵⁶ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 172

¹⁵⁷ İmamoğlu, s. 212.

olur.¹⁵⁸ Sadece toplum değil anne ve baba da çocuğun şeref ve haysiyetine saygı göstermeli, onur kırıcı davranışlardan kaçınmalıdır. Çocuklar da şeref ve haysiyetlerinin korunmasına yönelik talep haklarına sahiptirler. Bu noktada çocuğun eğitiminde her türlü onur kırıcı önlemin hukuken kabul edilemez olduğu vurgulanmalıdır.¹⁵⁹

1.9.3.2.2. Resim ve Ses

Kişinin resmi ve sesi de manevi kişilik değerleri arasındadır. Resim kavramına kişinin fotoğrafı, portresi, karikatürü, her türlü kalem veya fırça ile çizilmiş olan resmi de girer.¹⁶⁰ Kişinin rızası yokluğunda resminin çekilmesi, kaydedilmesi, basılıp çoğaltılması, başkalarına gönderilmesi, yayınlanması kişilik hakkına saldırı teşkil etmektedir. Kişinin resminin kullanılmasına rıza göstermesinin varlığı halinde bu rızanın verildiği amaç dışında kişinin resminin kullanılması kişilik hakkına saldırı niteliğindedir. Ancak rızanın dışında hukuk uygunluk nedenlerinin varlığı halinde resminin yayınlanması kişilik haklarına saldırı teşkil etmeyecektir.¹⁶¹ Toplumla mal olmuş kişilerin resimleri televizyon programlarında haber amaçlı resimlerinin kullanılması bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.¹⁶²

Kişinin sesi de resim gibi her kişiye özgü olan ve onu diğer kişilerden ayırmaya yarayan kişilik değeridir. Resim gibi kişinin sesinin de kaydedilmesi, kullanılması, izinsizce dinlenmesi, başkasına iletilmesi kişilik hakkının ihlali niteliğindedir.¹⁶³ Bu konuda Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 2009/8119 Esas, 2010/7573 Karar, 23.06.2010 Tarihli kararında, *“Dosyadaki kanıtlardan; ses kaydının yasaya aykırı olarak, gizlice elde edildiği anlaşılmaktadır. Gizli yollardan ses kaydedilmesi, davacının gizli kalması gereken ye açıklanmasında kamu yararı bulunmayan özel yaşamı ile ilgili sırların dışarıya yansıtılması, davacının kişilik haklarına saldırı oluşturur. Yerel mahkemeye açıklanan olgular gözetilerek, davalıların kusurlu eylemleri ile Anayasa'ya TCK'na ve İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı davranışlarıyla davacının kişilik haklarına saldırıda buldukları benimsenip davacı yararına uygun bir tutarda manevi tazminat takdir edilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçeyle, istemin tümünden reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması*

¹⁵⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 168.

¹⁵⁹ İmamoğlu, s. 213.

¹⁶⁰ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir s. 174.

¹⁶¹ Dural ve Öğüz, s. 144.

¹⁶² Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir s. 175.

¹⁶³ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir s. 175.

gerekmiştir.” şeklinde hüküm kurarak davalarda delil niteliği taşıması için kişinin sesinin kayda alınmasının kişilik haklarına saldırı teşkil edeceğini belirtmiştir.¹⁶⁴

Çocukların kendilerine ait resim ve sesleri gerek ebeveyn gerekse diğer kişilerce kullanılması, herkes tarafından sürekli olarak erişilebilecek platformlarda yer alması çocukların kişilik haklarının ihlali niteliğindedir. Özellikle çocuklar açısından gerek yasal temsilci gerekse diğer kişilerce çocukların menfaatine aykırı şekilde fotoğraflarının veya sesini içeren videolarının sosyal platformlarda şüursuzca paylaşılması çocuklara telafisi güç zararlar verebileceği, onların psikolojilerini olumsuz etkileyebileceği göz ardı edilmektedir. Bu gibi durumlarda çocukların kişilik haklarının ihlali söz konusudur.

1.9.3.2.3. Özgürlük

Özgürlük, kişiliğin manevi değerleri arasındadır. Kişinin özgürlüğü hem Anayasa m. 19/f.1’de “ *Herkes kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir*” denilerek; hem de Medeni Kanun m. 23/f.2 ‘de “*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırmaz*” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Belirtilen maddeler özgürlüğün sınırlandırılmasını yasaklarken, Anayasamızın temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını düzenleyen 13. maddesinde belirtilen nedenlere uygun olarak özgürlüklere sınırlandırılmalar getirilebileceği de hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda, kişinin özgürlüklerinin bir kısmından veya tamamından vazgeçmesi yasaktır. Kişinin özgürlüklerine hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlandırmalar getirilmesi de mümkün değildir, aksi halde böyle bir sınırlandırma kişinin kişilik hakkına saldırı teşkil edecektir. Kişinin özgürlük değerinin içine istediği herhangi bir yerde kalma veya oradan ayrılma, dilediği yere seyahat yapma, herhangi bir vakıf ya da derneğe üye olma, din ve inanç özgürlüğü, sözleşme yapma, sosyal hayatına istediği ölçüde yön verme, malvarlığı ile ilgili istediği şekilde düzenleme yapma istedi mesleği icra etme gibi düzenlemeler girebilir.¹⁶⁵

BM Çocuk Hakları Sözleşmesinde de belirtildiği üzere insan hakları ile bağlantılı olarak çocuklara da tanınan hak ve özgürlük değerleri mevcuttur. Bu kapsamda çocuklar da fikren yeteri olgunluğa ulaştıklarında inanç özgürlüğü, ifade özgürlüğü kapsamında eğitimleriyle, sosyal yaşamlarıyla, din ve inançlarıyla, gelecek

¹⁶⁴ <https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2009-8119-k-2010-7573-t-23-06-2010-haksiz-fiillerden-dogan-sorumluluk/769941/> e.t.: 30.11.2022.

¹⁶⁵ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 167.

yaşantılarıyla ilgili konularda görüşlerini ifade ederek tercih yapabileceklerdir. Sonuçta bütün çocuklar kendini ilgilen konularda kendi özgür iradesi ile kendi seçimini ortaya koyabilme ya da kendi inancını oluşturabilme yetkinliğine sahip olabilmelidir.¹⁶⁶ Ancak çocuğun sahip olduğu bu özgürlükler yasal temsilcisi tarafından ölçülülük, çocuğun üstün yararı ilkelerine uygun olarak sınırlandırılabilir.¹⁶⁷

1.9.3.2.4. Ad

Manevi kişilik değerleri içerisinde olan ad, kişiyi toplumda belirli kılacak, kişiyi diğer kişilerden ayırt etmeye yarayan, kelime grubudur.¹⁶⁸ Aynı şekilde kişinin soyadı da kişilik değerleri içerisinde olup ailesine olan aidiyeti gösteren unsurdur. Kişinin sadece öz adı ve soyadı değil, müstear adı, lakabı, kısaltılmış adları, elektronik posta adresleri de kişinin kişilik değerleri içinde olup, TMK m. 24 Ve 25 hükümlerine göre koruma kapsamındadır.¹⁶⁹ Ayrıca TMK m. 26 ile 27 hükümlerine göre de ismin korunması yoluna gidilebilir. Kişinin ismi haksız olarak kullanıldığında, TMK m.26 kapsamında, bu saldırıya son vermesini isteyebilir ayrıca kusur söz konusu ise tazminat talebinde de bulunabilir.

Bütün çocukların isimleri üzerinde kişilik hakları vardır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. maddesi uyarınca her çocuğun adının olması gerektiği belirtilmiştir. TMK m. 339/f.5'de çocuğun adının anne ve babasının koyacağı hüküm altına alınmıştır. O halde, anne ve baba ikisi de velayet hakkına sahiplerse çocuğun ismi ikisi tarafından birlikte konur ancak anlaşılmasında halinde ise bu durum mahkeme yoluyla çözümlenecektir.¹⁷⁰ Anne ve baba çocuğun adını belirlerken onu küçük düşürecek veya alay konusu edilmesine neden olabilecek isimlerden çocuğun üstün yararı ilkesi gereği kaçınılmalıdır.¹⁷¹

1.9.3.2.5. Özel Hayat

AİHS'nin 8. maddesinde temel insan hakları olarak kabul edilen özel hayat, Anayasa'da "*Özel Hayatın Gizliliği*" başlıklı 20. maddesinde anayasal koruma altına

---

¹⁶⁶ Sevgi Usta, "Çocuğun; İnanç Özgürlüğü ve Bir Müdahale: Ana Babanın Çocuğun Dini Eğitimini Belirleme Hakkı", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, İstanbul 2010, s.178.

¹⁶⁷ Serozan, 260.

¹⁶⁸ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 105; Dural ve Ögüz, s. 169.

¹⁶⁹ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 159; Dural ve Ögüz, s. 180; Helvacı, s. 135.

¹⁷⁰ Dural ve Ögüz, s. 172.

¹⁷¹ Serdar Çelikel, *Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki sonuçları*, 1. Basım, Adalet Yayınevi, 2012 Ankara, s. 40; Dural ve Ögüz, s. 172.

alınmıştır. Kişinin özel hayatına ilişkin kanun koyucu tarafından yapılmış belirli bir tanımlaması mevcut değildir. Doktrinde ise kişinin hayat alanı; kamuya açık alanı, özel alanı ve gizlilik alanı olarak üç kademeye ayrılarak ifade edilmiştir. Buna göre kişinin herkesçe bilinmesinde sakınca görmediği hayat çevresi kamuya açık alan; kişinin sadece belirli veya belirsiz sınırlı kişilerce bilinmesini istediği ve kamudan saklı tuttuğu hayat çevresi özel alanı; kişinin kimsenin bilmediği veya sadece kendisinin bilmesini istediği kişilerce bilinen hayat çevresi gizlilik alanını oluşturur.¹⁷²

Yargıtay 12. Ceza Dairesi 2013/14391 Esas, 2014/4498 Karar, 24.02.2014 tarihli kararında özel hayatı “...kişinin sadece gözlerden uzakta, başkalarıyla paylaşmadığı, kapalı kapılar ardında, dört duvar arasındaki yaşantısı ve mahremiyetlerinden ibaret değil, herkesin bilmediği veya bilmemesi gereken, istenildiğinde başka kişilere açıklanabilen, tamamen kişiye özel hayat olayları ve bilgilerin tamamını içerdiği...” şeklinde belirtmiştir.¹⁷³ Gerçekten de özel hayat kişinin kimseyle paylaşmadığı yaşantısı kapsayan alan olabileceği gibi, kişinin yaşantısına dair olayları sadece paylaşmak istediği kişilerin bildiği, bunun dışındaki diğer kişilerin öğrenmesini istemediği, paylaştığı kişilerin de kendi istediği kadarıyla bilmesini istediği bir alandır. Kişi bu alanın başkaları tarafından öğrenilmemesini istemesi kişiliğine dair bir unsurdur.¹⁷⁴ Dolayısıyla kişini hayatını öğrenmek için izlenmesi, görüntüsünün veya sesinin kaydedilmesi ya da bu alanına ilişkin yaşantısının öğrenmesini istemediği kişilerce öğrenilmesi kişilik hakkına saldırı teşkil edecektir.

Özel hayatının gizliliği diğer kişiler gibi, çocukların şahsa sıkıya bağlı kişilik haklarından. Çocukların da mahremiyeti söz konusudur. Hiçbir çocuk arasında ayırım gözetmeksizin çocukların da özel hayatının olduğu ve hiçbir çocuğun özel yaşantısına hukuk aykırı şekilde muamele yapılamayacağı, yapılması durumunda yasalar tarafından korunacağı Çocuk Hakları Sözleşmesinin 16. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Çocuklar yaşlarının verdiği tecrübesizliklerinden ötürü özel yaşantılarının kontrolü yetişkinler gibi kendi hakimiyetlerinde değildir, bu nedenle onların özel yaşantılarına yapılacak herhangi bir hukuka aykırı muamelede savunmasız konumdadırlar.¹⁷⁵ Türkiye'nin de taraf olduğu BMÇHS maddeleri ve gerek TMK gerek TBK' da

---

¹⁷² Dural ve Ögüz, s. 138.

¹⁷³ <https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2013-14391-k-2014-4498-t-24-02-2014/1735765/> e.t.: 01.12.2022

¹⁷⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 178

¹⁷⁵ Fatmagül Kale Özçelik, “Çocuğun Özel Yaşamına Saygı Hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S. 2, Ankara 2020, s.427

düzenlenen hükümler kapsamında çocukların özel hayatına yapılan herhangi bir hukuka aykırı muameleye karşı korunmaktadırlar. Çocukların gizlice resimlerinin çekilmesi veya yayınlanması, mesaj veya günlüklerinin okunması, sesinin kaydedilmesi çocuğun özel hayatına yapılan saldırı niteliğindedir. Çocuğun özel hayatının kapsamına sadece ailesi, evindeki yaşantısı girmeyip okul, bulunduğu hastaneler, yatılı kaldığı yuva veya yurtlar, tutuk evleri gibi kurumlardaki yaşantılar da bu kapsamdadır.¹⁷⁶

Çocuklar yaşantılarının her alanında kişilik haklarına saldırı nedeniyle özel hayatlarının korunmasını talep edebilirler. Özel hayatına yapılan hukuka aykırı müdahalede bir yetişkini insanın farkında olması ile bir çocuğun bu farkında olma durumunun aynı olmayacağı aşikârdır. Dolayısıyla çocukların özel hayatlarına hukuka aykırı bir eylemde yetişkinlere nazaran çocuklar daha savunmasız olduklarından, çocukların özel hayatlarının korunmasına yönelik kanun koyucular tarafında daha sıkı koruma mekanizmalarının öngörülmesi gerekmektedir.¹⁷⁷ Çocukların özel hayatının gizliliğinin sınırları çocukların yüksek yararı, ölçülülük ilkesi ve çocukların özel yaşantısına saygı kapsamında çocuğun gelişimine olumsuz yönde neden olmayacak şekilde belirlenmelidir. Anne ve baba tarafından çocukların korunması amaçlı yapılacak gözetim elbette kişilik haklarına saldırı teşkil etmeyecektir.

---

¹⁷⁶ Akyüz, s. 67.

¹⁷⁷ Özçelik, s. 427.

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, NİTELİĞİ VE TÜRLERİ, KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNE İLİŞKİN KAVRAMLAR VE İLKELER İLE KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

2.1. Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi

Kişisel veriler tarih boyunca insan hayatında özel bir yere sahip olmuştur. İnsanın kendisiyle ilgili her türlü bilgiyi başka insanlardan gizli tutmak istemesi yahut sadece kendisinin belirlediği kişilerle bu paylaşımda bulunması bu zamana kadar süregelen bir durumdur. Bu nedenle kişiler kendilerini ilgilendiren her türlü verileri başkalarından koruma ihtiyacı her zaman var olmuş bir durumdur. Özellikle 18. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte insanlar artık toplu halde yaşamının aksine kendi özel alanlarını kurarak yaşamaya başlamalarıyla birlikte özel hayatın korunması ihtiyacı oluşmuş ve bu durum veri koruma politikalarının geliştirilmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda kişisel verilerin korunması hukuku olarak adlandırılan bireylerin haklarıyla ilişki olan yeni bir hukuk alanı ortaya çıkmıştır.¹⁷⁸

Kişisel verilerin korunması hukukuyla ilgili gelişmeler 1970 yıllara dayansa bile, aslında insanların kendileriyle ilgili bilgilerin başkalarıyla paylaşılmaması yönündeki istemleri sürekli var olan bir durum olmuştur. Öyle ki, çeşitli meslek gruplarının sır saklama yükümlülüğü adı altında meslekleriyle alakalı başkalarına ait elde ettikleri bilgileri başkalarıyla paylaşmama, o bilgileri koruma saklama yükümlülükleri hep var olmuştur.¹⁷⁹

Verilerin korunması hukukundaki gelişmeler 1970’te Almanya’nın Hessen Eyalet Veri Koruma Kanunu adı altında, bilişim ağları aracılığıyla tapu kayıtlarına ulaşılması durumunda, verilerin elde edilip depolanmasına ilişkin usul ve esasların ortaya konulması amacıyla hazırlanan kanun ile başlamıştır.¹⁸⁰ Söz konusu kanun kişisel verilerin korunması hukukuna ilişkin yasal ilk düzenlemedir.¹⁸¹ Bu şekilde başlayan

¹⁷⁸ Pamela Samuelson, “Privacy As Intellectual Property Stanford Law Review, 2002, C. 52, S.5, s. 1145, https://people.ischool.berkeley.edu/~pam/papers/privasip_draft.pdf e.t. : 23.01.2023.

¹⁷⁹ Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınları, İstanbul 2008, s.6.

¹⁸⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s.8 <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf> e.t.: 20.01.2023.

¹⁸¹ Ayşe Çiğdem Ayözger Öngün, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2019, s. 91 ; Şimşek s. 10.

kanunlaşma sürecini 1973'te yalnızca bilgisayarda işlenen kişisel verileri kapsamına alan İsveç Veri Koruma Kanunu takip etmiştir.¹⁸² Ardından 1974 yılında ABD'de Özel Yaşamı Koruma Kanunu, 1977'de Federal Almanya Veri Koruma Kanunu, 1978'de Fransa Veri Koruma Kanunu, 1979'da Lüksemburg Veri Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir.¹⁸³

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle artık her türlü bilgiye herkes tarafından ulaşılması çok kolay bir hal almıştır. Bu durum interneti günlük hayatın adeta ayrılmaz bir parçası haline getirmiş ve üçüncü kişilerle ilgili paylaşılan her türlü veri herkesçe ulaşılabilen bir konuma gelmiştir. Özellikle sosyal ağların kullanımının artmasıyla birlikte, bu ortamda paylaşılan bir bilgi paylaşımı yapıldıktan hemen sonra silinse bile kalıcı olarak silinmediği göz önüne alındığında ve bu durumun savunmasız olan çocuklar yönünden gerçekleşmesi durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

2.1.1. Uluslararası Düzenlemeler

Başlangıçta devletlerin kişisel verilerin korunması amacıyla yapmış olduğu çalışmalar özel hayatın gizliliği üzerine insan haklarına ilişkin belgeler üzerinden yapılırken, zaman içinde teknolojinin ilerlemesiyle insanların da bu doğrultuda ihtiyaçlarının değişerek artması kişisel verilerin korunması noktasında devletlerin iç hukuklarında yer alan düzenlemelerin yetersiz kaldığını ortaya koymuştur. Devletlerin kişisel verilere ilişkin yasal düzenlemelerinin birbirlerini tamamlamayarak ulusal düzeyde kalması ve bu düzenlemelerin teknoloji ve bilimde yaşanan gelişmelere yetersiz kalması uluslararası düzenlemelerin yapılmasının yolunu açmıştır. Ayrıca ülkeler arası veri akışının küreselleşen dünyada çok fazla olması ve artık doğrudan kişisel verilerin korunması hakkının tüm dünyada yaygınlaşması etkin bir koruma mekanizmasının yapılması zorunluluğunu gözler önüne sermiştir. Bu nedenle devletler bir araya gelerek bu verilerin otomatik bir şekilde işlenmesi durumunda kişisel menfaatlerinin zedelenmemesi, maddi ve manevi bütünlüklerine zarar gelmemesi nedeniyle kişisel verilerin korunması yönünde öncelikle öncü ilkeler rehberliğinde bağlayıcı uluslararası belgeler düzenlemişlerdir. Gerçekten de zaman ilerledikçe sosyal ağların kullanımının daha da yaygınlaştığı dünyada, bilgi akışının gün geçtikçe fazlalaşması veri işleme faaliyetlerinin durdurulmasını değil, sınır ötesi depolanan bu

---

¹⁸² Şehriban İpek Aşıkoğlu, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, On iki Levha Yayınları, İstanbul 2018, s. 33.

¹⁸³ Şimşek, s. 10; Ayözger Öngün s. 91.

verilerin etkin şekilde korunmasının ancak küresel bir seviyede koruma sisteminin tanınmasıyla mümkündür. Bu doğrultuda 1980 yılından itibaren Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası teşkilatlar hem ulusal hem de uluslararası alanda kişisel verilerin korunması amaçlayan belgeler düzenlemişlerdir.

2.1.1.1. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)

Dünya ekonomisinin geliştirilmesine yönelik faaliyette bulunan Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) 23.09.1980 tarihinde “*Özel Hayatın Gizliliği ve Sınır Ötesi Veri Akışının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeleri*” kabul etmiştir.¹⁸⁴ Hukuken bir bağlayıcılığı bulunmayan ve devletlere geniş takdir yetkisi sunan bu belgede, verilerin sınır ötesi dolaşımında korunmasına yönelik temel ilkeler belirlenmiştir.¹⁸⁵ Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk uluslararası belge niteliğinde olan bu belgede belirtilen ilkelerin üye devletler yönünden tavsiye kararı mahiyetinde olup devletlere iç hukuklarında bu ilkeler doğrultusunda düzenlemeler yapabilmeleri sağlanmıştır.

Rehber ilkelerle otomatik veri işleme faaliyetlerinin ilerlemesiyle birlikte birçok verinin az bir zamanda sınır ötesine ulaşmasından ötürü hem özel hem de kamu alanında kişisel verilerin korunması amaçlanmıştır.¹⁸⁶ OECD, devletlerin iç hukuklarında düzenlemeler yaparken rehberde geçen sekiz ilkenin de dikkate alınmasını ve bu sayede üye devletlerin iç hukuklarındaki farklılıkları sonlandırmayı böylece veri akışı ile kişisel verilerin korunması arasındaki dengenin sağlanacağı belirtilmiştir.¹⁸⁷ Rehberde sınır ötesi gerçekleşen veri transferlerinin güvenli ve aralıksız bir şekilde gerçekleşmesinin sağlanması için devletlerin gerekli önemleri almaları, gizlilik kurallarını ihlal etmeyen bu veri akışını engelleyen her türlü durum ortadan kaldırılması gerektiği belirtilmiştir. Belirlenen ilkelerle, kişisel veriler artık uluslararası alanda da korunmaya başlanmış olup bu ilkeler rehber alınarak bütün devletlerin faydalanabileceği bir hal almıştır. Böylece, belirlenen ilkeler genel nitelikte

---

¹⁸⁴ Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010, s. 4; Şimşek, s.13; Ayözger Öngün, s. 67.

¹⁸⁵ Doğan Kılınç, “Anayasal Bir Hak olarak Kişisel Verilerin Korunması” **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.61, S.3, Ankara 2012, s. 1108; Aksoy, s. 5; Şimşek, s. 15; Ayözger Öngün, s. 67.

¹⁸⁶ Kılınç, s. 1109; Ayözger Öngün, s. 67; Şimşek, s.16.

¹⁸⁷ Hüseyin Murat Develioğlu, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul 2017, s.6; Aksoy,s.4; Kılınç, s. 1109.

ve tavsiye mahiyetinde olsa bile küresel alanda daha kapsamlı düzenlemelerin yapılmasının önünü açmıştır. OECD Rehber İlkeleri, zaman içinde teknolojinin gelişip değişmesiyle çoğalan ihtiyaçlar doğrultusunda 2013 yılında güncellenmiştir.

2.1.1.2. Birleşmiş Milletler (BM)

1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler, uluslararası barış ve güvenin sağlanması, sosyal ve ekonomik konularda işbirliğinin kurulması, insan haklarının geliştirilmesi gibi amaçlarla İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulmuştur. Türkiye'nin de kurucu üyesi olduğu bu uluslararası kuruluş tarafından 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi yayınlanarak burada doğrudan kişisel veriler üzerine bir madde bulunmayıp herkesin kişisel verileri olarak kabul edilen özel alanlarına hiçbir bireyin karışamayacağı ifade edilmiştir.¹⁸⁸ Ancak 14 Aralık 1990 yılında bilgisayar ortamında işlenen kişilerin korunması amacıyla “*Bilgisayarlarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeler*” başlıklı metin yayınlanmıştır.¹⁸⁹ Burada bilgisayarda işlenen veri faaliyetlerine yönelik korunmanın sağlanması için belirli standartların oluşturulması amacıyla bazı ilkeler düzenlenmiştir.¹⁹⁰

Üye ülkeler açısından tavsiye niteliinde olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmayan bu ilkeler, üye devletler yönünden yasal düzenlemelerinde oluşturulması gereken asgari kriterleri içermektedir.¹⁹¹ Böylece hem üye ülkelere hem de uluslararası kuruluşlara kişisel verilerin korunması yönünde çalışma yaparak yasa düzenlemeye yönlendirmektedir. BM Rehber İlkelerinin 8. maddesinde üye devletlerin mevzuatlarında getirdikleri ilkelere yönelik kendi kanunlarına uygun şekilde denetlenmesini sağlayacak bağımsız ve tarafız bir yapının kurulmasını öngörmüştür.¹⁹² Bu yönüyle yetkili ve bağımsız veri koruma mekanizması içeren uluslararası ilk hukuk belgesi niteliğindedir.¹⁹³

---

¹⁸⁸ Yasime Hoşnut, “Uluslararası Düzenlemelerde ve Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması”, **Yeni Medya Dergisi**, S.6, Ankara 2019, s.37, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1302068> e.t. : 21.01.2022.

¹⁸⁹ Hoşnut, s. 37.

¹⁹⁰ Aksoy, s. 6; Şimşek 16.

¹⁹¹ Hayrunnisa Özdemir, **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık; Ankara 2009, s. 22; Aksoy, s.6; Ayözger Öngün, s.63.

¹⁹² Aydın Akgül, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 92, Nisan 2014, s.74.

¹⁹³ Aksoy, s. 6; Şimşek, s. 16; Ayözger Öngün, s. 64.

2.1.1.3. Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi, 1949 yılında 10 Avrupa ülkesi bir araya gelerek Avrupa ülkelerinde işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Avrupa Konseyi kurulduktan bir yıl sonra, 4 Kasım 1950 tarihinde temel hak ve özgürlükleri bakımından en önemli uluslararası düzenlemelerin başından gelen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiştir. Sözleşme Türkiye tarafından 19 Mart 1954 tarafından kabul edilerek iç mevzuatta düzenlenmiştir.¹⁹⁴ Sözleşme içeriğinde doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik açık bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte, sözleşmenin “*Özel Hayat ve Aile Hayatına Saygı*” başlıklı 8. maddesi ve “*Ifade Özgürlüğü*” başlıklı 10. maddesi doğrultusunda kişilerin özel hayatı, aile hayatı gibi kişisel verilere yönelik hususları koruma altına alınmıştır.¹⁹⁵ AİHS temel hak ve özgürlükleri korunması için denetim organı olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kurulmasını öngörmüştür.¹⁹⁶ Böylece Sözleşmeye taraf olan devletlerin sözleşme maddelerine aykırı davranıp davranmadıkları denetleyen mekanizma Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’dir. AİHM kişisel verilerin korunmasına yönelik önüne gelen başvurularda verdiği kararları AİHS’nin “*Özel Hayat ve Aile Hayatına Saygı*” başlıklı 8. maddesine dayandırarak koruma altına almıştır.¹⁹⁷ AİHM bu şekilde kişisel verilerin korunmasına yönelik incelediği başvurularda AİHS’nin 8. maddesine dayandırsa da zaman içinde kişisel verilerin bütün niteliklerinin bu madde doğrultusunda değerlendirilmesinin kişisel verilerin korunmasını tamamen karşılayamadığını belirtmiş ve böylece Konsey 1970 yıllarda kişisel verilerin korunması için ayrıca özel koruma amaçlı çalışmalar yapmaya başlamıştır.¹⁹⁸

AİHS’nin kişisel verilerin konusunda yeterli ihtiyaçları karşılayamaması ve teknolojiye yaşanan gelişmeler nedeniyle 1981 yılında Konsey tarafından “*108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireyin Korunması*” isimli sözleşme düzenlenerek üye ve üye olmayan devletlere imzaya açılmıştır.¹⁹⁹ Kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası alanda kabul edilmiş ve bağlayıcı ilk metin olan bu sözleşme 1 Ekim 1985 yılında yürürlüğe girmiştir.²⁰⁰ Sözleşmenin esas

---

¹⁹⁴ Aşıkoğlu, s. 39.

¹⁹⁵ Akgül, s. 180; Aksoy, s. 95; Şimşek, 31; Aşıkoğlu, s. 49.

¹⁹⁶ Akgül, s.181.

¹⁹⁷ Songül Atak, “Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Mart, 2010, S. 87, C. 22, s. 91.

¹⁹⁸ Şimşek, s. 32; Ayözger Öngün, s. 65; Akgül, s. 182.

¹⁹⁹ Akgül, s. 187; Atak s. 90; Hoşnut, s. 37.

²⁰⁰ Akgül, s. 187; Atak, s. 90; Ayözger Öngün, s. 66; Özdemir, s.21.

amacı 1. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre devletler tarafından oturumu veya vatandaşlığı dikkate alınmadan kişisel verileri işlenen gerçek kişilerin, kişisel verilerinin otomatik olarak işleme faaliyetlerine tabi tutulması karşısında zaruri güvenceleri temin edilerek başta özel hayata saygı hakkını güvence altına alınarak tüm temel hak ve özgürlüklerini korumaktır.²⁰¹ Sözleşmenin devamı maddelerinde ise kişisel verilerle ilgili bazı temel kavramların açıklamasına yer verilmiş, kişisel veri işleme faaliyetleri sırasında uyulması gereken temel ilkelerden belirtilmiş, hassas nitelikli kişisel veriler koruma altına alınmış olup ayrıca veri işleme faaliyetleri sırasında oluşacak olumsuzluklara karşı gerekli önlemleri almak taraf devletlere bırakılmıştır.

Sözleşme her ne kadar sadece gerçek kişilerin otomatik yollarla işlenen kişisel verilerini kapsamına almışsa da, taraf devletlere gerçek kişiler dışında tüzel kişiler yönünden de koruma sağlanması yönünde, aynı zamanda otomatik olmayan yollarla da işlenen kişisel verileri de kapsamlarına alma imkânı tanımış olup yine özel nitelikli kişisel verileri kategorilerini de kendi iç mevzuatlarında genişletme imkanı tanımıştır.²⁰² Görüldüğü üzere, bu sözleşme ile kişisel verilerin korunması yönünde temel bir çerçeve belirlemiş olup taraf devletlere kendi iç mevzuatlarında kendi ülke usul ve esaslarına uygun ölçüde düzenlenme olanağı verilmiştir. Sözleşme aynı zamanda diğer uluslararası hukuku büyük ölçüde etkilemiş olup ileriki tarihlerde yapılacak olan düzenlemelere de ilham olmuştur.²⁰³ 108 sayılı Sözleşme Türkiye tarafından ilk imzalanmış olsa da 17 Mart 2016 tarihinde iç mevzuata dâhil edilmiştir.²⁰⁴

2.1.1.4. Avrupa Birliği

İlk olarak 1951 yılında altı ülkenin imzasıyla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu adı altında kurulan Avrupa Birliği, Avrupa bağlarını güçlendirmek amacıyla 1993 yılında Avrupa Birliği Antlaşması ile kurulmuştur. Avrupa'da kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk adımların 1970'lere dayandığını yukarıda da izah etmiştik. Öyle ki Avrupa Birliği tarafından kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmalara başlanmadan önce Avrupa'da birçok ülkenin hukuk düzleminde kişisel verilere yönelik düzenlemenin yer

---

²⁰¹ Atak, s. 94.

²⁰² Develioğlu, s. 9; Ayözger Öngün, s. 67; Akgül, s.191.

²⁰³ Özdemir, s. 22.

²⁰⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslar arası ve Ulusal Düzenlemeler, s.3, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeler>, e.t. : 21.01.2023.

aldığını ve durum Avrupa'yı kişisel verilerin korunması hususunda öncü bir konuma getirdiğini söyleyebiliriz.

Avrupa Hukukunda yapılan bu çalışmalara paralel olarak Avrupa Birliği 24 Ekim 1995 yılında “95/46/EC sayılı *Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi*”ni yayınlamıştır. Direktifin esas amacı üye ülkeler arasında veri güvenliğine ilişkin standardı yasallaştırarak kişisel verilerinin serbest şekilde dolaşmasını sağlamaktır.²⁰⁵ İşbu metin, AB'nin kişisel verilerinin korunması doğrultusunda en önemli hukuksal düzenlemelerindendir.²⁰⁶ Çünkü Avrupa Ülkeleri arasındaki veri akışının düzenli bir şekilde olmasını sağlamak amacıyla yayınlanan bu metin diğer ülkeler tarafından da benimsenmiştir. Ayrıca bazı önemli konularda da yeni düzenlemeler getirmiştir. Şöyle ki, üye devletler tarafından uygulanması esnasında direktif somut olaylara uygulamasını izlemek üzere kamusal nitelik barındıran bağımsız denetim makamı oluşturulacak, serbest dolaşım ilkesinin benimsenmesi nedeniyle üye devletlerin aralarında veri transferlerini engelleyemeyecek, kişisel verilerin korunması noktasında yeterli düzeyde korunması bulunmayan ülkelere veri aktarımı yasaklanacaktı.²⁰⁷

Direktif'in bir diğer amacı ise maddelerinde belirlediği genel çerçeve esaslarına göre üye devletlere kendi mevzuatlarında düzenleme yapma yükümlülüğü getirerek kişisel verilerin korunması konusunda tekdüzeliği sağlamaktır. Ancak her ülke Direktif'teki maddeleri kendi iç mevzuatındaki hükümlerine göre yorumlayarak kendi mevzuatlarına aktarması, Direktif'in amacına yönelik tekdüzeliğin sağlanmasını zorlaştırmıştır.²⁰⁸ Zaman içinde teknolojinin gelişmesiyle de Direktif'teki düzenlemelerin artık güncel sorunlara yönelik yetersiz kalması ve tekdüzeliğin sağlanamaması AB veri koruma hukukunda değişiklik yapılma ihtiyacını oluşturmuştur. Bu nedenle Avrupa Birliği Konseyi tarafından yeni doğan bu ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla 25 Mayıs 2018 tarihinde “*Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)*” kabul edilerek 95/46/EC sayılı Direktif yürürlükten kaldırılmıştır.²⁰⁹ GDPR, üye devletlerin Direktif'te belirlenen genel

---

²⁰⁵ Habip Oğuz, Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, “Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Ankara 2013, S.3, s.8-9 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155549> e.t. :21.01.2023.

²⁰⁶ Aksoy, s. 10.

²⁰⁷ Ayözger Öngün, s. 83; Develioğlu, s. 11.

²⁰⁸ Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3. Basım, Hukuk Akademisi Yayınevi, İstanbul 2020, s. 96.

²⁰⁹ Develioğlu, s.12.

esaslara göre iç hukuklarında yaptıkları düzenlemeleri yürürlükten kaldırmış olup Direktif'e yapılan atıfları GPDR'a yapılmış saymıştır.²¹⁰

Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün üye devletler yönünden bağlayıcılığı bulunmakta olup, üye devletlerin iç mevzuatlarında da doğrudan uygulanma zorunluluğu getirmiştir.²¹¹ Bu yönüyle Tüzük hükümlerini üye devletlerin kendi iç hukuklarına geniş bir takdir yetkisi ile aktarılmaksızın doğrudan uygulanabilir hale getirilmiştir. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü, Direktif'e nazaran daha somut detaylar içeren ve daha kapsamlı bir uygulama alanı sunan bir metindir.²¹² Öyle ki Tüzük ile kişisel verilere yönelik birçok yeni kavrama yer verilmiş olup koruma alanı da daha da genişletilmiştir. Özellikle Tüzüğün uygulama alanı sadece AB üyesi ülkeleri kapsamayıp Avrupa Birliği dışındaki ülkeleri de kapsamı alanına almıştır. Buna göre veri işleme faaliyetinin AB sınırları içerisinde olup olmasına göz önüne alınmaksızın, AB içerisindeki veri sorumlusu veya onun adına veri işleyen faaliyetleriyle ilgili tüm gerçek kişilere ilişkin işlemlerinde Tüzük hükümleri uygulanacaktır.²¹³

Tüzük'te kişisel veriler işlenirken dikkat edilmesi gerek temel ilkelere ve hangi hallerde işlenmesinin hukuka uygun olacağına, kişisel verilerin işlenmesinde rızanın açıklanmasına, geri alınmasına, veri işleyen ve sorumlusunun sorumluluklarının kapsamına, silme ve unutulma hakkı tanınan, kişisel verileri hukuka uygun olmayan şekilde işlenen kişinin zarara uğraması halinde tazminat talebi hakkına, tasarımla veya varsayılan ayarlarla veri koruma gibi yeni oluşumlara, ihlallere karşı bildirim sistemi oluşturulmasına, veri ihlallerinde idari para kesileceğine ilişkin gibi birçok alanda kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir.²¹⁴ Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün getirdiği diğer bir önemli çalışma ise çocukların kişisel verilerinin korunmasına yönelik hususlara ayrıca yer verilmesidir. Düzenleme ile kişisel verileri işlenen çocuklara yönelik ayrıca koruma getirilerek işleme faaliyetlerinde ebeveynlerinin ayrıca rızalarının alınması düzenlenmiştir.

Tüzük ayrıca sadece üye devletlerin ulusal mevzuatını etkilememekle kalmamış aynı zamanda Türkiye dahil diğer devletlerin de Tüzüğe uygun düzenlemelerin yapılmasını

---

²¹⁰ Ayözger Öngün s. 88.

²¹¹ Nilgün Başalp, "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.21, S.1, s. 83, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/271091>, e.t. : 22.01.2023.

²¹² Dülger, s. 98.

²¹³ Başalp, s.88.

²¹⁴ Başalp, s. 89-100.

sağlamıştır. Öyle ki, üye devletlerle yapılan her türlü faaliyete yönelik sözleşmelerde Tüzüğe uygunluk aranmaktadır.²¹⁵

Avrupa Birliği'nin kişisel veriler hukukuna bir diğer düzenlemesi ise, için 7 Aralık 2000'de bir araya gelerek imzaladıkları Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı'dır. Bu düzenlemenin önemi, 8. maddesinde kişisel verilerin korunması hususunun ayrı bir bağımsız hak olarak düzenlenerek bu hakkın anayasal bir hak olarak belirtilmesidir.²¹⁶ Böylece AİHS'den farklı olarak özel hayatın gizliliği hakkı ile kişisel verilerin korunması hakkı birbirinden ayrı bir şekilde düzenlenme alanı bulmuştur.

2.1.2. Ulusal Düzenlemeler

Birçok uluslararası kuruluş tarafından kişisel verilerin korunması hususu bakımından yapılan düzenlemelerin yanında Türk Hukukunda da kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu alanda Türkiye tarafından atılan ilk adım 28 Ocak 1981 yılında Avrupa Konseyi tarafından yayımlanan 108 sayılı Sözleşmenin imzalanmasıdır. Türkiye Sözleşmeyi imzalayan ilk ülkelerden olmasına rağmen bu sözleşmenin iç mevzuatımıza yansımaları ilerleyen zamanlarda başlamıştır. Temel olarak kişisel verilerin korunması alanının kapsamlı bir şekilde iç hukukumuzda kanunlaşması 7 Nisan 2016 tarihinde 29677 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle olmuştur.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önceki süreçte de kişisel verilerle ilgili iç mevzuatımızda çeşitli hükümler bulunsa da kapsamlı bir hukuki düzenleme mevcut değildi. Bu kapsamda kişisel veri alanında yapılan düzenleme ilk olarak 2004 yılında "*Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik*" in yayınlanması olarak kabul edilmektedir. Ancak bu düzenleme, sadece telekomünikasyon sektörüne ilişkin kişisel veriler bakımından uygulama alanı bulmuştur.²¹⁷

Kişisel verilerin korunması hukukunda diğer bir düzenleme 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda 9. bölümde düzenlenen "*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*" adı altında ele alınmıştır. 2010 yılından önce yapılan Anayasa değişikliğinden önce kişisel veriler "*Özel Hayatın Gizliliği*" başlığı altında değerlendirilirken, Anayasa

²¹⁵ Süleyman Yılmaz ve Gökçe Filiz Çavuşoğlu, **Kişisel Verileri Korunma Hukuku**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.24.

²¹⁶ Akgül, s. 215.

²¹⁷ Furkan Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda kişisel Verilerin Korunması**, On İki Levha Yayınları, 2. Basım, İstanbul 2017, s. 21.

değişikliği ile birlikte kişisel verilerin korunması ve işlenmesine ilişkin esaslar temel bir hak olarak Anayasa'nın 20. maddesine yeni bir fıkra olarak eklenerek ayrıca düzenlenmiştir.

2.1.2.1. Anayasal Düzenleme

1982 Anayasa'sında, 2010 yılına kadar kişisel verilerin korunması hakkına yönelik doğrudan ilişkili düzenleme olmayıp ancak hukuk devleti ilkesi, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği gibi haklarla gibi dolaylı ilişkilendirilen hükümlerle güvence altına alınmışlardı. 2010 yılında yapılan Anayasa Değişikliği ile Anayasa'nın "*Kişinin Hakları ve Ödevleri*" başlıklı 2. bölümünün özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20. maddesine getirilen ek fıkraya uyarınca kişisel verilerin korunması hakkı anayasal koruma altına alınmıştır.²¹⁸ Böylece, Anayasa m. 20/f.3'te belirtilen kişisel verilerin korunması hakkı "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.*" hükmü ile sağlanmıştır.²¹⁹ Kişisel verilerin, ilişkili bile olsa başka bir maddenin alt fıkrasında düzenlenmektense ayrı bir maddede ayrıca düzenlenmesinin esasen kişisel veriler hususunun topluma kazandırılıp geliştirilmesi için daha önemli olacağı kanaatindeyiz. Ancak yine de ayrı maddenin altında düzenlenmesi kişisel verilerin korunması hakkının Anayasa'da tanınmış temel ilke olma özelliğini yitirmemekte olup özellikle bu düzenleme kişisel verilerin korunmasına ilişkin birtakım ana ilkeleri bünyesinde barındırması nedeniyle daha elverişli koruma sağlamaktadır.

Anayasa'da yapılan bu düzenleme ile kişisel verilerin korunmasını talep hakkı, bu hakka yönelik bilgi edinme, düzeltme, verilere erişme, silinmesini talep etme hakkı, amaca bağlılık ve orantılılık ilkeleri ayrıca kişisel verilerin veri sahibinin açık rıza halinde kanunda belirtilen hallerde işlenebileceği anayasal hak olarak güvence altına alınmıştır.²²⁰ Böylece, sözü edilen hak Anayasa ile doğrudan korunan bir temel hak niteliği almış olup buna ilişkin yapılacak usule veya esasa ilişkin kurallar oluşturmak

---

²¹⁸ Kılınç, s. 1132.

²¹⁹ 18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Resmi Gazete, AY m. 20/3.

²²⁰ Ayözger Öngün, s. 95.

özel yasalarla sağlanacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, Anayasa’da düzenlenen bu madde ile kişisel verilerin korunması hakkına yönelik hangi durumlarda kısıtlanabileceğine ilişkin hususları içermemesi ve kişisel verileri korunmasını denetleyecek bağımsız bir organın madde hükmünde belirtilmemiş olması açısından eleştirilmiştir.²²¹

2.1.2.2. Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu

4721 sayılı Türk Medeni Kanununda ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda kişisel verilerin ihlal edilmesi durumunda korunmasına ilişkin doğrudan ve bağımsız hükümler bulunmamakla birlikte, Kanunların ilgili maddelerinde kişilik hakkı ve kişilik hakkına yönelik saldırılara karşı herhangi bir saldırı halinde başvurulabilecek hukuki yollar düzenlenmiştir. Aşağıdaki kısımlarda açıkça detaylandırılacağı üzere, kişisel verilerin korunmasının bir kişilik hakkına dayandırılması durumunda Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu hükümlerine başvurulacaktır. Ayrıca 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 4. maddesinde belirtilen “*Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.*” hükmü gereği saldırının varlığı halinde TMK ve TBK’ nın ilgili hükümlerine başvurulabileceğini düzenlemektedir. Bu kapsamda, TMK m. 23’e göre kişinin hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği ve kimsenin özgürlüğünden de vazgeçemeyeceği ve onları hukuku veya ahlaka aykırı olarak sınırlandırılmayacağı belirtilmiştir. Bu demektir ki, bir kimsenin kişisel verilerinin işlenmesine yönelik ahlaka veya kamu düzenine aykırı bir sözleşme yapması halinde bunun geçerliliği olmayacağını söyleyebiliriz.²²² TMK m. 24’te kişinin kişilik hakkına yönelik hukuka aykırı bir saldırı gerçekleşmesi durumunda hakimden bu saldırılara karşı korunma talep edebileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin devamında hukuka uygunluk nedenlerinden bahsedilerek bunlardan en az birinin olmaması halinde saldırının hukuka aykırı olarak nitelendirileceği düzenlenmiştir. TMK m.25’e göre ise, saldırı tehlikesi, var olan saldırı veya sona ermiş olan saldırı halinde bunların tespitini isteyebileceği ayrıca bunlara ilişkin olarak maddi ve manevi tazminat istemine bulunabileceği ve saldırı dolayısıyla ele geçirilen haksız kazancın vekâletsiz iş göre hükümlerine göre de istenebileceği hüküm altına alınmıştır.²²³ Türk Borçlar Kanunu’nun 49 vd. maddelerinde ise kişisel

---

²²¹ Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, 4. Basım, On iki Levha Yayıncılık, Ankara 2020, s. 283.

²²² Aksoy, s. 81.

²²³ Başalp, s. 102.

verileri hukuku uygun olmayarak işlenmeleri neticesinde kişilik hakları zedelenenler, bu haksız fiille karşı maddi ve manevi tazminat isteme haklarının olduğu belirtilmiştir.

2.1.2.3. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Hukuku'nda kişisel verilerin korunmasına yönelik yapılan ilk özel düzenleme alanını 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bulmuştur. Türk Ceza Kanunu'nun 9. bölümünde ele alınan “*Özel hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlığı altında 132. İle 140. maddeleri arasında kişisel verilerin korunmasına aykırılık oluşturan eylemler düzenlenmiştir. TCK'nin yürürlüğe girdiği tarihte Kişisel Verilerin Korunması Kanunu henüz yürürlükte olmadığı için söz konusu suçların hangi durumlarda meydana geleceği konusunda tereddütler oluşmuş ancak 6698 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle hukuki temel oluşturulmuştur. Ayrıca Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun “*Suçlar*” başlıklı 17. maddesinde, “*Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 ilâ 140 ıncı madde hükümleri uygulanır*” hükmü düzenmiş ve böylece Kanunu'nda belirtilen kişisel verilere yönelik suç teşkil eden eylemlere yönelik TCK'de bahsedilen suç tiplerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

2.1.2.4. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

İç mevzuatımızda gerek Anayasa'da gerek TCK'da kişisel verilere ilişkin hükümler mevcuttur. Kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlenmelerin farklı mevzuatlarda dağınık halde düzenlenmesi uygulamada tekdüzeliğin sağlanamamasına ve kişisel verilerin gelişigüzel bir şekilde dolaşımına sebebiyet vermekteydi. Verilerin hukuksal güvence altında işlenmesi, veri işleme faaliyetleri sırasında oluşan usulsüzlüklerin giderilmesi, verisi işlenen kişilerin kişilik haklarının korunması ile veri işleme faaliyetleri arasındaki dengenin kurulması, kişisel verilerin korunmasına yönelik usul ve esasların belirlenmesi, kişisel verilerin korunmasına yönelik denetim mekanizmasının oluşturulması gibi nedenlerden ötürü ve yeknesaklığın sağlanması noktasında spesifik bir kanun yapılmasını gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Hukukumuzda kişisel verilerin korunmasına yönelik 1989 yılından itibaren TBMM'de birçok kez çalışmalar yapılmış ancak bu çalışmalar farklı nedenlerden ötürü kanunlaşma evresine ulaşamamıştır. 108 sayılı Sözleşmenin Türkiye tarafından imzalanmasından sonra kişisel verilerin korunmasına yönelik ayrı bir yasa çıkarmak üzere komisyon oluşturulmuş ancak kurul çalışmalarını tamamlayamamış, ardından

2000 yılında yasa çalışmalarının hazırlanmasına yönelik komisyon kurularak 3 yıllık çalışma sonunda tasarı hazırlanmış fakat yürürlüğe girememiş ve geçen süreçte 2005, 2008 ve 2014 yıllarında 3 ayrı kanun tasarısı hazırlansa da bu çalışmalar çeşitli nedenlerle kanunlaşmamıştır.²²⁴ Bütün bu süreçler sonunda 2014 yılında TBMM Başkanlığına sunulan “*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı*”, 24 Mart 2016 tarihinde yasalaşarak “*6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*” 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²²⁵

6698 sayılı Kanun’da kişisel verilere ilişkin temel kavramlar açıklanmış, ana kurallar ve hukuka uygunluk halleri düzenlenmiş verileri işlenen kişilerin sorumlulukları ve tabi olacakları usul ve esaslara yer verilmiş, ayrı bir denetim organına atıf yapılarak kişisel verileri koruma kurumu ve kişisel verileri koruma kurulunun görev ve yetkileri oluşturulmuştur. Böylece Kanun ile kişisel verilerin korunması hususunda hukuki boşluk doldurulmuştur. 6698 sayılı Kanun gerekçesinde de belirtildiği üzere 95/46/EC sayılı Direktif’e dayanmaktadır.²²⁶ Kanaatimce, söz konusu Kanun hükümlerinin Direktif’i yürürlükten kaldıran Tüzük maddeleri esas alınarak yeniden düzenlenmesi, özellikle Tüzük’te ayrı maddelerde belirtilen çocukların kişisel verilerine yönelik ayrı düzenlemelerin iç hukukumuzda da ayrıca düzenlenmesi gerekmektedir.

2.2. Kişisel Veri Kavramı ve Unsurları

Teknolojinin hızı bir şekilde gelişip ilerlemesiyle birlikte özellikle yaygınlaşan internet kullanımı, kişisel verilerin sınırlarının belirlenmesini oldukça zorlaştırmaktadır. Kişisel veri geçmişe kıyasla günümüzde artık daha önemli bir yere sahiptir. Bunun nedeni artık bilgiye ulaşımın her geçen gün daha kolay hale gelmemektedir. Verilerimiz hem maddi hem de manevi bir değer taşıdığından bunların izinsiz bir şekilde başkaları tarafından kullanılması birçok zararı da beraberinde getirmektedir. Bu sebeple kişisel verilerin gizliliğinin korunması oldukça önemli bir hal almıştır. Dolayısıyla kişisel verilerin ne olduğunu bilmek, bir verinin kişisel veri olup olmadığını anlamak için hangi unsurları içersinde barındırması gerektiğini bilmek kişisel verilerimizin korunması noktasında önem arz etmektedir.

---

²²⁴ İbrahim Korkmaz, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Bağlamında Korunması*, 1. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 86; Başalp, s. 107.

²²⁵ Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması*, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf> e.t.: 23.01.2023

²²⁶ Korkmaz, s. 86.

2.2.1. Kişisel Veri Tanımı

Kişisel veri kavramı Avrupa Konseyi tarafından yayımlanan 108 sayılı Sözleşmesi'nde de "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak tanımlanmakla birlikte, Sözleşme'nin uygulanmasıyla ilgili AİHM kararlarında 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne atıf yapılarak kişisel veriler özel hayatın gizliliğinin uhdesi kabul edilmektedir. OECD tarafından düzenlenen Rehber İlkeleri'nin 1. maddesinde, "*kişisel veriler, tanımlanmış veya tanımlanabilir bir kişi ile ilgili herhangi bir bilgi anlamına gelir.*" şeklinde ifade edilmiştir. Avrupa Birliği tarafından yayımlanan 95/46/EC sayılı Direktif'in 2. maddesinde ise kişisel veriler, "*kimliğin doğrudan veya dolaylı olarak tespitine olanak sağlayan gerçek kişiye ilişkin bilgi*" şeklinde tanımlanırken, Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün (GPDR) 4. maddesinde ise kişisel veriler, "*...tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi..*" şeklinde belirtilmiştir.

7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun m.3/f.1-d'ye göre Kişisel Veri, "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" şeklinde tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere iç hukukumuzda kişisel verilerin tanımı, 95/46/EC Direktifi'ndeki tanıma benzer niteliktedir. Ancak Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik hükmüne göre kişisel veri; "*kimliği belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek veya tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler*" şeklinde tanımlanmış olup burada Direktif'ten farklı olarak tüzel kişilere ait bilgileri de kişisel veri kapsamına almıştır.

6698 sayılı Kanun maddesinin gerekçesinde ise, kişilerin sadece ad, soy ad, doğum yeri ve doğum tarihi gibi onun, diğer kişilerden ayırt edilmesini sağlayan bilgilerin değil, kişilerin sosyal, ekonomik, ailevi ve fiziki sair özellikleriyle ilgili bilgilerin de kişisel veri olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kişinin adresinin geçtiği her türlü liste, banka hesap bilgileri, maaş bordrosu, vergi mükellefiyetine ilişkin bilgilerinin tamamı, hastalık durumu, telefon, bilgisayar gibi eşyalarındaki her türlü bilgi, sosyal paylaşım sitelerindeki paylaşımları, mesajları da kişisel veri kapsamındadır.²²⁷ Anayasa Mahkemesinin 2013/122 Esas numaralı, 2014/74 Karar numaralı 09.04.2014 tarihli kararına göre kişisel verileri örneklendirecek olursak, bir kişinin motorlu taşıt plakası, telefon numarası, sosyal güvenlik numarası, özgeçmiş, pasaport numarası, görsel ve

²²⁷ Akgül, s. 17; Ayözger Öngün, s. 7, Şimşek, s. 121; Korkmaz, s. 25; Develioğlu, s.30.

işitsel kayıtları, resim, parmak izleri, IP adresi, e-posta adresi, genetik bilgiler, tercihler, hobiler, etkileşimde bulunulan kişiler, aile bilgileri, grup üyelikleri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak ayırt edilebilir kılan tüm veriler kişisel veri kapsamındadır.²²⁸

Bütün bu tanımlamalara göre, kişiyi ayırt edilebilir kılan ve tanımlayan tüm verilerin kişisel veri niteliğini taşıdığını söyleyebiliriz. Aslında, kişisel veri kavramı oldukça geniş ele alınarak açıkça bir tanımı yapılmamıştır.²²⁹ Bu nedenle, kişisel veriler kavramının kesin bir tanımını yapmak ve kavramı sınırlandırmak çok mümkün değildir.²³⁰ Özellikle her geçen gün gelişen teknoloji ile birlikte kişisel veri kavramının sınırlarının da genişlediği unutulmamalıdır. Bu nedenle hangi bilgilerin kişisel veri niteliği taşıyıp taşımadığı hususunun sınırının iyi belirlenmesi gerekmekte olup, doktrin ve uygulamalar tarafından yapılacak yorumlarla bu sınır hem artırılabilir hem de azaltılabilecektir.²³¹ Bu kapsamda kişisel veriyi değerlendirirken incelenmesi gereken esas nokta o verinin kişiyi diğerlerinden ayırt etmemizi sağlaması ve o verinin kişi ile özdeşleştirilmesidir.

Bütün bu tanımlardan yola çıkılarak; bilginin gerçek bir kişiye ait olması, mevcut bilginin kişiyi ayırt edilebilir hale getirmesi veya ayırt edilebilir yapması ve bireyle ilişki kurulabiliyor olması durumlarının hepsi kişisel veriye ait unsurlar olup kümülatif birlikte bulunması halinde kişisel veri olarak kabul edilebilecektir.²³²

2.2.2. Kişisel Veri Unsurları

Kişisel verinin tanımını yaparken kimliği belirli veya belirlenebilir olmak kaydı ile kişiye ait tüm bilgi şeklinde yapmıştık. Bir verinin kişisel veri olup olmadığı, belirlenen unsurların veride bulunup bulunmamasına göre belirlenir. Kişisel veriden bahsedebilmek için mutlaka bir kişi ile veri arasında ilişki kurulabilmesi gerekmektedir. Kişisel veriye ilişkin yapılan tanımlardan da yola çıkarak kişisel verinin içerisinde bilgi, bu bilgi, kimliği belirlenebilir kişi ve bilginin kişiyle ilişkili olması unsurlarını barındırdığını belirtebiliriz

---

²²⁸https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/74?Donemler_id=2&EsasNo=2013%2F122&KararAramaRaporu=1&KararNo=2014%2F74&KararTarihiIlk=09.04.2014 e.t. 24.01.2023.

²²⁹ Develioğlu, s. 36; Dülger, s. 2.

²³⁰ Zeynel Temel Kangal, **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**, 1. Basım, İstanbul 2019, On İki Levha Yayıncılık, s. 21.

²³¹ Aksoy, s. 12.

²³² Ayözger Öngün s. 8.

2.2.2.1. Bilgi

Veri ve bilgi, tanım olarak farklı anlamlar taşıyalar da kişisel verilerin korunması kapsamında iki kavram arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Bilgi, bilişim alanında *"kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam"*²³³ olarak ifade edilmiştir. Veri ise, bilişim hukukunda *"olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimsel ve uzlaşımsal bir gösterimi"*²³⁴ şeklinde tanımlanmıştır. Yer verilen tanımlardan anlaşılacağı üzere, üst bir kavram olan bilgi, kişilerin veriye yükledikleri anlam olarak açıklanabilir.²³⁵ Dolayısıyla diyebiliriz ki, bilgi veriye göre daha geniş kapsamlı bir anlamı ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle, verilere anlam yüklenerek işlenmesiyle ortaya çıkan değer bilgi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak veri koruma hukukunda bilgi ve veri birbirlerinin yerine kullanılmaktadırlar.²³⁶ Her iki kelimenin anlamının hukuki koruma hususunda herhangi bir ayrımı olmadığı için biz de çalışmamızda bilgi ve veri kavramlarını aynı anlama gelecek şekilde ifade edeceğiz.

Madde tanımından da anlaşılacağı üzere, bilgiyi her türlü bilgi şeklinde belirterek, onu geniş biçimde yorumlamamız gerektiğine vurgu yapılmıştır. Burada önemli olan mevcut bilginin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için dolaylı veya doğrudan bilginin bireyle özdeşleşip onu diğer bireylerden ayırmasıdır. Verinin kime ait olduğu net bir şekilde ortaya konmayan ya da verinin birden fazla kişi ile ilişkilendirilebilen olmasının bir önemi olmayıp, o veri irtibatlı olduğu tüm kişiler bakımından kişisel veri olarak kabul edilecektir.²³⁷ Nesnel veya öznel nitelik taşımasının ya da doğru veya yanlış olmasının, bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi yönünde etkisi bulunmayıp söz konusu bilginin o kişiyi ayırt edilebilir kılması durumunda, o kişinin hayatını etkileyebilecek özellikte olması durumunda kişisel veri olduğundan bahsedilecektir.²³⁸ Dolayısıyla söz konusu bilginin kişisel veri olabilmesi için mutlaka doğru bilgi olması aranmamakta olup o bilgi bireyi belirleme imkânı sağlıyorsa kişisel veri niteliğine haizdir. Bilginin yazı halinde olmasının bir önemi olmayıp, sayısal alfabetik, grafiksel şekildeki bir bilgi veya kişiye ait bir yara izi, dövme, onunla bütünleşmiş her türlü uzvu, fotoğrafı, karikatürü, farklı tekniklerle çizilen resmi de kişiyi belirli kılacak biçimde olması halinde kişisel veri olarak kabul görülmektedir.²³⁹

²³³ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> e.t. :24.01.2023.

²³⁴ Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> e.t. :24.01.2023.

²³⁵ Küzeci, s. 10.

²³⁶ Aksoy, s. 11.

²³⁷ Kangal, s. 31; Korkmaz, s. 45.

²³⁸ Aksoy, s. 14; Ayözger Öngün, s. 8.

²³⁹ Aksoy, s. 14; Korkmaz, s. 31; Dülger, s. 8.

Bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi noktasında önem arz eden husus, bilginin kişinin özel hayatında ne şekilde yer aldığı ayrıca o kişinin zarara uğrama olasılığının bulunduğu durumda bahsi geçen bilginin kişisel veri olduğu söylenebilecektir.²⁴⁰ Kişinin kendisi ile ilgili bir bilgiyi alenileştirmesi durumunda da o bilgi kişisel veri niteliğinde olacaktır.²⁴¹

2.2.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi

Kişisel veriden söz edebilmemiz için ikinci unsur olarak, verinin belirli veya belirlenebilir bir şahsa malik olması gerekmektedir. Kişiler gerçek veya tüzel kişiler olmak üzere karşımıza çıkar. Fakat 6698 sayılı Kanun "*gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*"yi kişisel veri kabul ettiği için sadece gerçek kişileri yasal kapsamına almıştır.

Tüzel kişilere ilişkin veriler 95/46/EC sayılı Direktif ve GPDR ile OECD Rehber İlkeleri ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesine paralel olarak 6698 sayılı Kanun'da da kapsamında değerlendirilmemiştir. Zira Kanun'un amacına bakıldığı vakit, özel hayatın gizliliği ve temel ve hak ve hürriyetlerin korunması amacı ile gerçek kişilere ilişkin bir koruma sağladığını görmekteyiz.²⁴² Ancak tüzel kişiler iç mevzuatımızda tamamen kapsam dışında bırakılmamıştır. "Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik" m.3'te kişisel veri kavramı, "*Belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler*" olarak tanımlanmış olup elektronik haberleşme sektöründe tüzel kişilere ait veriler de koruma kapsamına dâhil edilmiştir.

Hukuk sistemimizde hak ve borçlara sahip olabilen iki öznesi mevcut olup bunlar gerçek ve tüzel kişilerdir. Birinci bölümde ayrıntılı bir şekilde açıklamaya kavuşturduğumuz üzere, gerçek kişiler en sade haliyle insanlar olarak belirtilirken tüzel kişiler ise belirli bir hedefe ulaşmak üzere bir araya gelmiş kişi toplulukları olarak ifade edilmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu da 19.11.2018 tarihli, 2018/131 Karar numaralı kararında 6698 sayılı Kanun'un tüzel kişileri kapsama alanına almadığını ifade etmiştir.²⁴³

Doktrinde veri koruma hukuku kapsamına kişi kavramına sadece gerçek kişilerin mi yoksa hem gerçek hem tüzel kişilerin girdiği konusunda görüş birliği mevcut

---

²⁴⁰ Korkmaz, s. 34.

²⁴¹ Aksoy, s. 14; Dülger, s. 8; Taştan, s. 40.

²⁴² Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 123.

²⁴³ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/2018-131> e.t. : 26.01.2023.

değildir.²⁴⁴ Baskın görüşe göre sadece gerçek kişilere ait verilerin kişisel veri hukukunun kapsamında yer alacağı belirtilirken, kimi yazarlar ise gerçek kişilere ait verilerin yanında tüzel kişilere ait verilerin de kişisel veri hukuku kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çoğunluk olan görüşe göre, kişisel veri kavramı temel hak ve özgürlüklerle bağdaşık olmasından ötürü, tüzel kişilerin kişisel veri hukukunun süjesi olmasının mümkün olmayacağıdır. Ancak belirtmek gerekir ki, eğer tüzel kişiye ait veri gerçek kişi ile ilişkilendirilebiliyorsa o halde tüzel kişiye ait bu verinin de kişisel veri olarak kabul edilip kapsama dâhil edilmesi gerekmektedir.²⁴⁵

2014 tarihli Anayasa Mahkemesi kararında kişisel bilgilerin sadece gerçek kişilere ilişkin kimlik belirleyici bilgiler olmadığına altı şu ifadelerle çizilmiştir; *"..Tüzel kişilerin reklam ve tanıtım amacıyla da olsa fiziki ve elektronik adreslerinin rızaları dışında bir başka özel hukuk tüzel kişisi ticari işletme tarafından ticari amaçlarla kullanmak üzere Kanunla yetkilendirilmesi adaletsiz ve hakkaniyete aykırı olduğundan, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.."*²⁴⁶ İfade edilen yüksek mahkeme kararından da anlaşıldığı üzere tüzel kişilik esasen hukukumuzda var olan bir olgudur ve gerçek kişiden bağımsız değildir. Dolayısıyla, tüzel kişiye ait olduğu kabul edilen bilgiler bile gerçek kişilerle ilişki kurulabildiği takdirde kişisel veri niteliğine haiz olmaktadır. Bir diğer deyişle, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal düzenlemeler, gerçek kişilerle ait olan kişisel verilerin varlığı halinde uygulama alanı bulabilmektedir.²⁴⁷

Kişisel verilerin korunmasında kişi unsurunu incelerken ele alınması gereken diğer bir husus ise ölen kişilere ait verilerin kişisel veri olarak kabul edilip edilmeyeceğidir. TMK m. 28'de belirtildiği üzere kişilik ölümle son bulur. bu durumda ölen kişi artık hak sahibi olamayacak ve borç altına giremeyecektir. Yani ölen kişinin hakları ve borçları ile kişilik sıfatı artık olmayacağından hukuk öznesi olmaktan çıkmaktadır.²⁴⁸ Bu kapsamda mevzuatımızda kural olarak, ölen kişinin kişisel verileri Kanun kapsamında değildir. Nitekim ölen kişilere ait kişisel verilerin korunup korunmayacağı hususu ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir. Buna ilişkin olarak İngiltere'de sadece gerçek kişilerin kişisel verileri hukuki değere sahipken, Kanada'da ölen kişinin verilerininin 20 yıllık bir süreyle kişisel veri olarak kabul edileceği yönünde düzenleme

---

²⁴⁴ Ayözger Öngün, s. 9; Aksoy, s. 18.

²⁴⁵ Taştan, s. 50; Dülger, s. 10.

²⁴⁶ T.C. Anayasa Mahkemesi, 2013/84 Esas, 2014/183 Karar, 4.12.2014 Tarih, R.G. 29294, 13.03.2015 https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/183?Donemler_id=2&EsasNo=2013%2F84&KArarAramaRaporu=1&KararNo=2014%2F183&KararTarihiIlk=04.12.2014 e.t. 26.01.2023.

²⁴⁷ Dülger, s. 10.

²⁴⁸ Taştan, s.35.

mevcuttur. Doktrinde ise bu duruma ilişkin olarak, ölen kişiye ait kişisel veri hayatta kalan yakınlarıyla ilişkilendirilebiliyorsa korunabileceği yönünde görüşler mevcuttur.²⁴⁹ Uygulamada iç mevzuatımıza göre ölen bireylere ait veriler kişisel veri olarak kapsama alınmayacağından 6698 sayılı Kanun kapsamında korunmamaktadır. Kanaatimizce, burada korunan hukuki değer, ölen kişilere ait verinin hayatta kalan yakınlarına zarar vermesi noktasının araştırılıp, bu durumun her somut olayda ayrı ayrı değerlendirildikten sonra, yakınlarının kişilik haklarına bir etkisinin varlığı olduğu takdirde bu kişisel veri olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, burada korunan kişisel veri hayatta kalan kişiyle ilişkili bir veri olması sebebiyle korunmaktadır.

Ceninin bilgilerinin kişisel veri kapsamına alınıp alınmayacağı da değerlendirilmesi gereken bir diğer husustur. TMK m. 28/f.2'e göre çocuk sağ ve tam doğmak koşuluyla anne karnına düştüğü andan itibaren hak ehliyetine sahip olacaktır. Bu sebeple ceninin sağ ve tam doğması şartıyla kişisel verileri anne karnına düştüğü andan itibaren korunacaktır.²⁵⁰

Kişisel verilerin korunması hakkı kişiyi ayırt edilebilir kılan verileri kapsamına almaktadır. Belirli veya belirlenebilir olmaktan kasıt, söz konusu verinin kişiyle ilişkilendirilip o kişiyi tanımlamasını ifade etmektedir. Burada veri, kişiyi doğrudan belirtebileceği gibi, o kişiyi dolaylı olarak da belirtebilir. Kişinin kimliğinin belirli olmasından kasıt, hiçbir araştırma veya soruşturmaya mahal vermeden, bireyi doğrudan belirleyen adı, soyadı, fotoğrafı, adresi gibi bilgileri kişisel verileri olmakla birlikte; kişinin kimliğinin belirlenebilir olması ise kişiyi doğrudan belirlenmesine imkân vermeyen, bazı yardımcı bilgiler vasıtasıyla kişinin tespit edilmesini sağlayan yaşı, mesleği gibi bilgileri kişisel verileridir.²⁵¹ Diğer bir ifade ile kişinin adı ve soyadı, fotoğrafı, adresi, kimlik numarası o kişiyi doğrudan belirli kılarken; kişinin ekonomik veya sosyal durumu, fiziksel özellikleri, ailevi şartları kişiyi tek başına belirli kılmasa da bazı ek faktörler yardımıyla kişiyi belirlemede yeterli olacak bilgiler de kişisel veri kapsamındadır. Örneğin öğrencinin sınav puanı veya işçinin sosyal güvenlik numarası ya da müşterinin adres bilgisi tek başına kişiyi doğrudan belirlemese de, bunların ek bilgiler doğrultusunda kişiyi tespit etmemize yardımcı olacağından belirlenebilir kişisel

---

²⁴⁹ Taştan, s. 35.

²⁵⁰ Taştan, s.36.

²⁵¹ Şimşek, s. 122.

veri kabul edilecektir. Burada bilginin kişiyi tespit edilebilir olup olmadığını belirlemede tüm olası imkânların kullanılması aranmaktadır.²⁵²

2.2.2.3. Bilginin Kişiyile İlişkili Olması

Kişisel veriden bahsedebilmemiz için son unsur mevcut bilginin kişiyile ilişkilendirilebiliyor olmasıdır. Burada bahsedilen eldeki verinin kişi ile bağlantı kurularak ona ulaşabilmesidir. Veri Çalışma Grubu Raporuna göre bilgi ile kişi arasındaki ilişkiyi belirlerken o bilginin amacı, içeriği ve sonucu göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.²⁵³ Dolayısıyla bir bilginin içerik, amaç ve sonuç unsurlarında en az biri doğrudan veya dolaylı olarak kişi ile bağlantı kurmamıza yardımcı oluyorsa o bilgi kişisel veri niteliğindedir. Eğer mevcut bilgi, kişi ile hiçbir bağlantı kurmamıza yaramıyorsa o bilginin kişisel veri niteliğine haiz olmadığı kabul edilir. Bilgi kişiyi doğrudan tespit edip bağlantı kurmamıza yardımcı oluyorsa veya yardımcı bilgiler vasıtasıyla dolaylı olarak kişi ile bağlantı kurmamızı sağlıyorsa kişi ile ilişkilendirilebilir.²⁵⁴ Başka bir deyişle, bilgi doğrudan kişinin kendisi ile ilişkilendirilebileceği gibi kişiyi başkalarından ayırt edebilecek biçimde bağlantı kurulabilme özelliğine haiz nesne ile de ilişkilendirilebilir.²⁵⁵

İçerik açısından bir bilginin belirli kişiye malik olması, o bilginin söz konusu kişinin hakkında olmasını gerektirir.²⁵⁶ Örneğin hastanede tedavi gören hastanın bilgileri, işyerinde işçi hakkında tutulan kayıtları, mağazanın müşterisiyle ilgili oluşturduğu dosyadaki bilgileri açıkça o kişi ile ilişkilendirilebildiği için kişisel veri sayılacaktır. Yani içerik unsurunda bilgi ile kişi arasında bağlantı kurulur ve bu bilgi, kişi ile ilişki kurulabiliyorsa bu unsurun varlığı kabul edilir.

Bilgi ile kişi arasındaki kişi amaç unsuru bakımından da kurulabilir. Burada önemli olan bilginin hangi amaçlar için kaydedildiğinin tespit edilmesidir.²⁵⁷ Örneğin işyeri güvenliğini sağlamak üzere kapılara yerleştirilen kartlı giriş-çıkış sistemi işçilerin işe geliş ve çıkış saatlerini belirlemek amacıyla kullanıldığında işçiler açısından kişisel veri

---

²⁵² Aksoy, s.24; Ayözger Öngün s. 12.

²⁵³ Article 29 Data Protection Working Party, Working Document on Data Protection Issues Related to RFID technology, s. 9, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, e.t. : 26.01.2023; Develioğlu, s. 39.

²⁵⁴ Dülger, s. 168.

²⁵⁵ Kangal, s.30.

²⁵⁶ Article 29 Data Protection Working Party, s. 9.

²⁵⁷ Article 29 Data Protection Working Party, s.10.

olarak kabul edilecektir. Öte yandan bir evin değerine ilişkin fiyat bilgisi nesne ile ilgili bir bilgi olup tek başına kişisel veri unsuru olmayacaktır ancak söz konusu bu bilgi o evin değeri malikin ekonomik durumu hakkında bilgi sahibi olmak için kullanıldığında kişisel veri kabul edilecektir. Kişisel verilerin belirlenen amacı dışında işlenmesi durumunda ise hukuka aykırılık söz konusu olabilecektir. Bir verinin kişi ile ilişkilendirilebilmesi için son unsur ise sonuç unsurudur. Sonuç unsuruna göre, verinin elde edilmesi bireyin hak ve menfaatlerine etki yapıyorsa, o veri sonuç bakımından kişiyle bağlantı olduğu kabul edilecektir.²⁵⁸ Yukarıda verdiğimiz örnekte işçilerin güvenliğinin sağlamak amacıyla giriş ve çıkışlarda kartlı sistemin kullanılması da işçilerin işe giriş ve çıkış zamanları da tespit edileceğinden sonuç unsuru bakımından da kişisel veri kabul edilir. Yine bir işyerinde kullanılan alet ve makinelerin verimliliğini gözetmek amacıyla sistem kurulması aynı zamanda o alet ve makineleri kullanan işçinin de verimliliğini gösteriyorsa, elde edilen bu veriler sonuç yönünden de kişiye ilişkin olacaktır ve veri koruma hukuku kapsamına alınacaktır.

2.3. Kişisel Verinin Hukuki Niteliği

Hızlı bir şekilde gelişerek ilerleyen teknolojinin insan kişiliğine yönelik tehditlerinin artmasıyla birlikte kişinin bu tehditlere karşı yüksek ölçüde korunması yönünde çabaların çoğalmasından bahsetmiştik²⁵⁹. Ancak bu korumanın nitelik bakımından hangi kapsam içinde sağlanacağı konusu elzemdir. Kişisel verilerin hukuki niteliğine dair çeşitli görüşler bulunmaktadır. Kişisel verilerin özü itibarıyla sırasıyla kişilik hakkı, mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkının bir parçası olduğuna dair görüşler ileri sürülmüştür. Aşağıda ayrıntılı olarak açıklayacağımız üzere, kişisel veriler Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde temel hak ve özgürlükler üzerinden kişilik hakkı ile ilişkilendirilirken; Anglosakson hukuk sistemlerinde ekonomik bir yaklaşım çatısı altında mülkiyet ve fikri mülkiyet hakları kapsamında ilişkilendirilmiştir.²⁶⁰

---

²⁵⁸ Article 29 Data Protection Working Party, s.11.

²⁵⁹ Şimşek, s. 115.

²⁶⁰ Sinan Sami Akkurt, “Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, C.2, S.1, s. 21-22.

2.3.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Bazı düşünürler kişisel verilerin hukuki niteliğinin mülkiyet hakkına dayandığını ileri sürmüşlerdir. Bu görüş özellikle Amerikan hukukunda kabul görmektedir.²⁶¹ Bu görüşe göre, kişisel verileri kişiliğin bir uhdesi olarak görmeyerek kişisel verilerin temelinde mülkiyet hakkının bulunduğunu öne sürmüşlerdir.²⁶² Bu görüşe savunanlar, kişinin sahip olduğu kişisel verisi üzerinde her türlü yetkiye sahip olduğu, ve üzerinde söz sahibi oldukları bu verilere yönelik serbestçe tasarruf edebileceğini belirtmektedirler.²⁶³ Bundan dolayı kişisel veriler mülkiyet hakkından kaynaklı satın, kiralama gibi konularla gündeme gelebilecektir.²⁶⁴

Mülkiyet hakkı hak sahibine en geniş yetkiler veren aynı bir hak olup, sahibine o eşyayı kullanma, yararlanma ve onunla ilgili her türlü tasarrufta bulunma yetkisi veren tam ve sınırsız bir aynı haktır.²⁶⁵ O halde kişisel veriler üzerinde kişiler ondan yararlanma, onu kullanma ve onun üzerinde tasarrufta bulunma gibi yetkilere sahip olacaktır. Mülkiyet hakkı görüşünde olan yazarlara göre, kişisel veriler üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan malik bu verileri üzerinde istediği gibi tasarrufta bulunup onu kullanabilecek, veriler üzerinde anlaşmalar yapabilecek ve verilerini ücret karşılığında devrini gerçekleştirebilecektir.²⁶⁶ Ve böylece veri sahipleri ücret karşılığında verilerini ne şekilde kimlerle paylaşacaklarını belirleyebilecek ve bunun sonucunda sağladıkları kazanç ile pazar yapabilecekler.²⁶⁷

Bu görüşe yöneltilecek eleştiriler ise mülkiyet hakkının malike sağladığı yetkilerden biri olan tasarruf etme yetkisinin kişisel verilerle bağdaşmamasıdır. Temel bir hak olarak korunan kişisel verilerin mülkiyet kapsamında ticari amaçlı ekonomik bir faaliyete konu olması kişisel verilerin amacına aykırı bir durumdur.²⁶⁸ Zira kişisel verisi üzerinde malik olan kişi mülkiyet hakkının kendisine verdiği yetkiden ötürü bunu satın alan yeni malik onun kişisel verilerini veri sahibi olan malikin hiçbir şekilde rızasını almadan bu verilerle ilgili faaliyette bulunup bunu üçüncü kişilere aktarabilecektir. Böyle bir durumda her ne kadar mülkiyet hakkının getirdiği yetkilere yönelik olsa da,

---

²⁶¹ Aksoy, s. 57.

²⁶² Aksoy, s.57; Ayözger Öngün, s.14.

²⁶³ Jessica Litman, "Information Privacy/Information Property" **Stanford Law Review**, C.52, S.5, 2000, s. 1287, <http://www-personal.umich.edu/~jdlitman/papers/infoprivacy.pdf>, e.t: 27.01.2023

²⁶⁴ Dülger, s. 17; Korkmaz, s. 86.

²⁶⁵ M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, 19. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s. 273 vd.(Eşya)

²⁶⁶ Aksoy, s.57; Taştan, s. 55; Küzeci, s. 69.

²⁶⁷ Aksoy, s.58; Taştan, s. 57; Ayözger Öngün, s.15.

²⁶⁸ Aksoy, s.66; Taştan, s. 57.

aslında veri sahibinin kişisel verileri ile bağları kopmuş olmayacak, devredilen o veriler veri sahibi ile ilişkilendirilen bir bilgi olmaya devam edecektir. Çünkü kişisel veriler kişiden soyutlanabilir, ilişigi kesilebilen bir özellikte değildir. Dolayısıyla, bireyin kendisi ile ilgili en önemli değerlerini ekonomik veya farklı bir amaç ile devretmesi insan onuru ile bağdaşmayacak bir hal alacaktır.²⁶⁹ Bu görüşe getirilen diğer bir eleştiri ise, veri sahibi olan gerçek kişinin karşısında bulunacak olan tüzel kişilik özel ya da kamu kurumu olacağı için bu durum taraflar arası eşitsizliğe sebebiyet verebileceğinden eleştirilmiştir.²⁷⁰ Çünkü iki tarafında pazar gücü birbiriyle eşit olmadığından adaletsizliklere yol açacaktır. Gerçekten de veri sahibinin bu verilerini karşısında bulunan özel veya kamu tüzel kişiliğine devrettiğinde, artık bilgiler üzerinde hiçbir söz hakkı olmadığı ve tüzel kişilik karşısında güçsüz ve tecrübesiz olduğu için veri sahibinin aleyhine bir durum olup zarar görmesine neden olabilecek bir durum teşkil edebilecektir.

Kanaatimizce kişisel verilerin mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilmesi kişisel verilerin korunması hakkının özü ile bağdaşmamaktadır. Çünkü mülkiyet hakkında korunan değer cismani bir varlığa dayalı ekonomik değere sahip şeye ilişkindir. Kişisel veriler ekonomik değerden ziyade, başta temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir hak olup bu menfaat doğrultusunda değerlendirilmelidir. Ayrıca kişisel veriler bireyin fiziksel, ekonomik, sosyal, ailevi, duygusal, psikolojik yapısıyla ilgili kişi belirli kılan her türlü bilgiye ilişkin olması nedeniyle de mülkiyet hakkı kapsamında kişisel verilerin etkin bir koruma sağlanması mümkün görünmemektedir.

2.3.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü

Amerikan hukukunda kabul görülen fikri mülkiyet hakkı görüşüne göre, kişisel verilerin korunması hukuku ile fikri mülkiyet hukuku haklarının korunması arasında gayesel bir benzerlik bulunmakta, her iki hakkın korunmasında da bilginin dağılımının ve kontrolünün gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.²⁷¹ Diğer bir ifade ile her iki hakkında ama esas amacı bilginin korunması noktasında birleşmektedir. Bu görüşü savunanlar veri sahibinin kişisel verileri üzerinde sahip olduğu haklar ile eser sahibinin fikri mülkiyet hakkı kapsamında esere bağlı manevi hakları birbirine benzer olduğu

---

²⁶⁹ Küzeci, s.66.

²⁷⁰ Küzeci, s.70; Taştan, s. 57.

²⁷¹ Aksoy, s. 60.

düşünülmektedir.²⁷² Zira kişisel verilerin korunması hakkında veri sahibinin verisi üzerindeki hakları ile fikri mülkiyet hakkının konusunu oluşturan değerde eser sahibinin eseri üzerinde korunmasına, denetimine, dolaşımına ilişkin hak ve yetkileri benzetilmektedir. Bu nedenle kişisel verilerin telif hakkına benzer şekilde korunması gerektiğini savunmaktadırlar.²⁷³

Kişisel verileri fikri mülkiyet hukuku bağlamında değerlendirilmesine ilişkin bu görüş, iki kavram arasında önemli farklılıkların mevcut olması konusunda eleştirilmektedir. Öncelikle her iki hakkın konuları bakımından önemli farklılıkların mevcut olduğu öne sürülmüştür. Şöyle ki, fikri mülkiyet hakkına tabi değerler, bireylerin belirli uğraşlar sonucunda ortaya çıkardıkları eserleri kapsamaktayken; kişisel verilere konusunu oluşturan unsurlar ise kişilerin hayatlarına herhangi bir gayret harcamadan kendi kendine oluşan bilgileri kapsamaktadır.²⁷⁴

Dolayısıyla kişilerin verilerinin fikri mülkiyetin bir parçası olarak görülmesi mümkün değildir.

Fikri mülkiyet hakkı görüşüne getirilen diğer bir eleştiri ise her iki hakkın da korunmasının amaçlarının farklı olması yönündendir. Buna göre. Fikri mülkiyet hakkına konu değerlerin korunmasındaki temel gaye maddi menfaatler doğrultusunda ekonomiktir.²⁷⁵ Çünkü fikri mülkiyet hakkında eserlerin ticari semerelerinden faydalanma durumu söz konusudur. Kişisel verilerin korunmasında önemli olansa kişinin verilerinin hukuka aykırı olarak toplanmasının, kullanılmasının ve yayılmasının önüne geçmektedir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması hukukundaki temel amaç kişilerin onur ve mahremiyetinin korunmasıdır.²⁷⁶ Gerçekten de fikri hak ve kişisel veri kavramlarının içerik bakımından birbirlerinden farklı olması, kişisel verinin niteliği itibarıyla bağımsız bir hak ve yasal düzenleme alanına sahip olması gerektiği gerçekleri, bu görüşün kabul edilmemesini olanaksız hale getirmiştir.²⁷⁷

Kanaatimizce kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Kişisel verilerin kapsadığı hususlar fikri mülkiyet alanından çok farklıdır. Fikri mülkiyet haklarına konu değerler tüm bireyin bir çabası, emeği karşılığında ortaya çıkan eserdir. Oysa bir kişinin verisi çaba sonucu ortaya çıkan bir ürün değil, aksine yaşamı boyunca kendiliğinden ortaya çıkan bilgileridir. Fikri

---

²⁷² Aksoy, s.60; Küzeci, s. 66; Akgül, s.74; Ayözger Öngün, s. 16.

²⁷³ Akkurt, s. 24; Akgül, s. 74; Küzeci, s. 66.

²⁷⁴ Aksoy, s. 66.

²⁷⁵ Akkurt, s. 25.

²⁷⁶ Aksoy, s.66.

²⁷⁷ Küzeci, s.62.

mülkiyet hukukunda esas korunun kişinin kendi iradesiyle ürettiği eserler olup kişisel veriler hukukunun konusunu oluşturan değerlerde üretim saiki yer almamaktadır. Bir kişinin kimlik bilgilerinin, ekonomik durumunun, fiziksel özelliklerinin, hastalık durumunun, dini düşüncelerinin insanın çabası, emeği sonucu oluşan ürünler gibi düşünerek fikri mülkiyet hakkı kapsamına almak kabul görülür bir durum değildir.

2.3.3. Kişilik Hakkı Görüşü

Kişisel verilerin hukuki niteliğinin ne olduğuna dair diğer bir görüş ise, kişilik hakkı görüşüdür. Bu görüş, Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde kabul gören bir yaklaşımdır.²⁷⁸ Yukarıdaki bölümlerde detaylı olarak açıkladığımız üzere, kişilik tam ve sağ doğmak koşuluyla kanılan, kişisel değerler üzerinde olan, kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilmez, vazgeçilmez mutlak bir haktır.²⁷⁹ Kişisel veriler gündeme ilk geldiği zamanlardan itibaren kişiliğe yönelik bir hak olarak değerlendirilmiştir.²⁸⁰ Kişisel verilerin kişilik hakkına ilişkin olduğunu savunan görüş, kişisel veriler ile kişilik hakkının kapsamına giren değerlerden olan özel hayat arasında ilişki olduğunu savunmaktadır.²⁸¹ Dolayısıyla, kişisel verilerin korunması kavramı temelini, bir kişilik hakkı olan özel hayatın gizliliği hakkına dayandırılmaktadır.²⁸² Doktrinde kişilik hakkı görüşünün eleştirildiği noktada da burasıdır.²⁸³ Her ne kadar kişisel veriler kişilerin mahremiyet ve özel hayat kavramı ile ilişkili olsa da ikisi farklı kavramlardır. Kişisel verilerin korunması hakkını salt özel hayatın gizliliği penceresinden değerlendirmek eksik ve hatalı sonuçların oluşmasına sebebiyet verebilir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2017/1340 Esas, 2018/4622 Karar 06.11.2018 Tarihli kararında; "*Kişisel verilerin korunması temel hak ve özgürlükler ile yakından ilişkilidir. Çünkü kişisel verilerin açıklanması öncelikle özel hayatın gizliliğini ihlal edebileceği gibi başka bir takım bağlantılı hakları da zarara uğratabilir.*" şeklinde belirtmiştir.²⁸⁴

Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde kişisel veriler kişilik hakkın kapsamı içinde yer almaktadır. Gerek Direktif gerek Tüzük düzenlemelerinin başlangıç bölümlerinde, Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'nin 8. maddesinde ve çeşitli devletlerin anayasalarında da kişisel verilerin korunmasının kişi temel hak ve özgürlüklerinin bir

---

²⁷⁸ Aksoy, s. 47.

²⁷⁹ Kılıçoğlu, s. 6.

²⁸⁰ Küzeci, s. 70.

²⁸¹ Aksoy, s. 54.

²⁸² Taştan, s. 59.

²⁸³ Aksoy, s. 62.

²⁸⁴ <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2017-1340-k-2018-1622-t-06-11-2018/3576888/> e.t. :29.01.2023.

parçası olduğu vurgulanmıştır. İç mevzuatımızda da kişisel verilerin korunması hakkı 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğine kadar özel hayatın gizliliği hakkının kapsamı içinde değerlendirilmiş ancak Anayasa değişikliği ile birlikte kişisel verilerin korunması hakkı ayrı bir hak olarak değerlendirilerek düzenlenmiştir.

Kanaatimizce, kişisel verilerin korunmasının hukuki niteliğinin kişilik hakkı içerisinde özel hayatın gizliliği hakkından farklı bir hak olarak değerlendirilmesi diğer görüşlere kıyasla en kapsamlı korumayı sağlayacaktır. Çünkü kişisel verilerin korunması hakkı kendine özgü, kökeni ve kaynağı insan onuru ve özel hayatın gizliliği hakkından gelen, ancak kişilik hakkı ile ilişkili müstakil bir hak alanıdır. Kişisel verilerin korunması hakkının koruma kapsamı ve amacı gereği, özel hayatın gizliliği ve korunmasına ilişkin değerlerden daha farklı ve kapsamlı değerleri barındırır. Diğer bir deyişle, kişisel verilerin korunması hakkını oluşturan değerler yalnızca özel hayat kavramı ile sınırlı olmayıp, kişilerin maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğüne ilişkin kapsamı geniş bir şekilde ele alınabilecek pek çok farklı değerden oluşmaktadır. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması sadece kişinin özel hayatına ilişkin bilgileri değil aynı zamanda kişinin kamusal alanda vuku bulan verilerini de kapsamına almaktadır. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunmasıyla tam olarak uygun olmadığını göstermektedir.

2.4. Kişisel Veri Türleri

Kişisel veriler kişinin temel hak ve özgürlükleri açısından özel bir önem barındırmaktadır. Hem uluslararası hem de ulusal mevzuatımızda da belirtildiği üzere bazı kişisel verilerin gerek ilişkilendirildikleri hak alanı gerek mahiyetleri gereği temel hak ve özgürlükleri ihlal etme açısından taşıdığı önem daha fazladır. Dolayısıyla bu verilerin daha fazla korunması ihtiyacı olması nedeniyle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda özel nitelikli kişisel verileri olarak nitelendirilen bu kişisel veriler diğer kişisel verilerden farklı bir uygulamaya tabi tutulmuştur. Özel nitelikli kişisel veri grubunda olmayan kişisel veriler; genel nitelikli kişisel veri kategorisinde ele alınmaktadır. Özel kişisel veri grubundan farklı olarak, genel nitelikli kişisel veriler sınırlı sayıda belirlenmemiştir.

2.4.1. Özel Nitelikli Kişisel Veri

Çeşitli uluslararası metinlerde, “*hassas veri*”, “*özel türde veri*”, “*hassas bilgi*” şeklinde ifadelerle betimlenen ancak 6698 sayılı Kanun’da “*özel nitelikli veri*” tabiri ile

ele alınan veriler, kendine has özellikleri olan ve genel nitelikli olarak adlandırılan diğer verilere göre daha çok korunması gerektiği düşünülen verilerdir.²⁸⁵ Özel nitelikli verilerin, genel nitelikli verilerden ayrı bir maddede tanımlanarak hüküm altına alınmasındaki esas sebep, 6698 sayılı Kanun'un gerekçesinde kendine yer bulmuştur. Buna göre bu verilerin farklı maddede ele alınmasındaki gerekçe, bu verilerin başkaları tarafından öğrenildiği takdirde, ilgili kişinin zarar görebilmesine, dışlanmasına, ayrımcılığa tabi tutulmasına neden olabilecek özellikte veriler olmasıdır.²⁸⁶

108 sayılı Sözleşmenin 6. maddesinde kişilerin etnik kökenine, politik görüşüne, dini ve diğer inançlarına, cinsel ve sağlık yaşamına ve mahkûmiyete ilişkin verilerini hassas veriler olarak kabul edilmiştir.²⁸⁷ 95/46/EC Sayılı Direktif'in 8. maddesinin "Özel Veri Türlerinin İşlenmesi" başlığı altında özel nitelikli veriler; siyasi düşünceleri, dini veya felsefi inançları, kişilerin ırkı veya etnik kökenleri, sendika üyelikleri, sağlık durumlarına ve cinsel yaşamlarına dair bilgileri olarak belirtilmiştir. 95/46/EC Sayılı Direktif'i yürürlükten GPDR'nin 9. maddesinde ise, Direktifte belirtilen özel verilere ek olarak biyometrik ve genetik veriler de özel nitelikli kişisel veri kapsamına dahil edilmiştir. 6697 sayılı KVKK m. 6/f.1'e göre; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel verileri olarak sayılmıştır. Kanun'da Avrupa düzenlemelerinden farklı olarak dernek ve vakıf üyeliği bilgileri ile kılık kıyafete ilişkin veriler de özel nitelikli kişisel veri kabul edilmiştir. Avrupa hukukunda kılık ve kıyafetin özel nitelikli kişisel veri kapsamına alınmamış ancak iç mevzuatımızda kılık ve kıyafetin kişilere ilişkin dini bilgilerini ulaşılabilmesine olanak sağladığından özel nitelikli kişisel veri kategorinde ele alınmıştır. Ayrıca TCK m.135'te düzenlen kişisel verilerin kaydedilmesi suçuna ilişkin hükme göre, söz konusu suçun kişinin siyasi, felsefi veya dini görüşüne irki kökenine, cinsel yaşamlarına, hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlarına ilişkin verilerine yönelik işlenmesi halinde cezanın nitelikli hali söz konusu olup ceza miktarında da artım olacaktır.

Özel nitelikli kişiler veriler 6689 sayılı Kanun'da tek tek sayılmış olup kıyas yolu ile genişletilmesi mümkün olmayıp, sınırlı sayı prensibi gereği bu kategorilerden birinde

---

²⁸⁵ Taştan, s. 43.

²⁸⁶ Dülger, s. 116.

²⁸⁷ Cemil Kaya, "Avrupa Birliği Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 69, S. 1-2, İstanbul 2011, s.319.

yer almayan herhangi bir verinin özel nitelikli veri sayılması mümkün değildir. Özel nitelikteki kişisel veriler, kişinin şeref ve saygınlığın zedelenmesine yol açacak, toplumda kişiye ön yargılı davranılmasına sebebiyet verecek, kişi hakkında reddedici düşünülmesine kanı oluşturacak durumlara sebebiyet ihtimalinin yüksek olması nedeniyle ayrıca ele alınmıştır. Örneğin kişinin her gün düzenli olarak aldığı gazete veya dergi kişinin siyasi fikir ve düşüncesine yönelik bilgi vermesi, kişinin aldığı kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü onun toplumdan dışlanmasına sebebiyet vermesi, kişinin hastane kayıtlarının ve kişinin hastalığının tedavi süreçlerine ilişkin bilgilerin ayrımcılığa maruz kalmasına, genetik bilgileri sosyal hayattan atılması gibi sonuçlara sebebiyet verebilir.

Özel nitelikli kişisel verilerin herkes tarafından kolayca erişilebilecek hal alması durumunda, kişinin özel yaşamı, aile hayatı, mesleki ilişkileri, sosyal yaşantısı, toplumsal konumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu oluşturabilecektir.²⁸⁸ Bu nedenle özel nitelikli kişisel verilerin daha fazla yüksek bir korumaya ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir.²⁸⁹ Bir verinin özel nitelikte bir veri niteliğine haiz olup olmadığı hususu her durum ve koşulun içinde bulunduğu amaca göre ayrıca değerlendirilmelidir. Şöyle ki, kişinin ten rengine, giydiği kıyafete ilişkin bilgi sahibi olunmasına ve bunun sonucunda kişinin dini ve etnik kökeni hakkında bilgi veren resim veya fotoğrafının işlenmesindeki amaç dikkate alınarak değerlendirilmelidir.²⁹⁰ Kişisel verinin işlenmesindeki esas gaye dikkate alınmadan bir değerlendirmeye tabi tutulduğu takdirde, kişinin soyadı dahi onun etnik kökenini ortaya çıkarabileceği için özel nitelikte veri sayılacaktır.²⁹¹ Dolayısıyla öncelikle veri işleme amacının irdelenmesi ve bu amaca göre verinin özel nitelikte olup olmadığı ve dolayısıyla korunması gerekir gerekmediği somut olaya göre ayrıca değerlendirilmelidir.

Özel nitelikli kişisel verilerin başkaları tarafından öğrenilip kullanılması kişiye zarar verme ihtimalinin yüksek olması nedeniyle kanunda öngörülen sıkı koruma tedbirleri gayet yerinde olup kanaatimizce gelişen teknolojiyle bilginin erişilmesi kolay hal alması ve güncel gelişmeler dikkate alınarak kanunda tahdidi olarak sayılan bu verilerin tekrar düzenlenmesi yerinde olacaktır. Örneğin kişinin finansal ve ekonomik verileri

---

²⁸⁸ Metin Bulut, “Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”, **Ankara Barosu Dergisi**, C.78, S.3, Ankara 2020, s.123.

²⁸⁹ Kangal, s. 23. Ayözger Öngün, s. 18.

²⁹⁰ Nafiye Yücedağ, “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.75, S.2, İstanbul 2017, s. 770.

²⁹¹ Aksoy, s. 33.

kişinin soysal veya iş hayatından dışlanıp atılmasına sebebiyet verebilecek nitelikte olup bu noktada özel nitelikli veri kategorisine dahil edilerek kapsamı genişletilebilir. Özel nitelikli kişisel verilerin 6698 sayılı Kanun kapsamında işlenme şartları gerektirdiği bu özel korunma nedeniyle bazı özel istisnai durumlar hariç yasaklamıştır. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartlarına ilerleyen bölümde değinilecektir.

2.4.2. Genel Nitelikli Kişisel Veri

Özel nitelikli kişisel veri kategorisinde olmayan kişisel veriler, genel nitelikli kişisel veri grubunu oluşturur. Kişisel Verilerin Korunması Kanununda özel nitelikli kişisel veri kavramına yer verilmiş, özel veri niteliğine haiz olmayan diğer veriler içinse herhangi bir kavram belirlenmemiştir. Bu durumda, genel nitelikli kişisel veriler için, özel nitelikli kişisel veriler dışında kalan diğer bütün veriler olarak belirtebiliriz.²⁹² Özel kişisel veri kategorisinden farklı olarak, genel nitelikli kişisel veriler sınırlı sayıda belirlenmemiştir.

2.5. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel Kavramlar

Kişisel verilerin gün geçtikte daha yüksek öneme haiz ve aynı zamanda bir o kadar da ele geçirilmeye ve kişi aleyhine kullanılmaya müsait olduğundan, günümüzde kişisel verilerin işlenmesine müteveccih düzenlemeler önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin öz kavramların doğru bir şekilde ifade edilmesi, fazlaşan tehlikelere yönelik hukuki düzenlemelerin meydana getirilmesi yönünden ehemmiyet ihtiva etmektedir.

2.5.1. Veri İşleme

Kişisel verilerin işlenmesi ifadesi, en genel tanımıyla kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü faaliyet olarak ifade edilebilir.²⁹³ 6698 sayılı KKVK m. 3/f.1-e'ye göre kişisel verilerin işlenmesi "*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi*" olarak tanımlanmıştır.

---

²⁹² Yılmaz ve Çavuşoğlu, s. 41.

²⁹³ Dülger, s. 89.

Tanımlamaya göre kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik yollarla ya da herhangi bir veri kayıt sistemi parçası olma koşuluyla otomatik olmayan yollarla elde edilen veriler KVKK kapsamının korunmasında yararlanıp veri işleme kavramının bir unsuru teşkil edecektir. Ancak kanun da otomatik veya otomatik olmayan yollarla ilgili bir kavramlara açıklık getirmemiştir. Öğretiye göre, otomatik yollarla denilmek suretiyle kastedilen bilgisayar, telefon gibi dijital platformlarda elektronik sistemlerle verilerin işlenmesi olarak kabul edilmektedir.²⁹⁴ Dolayısıyla insan figürü devreye girmeden verilerin kısmen veya tamamen bu sistemler aracılığıyla işlenmesi söz konusudur. Örneğin plaka tanıma sistemleri ya da dron ile yapılan veri işleme faaliyetleri buna ilişkin olup KVKK kapsamındadır.²⁹⁵

Kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla işlenmesi hali ise sadece veri kayıt sisteminin parçası olması koşuluyla veri işleme kavramı içerisinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Hükümde geçen veri kayıt sistemi, KVKK m.3/f.1-h'de açıklanan tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, kişisel veri işleme faaliyetlerinin belirli kıstaslara göre yapılmasıdır. Örneğin otomatik olmayan yollarla veri işleme faaliyetleri belirli ölçüt veya kıstaslara göre yapılıp işlenen veriler bu kriterlere göre belirleniyorsa, bu kişisel verilerin veri kayıt sistemi çerçevesinde işlendiği kabul edilerek KVKK kapsamına dâhil edilir. Otomatik olmayan yollarla denilmek istenen herhangi bir insan faaliyeti çerçevesinde verilerin işlenmesidir. Ancak insan faaliyetiyle o verinin işlenmesi şartı rastgele yapılan bir faaliyetle değil, belirli bir kriter şartı baz alınarak veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesidir.²⁹⁶ Örneğin bir kağıt üzerine herhangi bir veri kayıt sistemine kaydedilmeden sistematik, düzen içerisinde olmayan, rastgele yazılan, saklanan veri işleme faaliyetleri bu kapsamda değerlendirilmeyecektir. Bununla birlikte kütüphaneden kitap alan öğrencilerin kayıtlarının ya da işyerinde işçilerin giriş çıkış saatlerinin, firmanın müşteri bilgilerinin, okulda öğrencilerin sınav bilgilerinin belli bir sistematikte düzenli bir şekilde elle tutularak veri kayıt sistemine işlenmesi KVKK kapsamında değerlendirilecektir.²⁹⁷ Bu kapsamda bir bakkalın belli

---

²⁹⁴ Develioğlu, s.40.

²⁹⁵ Mesut Serdar Çekin, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2019, s. 22.

²⁹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, s. 4, <https://www.kvkk.gov.tr/#:~:text=Bu%20h%C3%BCkme%20g%C3%B6re%20ama%C3%A7%202C%20ki%C5%9Fisel,uyacaklar%C4%B1%20usul%20ve%20esaslar%C4%B1%20d%C3%BCzenleme%20ktir.,e.t.:31.01.2023>.

²⁹⁷ Develioğlu, s. 41.

bir sistematikte düzenli olarak tutulan veresiye defterinin KVKK kapsamında değerlendirmeye tabi tutulacaktır.²⁹⁸ Dolayısıyla, işlenen kişisel verilerin KVKK kapsamında olup olmadığını tespitinde öncelikle otomatik yollarla mı işleniyor ona bakılır. Eğer otomatik yollarla işleme faaliyeti gerçekleştiriliyorsa o veri KVKK kapsamındadır. Kişisel veri otomatik olmayan yollarla işleniyorsa o halde veri kayıt sisteminin bir parçası olup olmadığına bakılmalıdır. Eğer verinin belirli ölçütlere göre işlendiği tespit edilirse, işlenen o verinin KVKK kapsamında olduğu kabul edilir

Son olarak bahsetmek gerekir ki, veri işleme kavramına dahil faaliyetlerin belirlenme noktasında söz konusu hükmün devamda belirtildiği üzere “gibi” ifadesi kullanılarak verinin elde edilmesinden başlayıp verileri üzerinde yapılacak her türlü faaliyet veri işleme olarak kabul edilecektir. Kanun koyucu burada işleme faaliyetlerini sınırlı bir şekilde belirlememiştir. Dolayısıyla verinin elde edilmesi, düzeltilmesi, kopyalanması, değiştirilmesi, saklanması, açıklanması, kullanılması, yayınlanması, uyarlanması, tasniflendirilmesi, kullanımının engellenmesi gibi veri üzerinde gerçekleştirilecek her türlü faaliyet KVKK kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

2.5.2. İlgili Kişi

KVKK m. 3/f.1-ç’ye göre ilgili kişi, “*kişisel verisi işlenen gerçek kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımlamadan yola çıkılarak ilgili kişi, kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan verilerin tanımlayıcı olan, verisi işlenen ve korunması gereken kişi şeklinde ifade edilebilir. Sadece gerçek kişilere ait veriler Kanun kapsamında korunmaktadır. Yukarıda kişisel verinin tanım ve unsurları bölümünde ilgiye kişiye ilişkin detaylı açıklama yapıldığı üzere burada tekrardan değinilmeyecektir.

2.5.3. Veri Sorumlusu

Veri sorumlusu, KVKK m. 3/f.1-ı’da, “*kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır. Tanımda açıkça belirtildiği üzere, veri sorumlusu gerçek kişi olabileceği gibi şirket, vakıf, dernek ve kamu kurumu gibi tüzel kişilik de olabilir. Veri sorumlusu veri işleme faaliyetinin neden yapılacağına ve hangi amaçlarla gerçekleştirileceğine ilişkin soruların cevaplarına karşılık bulan

---

²⁹⁸ Çekin, s. 26.

kişidir.²⁹⁹ Dolayısıyla veri sorumlusu, kişisel verilerin ilk elde edilmesi anından başlayarak veriler üzerindeki her türlü faaliyeti belirleyen kişidir. Bu kapsamda kişisel veriler toplanırken nasıl toplanacağına yönetimine, nasıl sınıflandırılacağına tespitine, verilerin kullanılacağı amaçlara, toplanan verilerin saklanma süresine, kimlere ne amaçla aktarılacağına verileri silme, yok etme ve anonim hale getirme faaliyetlerinden hangilerinin uygulanacağına karar veren kişidir.³⁰⁰ O halde veri sorumlusu için, kişisel veriler üzerinde her türlü kontrol ve karar mekanizmasına sahip olan kişidir diyebiliriz.

Veri işleme faaliyetini gerçek kişi gerçekleştirmesi durumunda veri sorumlusu gerçek kişi, bu faaliyetin bir tüzel kişilik tarafından gerçekleştirilmesi durumunda veri sorumlusu bizzat tüzel kişiliğin kendisi olacaktır.³⁰¹ Örneğin veri işleme faaliyeti gerçekleştiren bir şirkette tüzel kişiliğin kendisi veri sorumlusu olacak olup hukuki sorumluluk tüzel kişiliğin kendisinde vuku bulacaktır. Eczaneler, serbest çalışan muhasebeciler gibi gerçek kişi tarafından işlenmesi halinde veri sorumlusu gerçek kişi olacaktır.

KVKK “*Haklar ve Yükümlülükler*” başlıklı 3. bölümde, veri sorumlusuna bazı yükümlülükler yüklemiş, netice itibariyle bu yükümlülüklerin veri sorumlusunca ihlalinde karşılaşılabilecek bazı müeyyideler öngörülmüştür. Dolayısıyla veri sorumlusunun kim olduğunun tespit edilmesi, kişisel verilerin işlenmesi nedeniyle oluşacak yükümlülüklerin eksiksiz bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi ve gerçekleşmemesi durumunda veri sorumlusuna yüklenecek yaptırımlar açısından önem arz etmektedir.

KVKK kapsamında veri sorumlusuna bazı yükümlülükler yüklenmiştir. Bu yükümlülükler; veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri, aydınlatma yükümlülüğü, veri sorumluları siciline kaydolma yükümlülüğü, hukuka aykırı veri faaliyetleri durumunda Kurula bildirim yükümlülüğü, ilgili kişiler tarafından başvuruların cevaplanması ve kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü şeklinde belirtebiliriz.³⁰²

---

²⁹⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin korunması Kanunu, s. 29 <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf> e.t.: 31.01.2023.

³⁰⁰ Selen Uncular, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**, 2. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s. 110.

³⁰¹ Dülger, s. 60.

³⁰² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4192/Kanun-Kapsamindaki-Hak-ve-Yukumlulukler>, e.t. : 01.02.2023

2.5.4. Veri İşleyen

KVKK m. 3/f.1-ğ bendine göre, veri işleyen; “*veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmıştır. Veri işleyen, veri sorumlusunun kendisine verdiği talimatlar doğrultusunda verileri işleyen gerçek veya tüzel kişidir. Veri işleyen, veri sorumlusunun emir ve talimatları doğrultusunda veri işleme faaliyetlerinin daha çok teknik kısmıyla ilgi olduğunu söyleyebiliriz.³⁰³ Veri sorumlusunda olduğu gibi burada da veri işleyen kişi, gerçek veya tüzel kişi olabilir.

İşlenecek verileri türlerinin neler olduğuna, verilerin hangi usul ve yöntemlerle toplanacağına, verilerin ne kadar süre ve nerede muhafaza edileceğine, verilerin kimlere aktarılacağına ilişkin hususlarda karar verecek olan veri sorumlusudur.³⁰⁴ Veri işleyen ise bütün bu hususlara ilişkin veri sorumlusunun talimatlarıyla hareket ederek veri işleme faaliyetlerini yapan kişidir. Veri sorumlusu ve veri işleyen sıfatları bazı durumlarda aynı kişide birleşebilir.³⁰⁵ Örneğin, bir şirket kendi personeline ilişkin kayıt altına aldığı veriler yönünden veri sorumlusu sıfatına haizken, müşterisi olan diğer bir şirketi ilgilendiren veriler açısından ise veri işleyen olarak kabul edilecektir.³⁰⁶ Başka bir örnek verirsek; bir telekomünikasyon şirketi kendi çalışanlarına ilişkin tuttuğu özlük dosyasındaki verileri açısından veri sorumlusu sıfatındayken, hizmet verdiği müşterilere yönelik gerçekleştirdiği veri işleme faaliyetleri yönündense veri işleyen sıfatına sahip olabilmektedir.

Veri sorumlusu, veri işleme faaliyetini bilfiil yerine getiriyorsa aynı zamanda veri işleyen sıfatına da haiz olacaktır. Bu durumda veri işleyen doğrudan veri sorumlusunun bir personeli olabileceği gibi veri sorumlusu ile sözleşme ilişkisi akdetmiş bir üçüncü kişi olabilir. Örneğin, veri sorumlusu olan işveren şirket, işyeri hekimini ya da insan kaynakları personelini veri işleyen olarak yetkilendirebileceği gibi, işyeri personeli olmayan üçüncü bir kişiyi de sözleşme ile veri işleyen olarak belirleyebilir.³⁰⁷

KVKK’da veri sorumlusu ve veri işleyen sıfatlarının tanımlamaları farklı yapılmasına rağmen veri güvenliği yükümlülüklerine ilişkin doğan zararlardan

---

³⁰³ İslam Safa Kaya ve Yüksel Tolun, **Uygulayıcılar İçin Türkiye’de ve Avrupa’da Kişisel Verilerin İşlenmesi KVKK-GDPR Karşılaştırması**, 1. basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 33.

³⁰⁴ Dülger, s. 189.

³⁰⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, s. 2, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>, e.t. :01.02.2023.

³⁰⁶ Kurum, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, s. 2.

³⁰⁷ Uncular, s. 111.

sorumlulukları müteselsil olarak değerlendirilmiştir.³⁰⁸ Kişisel verileri işleme faaliyetini gerçekleştiren gerçek ve tüzel kişiler, bu işleme faaliyetini gerçekleştirmeden önce “*Veri Sorumluları Sicili*”ne kayıt yaptırmakla yükümlüdürler.³⁰⁹

2.6. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Genel İlkeler

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerek uluslararası gerekse yerel düzenlemelere bakıldığında kişisel verilerin işlenmesinde dikkat edilmesi gereken birtakım ilkelere yer verilmiştir. Bu ilkeler esasen kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesinin sağlanması amacıyla getirilmiş temel esaslardır.

Belirtmek gerekir ki; çağımızda teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle yeni takım gelişmelerin yaşanması durumu göz önüne alındığında, KVKK’da belirlenen bu genel ilkelerin kişisel verilerin işlenmesinde oluşacak hukuka aykırı faaliyetlerde koruyucu etki olmasına imkan vereceği de açıktır. Kişisel veriler işlenirken kanunda belirtilen şartlar doğrultusunda işlense bile, bu işleme faaliyetlerinin kanunda belirtilen genel ilkelerden herhangi birine aykırı olması halinde hukuka aykırı veri işleme durumu söz konusu olacaktır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler, 108 sayılı Sözleşme ve 95/46/EC sayılı Direktif düzenlemelerine uygun olarak KVKK m.4’te belirtilmiştir.

2.6.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygunluk İlkesi

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik olarak düzenlenen ilk ilke, kişisel verilerin hukuk ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesidir. Bu ilkeye uygunluk kişisel verilerin işleme süreçlerinin tamamında geçerliliğini korumaktadır.³¹⁰ Hukuka uygun işleme ile kişisel verilerin kanun ve diğer tüm yasal mevzuata uygun olarak işlenmesi anlamına gelmektedir.³¹¹ Dolayısıyla gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinde sadece 6698 sayılı KVKK değil diğer mevzuatımızdaki bütün hukuki düzenlemelere riayet edilmelidir.

Dürüstlük kurallarına uygun olma ise, Medenî Kanun m.2 esas alınarak, kişisel verilerin insanların gerçekleşecek ve gerçekleşmesi muhtemel menfaat uygun olarak hareket edilmesini ve kişisel verilerin işlenmesine yönelik bütün faaliyetlerde kötüye

---

³⁰⁸ Çekin, s. 363.

³⁰⁹ Yılmaz ve Çavuşoğlu, s. 101

³¹⁰ Küzeci, s. 201; Özdemir, s. 137.

³¹¹ Ayözger Öngün, s. 124; Küzeci, s. 196.

kullanılmaması gerektiğini ifade eder.³¹² Veri sorumluları ve veri işleyenler veri işleme faaliyetlerinde kişilerin haklarını kötüye kullanarak bu işlemleri gerçekleştirmeyecektir. Veri işleme faaliyetinin her aşamasında olması gereken bir prensiptir. Dolayısıyla gerek veri işleyen gerek veri sorumlusu veri işlemenin her aşamasında ilgili kişinin bütün menfaat ve faydalarını esas alarak makul beklentisi doğrultusunda hareket edip, onlara karşı aldatma, kandırma gibi eylemlerde bulunmamalıdır.³¹³ Bu bağlamda, söz konusu ilkeye göre veri sorumlusunun ve veri işleyen tarafların ilgili kişinin hakkını kötüye kullanacak her türlü davranıştan kaçınarak, ahlaki ölçütlere uygun olarak, kişilerin beklentilerini gözeterek, onların çıkarlarını zedeleyecek şekilde davranışlardan kaçınarak veri işleme faaliyetini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Dürüstlük kuralına uygunluk ilkesinin kapsamının çok geniş olması sebebiyle ucu kapalı bir tanımını yapmak elverişli olmadığı için her somut olayda makul kişi dikkate alınarak değerlendirilmelidir.³¹⁴

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygunluk İlkesi kapsamında 31.05.2019 tarihli, 2019/159 sayılı kararında verdiği idari para cezasına ilişkin kararın gerekçesi şu şekildedir; veri sorumlusu varlık yönetim şirketi tarafından ilgili kişiye ait telefon numarasına, alacakların tahsili amaçlı, aynı içerikteki mesajların farklı tarihlerde birden fazla gönderilmesinin veri sorumlusunun sahip olduğu hakkı kötüye kullanımı olarak değerlendirilmiş ve bu durum işlemenin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olması ilkesine aykırı bularak; Kanun'un m. 12/f.1-a bendinde yer alan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemeye yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almayan veri sorumlusuna 20.000 TL idari para cezası verilmiştir.³¹⁵

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi, verilerin elde edilmesinden son aşamasın kadar var olması gereken ve diğer bütün ilkeleri kapsamına alan temel bir ilkedir. Öyle ki diğer ilkelerden herhangi birisine yönelik bir aykırılık söz konusu olduğunda hukuka ve dürüstlük kurallarına uygunluk ilkesi de kendiliğinden ihlal edilmiş olacaktır.

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi aynı zamandan veri işleme faaliyetinin başından sonuna kadar açık ve şeffaf şekilde bir yol izlenmesi gerektirir. Öyle ki Tüzüğün 5. maddesinde de hukuka ve dürüstlük kuralından bahsederken

---

³¹² Küzeci, s. 201; Özdemir, s. 138.

³¹³ Küzeci, 205; Taştan, s. 46.

³¹⁴ Dülger, s. 111.

³¹⁵ KVKK'nın 31.05.2019 tarih ve 2019/159 karar numaralı kararı <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5494/2019-159> e.t. : 15.03.2023.

şeffaflık ilkesi de benimsenmiştir. Kanunumuzda Direktif'e uygun olarak şeffaflık ilkesi açık bir şekilde yer almıyorsa da, kişisel verilerin kim tarafından ne amaçla işlendiğinin ilgili kişinin bilmesi gerektiğinden, hukuka ve dürüstlük kurallarının uygun olma ilkesi kapsamında kabul edilmelidir.³¹⁶ Bu bağlamda, veri işleme faaliyetini gerçekleştiren kişinin kimliği, bunu gerçekleştirme amacı, faaliyetin her aşaması açık bir şekilde ilgili kişi ile paylaşılarak üstü kapalı, belirsiz davranışlarla bu faaliyet gerçekleştirilmemelidir.

2.6.2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin diğer ilke doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesidir. Kişisel verilerin doğru olması gerçeğe uygun olması anlamına gelmektedir. Güncel olması ise, verilerde meydana gelen değişikliklerin doğru haliyle düzeltilmesidir. Verilerin doğru ve mümkün oldukça güncel olması işleme faaliyetlerinin toplanma, saklanma, aktarılma gibi bütün süreçlerinde olan ve devam etmesi gereken bir prensiptir. Bu ilke verilerin artık doğru bir kişisel veri olmaması halinde verilerin güncellenmesini gerektirir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin doğru ve güncel olması kişinin menfaatlerin korunması yönünden önemli bir durumdur.³¹⁷

Kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması gerek veri sorumlusu ve işleyen açısından gerekse verisi işlenen ilgili kişi açısından önem arz etmektedir. Çünkü işlenen verilerin doğru ve güncel olması iki tarafında menfaatinedir. Kişisel verilerin doğru ve güncel olmaması hem veri sorumlusunun hem de ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine, maddi ve manevi varlığına, ekonomik çıkarlarına zarar verme durumunu oluşturabilir.³¹⁸ Bu ilkenin gereği olarak veri sorumlusu kişisel verilerin doğru ve güncel olması için yeteri kadar önem almalı, gerekli bütün kontrolleri yapmalı, verilerin doğru ve güncel kalması için güncellemeleri yapmalıdır.³¹⁹ Örneğin kişi hakkında gerçeğe aykırı işlenen sağlık durumu bilgileri ilgili kişi hak kayıplarına uğratarak zarar görmesine neden olabilir. Aynı şekilde veri sorumlusunu maddi zarar uğratmasının yanında bir de veri işleme sürecinde istediği aşamaya ulaşamamasına neden olabilir.³²⁰ Dolayısıyla kişisel bilgilerin doğru ve gerektiğinde güncel olabilmesi

---

³¹⁶ Develioğlu, s. 45.

³¹⁷ Küzeci, s. 240.

³¹⁸ Develioğlu, s. 48; Küzeci, s. 243; Korkmaz, s. 116.

³¹⁹ Taştan s. 47; Çekin s. 53; Küzeci s. 243.

³²⁰ Aşkoğlu, s.76; Develioğlu, s. 48; Küzeci s. 213.

için veri sorumluları veri işleme faaliyetlerinin her aşamasında gerekli tedbirleri olarak düzenli kontrollerini sağlamalıdır.

Kişisel veriler doğru bir şekilde işlendikten sonrasında doğruluk olgusunu yitirmiş olabilir, bu sebeple veri sorumlusu bilgilerin güncel olarak kalmasını sağlamalıdır. Ayrıca KVKK m. 11/f.1-d bendinde belirtildiği üzere, ilgili kişi de kendisine ait olan kişisel verilerin doğruluğunu talep etme hakkına sahiptir.³²¹ Dolayısıyla ilgili kişi her zaman veri sorumlusuna başvurarak yanlış işlenen verilerinin doğru olarak düzeltilerek işlenmesini isteyebilir

2.6.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme

Kişisel verileri işlenirken belirli, sarıh ve yasal amaçlar doğrultusunda olmalıdır. Kişisel verilerin elde edilip toplanma amacının belirli ve sarıh olması, kişisel verilerin işlenmesine yönelik bütün faaliyetlerde belirsiz ibarelere, soyut kavramlara yer verilmemesi anlamına gelir.³²² Amacın meşruluğu, veri işleme faaliyetinin meşru temel üzerine kurulması, mevzuattaki düzenlemelere uygun olmasını ifade eder.³²³ Ayrıca meşruluk aynı zamanda veri sahibinin sunduğu hizmet ile ilgili bir amacın mevcut olması anlamına gelir.³²⁴ Bu ilke nezdinde, kişisel verilerin gelişi güzel bir şekilde işlenmesinin önüne geçilerek veri işleme faaliyetinin sınırları ortaya konulacaktır.

Bu ilke kapsamında veri işleme faaliyetinin amacı ilk aşamasından itibaren kesin ve açık bir şekilde olmalı, elde edinmek istenen amaçla uyumlu olarak işleme faaliyetleri gerçekleştirilmeli ve verilerin işlenmesinde elde edilen menfaat ile toplanma amaç uyumlu olmalıdır.³²⁵ Yani kişisel veriler belirsiz, anlaşılmaz, hukuki dayanaktan yoksun, ilerde gerçekleşmesi olası amaçlar doğrultusunda işlenemez.³²⁶ Örneğin bir giyim mağazasından alışveriş yapan müşterinin bilgilerini sosyal medyadan arkadaşlık teklifi göndermek için kullanılması amacın meşruluğunu ortadan kaldıracaktır. Ya da söyleşiye katılan kişilerin kimlik bilgilerinin alınması meşru amaç kapsamında değerlendirilebilirken, anne kızlık soyadı bilgisinin alınması meşru amaç kapsamında değerlendirilmeyecektir.

---

³²¹ Özdemir, s. 138.

³²² Küzeci, s. 224.

³²³ Küzeci, s. 224.

³²⁴ Özdemir, s. 142.

³²⁵ Küzeci, s. 226; Ayözger Öngün, s. 129.

³²⁶ Taştan, s. 48.

Kişisel verilerin işlenmesinde belirlenen bu amacın kanuni bir temele dayalı olarak, şüpheyeye yer vermeyecek şekilde ifade edilmiş olması gerekir.³²⁷ Dolayısıyla amacın veri sorumlusunun sunduğu hizmetle irtibatlı yasal dayanağının mevcut olması, sarıh bir şekilde ortaya konulması, soyut ve muğlak ibarelerden kaçınılması, net bir şekilde belirtilmesi şarttır. Aksi halde veri işleme faaliyeti hukuka aykırı olacak olup aynı zamanda veri sorumlusunun cezai ve hukuki sorumluluğu gündeme gelecektir.

2.6.4. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

Kişisel verilerin işlenmesinde benimsenecek bir diğer ilkeye göre, veri işleme faaliyetleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak meydana getirilmelidir. Bu ilke yukarıda bahsettiğimiz kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlarla işlenmesi prensibiyle yakından ilgilidir. Kişisel verilerin işlendikleri amaç ile ilişkili olması demek, kişisel veriler işlenirken sonucunda ulaşılmak istenilen gaye ile kişisel verinin işlenmesi arasında illiyet bağının mevcut olmasıdır. Yani kişisel veriler işlenirken başta belirlenen amacın olması için verinin işlenmesi gerekli olmalıdır. Sınırlı olmasından kasıt ise, kişisel veriler işlenirken gerçekleştirilmesi gereken amaç doğrultusunda gerekli olan verilerle sınırlı tutularak verilerin işlenmesini ifade eder. Ölçülü olması ise, veri işleme faaliyeti ile ulaşılmak istenen amaç arasında akla uygun bir dengenin olması halinde verilerin işlenmesi anlamını taşır. Bu ilke gereğince, belirlenen hedefe ulaşılmak için bu hedefe hizmet edecek, elverişli, gerekli ve yeteri kadar verilerin işlenmesi söz konusu olacaktır.

Bu ilke doğrultusunda, kişisel verilerin işlenmesi, veri sorumlusunun amacını gerçekleştirebilmesi için gerekli olmalıdır. Eğer kişisel verilerin işlenmesindeki amaç başka hiçbir şekilde yerine getirilemiyorsa kişisel veriler işlenmelidir.³²⁸ Dolayısıyla, veri sorumluları veri işleme faaliyetlerine başlamadan önce ilk olarak ulaşılmak istenen amaca hizmet edecek, gerekli verileri belirlemeli, ardından bu amacın gerçekleşmesini gerektirecek kadar verileri işlemelidir.³²⁹ Diğer bir deyişle veri sorumlusu gereğinden fazla veri toplamamalıdır. Örneğin bir sağlık kuruluşu tarafından kamuoyunu bilgilendirmek üzere Covid-19 virüsüne yakalanan kişilerin yaş aralıklarına yönelik yaptığı ankette kişilerin yaşlarının öğrenilmesiyle amaca ulaşılabilecekken kişilerin telefon numaralarının da toplanması hukuka aykırılık teşkil edecektir.

---

³²⁷ Çekin, s. 74; Özdemir, s. 142.

³²⁸ Küzeci, s. 241.

³²⁹ Akgül, s. 158.

Kişisel verisi işlenen kişi tarafından verilen rıza veri sorumlusu tarafından geniş bir şekilde yorumlanıp farklı amaçlar için de işlenemez.³³⁰ Bu kapsamda, kişisel veriler işlenmeden önce işlenecekleri amaç doğrultusunda veri sahibi olan ilgili kişinin rızasına başvurulmalı, şayet belirlenen amacın ileriki aşamalarda değişmesi söz konusu olursa kişinin rızasının tekrardan alınması gerekecektir.³³¹ Çünkü kişiler verilerinin hangi amaçla işlendiğine göre rıza vereceklerdir.³³² Dolayısıyla kişileri, her somut olayda kişisel verileri işlenmeden önce bu verilerinin hangi amaçla toplandığını ve hangi işleme faaliyetlerine konu olacağını detaylıca öğrenme hakkına sahiptir.³³³

Kurul'un 25.03.2019 tarihli, 2019/81 sayılı ve 31.05.2019 tarihli, 2019/165 sayılı kararlarına göre; veri sorumlusunun spor salonunda üyelerin giriş ve çıkışlarındaki kontrollerini sağlamak için üyelerin avuç izi verisinin alınması şeklinde biyometrik veri işleme faaliyetinin alternatif yollarla sağlanması gerektiğini belirterek amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektiğini, sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik veri işlenmemesi gerektiğini, ölçülülük ilkesi gözetilerek veri işleme faaliyeti için gerekli olmayan kişisel verilerin işlenmemesi gerektiği, ilgili kişilerden minimum düzeyde veri toplanması gerektiği, açık rızanın, aşırı miktarda veri toplanmasını meşrulaştırmayacağı vurgulanmıştır.³³⁴

2.6.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç için Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik Kanun'da düzenlenen son ilke ilgili yasal düzenlemelerde öngörülen veya işlendikleri amaç için elzem olan süre kadar muhafaza edilme ilkesidir. Kişisel verileri işlendikleri amaç doğrultusunda bu amaç gerçekleşene kadar hukuka uygun sayılıp amacına ulaşıldıktan sonra da muhafaza edilerek tutulması hukuka aykırılık teşkil edecektir.³³⁵

Kişisel verilerin ileride bir gün belki lazım olur olasılığıyla saklanması, ilkenin ihlaline sebebiyet verecektir. Veri sorumlusu kişisel verilerin muhafaza edilmesine yönelik geçerli amacın gerçekleşmesi veya sona ermesi halinde, veriyi silmeli, yok

---

³³⁰ Özdemir, s. 142

³³¹ Özdemir, s. 142; Taştan, s. 51; Ayözger Öngün, s. 138.

³³² Çekin, s. 65.

³³³ Akgül, s. 140.

³³⁴ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165> e.t: 17.03.2023.

³³⁵ Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Koruması ve Saklanması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 39.

etmeli veya anonim hale getirmekle yükümlüdür. Kişisel verileri ilgili olduğu mevzuata belirtilen süre kadar veya işlendikleri amaç doğrultusunda gerekli olan süre kadar saklanmalıdır. Dolayısıyla veri sorumlusu kişisel verileri işlerken ilk olarak ilgili düzenlemede eğer bir süre belirtilmişse, öncelikle o süre tespit edilmeli ve süreye uygun olarak kişisel veriyi muhafaza etmelidir. Belirtilen sürenin sonunda ilgili veri silinmeli, ortadan kaldırılması veya anonim hale getirilmelidir. Fakat ilgili mevzuatta verinin muhafaza edilmesine yönelik herhangi bir süre mevcut değilse veri sorumlusu işlenen verinin amacına yönelik gereken süreyi tespit etmeli ve o süre kadar kişisel veriyi saklamalıdır. Söz konusu sürelerin bitmesiyle beraber, ilgili verinin muhafaza edilmesi için geçerli başka bir sebepte bulunmaması durumunda kişisel veri silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir. Örneğin bir ayakkabı mağazasında yapılan çekiliş sonunda müşterinin beyan ettiği adrese iletilecek olan hediye, müşterinin adresine tesliminden sonra adres bilgisinin hala muhafaza edilmesi bu ilkeye aykırılık teşkil edecektir.

Veri sorumlusu kişisel verinin muhafaza edileceği süreyi belirlerken her somut olayda verilerin içeriğini ve amaçlarını ayrı ayrı değerlendirmelidir. Verilerin saklanması tehlikesini, maliyetini, verileri doğru ve güncel tutmanın külfetlerini, amacının gerçekleşme durumunu göz önüne alarak makul bir süre tespit edilmelidir.³³⁶ Veri sorumluları KVKK m. 16 gereği veri sorumluları siciline kayıt başvurusu yaparken Veri Sorumluları Sicil Yönetmeliği m. 9 uyarınca kişisel verinin işleme amacı doğrultusunda azami süreyi belirleyerek bildirmekle yükümlüdürler.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin işleme amacı gerçekleştikten sonra da muhafaza edilmesi kişilerin maddi manevi bütünlüklerine, özel hayatlarının gizliliklerine zarar verebilir. Çünkü işlenen verilerinin belirsiz sürelerle, belki bir gün lazım olur ihtimaliyle saklanması kişinin her an endişe halinde olmasına sebebiyet verecektir. Bu durumun da ilgili kişinin hayatını olumsuz yönde etkileyeceği aşıkardır.

2.7. Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

6698 sayılı Kanun uyarınca, kişisel verilerin işlenmesi yasak olup Anayasa m. 20/f.3 hükmü gereği ancak kanunda belirlenen durumlarda veya kişinin açık rızasının bulunduğu hallerde kişisel verilerin işlenebileceği düzenlenmiştir. Bu durumda kural olarak kişisel verilerin işlenmesinin hukuka aykırı olduğunu ancak kanunda sayılan

---

³³⁶ Taştan, s. 53; Dülger, s. 136.

sebeplerin varlığı halinde veya kişinin anayasa güvence altında olan açık rızasının varlığı halinde kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Kişisel verileri açık rıza olmaksızın işlenebilmesi için 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 5. maddesinde hüküm altına alınmış olan şartlardan herhangi birinin varlığının olması gerekmektedir. Dolayısıyla, kişisel verilerin 6698 sayılı Kanunun 4. maddesinde ifade edilen genel ilkelerin hepsine uygun şekilde ve 5. maddesinde sayılan sebeplerin varlığı halinde işlenmesi hukuka uygunluk teşkil etmektedir. İlgili Kanunun 5. maddesinde sayılan kişisel verilerin işlenme sebepleri sınırlı bir şekilde sayılmış olup, genişletilemez. İlgili maddede sayılan sebeplerin birinin varlığı halinde kişisel verilerin işlenmesi hukuka uygundur. Kişisel verilerin işlenmesi kanunda sayılan sebeplerden herhangi birine dayanmıyorsa, bu durumda kişisel verisi işlenen ilgili kişiden ayrıca açık rıza alınması gerekmektedir.

2.7.1. Açık Rıza

6698 sayılı Kanunun 5. maddesinde sayılan kişisel veri işleme şartlarından herhangi birisi mevcut değilse, veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olması için kişisel verisi işlenen ilgili kişinin açık rızasının alınması gerekecektir. Dolayısıyla kişisel verilerin işlenmesine ilgili kişinin rıza göstermesi gerekmektedir.³³⁷

Rıza tanımı Direktif'te, *"ilgili kişinin kendisi ile ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı"* olarak tanımlanırken; Tüzük'te ise, *"kendisi ile ilgili kişisel verilerin işlenmesine yönelik olarak veri öznesinin bir beyan veya net biçimde onay ifade eden bir işlemi vasıtası ile özgürce verilmiş, spesifik, bilgilendirmeye dayalı ve açık kabul"* şeklinde geniş bir tanımlama ile belirtilmiştir.³³⁸ 6698 Sayılı Kanun'un 3/f.1-a bendinde ise açık rıza; *"belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgü iradeyle açıklanan rıza"* şeklinde tanımlanmıştır. Kanun maddesinin gerekçesinde açık rıza kavramı tanımının 95/46/EC sayılı Direktif eşgüdümlü olarak yapıldığı belirtilmiş ancak belirtmek gerekir ki, Direktif'te sadece özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza şartı getirilmiştir.³³⁹ KVKK'da ise böyle bir ayrıma yer verilmeden bütün kişisel verilerin işlenmesi için açık rızanın mevcudiyeti şartı aranmıştır.

---

³³⁷ Başalp, Saklanması, s. 39.

³³⁸ Akgül, s. 375.

³³⁹ Başalp, saklanması, s. 38.

Rıza, kişisel verilerin korunması hukukunda kişisel verilerin hukuka uygun şekilde işlenmesi için gereklidir. Dolayısıyla kişisel verileri işlenen kişinin kendi özgür iradesiyle bu faaliyete onay vermesidir. Unutulmamalıdır ki kanuna uygun şekilde alınmış olan açık rızanın varlığı, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin var olan genel ilkelere uyma yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır.

2.7.1.1. Açık Rızanın Unsurları

Kanun'un ilgili maddesinde ifade edilen tanıma göre kişisel verilerin işlenmesinde kabul edilebilir bir açık rızanın unsurlarını belirli bir konuya ilişkin olma, aydınlatılmış olma, özgür irade ürünü olma şeklinde sıralayabiliriz.

İlk unsur, rızanın belirli bir konuya ilişkin verilmesidir. Esasen bu unsur, kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi ilkesiyle doğrudan bir bağlantısı olduğunu söyleyebiliriz.³⁴⁰ Çünkü alınan rızanın sınırlarının kesin bir çizgi ile çizilmesi gerekmekte olup içeriği belirsiz veya genel nitelikteki rıza geçerli olmayacaktır. Kişisel verisi işlenen kişiden alınan rızanın hukuken geçerli olabilmesi için rızanın hangi konuya ilişkin alındığı açık bir şekilde ortaya konmalıdır. Rızanın somut olaydaki konuya özgü olması, tam olarak ne için rızanın alındığının ifade edilmesi gerekmektedir.³⁴¹ Kişisel verilerin işlenmesinde verilen genel bir rıza geçerli olmayıp hukuka aykırı durum teşkil edecektir.³⁴² Bu bağlamda ilgi kişiden “*kişisel verilerimin işlenmesini kabul ediyorum*” şeklinde belirsiz ve açık uçlu bir açık rıza olarak değerlendirilemez.³⁴³ Dolayısıyla ilgili kişiden alınan rıza verinin işleme amacına uygun şekilde, sabit bir konuyla alakalı olmalıdır.³⁴⁴ Veri sahibinden belirli bir faaliyete yönelik alınan rızanın geçerli olabilmesi için ayrıca rıza beyanında rızanın kapsamının ve sonuçlarında da açıkça ifade edilmiş olması gerekir. Veri işleme faaliyeti çerçevesinde alınan rızadan sonra işleme amacında değişiklik meydana gelmesi veya veri işleme faaliyeti sonrasında gerçekleştirilecek işlemlerin mevcudiyeti gibi durumlarda, değişen yeni amaca yönelik veya gelişen işlemlerle ilgili veri sahibinden tekrardan açık rızanın alınması gerekmektedir.³⁴⁵

---

³⁴⁰ Taştan, s. 153.

³⁴¹ Küzeci, s. 234.

³⁴² Kaya, s. 326.

³⁴³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Açık Rıza, s. 5, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, e.t. : 19.03.2023.

³⁴⁴ Kemal Atasoy, “Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.22, S.3, İstanbul 2016, s. 292.

³⁴⁵ Kurul, Açık Rıza, s. 6.

Kişisel verinin işlenmesi için verilecek açık rızanın geçerli olması için aranan ikinci unsur kişisel verisi işlenecek ilgili kişinin bu faaliyet konusunda bilgilendirilmiş olmasıdır. İlgili kişi kişisel verisinin işlenme amacı, saklanma süresi, verilerinin nerede kullanılacağı gibi hususlarda yeteri kadar bilgilendirildikten sonra açık rızası alınmalıdır.³⁴⁶ Bilgilendirme koşulu KVKK'nın 10. Ve 11. maddelerinde bahsi geçen aydınlatma yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmekte olup bu hükümlere göre belirlenecektir. Ayrıca 10.03.2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “*Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ*” uyarınca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde uyulacak usul ve esaslar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Tebliğ'in 5. maddesinde aydınlatma yükümlülüğünün yönetimden bahsedilmiştir. İlgili hükme göre aydınlatma yükümlülüğünün yazılı veya sözlü olarak ya da ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanılmak suretiyle yapılabileceği ifade edilmiştir. Bilgilendirme yapılırken açık, anlaşılır, sade bir dil ve üslup kullanılmalı ve veri işleme faaliyetinden önce yapılmalıdır. Örneğin, kişisel verisi işlenen ilgili kişinin okumasını mümkün olmayacağı kadar küçük harf ve rakamlarla yazılmış bir form imzalatılması ya da ilgili kişi sözleşme imzalarken uzun ve açık olmayan ifadelerle kişinin bilgilendirilmesinin yapılması geçerli bir açık rızanın varlığını ortadan kaldıracaktır.³⁴⁷ Yine farklı bir örnek vermek gerekirse, gün içinde sürekli kullandığımız internet sitelerindeki bilgilendirme metinlerine ulaşılması güçleştirilmişse veya makul kişinin anlayamayacağı bir terminoloji kullanılmışsa geçerli bir rızadan söz edilemeyecektir. Bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmeden alınan rıza geçerli olmayacaktır. Aynı şekilde eksik veya hatalı bir bilgilendirme yapılması durumunda da açık rızanın geçerliliğinden söz edilemeyecektir. Dolayısıyla geçersiz bir rıza veri işleme faaliyetinin hukuka aykırı olmasına neden olacaktır. Kişisel veriler işlenirken açık bir şekilde bilgilendirilmiş olma unsuru kişisel verisi işlenen kişiye yönelik korumanın temin edilmesinin en etkili yoludur. Çünkü bilgilendirme koşulunun saplanmasıyla beraber, verisi işlenen kişiler veri işleme sürecine yönelik bilgi sahibi olup aksi durumda başvurabilecekleri hukuki korumalarından yararlanma sağlayabileceklerdir.³⁴⁸

---

³⁴⁶ Korkmaz, s. 108; Yücedağ, s. 774.

³⁴⁷ Küzeci, s. 235.

³⁴⁸ Ayözger Öngün, s. 139; Şimşek s. 90.

Bu kapsamda verisi işlenen kişilerin aydınlatılması yükümlülüğü kişisel verileri koruma hukukunun Magna Carta'sıdır diyebiliriz.³⁴⁹

Son unsur açık rızanın özgür irade ürünü olmasıdır. Özgür irade, iradeyi sakatlayan herhangi bir hata, hile, tehdit, cebir gibi bir etki söz konusu olmadan alınan rızayı ifade eder. İlgili kişinin özgür iradesini sakatlayan, özgür bir şekilde karar vermesini engelleyen her türlü baskıcı etkilerin mevcut olması halinde rızanın özgür irade ürünü olmasından bahsedilemeyecektir.³⁵⁰ Gerçek anlamda bir özgür iradeden bahsedebilmek için iki taraf arasındaki konumların eşit olması, verisi işlenen kişinin zor durumda olmaması ve seçim hakkının olması gibi durumlar önem arz etmektedir. Özellikle işçi ile işveren ilişkisinde özgür iradenin olup olmadığı detaylı bir şekilde incelenmelidir. Çünkü aradaki statü farkından ötürü işçinin kötü muameleye maruz kalma veya işten çıkarılma gibi endişeler taşıması halinde vereceği rızanın özgür bir irade ile ürünü olduğunu söylemek mümkün değildir.³⁵¹ Başka bir örnek vermek gerekirse, ilgili kişinin ekonomik olarak zor bir durumda olmasından yararlanarak rızasının alınmasında özgür bir iradenin varlığından söz edilemeyecektir.³⁵² Dolayısıyla kişisel veriler işlenirken rızanın taraflar arasındaki güç dengesinin dikkate alınması gerekmektedir. Ekonomik, sosyal, kültürel nedenlerle taraflar arasındaki güç dengesi her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir.³⁵³ Kişisel veriler işlenirken alınacak olan açık rızanın bir mal veya hizmetin önkoşulu olarak sunulması durumunda özgür iradenin varlığından söz edilemez. Örneğin doktorun sağlık hizmeti vermesi için kişisel verilerin işlenmesine rıza gösterilmesi ön şart olarak sunuluyorsa veya tüketici kişisel verilerinin işlenmesine rıza vermeden ürün satın alamıyorsa açık rıza geçerli olmayacaktır.

Kanun kural olarak, açık rıza beyanını şekil şartına tabi tutulmamıştır. Dolayısıyla, sözlü veya yazılı şekilde açıklanan ya da sesli veya görüntülü mesajlarla iletilen rıza beyanları açık rıza olarak kabul edilebilecektir.³⁵⁴ Önemli olan kişisel verilerin işlenmesine onay verildiği hususu tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve kesin olarak beyan edilmesidir. Açık rıza beyanının alınmasından ve bunun ispatına yönelik

---

³⁴⁹ Ayözger Öngün, s. 139; Şimşek, s. 90.

³⁵⁰ Yıldırım Keser, "Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.28, S.3, 2020, s. 1201.

³⁵¹ Kurul, Açık Rıza, s. 7.

³⁵² Yücedağ, s. 776.

³⁵³ Ayözger Öngün, s. 136

³⁵⁴ Başalp, Saklanması, s. 40.

durumlardan veri sorumlusu sorumludur.³⁵⁵ Bu bakımdan, açık rızanın hukuka uygun olarak alınması konusunda ispat yükü veri sorumlusundadır. Son olarak belirtmek gerekir ki, kişisel verisi işlenen ilgili kişinin sessiz kalması gibi örtülü bir irade beyanı söz konusu olduğunda rızanın geçerli sayılıp sayılmayacağı hususunda net bir görüş birliği yoktur. Kimi yazarlara göre, şüpheye mahal vermeyecek derecede ilgili kişinin iradesini ortaya koyan örtülü rıza beyanının geçerli olduğu kabul edilmektedir.³⁵⁶ Kimi yazarlara göre ise, örtülü rıza beyanının hiçbir şekilde kabul edilmemektedir.³⁵⁷ Kanaatimizce, yukarıda açıklanan açık rıza beyanlarının unsurları çerçevesinde, verilen rıza beyanı herhangi bir tereddüt oluşturuyorsa geçerli bir rızada söz edilemeyecektir. Bu kapsamda sessiz kalınması açık rıza beyanı olarak değerlendirilmeyecektir.³⁵⁸

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik verilen rıza herhangi bir nedenden ötürü geri alınmak istenebilir. Rızanın geri alınmasına yönelik 6698 sayılı Kanun'da sarıh bir hüküm bulunmamaktadır. Buna ilişkin doktrinde kişisel verilerin özü ve niteliği gereği ilgili kişinin kişisel verisinin işlenmesine yönelik verdiği rızayı her zaman geri alabileceği belirtilmiştir.³⁵⁹ Ancak burada değinilmesi gereken önemli konu ise, kişisel verisi işlenen kişiye verilen açık rızanın geri alınmasına kadar olan sürede yapılan veri işleme faaliyetlerinin hukuka aykırılık teşkil edip etmeyeceği hususudur. Böyle bir durumda, verilen açık rızanın hukuka aykırı olmaması şartıyla verilen açık rıza beyanının geri alınana kadar gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygunluğu devam edecektir. Çünkü verilen rıza geri alındığından itibaren ileriye doğru etkili olarak sonuç doğuracaktır.³⁶⁰

2.7.2. Açık Rızanın Aranmadığı Haller

Veri işleme faaliyetleri hukuka uygun olması için esas olan ilgili kişinin açık rıza beyanının varlığıdır. Ancak 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen sebeplerden herhangi birinin varlığı halinde açık rıza beyanına gerek olmadan kişisel verilerin işlenmesi hukuka uygun hal alacaktır. Sayılan bu sebepler hukuka uygunluk halleri olarak da adlandırılmaktadır.

---

³⁵⁵ Ayözger Öngün, s. 137; Taştan, s. 134.

³⁵⁶ Korkmaz, s. 45.

³⁵⁷ Taştan, s. 156.

³⁵⁸ Uncular, s. 144.

³⁵⁹ Özdemir, s. 205.

³⁶⁰ Sinem Göçmen Uyarer, **Kişisel Verilerin korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s. 113.

Veri sorumlusu kişisel verileri işleme faaliyetini gerçekleştirmeden önce KVKK'nın 5. maddesinde belirtilen açık rızanın aranmadığı sebeplerinden birinin olup olmadığına bakacaktır. Veri işleme faaliyeti maddede sayılan sebeplerden birine dayanıyorsa veri işleme faaliyeti gerçekleştirilecektir. Eğer sayılan sebeplerden birine dayanmıyorsa ilgili kişinin alınacak açık rıza beyanıyla beraber veri işleme faaliyeti gerçekleştirilecektir. Kanunda kişisel verilerin işleme şartları sınırlı sayı ilkesine tabii olup yorum yoluyla genişletilmesi mümkün değildir.

2.7.2.1. Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi

Veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olmasını sağlayacak ilk neden, kişisel verinin işlenebileceğine yönelik kanun hükmünün bulunmasıdır. Bu durumda kanunlarda veri işleme faaliyetine yönelik bir hüküm mevcut olduğunda ilgi kişinin açık rızasına başvurulmadan veri işleme faaliyeti gerçekleştirilecektir. Burada belirtmek gerekir ki, kanunlarda kişisel verilerin işlenmesine yönelik düzenlenen hükümler dolaylı yollarla veya çıkarımlar yapılarak değil, kanunlarda veri işleme faaliyetinin açıkça öngörülmesi halinde meşru kabul edilecektir.³⁶¹ Ayrıca kaynağını kanundan almak şartıyla yönetmelik, tebliğ gibi düzenlemelerde hüküm altına alınan kişisel veri işleme faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilecektir.

Örneğin, İş Kanununun işverene işçi özlük dosyası tanzim etmesi zorunluluğunu yükleyen 75. maddesi gereği, işveren bu yükümlülüğünü yerine getirmesi halinde işlenen kişisel veriler hukuka uygun sayılacaktır.³⁶² Aynı şekilde 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun “*Şüphelilerin Parmak İzi Ve Fotoğrafların Kayda Alınması*” başlıklı 5. maddesine göre alınan parmak izlerinin sisteme kaydedilmesi şeklinde işlenen kişisel veri faaliyeti Kanunda açıkça belirtilmesinden ötürü hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Yine 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu m. 40/f.4'te belirtilen “*Milli Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu Ve Havacılık Güvenliği*” başlıklı hükmü gereği havayolu ile yolculuk edecek kişilerin bilgileri kişilerin kolay hale getirmek veya güvenlik ve risk ölçümü yapmak amacıyla işlenebileceği öngörülmüştür. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 42'de hüküm altına alınan bankalar nezdinde tutulan müşteri bilgilerine yönelik veri işleme faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilecektir.

---

³⁶¹ Küzeci, s.342.

³⁶² Başalp, s. 409.

2.7.2.2. Fiili İmkânsızlık

6698 sayılı Kanununun 5/f.2-b maddesine göre, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklaması mümkün olmayan veya rızasına hukuki geçerlilik atfedilmesi mümkün olmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya vücut varlığının korunması için elzem olması halinde yapılan kişisel veri işleme faaliyeti hukuka uygun sayılacaktır. Dolayısıyla kişisel verisi işlenecek kişinin rızasının fiili imkânsızlık nedeniyle alınamayacak halde olması veya kişinin rızası hukuki geçerlilik nedeniyle tanınmıyorsa ve bu kişinin kişisel verilerinin işlenmesi kendisinin veya başka bir 3. kişinin hayati ve beden bütünlüğünün korunması için zorunluluk arz ediyorsa, rıza beyanı alınmadan gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyeti hukuka uygun hale gelecektir.

Örneğin depremde enkaz altında kalan kişinin kurtarılması için cep telefonu sinyalinin veya konum bilgisinin işlenmesi veya bedenine ulaşılamaması durumunda kimlik bilgilerinin işlenmesi gibi durumlarda kişinin fiili imkânsızlık içerisinden olmasından ötürü rızasına ulaşılamayacağından bu kapsamda yapılan veri işleme faaliyetleri hukuka uygun olacaktır. Yine geçirdiği kaza nedeniyle bilinci kapalı olan hastaya acil müdahalede bulunulması için kişisel verilerinin işlenmesi kişinin hayatının veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olduğundan bu hüküm kapsamında değerlendirilecektir.³⁶³ Akli dengesi yerinde olamayan tam ehliyetsiz bir kişinin kaybolması durumunda hayat ve beden bütünlüğünün korunması amacıyla kendisinin veya yakınlarının kimlik bilgilerinin elde edilerek paylaşılması hukuka aykırı durum teşkil etmeyecektir.

Fiili imkânsızlık içinde olunma durumunda dikkat edilmesi gereken diğer önemli konu ise zorunlu olma halidir. Hükümde geçen diğer bütün koşullar gerçekleşmiş olsa bile ilgili kişinin kişisel verisinin işlenmesi zorunluluğu her somut olayda ayrıca ele alınarak değerlendirilmelidir.

2.7.2.3. Sözleşmenin Kurulması veya İfası İçin Gerekli Olması

Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan bağlantılı olması koşuluyla, sözleşmenin taraflarına haiz bilgilerin kişisel verileri olarak işlenmesinin gerekli olması halinde açık rıza olmaksızın ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenebilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sözleşmenin kurulması ve ifası için tarafların kişisel

---

³⁶³ Aşkoğlu, s. 124.

verilerinin işlenmesinin gerekliliğidir.³⁶⁴ Bu kapsamda sözleşmenin kurulması ve ifasıyla doğrudan ilişkili olmayan verilerin işlenmesi bu kapsamda değerlendirilmeyecektir. Sözleşmenin kurulmasından sonra, sözleşmeye konu borcun ifası ile ilgili olan veri işleme faaliyetleri de hukuka uygunluk sebebi sayılacaktır.³⁶⁵

Söz konusu hukuka uygunluk nedeni bağlamında veri işleme faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı, ölçülü olma ilkesi kapsamında uygulanması gerekmektedir.³⁶⁶ Dolayısıyla sözleşmenin ifası ve kurulması için gerekli kişisel verileri işlendiyse, daha başka kişisel verilerin işlenmesi gerekli olmayacaktır. Taraflar arasında birden fazla sözleşmenin düzenlenmiş olması halinde, her sözleşme için ayrı ayrı ele alınarak yapılarak veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olup olmadığı hususu değerlendirilecektir.³⁶⁷

Örneğin işçi ile işveren arasındaki iş akdi sözleşmesinin kurulması ve ifası için banka kimlik, iletişim, hesap gibi lüzumlu bilgilerinin alınması hukuka uygun bir işlem olup sosyal hayatına, hobilerine ilişkin bilgilerin bu hüküm kapsamında işlenmesi hukuka aykırı hale gelecektir. Zira bu bilgiler sözleşmenin kurulması veya ifası için gerekli mahiyetteki bilgiler değildir. Bir bankayla kredi sözleşmesi akdedilmesi sırasında bankanın, o kişiye ait maaş bordrosu, tapu vesikaları, herhangi bir borcu yoktur yazısı talep etmesi durumlarında kişisel verilerin işlenmesi hukuka uygun olacaktır. İnternet üzerinden yapılan alışverişlerde kredi kartı bilgilerinin işlenmesi bu madde kapsamında değerlendirilecek olup, satın alan kişinin aldığı ürünle ilgili zevk ve tercihlerinin işlenmesi madde kapsamında geçen gereklilik unsuru sözleşme kurulması ve ifası kapsamında değerlendirilmeyeceğinden hukuka aykırı sayılacaktır.

2.7.2.4. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması

Kişisel verilerin hukuka uygun şekilde işlenebilmesinin için KVKK'da düzenlenen bir diğer hal ise veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için kişisel veri işleme faaliyetinin elzem olmasıdır. Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için kişisel veri işleme faaliyetinin elzem olması durumu meydana geldiğinde, veri sorumlusu tarafından veri sahibinin işlene kişisel verisi hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilecektir. Böyle bir durumda ilgi kişinin

---

³⁶⁴ Yücedağ, s. 777.

³⁶⁵ Taştan, s. 169.

³⁶⁶ Aşıkoğlu, s. 83

³⁶⁷ Çekin, s. 67.

rızasına başvurulmadan kişisel verisi işlenebilecektir. Burada önemli olan husus, veri sorumlusuna hukuki yükümlülük yüklenmiş olmasıdır.³⁶⁸ Ancak veri sorumlusunun bu yükümlülüğünün yerine getirmesinde eğer bir tercih hakkı mevcut ise, hukuka uygun bir işlemekten söz edilemeyecektir.³⁶⁹ Söz konusu yükümlülüğün sadece kanundan doğması şart olmayıp, tüzük, genelge gibi ikincil mevzuat düzenlemeleriyle de öngörülmesi mümkün olabilir.³⁷⁰

Örneğin, bir konferans salonunda düzenlenen tiyatro gösterisine katılım sağlayacakların güvenliği için veri sorumlusunca gerçekleştirilen katılımcıların kimlik bilgilerinin kaydedilmesi işlemi hukuka uygun bu hüküm kapsamında hukuka uygun olacaktır. Başak bir örnek vermek gerekirse, taşıma işi yapan bir nakliyat firmasının, teslimatı gerçekleştirebilmesi için ilgili kişinin teslimat bilgilerini kaydetmesi işlemi bu kanun hükmü kapsamında değerlendirilecektir. Örneğin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu m.236 gereği, serbest meslek makbuzu düzenlemekle yükümlü olan serbest meslek erbapları, müşterilerine yönelik düzenleyecekleri makbuz gereği onların isimlerini, unvanlarını, adresleri gibi kişisel verilerini işlemeleri hukuka uygun bir veri işleme faaliyeti teşkil edecektir. Bütün bu örneklerde görüldüğü üzere, bu hüküm kapsamında gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinin hepsi veri sorumlusunun mevcut yükümlülüğünün mevcut olması halinden kaynaklanmış olup, veri sorumlusunun takdirine bırakılmış bir durum değildir.

Kişisel veri işleme faaliyeti bazı hallerde birden fazla hukuka uygunluk sebebine dayanabilir. Örneğin iş ilişkisi kapsamında işçinin işverence kişisel verilerinin işlenmesi hem sözleşmenin akdedilmesi ve devamı için zorunluluğuna hem de veri sorumlusunun hukuki sorumluluğuna dayandırılabilir.

2.7.2.5. Kişisel Verilerin İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması

Diğer hukuka uygunluk sebebi ise, kişisel verinin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması durumunda gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleridir.

Alenileştirme, verinin herhangi bir şekilde kamuoyuna iletilmesini ve diğer kişiler tarafından bilinecek duruma gelmesidir.³⁷¹ Alenileştirmenin tanımının herkesin göreceği şekilde kamuya sunulması şeklinde ifade edilse de, burada üzerinde durulması

---

³⁶⁸ Develioğlu, s. 63.

³⁶⁹ Yücedağ, s. 778.

³⁷⁰ Yücedağ, s. 778.

³⁷¹ Kişisel Verileri İşleme Kurulu, Kişisel Verilerin İşlenme Şartları, s. 10, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9feefe58-9b0f-49c9-a0c7-2b2eb8c012bb.pdf> e.t.: 21.03.2023.

gereken nokta; alenileştirilen veri, veri sahibi tarafından isteyerek ve bilerek alenileştirmesidir. Bu kapsamda burada esas olan veri sahibinin amacının önemi olduğundan her somut olay açısından alenileştirme iradesi ayrıca ele alınması gerekmektedir.³⁷² Aksi halde bir kişinin kişisel verisinin herkesin görüp ulaşabileceği bir yerde olması, kişinin o verisini alenileştirdiği anlamına gelmez. Günümüzde çok sık olarak kullanılan sosyal medya platformlarında ilgi kişinin kendi hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda araştırılması gereken husus ilgili kişiyi amacıdır. Örneğin sosyalleşme, beğenilme arzusu gibi nedenlerle kişinin sosyal medya platformunda herkesin görebileceği şekilde paylaşım yapmasındaki iradesi göz önüne alındığında, bu durumda kişisel verilerinin 3. kişilerle paylaşılması, farklı amaçlarla işlenmesinin hukuka uygun olduğu söylenemez. Ya da bir kişinin aracını hatalı park ettiği için araç camından gözükecek şekilde kartvizitini yerleştirmesinde, sadece hatalı park nedeniyle diğer araçların sorun yaşaması halinde kartvizitte bulunan telefon numarası kullanılabilir. Aksi halde söz konusu telefon numarası reklam içerikli mesajlar aramalar yapılması ilgili kişinin irade beyanının aykırılık teşkil edeceğinden hukuka aykırılık söz konusu olacaktır. Kurul da 27.01.2020 tarihli, 2020/67 Karar numaralı kişisel verisi işlenen kişinin rızanın bulunmamasına rağmen bir gayrimenkul şirketi tarafından gönderilen reklam ve bildirimler hakkında verdiği kararda *“Alenileştirmenin gerçekleştirilebilmesi için alenileştirme iradesinin ne olduğuna bakılması gerektiği, zira bir kişinin kişisel verisinin herkesin görebileceği bir yerde olmasının aleni olmasını sağlamayacağı, alenileştirme durumunda kişisel verinin alenileştirme amacı kapsamında kullanılması gerektiği, somut olayda, alenileştirme bulunuyor olsa dahi ilgili kişinin reklam faaliyetleriyle ilgili kendisiyle iletişim kurulması amacıyla söz konusu kişisel verileri alenileştirmemiş ise, gerçekleştirilecek olan kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olmayacağı”* şeklinde değerlendirerek işlenen veri işleme faaliyetini KVKK’ya aykırı bulmuştur.³⁷³

Bu kapsamda, kişisel verisi işlenen ilgili kişi tarafından alenileştirme amacı doğrultusunda gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri hukuka uygun olacak olup, alenileştirme amacını aşan şekilde gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri ise hukuka aykırı olarak kabul edilecektir. Ayrıca genel ilkelerde ifade edilen *“işlendikleri amaçla*

---

³⁷² Ayözger Öngün s. 30.

³⁷³ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6718/2020-67> e.t. : 21.03.2023.

bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma” ilkesi de bu durumlarda bilhassa önem atfedilmesi gereken bir prensiptir.³⁷⁴

2.7.2.6. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması İçin Zorunlu Olması

Kişisel verilerin işlenmesini hukuka uygun hale getiren bir diğer hal ise, bir hakkın tesisi, korunması veya kullanılması için zorunlu olması halinde kişisel veriler veri sahibinin açık rızası olmaksızın hukuka uygun olarak işlenebilecektir. Örneğin bir hakkın korunmasına yönelik açılan davanın yargılmasında kimlik, adres gibi verilerin işlenmesi gerekli olduğundan hukuka uygunluk söz konusu olacaktır. Ancak yargılama sırasında sunulacak olan ispata ilişkin delil niteliğine haiz kişisel verilerin özel hayatın gizliliğine ve temel hak ve hürriyetlere aykırı olmamalıdır. Nitekim bu konuda Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 2018/10718 Esas, 2019/559 Karar, 10.01.2019 tarihli kararında, işverenin, çalışanın Whatsapp konuşmalarına dayanarak iş akdini feshetmesi olayında, Whatsapp konuşmalarının gizlilik içeren kişisel veri niteliğinde olduğuna, salt nasıl temin edildiği anlaşılamayan bu yazışmalara dayanılarak iş akdinin feshinin haksız olduğuna hükmetmiştir.³⁷⁵ Belirtmek gerekir ki, kıdem tazminatı ve fazla çalışma ücretlerini isteyen bir işçinin açtığı davada, işverenin bu ücretleri yatırdığını göstermek için dava aşamasında dosyaya sunduğu işçinin banka hesap dokümanları hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.

2.7.2.7. Veri İşlemenin Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin son hukuka uygunluk durumu ise, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine dokunmamak koşuluyla veri işlemenin veri sorumlusunun haklı menfaatleri için elzem olması halidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta veri işleme faaliyeti hukuka uygun olması için veri sorumlusunun meşru menfaatlerinin ilgili kişinin temel hak ve hürriyetlerine nazaran daha ağır basmasıdır. Diğer bir deyişle, veri sorumlusunun meşru menfaati veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesinin zorunluluğunu ortaya koyuyor ve bu durumda ilgi kişinin de temel hak ve hürriyetleri zarar görmüyorsa, açık rızaya gerek kalamadan

---

³⁷⁴ Küzeci, s. 348.

³⁷⁵ <https://legalbank.net/belge/y-9-hd-e-2018-10718-k-2019-559-t-10-01-2019-whatsapp-yazismalari-nedeniyle-is-akdinin-feshinde-iscil/3357924/>, e.t.: 22.03.2023.

gerçekleştirilen veri işleme hukuka uygun olarak değerlendirilecektir. Bu kapsamda değerlendirilmesi öncelikle dikkate alınması gereken husus veri sorumlusunun meşru menfaatinin niteliğinin kişisel verisi işlenecek olan kişinin korunacak olan temel hak ve özgürlüklerine etki edip etmeyeceği hususudur. Dolayısıyla her somut olayda ayrı ayrı değerlendirme yapılarak veri işleme faaliyetinin, verisi işlenecek olan kişinin temel hak ve özgürlüklerine etkisi ile veri sorumlusunun meşru menfaati arasında ölçüm yapılarak sonuca varılmalıdır.³⁷⁶

Örneğin işyerinde çalışanların temel hak ve özgürlüklerine zarar vermeden, onların performanslarının ölçülebilmesi için çalışma saatlerinin takibinin yapılması, sistemlerdeki sürelerinin hesaplanması gibi verilerinin işlenmesi hukuka uygunluk kapsamında değerlendirilecektir.³⁷⁷ Yine bir işletmenin elden çıkarılması gibi bir durumun varlığı halinde, şirketi elden çıkaracak kişinin temel hak ve özgürlükleri zedelememek kadıyla, personelin kişisel verilerinin de içinde olduğu birtakım bilgileri irdelemesi meşru menfaat kapsamında değerlendirilecektir.³⁷⁸

Veri sorumlusunun meşru menfaatinin ne olduğu Kanun'da sayılmamıştır. Dolayısıyla hukuka ve Kanun'un ruhu ve amacına uygun olan her türlü menfaat, meşru menfaat olarak değerlendirilecektir.³⁷⁹ Bu kapsamda veri sorumlusunun meşru menfaati hukuka uygun, belirli, güncel, açık olup, gerçekleştirilen veri işleme menfaati ile meydana gelecek olan faydaya yönelik olmalıdır. Ancak veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olması için veri sorumlusunun meşru menfaatinin ilgili kişinin temel hak ve hürriyetlerinden daha üstün gelmesi gerekmektedir. İlgili kişinin temel hak ve hürriyeti, veri sorumlusunun meşru menfaatinden üstün olduğu belirlenirse veri işleme faaliyeti hukuka aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca ilgili kişinin verisi işlenmeden de veri sorumlusunun meşru menfaati başka yollardan yerine getiriliyorsa, veri işleme faaliyeti yerine bu yollar tercih edilmelidir.³⁸⁰

2.8. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

Özel nitelikli kişisel verilerin niteliklerine ilişkin yukarıda detaylı olarak açıklamalarda bulunduğumuz için burada özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları

---

³⁷⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, s. 78, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF> e.t. . 22.03.2023.

³⁷⁷ Dülger, s. 416.

³⁷⁸ Kurul, Rehber, s. 78.

³⁷⁹ Yücedağ, s. 783.

³⁸⁰ Çekin, s. 324.

üzerinde durulacaktır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesinde özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarına yer verilmiştir. Buna göre Kanun m. 6/f.2 de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini yasaklamış olup, hukuka uygun veri işleme faaliyetin gerçekleştirilmesini açık rızanın varlığına bağlamıştır. Özel nitelikteki kişisel verilerin başkaları tarafından öğrenilmesi halinde ayrımcılık yapılmasına ve mağduriyete yol açabilecek nitelikteki veriler oldukları için daha yüksek ve sıkı bir koruma mekanizması altında işleme şartları Kanun'da ayrıca ele almıştır. Buna göre maddenin üçüncü fıkrasında açık rıza olmasının özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde ikili bir ayırım yapılarak işlenebilecekleri hukuka uygunluk sebeplerin düzenlemiştir.

Kanunda sağlık ve cinsel hayat ilişkin özel nitelikli kişisel veriler ile diğer özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza aranmaksızın işlenebileceği haller farklı olarak düzenlenmiştir. Sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler, yani kişinin ırkı, siyasi düşüncesi, etnik kökeni, mezhebi, felsefi inancı, dini, diğer inançları, dernek, vakıf veya sendika üyeliği, kılık ve kıyafeti, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleri ve biyometrik ile genetik verilerin kanunlarda açıkça öngörülmesi halinde işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Başka bir deyiş ile sağlık ve cinsel hayat dışında kalan diğer özel nitelikli kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenebilmesi için ya ilgilinin açık rıza beyanının mevcudiyeti ya da kanunlarda açıkça öngörülmesi hali aranmıştır. Örneğin, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu m.5 uyarınca biyometrik veri kategorisinde yer alan parmak izlerinin sisteme kaydedilmesi şeklinde işlenen kişisel veri faaliyeti Kanunda açıkça belirtilmesinden ötürü hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Yine İş Kanunu ve Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na göre çalışanların sendika üyeliği bilgilerine yönelik özlük dosyası tutularak verilerinin işlenmesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁸¹

İlgili fıkranın devamında, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin işlenmesine amaç ve kişi yönünden bir sınırlama getirilmiştir. Buna göre sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin ise ancak sağlık hizmetleri, kamu sağlığının korunması, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, koruyucu hekimlik ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilecektir. Görüldüğü üzere, sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin hükümde

---

³⁸¹ Dülger, s. 422.

belirtilen amaçlarla kişi kurumlar tarafından hukuka uygun olarak işlenebileceği belirtilmiş olup amaç ve kişi unsurlarının ikisinin birden olmaması halinde ise hukuka aykırı işlem söz konusu olacaktır. Sır saklama yükümlülüğü mesuliyeti taşıyan kişi ve kurumlara örnek olarak avukatları, doktorlar, eczacılar, noterler, bankacılar ve tabi oldukları mevzuatta sır saklama yükümlülüğü mesuliyeti taşıyan kişi ve kurumlar gösterilebilir.³⁸² Sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verileri sır saklama yükümlülüğü bulunan bu kişilerce sayılan amaçlar doğrultusunda ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın hukuka uygun bir şekilde işlenebilecektir. Örneğin, İş Kanunu m.25 hükmü uyarınca sağlık sebepleri gerekçe gösterilerek işverenin derhal fesih hakkını kullanabilmesi için, özel nitelikli kişisel veri olan sağlık verilerinin işyeri hekimi veya şirket avukatı tarafından işlenmesi gerekmektedir. Başka bir örneğe göre, özel bir hastane tarafından verilen sağlık hizmetleri dolayısıyla Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan hasta adına ödeme alınabilmesi için hastalarının sağlık verilerini işlemesi bu kapsamda olup hukuka uygun nitelik taşıyacaktır.

Özel nitelikli kişisel verileri ister açık rızaya dayalı olarak ister Kanun'un m. 6/f.2'de belirtilen hukuka uygun sebeplerine dayalı olarak işleyen veri sorumlusunun yeterli tedbirlerin alması gerektiği noktasında tedbirlerin içeriğinin saptanması için Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na aynı maddenin 4. fıkrasında atıf yapmıştır. Bu kapsamda Kişisel Verileri Koruma Kurulu 31.08.2018 tarihinde 2018/10 sayılı kararını yayınlamış; özel nitelikli kişisel verilerin korunmasının sağlanması için veri sorumlularınca alması gereken tedbirler ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.³⁸³

---

³⁸² Dülger, s. 316.

³⁸³ <https://kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>, e.t.: 22.03.2023

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUĞUN KİŞİSEL VERİLERİNİN İHLALİ VE KORUMA YOLLARI

3.1. Bir Kişilik Hakkının Görünümü Olan Çocukların Kişisel Verileri

Kişisel verilerin tanımlanırken kimliği belirli veya tespit edilebilir olmak kaydı ile kişiye ait tüm bilgi şeklinde yukarıdaki bölümlerde detaylıca ifade etmiştik. Çocukların kişisel verilerinin korunmasına yönelik hukukumuzda farklı bir düzenlemenin bulunmaması, çocukların da kişisel verilerinin korunması gerektiği gerçeğini ortadan kaldırmaz. KVKK'da çocukların kişisel verilerine yönelik ayrı bir tanım mevcut olmadığı için çocukların kişisel verilerinin bu tanımlama üzerinden yapılması doğru olacaktır.³⁸⁴ O halde, kimliği belirli veya tespit edilebilir olmak kaydıyla çocuğa ait tüm bilgiler çocukların kişisel verileridir. Bu kapsamda çocuğun adı, soyadı, doğum yılı, yaşı, görüntüsü veya sesi içerin her türlü fotoğraf veya video çocuğa ilişkin olup ve çocuğu niteleyen bütün bilgileri çocuğun kişisel verisidir. Bu kapsamda çocuğu diğerlerinden ayırt etmemizi sağlayan ve çocuk ile özdeşleşen her türlü bilgi çocuğun kişisel verisidir.

3.1.1. Çocukların Açık Rıza Beyanı Ehliyeti

Kişisel verilerin 6698 sayılı Kanun'da belirtilen hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde işlenebileceği, bu sebeplerin olmaması durumunda ise ancak veri sahibinin açık rızasının varlığı halinde işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Veri sahibi olan ilgili kişinin çocuk olması durumunda ise bu rızanın nasıl alınacağı hususunda ulusal mevzuatımıza bir düzenleme mevcut değildir. Avrupa Birliği düzenlemelerine baktığımızda, 6698 sayılı Kanun hükümlerinin düzenlenmesinde örnek aldığımız 95/46/EC sayılı Direktif, gelişen teknolojiyle beraber güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden ele alınarak Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile yürürlükten kaldırılmıştır. Tüzük ile beraber birçok yeni düzenleme getirilmiş olup bunlardan birisi de çocukların kişisel verisinin korunmasına yönelik düzenlemeleridir. Tüzük'ün 8. maddesinde çocukların kişisel verisinin işlenmesinde alınacak rızaya

---

³⁸⁴ İlknur Deniz, **Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu ve KVKK kapsamında Korunması**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 119.

yönelik çocuklar arasında bir ayrıma gidilmiştir.³⁸⁵ Buna göre en az 16 yaşında olan çocukların kişisel verilerinin işlenmesine yönelik verdiği rıza hukuka uygun bir rıza olup; 16 yaşından küçük çocuklarınsa, velayet altında yasal temsilcisi olan velisi tarafından, vesayet altında ise vasisi tarafından verilecek hukuka uygun rıza beyanı ile kişisel verisi işlenebilecektir.³⁸⁶ Yine madde hükmüne göre, taraf devletlere kendi iç hukuklarında bu yaşı 13 yaşın altında olmaması kaydı ile kendilerinin belirleyebileceği düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen 108 sayılı Sözleşme'ye 18.05.2018 tarihinde güncellenmesiyle eklenen yeni maddelerinde, çocukların daha savunmasız ve korunmaya muhtaç olmaları göz önüne alınarak onların kişisel verilerinin korunmasına yönelik daha özel önem verilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Çocukların kişisel verilerinin işlenmesine yönelik Tüzük'ün aksine ulusal mevzuatımızda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Kişisel verisi işlenecek kişi olan kişinin çocuk olması durumunda çocuğun diğer kişilere göre daha zayıf ve savunmasız konumdadırlar. Dolayısıyla çocukların kişisel verisi işlenirken rızanın ne şekilde kimden alınacağı konusunda özel bir düzenleme bulunmaması bu konuda belirsizlikleri de beraberinde getirmiştir.

Yukarıdaki bölümlerde detaylıca bulduğumuz açıklamalar ışığında, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamı ve amacı gereği, kişilerin sahip olduğu maddi ve manevi birçok değeri içerisinde barındırmasından kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması hakkı temelinde kişilik hakkının esaslarına dayanmaktadır. Bu kapsamda hukuka uygun bir kişisel veri işleme faaliyetinden bahsedilebilmesi için kişisel verilerin işlenmesine yönelik veri sahibinin vereceği rıza beyanı, kişilik hakkı çerçevesinde kişiye münhasıran bağlı bir haktır.³⁸⁷

Mevcut düzende çocukların kişisel verilerinin işlenmesi ve korunması ile ilgili özel bir düzenleme öngörülmediğinden çocuklara ait kişisel verilerin işlenmesine yönelik değerlendirme yapılırken Türk Medeni Kanunu hükümleri çerçevesinde yorumlanmalıdır.³⁸⁸ Bu kapsamda TMK m. 9'a göre, fiil ehliyetine haiz olanların münhasır eylemleriyle hak edinip borç altına girebileceği düzenlenmiştir. Fiil ehliyetine sahip olabilmenin koşullarına baktığımızda ise, ergin olmak, ayırt etme gücüne sahip

---

³⁸⁵ Kaya ve Tolun, s. 87.

³⁸⁶ Develioğlu, s. 54.

³⁸⁷ Atasoy, s. 285-286; "Hüseyin Can Aksoy, Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu", Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 3, Ankara 2009, s. 57.

³⁸⁸ Sert Sütçü, Selin, **Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu**, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.199.

olmak ve kısıtlı olmamak olmak üzere 3 koşul mevcuttur.³⁸⁹ TMK m. 14'e göre, ayırt etme gücüne sahip olmayan çocuğun fiil ehliyetinin bulunamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre Ayırt etme gücüne malik olmayan çocuğun tam ehliyetsizlik hali söz konusu iken, ayırt etme gücüne malik olan çocuk ise sınırlı ehliyetsizdir.³⁹⁰

Tam ehliyetsiz çocuğun kişisel verilerinin işlenmesinde vereceği rızanın özgür iradesinin unsuru olması için hiçbir geçerliliği bulunmayacaktır. Tam ehliyetsiz çocuğun rızana ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre, ayırt etme gücünde yoksun tam ehliyetsiz çocuk yerine rıza beyanı yasal temsilcisi tarafından verilebilecektir.³⁹¹ Bir başka görüş ise, yasal temsilcinin vereceği rıza beyanının tam ehliyetsiz çocuğun yararına olması koşuluyla geçerli olabileceğidir. Kanaatimizce çocuğun menfaatini zorunlu kıldığı durumlarda, yasal temsilcinin tam ehliyetsiz çocuk adına verdiği rıza beyanının geçerli olabileceğidir. Ancak burada önemli olan çocuğun menfaati olduğu için, rıza beyanı ile çocuğun menfaati ağır derecede zedelenecekse yasal temsilci tarafından verilecek rızanın hukuka aykırı olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla, anne ve baba çocuklarına ilişkin verileri kullanması halinde ve bir üçüncü kişi tarafından işlenmesine rıza göstermesinde çocuğun menfaatini temel esas teşkil edecek şekilde davranmalıdırlar.³⁹²

Sınırlı ehliyetsiz çocuk kişisel verilerin işlenmesine yönelik verilen rızanın amaçlarını anlayabilen, hüküm ve sonuçlarını kavrayabilen çocuğun ayırt etme gücüne haiz olduğu kabul edilir. TMK m.16 ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların fiil ehliyetlerinden bahseder. Maddeye göre, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızası ile ancak borç altına girebilecekleri, karşılıksız kazanma ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada ise bu rızanın aranmayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak bazı münhasır haklar vardı ki, bunların kullanılmasında yasal temsilcinin de rızası aranmakta olup, bu haklar örnek olarak ise evlenme, ergin kılınma, evlat edinme ve adın değiştirilmesini gösterebiliriz.³⁹³ Sayılan örneklere ilişkin doktrindeki kimi yazarlara göre sınırlı ehliyetsiz çocuğun zarar görme hali söz konusu olabileceği için yasal temsilci rızası aranacağı gerekli görülmüştür.³⁹⁴ Aynı şekilde bazı yazarlarca da kişisel verilerin işlenmesi çocuğun maddi ve manevi yönden zarara

---

³⁸⁹ Dural ve Ögüz, s. 57.

³⁹⁰ Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, Kişiler, s. 52.

³⁹¹ Develioğlu, s. 57.

³⁹² Murat Uçak, "Kişisel Verilerin Hukuka Uygun İşlenmesinde Çocuğun Rızası", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C.3, S.1, 2020, s. 52-53.

³⁹³ Dural ve Ögüz, s. 93

³⁹⁴ Aksoy, Rıza, s. 59.

uğrama ihtimaline yol açabileceği göz önüne alındığında yasal temsilci rızasının gerekli olduğu kabul edilmektedir.³⁹⁵ Söz konusu rıza, TMK madde 339 vd. maddelerinde belirtilen velayetin kapsamını düzenleyen hükümler çerçevesinde yorumlanarak anne ve babanın velayetleri kapsamında alınması gerektiğini kabul etmektedir. Diğer bir görüşe göre ise, çocuğun kişisel verisi işlenirken bu durumun sonuçlarını kavrayabilme yeteneklerin var olması halinde rıza beyanı çocuk tarafından verilebileceğidir. Kanaatimizce ilk görüş çocuğun korunması bakımından daha yararlı olsa da sınırlı ehliyetsiz çocuğun işlenen kişisel verisinin çocuğa zarar verme riski her zaman var olan bir durumdur. Ayrıca özellikle günümüz teknolojisinde çocuğun kişisel verisinin yasal temsilci tarafından ihlal edilmesi hali de söz konusu olduğu göz önüne alındığında çocuğun aleyhine bir durum teşkil etmektedir. Dolayısıyla öncelik çocuğun menfaatine hareket etme ve çocuğun üstün yararını koruma olduğu için, her somut olayda çocuğun hassasiyeti ve korunması göz önüne alınarak çocuğun kişisel verilerin işlenmesine göstereceği rızasının amaç ve sonuçlarını kavrayabilme durumu ayrıca değerlendirilmelidir. Çocuğun vereceği rıza beyanının sonuçlarını öngörebilecek şekilde temyiz kudretine sahip olup olmadığı belirlenmeli, sahipse çocuğun rızasına değilse yasal temsilci onayına başvurulmalıdır. Bu kapsamda çocukların kişisel verilerinin hakkaniyete uygun bir şekilde işlenebilmesi için çocuklara özgü koruma rejimlerinin biran evvel benimsenmesi, rıza beyanına ilişkin çocuklara özgü daha ayrıntılı ve koruyucu hükümlerin düzenlenerek kanunlaştırılması gerekmektedir.

Değirmek gerekir ki, Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'in "*Çocukların Sağlık Verilerine Erişim*" başlıklı 8. maddesi uyarınca çocukların ayırt etme gücüne haiz olmaları şartıyla, e-Nabız sisteminde bulunan sağlık kayıtlarına yasal temsilcilerini erişimine sınırlama getirebilecekleri düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, düzenlenen yönetmelik maddesi sağlık verilerine erişimde çocuğun ayırt etme gücü esas alınması, rıza bakımından da önemlidir. Çünkü ayırt etme gücünün çocuk açısından hükmeye bağlandığı tek düzenleme bu yönetmeliktir. Bu kapsamda her somut olayda çocuğun ayırt etme gücü ayrıca değerlendirilmelidir.

3.1.2. Kişisel Verileri İşlenen Çocukların Bilgilendirilmesi (Aydınlatma Metni)

Hukuka aykırı olmayan bir rıza beyanının varlığı için gerekli koşullardan birisi olan kişisel verisi üzerinde faaliyet gösterilecek olan ilgili kişinin bilgilendirilmesi, ilgili

---

³⁹⁵ Aksoy, Rıza, s.59

kişinin bilgi alma hakkının KVKK m. 10 ve m. 11’de düzenlenen veri sorumlusunun hakları ve ilgili kişinin haklarının bir sonucudur.³⁹⁶ 6698 sayılı Kanun’da çocukların bilgilendirilmesine yönelik hüküm bulunmamasına karşın Kurum tarafından çocukların kişisel verilerinin korunmasında gerekli önemi vermek ve onları risklerden korumak için broşürler hazırlanmıştır.³⁹⁷

Kişisel verisi işlenen kişi çocuk olduğunda bilgilendirmenin özellikle beyanına başvurulacak kişi çocuksa daha bir önem arz etmektedir. Çocukların kişisel verisinin korunması sağlamak için öncelikle eğitimler yapılmalı, bu konuda çocukların bilgilendirilmesi sağlanmalıdır. Teknolojinin gelişmesiyle beraber çocukların cep telefonları, tabletler üzerinden oyunlar oynadığı, eğitimlerinin bile artık internet üzerinden yapıldığı dönem içerisinde olmamız beraberinde bir takım tedbirleri de almamızı yükümlülüğünü getirmiştir.

Çocukların kullandıkları teknolojik aletlerde gerek oyun oynarken, gerek derslerini yaparken birçok zamanda kişisel verilerini kaydedildiğinin farkında bile değiller. Çocukların bu şekilde kişisel verilerinin işlendiğini, bunun sonucunda neler olabileceğini, hukuk aykırı işlemenin nelere yol açabileceğinin farkında olmaları için aydınlatma metinlerinin dilinin sade bir şekilde gereksiz sözcük içermeyen anlaşılır yalın bir dil ile çocukların seviyesine inerek çocukların bilgilendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Her çocuğun kapasitesine göre çocuklar bilgilendirilmeli, gerekirse onların dikkatini daha çok çekebilecek animasyon, fotoğraf veya videolardan yararlanılabilir. Aydınlatma metinleri ne kadar çocuklara hitap ederse, çocuklar artık bilgilerinin başkaları tarafından kullanılabilirliğinin, oluşabilecek risklerin farkında olup bu konuda sahip olduğu hakları da öğrenmiş olacaktır. Benzer şekilde çocukları başkalarının verilerini kullanırken de onlardan izin almaları gerektiğinin de farkında olacaklardır. Bilgilendirmenin sadece ayırt etme gücüne sahip çocuğun beyanına başvurulacağı zaman değil, yasal temsilci tarafından verilecek rıza beyanında da hem yasal temsilcinin hem de çocuğun ayrıca bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu sayede çocuk verilerini paylaşmadan önce aydınlatma metinlerini okumak için zaman yaratarak bu konu hakkında bilgi sahibi olacaktır.

Teknolojiyle beraber çevrim içi platformlarda özellikle çocukların çokça vakit geçirdiği göz önüne alındığında, burada çocuğun aydınlatılıp rızasının alınması veri

---

³⁹⁶ Miray Özer Deniz, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bundan Doğan Sorumluluk**, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 104.

³⁹⁷ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6737/Cocuklarin-Kisisel-Verilerinin-Korunmasi-Bakimindan-Dikkat-Edilmesi-Gerekenler> e.t : 15.04.2023.

sorumlusu yönünden pek kolay değildir. Dolayısıyla veri sorumlusu, çocuğun yaşının tespiti ve yasal temsilcisini belirleyip açık rıza yöntemine karar verirken kullanacağı aydınlatma metnini ve akabinde alınacak olan hukuka uygun bir rıza beyanı yönünden işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine aykırı olmadan yeteri kadar miktarda bilgi talep ederek gerçekleştirmelidir.

3.1.3. Çocuğun Kişisel Verilerinin İhlali

Son dönemlerde özellikle teknolojide yaşanan gelişmelerle beraber çocukların kişisel verileri eğitim hayatlarında, sosyal alanlarında, internet ortamında olmak üzere pek çok mecrada işlenmektedir. Bu işleme, birçok hukuka aykırı veri ihlallerini de beraberinde getirmektedir. Birçok kreş, okul, oyun salonlarında çocukların kişisel verilerine yönelik sosyal medyada reklam amaçlı gibi nedenlerle fotoğraf veya videolarını içerir paylaşımlar yapmaktadır. Bu paylaşımlar gerçekleştirilirken de hiçbir şart mevcut olmadan, açık rıza beyanı alınmadan yapılmaktadır. Aynı şekilde ebeveynlerin, okullarda öğretmenlerin, sağlık personellerinin, doğum fotoğrafçılarının çocukların fotoğraflarını ölçsüz bir şekilde sosyal medya platformları üzerinden yayınladıkları görülmektedir.³⁹⁸ Paylaşılan bu verilerin sanal âlemde silinse bile, silinmeden önce başkaları tarafından kaydedildiği göz önün alındığında telafisi güç durumlar yaratacağı aşikârdır.

Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir araştırmada çocukların % 92'sinin iki yaşından önce çevrimiçi platformlarda aktif olduğunu ve yaklaşık üçte birinin ise hayatlarının ilk yirmi dört saatinde sosyal medya sitelerinde paylaşıldığı ifade edilmiştir.³⁹⁹ Bu sayıyı önümüzdeki yıllarda artacağı da şüphesizdir. Çocuklar psiko-sosyal gelişimlerini tam olarak tamamlanmadıkları için kendilerini koruma konusunda risk taşımaktadırlar. Çocuklukta yaşanan olumsuz durumların, onların gelecek yaşamında yaşayacağı arkadaşlık, iş gibi bütün ilişkilerinde sorun yaşamasına neden olabilecek niteliktedir.

Bilgi iletişim teknolojilerinin hayatımızı pek çok açıdan kolaylaştırdığı yadsınamaz bir gerçektir. Birçok bilgiye kolay yoldan ulaşmamız, sesimizi geniş kitlelere duyurmamız, birçok ürünü aynı anda görebilmemiz gibi açılardan oldukça faydalıdır. İnternetin sağladığı bu kolaylıkların yanı sıra sosyal medya platformları da ortaya

---

³⁹⁸ Sevim Çimke, Gürkan Yıldırım ve Sevinç Polat, “Sosyal Medyada Çocuk Hakkı İhlali: Sharenting”, **Güncel Pediatri**, S. 2, C. 16, s. 263, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/518497> e.t. : 16.04. 2023.

³⁹⁹ Çimke, Yıldırım ve Polat, s. 263.

çıkıştır. Bu sayede her türlü içerik daha hızlı ve rahat bir şekilde kitlelere yayılmaktadır. Ancak bu gelişmelerin kişisel verilerimizin hukuka aykırı şekilde işlenmesini ve böylelikle çeşitli risk ve zararların oluşmasını da beraberinde getirmiştir.

Günden güne kullanımı da artmakta olan gerek sosyal medya gerekse oyun platformlarında çocukların hem bireysel olarak geçirdikleri süre hem de ebeveynleri veya üçüncü kişilerce paylaşılan fotoğraf ve videolarının fazlalığı göz önüne alındığında çocuğun psikolojisi üzerinde büyük negatif etkileri ve çocuğun güvenliği üzerinde tehditleri mevcuttur. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından 2018 tarihinde yayımlanan bildiriye göre, dünya genelinde 175 binden fazla çocuğun ilk kez interneti kullandığını ve buna her yarım saniyede yeni bir çocuğun eklendiğini tespit ederek, internetin çocuklara birden çok yarar ve fırsat sağlasa da aynı zamanda zararlı içeriklere erişim, cinsel istismar ve sömürü, siber zorbalık ve özel bilgilerin kötüye kullanılması olmak üzere birçok tehlikeli durum yaratarak onları zarara maruz bıraktığını belirtmiştir.⁴⁰⁰

Teknolojinin geldiği noktada, çocukların kişisel verilerini içeren çevrimiçi her türlü paylaşım kontrolsüz bir şekilde yayılmaktadır. Unutulmamalıdır ki, paylaşılan veriler silinse bile, çevrim içi ortamda kaybolmazlar. Çünkü artık gelişen teknolojiyle birçok uygulama ile verileri üzerinden farklı platformlar arası kolayca kopyalamalar yapılarak üzerinde değişiklikler yapılabiliyor. Ayrıca paylaşılan bu veriler üçüncü kişinin eline geçtiğinde üzerinde oynamalar yapıp farklı internet sitelerinde paylaşımları yapılarak çocuğun kişilik hakkı üzerinde telafisi mümkün olmayan büyük problemlere neden olmakla beraber ileride alay konusu, tehdit ve şantaj gibi farklı amaçlarla da kullanılabilir.⁴⁰¹

3.1.4. Çocuğun Kişisel Verilerinin Ebeveyn Tarafından İhlali

Çocuk, kişiliğini doğduğu anda kazanır. Kazanılan bu kişilik belli bir zaman ebeveyni tarafından korunmaya ve yönlendirilmeye ihtiyaç duyar. Bu durum ebeveynlik ilişkisinin doğal bir sonucudur. Anne ve baba ile çocuk arasındaki bu ilişkiyi kuran soy bağıdır. Soy bağının bir sonucu olan velayet, çocuğun her türlü bakım ve koruma yükümlülüğü çevresinde şekillenmektedir. Ancak velayet hakkının anne ve babaya yüklediği sorumluluklarda önemli olan çocuğun üstün yararı ve yüksek

⁴⁰⁰ <https://www.unicef.org/eca/press-releases/more-175000-children-go-online-first-time-every-day-tapping-great-opportunities>, e.t. : 16.04.2023.

⁴⁰¹ Ömer Ali Girgin ve Seray Gönal, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, S. 44, Ekim 2020, s. 112.

menfaatidir.⁴⁰² Dolayısıyla velayet hakkı kapsamı gereği çocuğun sağlık, eğitim, sosyal hayatı gibi korunmasına, gelişimine yönelik her türlü kararı alıp uygulamada alınan kıstas çocuğun üstün yararı ve yüksek menfaati olmalıdır. Çocuğun koruma yükümlülüğü olan anne ve babanın velayet hakkını kötüye kullanması halinde de, çocukların ileride KVKK'da kendisine sağlanan hakları kullanabileceğinin kabulü gerekir.⁴⁰³ Bu yüzden anne ve babaların bu hak ve yükümlülüklerini her zaman ve her ortamda çocuğun menfaatine kullanmaları gerekmektedir.

Kullanımı ve sayısı gün geçtikçe artan sosyal medya platformlarında paylaşılan çocuk fotoğraf ve videoları en çok da ebeveynler tarafından gerçekleştirilmektedir. Daha doğmadan çocuk adına açılan sosyal medya hesaplarında, paylaşılan fotoğraf ve videolarda anne ve babalar aslında çocuklarının kişisel verilerini paylaşmaktadırlar. Özellikle farklı sosyal medya platformlarında yapılan bu paylaşımların gerek sınırlı bir kitleye yönelik gerekse herkese açık bir şekilde yani kullanıcısı olan veya olmayan herkesin görebileceği, herkesin karşısına çıkabilecek bir şekilde yapılması beraberinde birden çok tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. Öyle ki gelişigüzel bir şekilde paylaşılan çocuklara ait her türlü verinin çocuklarda psikolojik rahatsızlık, çocuk kaçırmaya, para için tehditler, çocuk istismarı, çocuk pornografisi, pedofili gibi çok vahim durumları gündeme getirebilmektedir. Bu şekilde birçok kötü niyetli üçüncü kişi tarafından bu hesapların bilinçli olarak takibe alınması, yapılan paylaşımların bu kişilerce kaydedilmesi ve üzerinde değişiklikler yapılarak uygunsuz sitelerde yayınlanması söz konusu olabilir. Böyle bir durumun çocuğun gelecekteki yaşantısında onurlu bir şekilde hayatını sürdürmesine engel teşkil edecektir. Dolayısıyla anne ve babaların çocuklarının şeref ve haysiyeti ile mahrem alanını ihlal edecek nitelikteki paylaşımlarında özenli davranarak, çocukların kişilik hakkını ihlal edecek, kişilik gelişimini olumsuz etkileyecek her türlü davranıştan kaçınması gerekmektedir.⁴⁰⁴

Özellikle çok fazlaca yaygınlaşan blooger anneler, instamoms, youtuberanneler şeklinde adlandırılan sosyal medya anneleri her geçen gün artmaktadır. Bu şekilde fazla sayıda kişi tarafından takip edilmelerini sağlayarak ve her geçen gün artan takipçi sayısı

---

⁴⁰² Ayça Zorluoğlu Yılmaz, "Sharenting ve Velayet Hakkının Sınırları", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.4, C. 29, 2021, ss. 3391.

⁴⁰³ Canan Erdoğan, "Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması (Sosyal Medya Örneği)", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C.21, S.2, 2019, s. 2463.

⁴⁰⁴ Murat Akdi, "Ana-Babanın Çocuğun Fotoğraf ve Görüntülerinin Sosyal Medyada Yayınlanmasından Doğan Sorumluluğu", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cevdet Yavuz'a Armağan, S.3, C. 22, 2016, s. 132.

ile de ticari kuruluşlardan çeşitli reklamlar alan sosyal medya anneleri çocuklarını sosyal medya üzerinden para kazanmanın bir aracı haline getirmişlerdir. Böylelikle anne ve babalar çocuklarının adlarına hesaplar açarak veya kendi mevcut hesapları üzerinden çocuklarının fotoğraf, ses veya video gibi verilerini kamuya açık bir şekilde paylaşmaktadırlar. Açılan bu sayfalarla takipçi kazanıp tanınmak ve akabinde reklam olarak ekonomik çıkar elde etmek amacıyla çocukların ölçsüz şekilde her hali paylaşılmaktadır. Henüz daha kendi iradesi oluşmamış ve karar verme yetisi gelişmemiş olan savunmasız ve masum çocuklar üzerinden onların özel görüntülerinin, her anlarının sosyal medya platformlarında çıkar amaçlı kullanılarak kamuya açık şekilde paylaşılması kişilik haklarına aykırı bir davranış teşkil edecektir.⁴⁰⁵ Bu tarz paylaşımların altlarına yapılan çocuğu küçük düşürücü, karalayıcı, aşağılayıcı eleştirici ve yorumların çocuğun kişiliğini olumsuz yönde etkileyeceği de aşikârdır. Ayrıca bu tarz paylaşım ve yazıların internet ortamında asla kaybolmadığı da göz önüne alındığında çocuğun şimdiki yaşantısının yanı sıra gelecekte oluşturacağı kendisine ait kimliği de olumsuz yönde etkileyecektir.

Ayırt etme gücüne sahip çocuk ebeveyni tarafından fotoğraf veya videolarının paylaşımına yönelik olan kişisel verisinin işlenmesinde vereceği rızanın ne için verildiğinin amaç ve sonuçlarını yeterli düzeyde kavrayıp kavramamasına göre her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir. Bu noktada çocuk vereceği rızanın sonuçlarını öngörür nitelikte değilse vereceği rıza geçerli olmayacaktır. Aynı şekilde ayırt etme gücüne malik olmayan çocuklar açısından ise ebeveyn tarafından yapılan ihlallere yönelik rızanın hukuka uygun hale getirmesi olası değildir.⁴⁰⁶ Bütün bu durumlarda her zaman en ön planda olması gereken çocuğun menfaatidir.

Anne ve babanın hem çocuğuna ilişkin kullandığı kişisel verilerine yönelik hem de veri işleme faaliyetine yönelik verdiği rızaya yönelik çocuğun kişisel verilerinin işlenmesinde çocuğun menfaati, ahlaki, psikolojik, manevi sağlığı ciddi bir şekilde zarara uğrayacaksa bu hallerde velayet hakkının kötüye kullanılması söz konusu olup çocuğun kişilik hakkına yönelik bir saldırının varlığı kabul edilmelidir.⁴⁰⁷ Çocuğun anne ve babası tarafından maddi ve manevi bütünlüğünü zedeleyici paylaşımlarının çocuğa verdiği zarar göz önüne alındığında velayet hükümlerinin gündeme gelmesi söz

---

⁴⁰⁵ Girgin ve Gönal, s. 109.

⁴⁰⁶ Akdi, s. 135.

⁴⁰⁷ Uçak, s. 53.

konusu olacaktır.⁴⁰⁸ Ayrıca dava şartlarının mevcudiyeti halinde genel hükümler çerçevesinde anne ve babası karşısında çocuğun kişiliğinin korunmasını talep hakkı doğacaktır.⁴⁰⁹ Dolayısıyla anne veya babanın çocuğun kişisel verilerine yönelik yükümlülüklerini ihlal etmesi halinde TMK m. 346 kapsamında çocuğun menfaati ve gelişimi tehdit altında olduğunda ana ve baba duruma çözüm bulamaz veya buna imkanları el vermezse, hakim çocuğun korunmasına yönelik uygun tedbirleri alacaktır.⁴¹⁰ Ayrıca kişiliğin ihlali halinde çocuk, aşağıda detaylıca göreceğimiz koruma yollarına anne ve babasına karşı da başvurabilecektir. Kişisel verilerin işlenmesinin amaç ve sonuçlarını idrak edebilen ayırt etme gücüne haiz sınırlı ehliyetsiz çocuk şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanma niteliğinde olan savunma ve manevi tazminat talepli koruma yollarına tek başına başvurabilecektir.⁴¹¹ Ancak maddi zararın tazmini, vekâletsiz iş göremeye dayalı kazancın iadesi gibi davaları yasal temsilcisi olmadan açması mümkün değildir.⁴¹² Ancak böyle bir durumda ihlalin yasal temsilcinin gerçekleştirmesi halindeyse, TMK m.426f /f.1-2 uyarınca yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün menfaati çatışacağı için çocuğa kayyım atanarak bu talepleri ileri sürülebilir.⁴¹³ Bununla birlikte ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuklar ise, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanamayacağı için, doktrindeki kabul görüşe göre çocuk adına bu davaları yasal temsilcisi tarafından açılacağı kabul görünmektedir.⁴¹⁴ Veri ihlallerinin çocuğun yasal temsilcisi tarafından gerçekleştirilmesi durumunda ise, yine çocuğun menfaati ile yasal temsilcinin menfaatinin çatışma hali söz konusu olacağı için TMK m. 426/f.1-2 uyarınca çocuğa kayyım tayin edilerek koruma yolların başvurulabilir.⁴¹⁵

Sosyal medya ile aileler mücadele ederken seslerini duyurmak, topluluk oluşturmak, sevinçlerini kutlayıp acılarını paylaşmak açısından ailelere birçok yarar sağlasa da çevrimiçi ortamda yapılan bu paylaşımların çocukların hem bugün hem de gelecek hayattaki esenliklerini etkileyeceği unutulmamalıdır. Örneğin çocuğun hastalığına ilişkin yardım amaçlı paylaşılan fotoğraf veya videolarıyla çocuğun sağlık verileri kamuoyuna sunulmaktadır. Bu paylaşımlar her ne kadar çocuğun iyi niyeti için, onun

---

⁴⁰⁸ Girgin ve Gönal, s. 109-110.

⁴⁰⁹ Akdi, s. 133.

⁴¹⁰ Akdi, s. 137.

⁴¹¹ Dural ve Ögüz, s. 93.

⁴¹² Girgin ve Gönal, s. 120-121.

⁴¹³ Girgin ve Gönal, s. 121.

⁴¹⁴ İmamoğlu, s. 213-214.

⁴¹⁵ İmamoğlu, s. 214.

iyileşmesi için yapılmış olması sebebiyle özel nitelikteki üstün yarara dayanarak aykırılık teşkil etmeyebilir.⁴¹⁶ Ancak her halde önemli olan çocuğun yüksek menfaati ve üstün yararı olduğu unutulmamalıdır.

Çocuğun kişilik değerlerine saldırı teşkil eden, çocuğu rencide eden, rahatsız olmasına yol açan her türlü paylaşımı çocuğun psiko-sosyal gelişimine olumsuz yönde etki edecektir. Bu paylaşımların sınırlı sayıda takipçinin görebileceği şekilde gizli hesaptan yapılmasının da bir önemi olmadığını belirtmek gerekir. Yapılan birçok araştırma, pedofili hastaları olan kişilerin kurbanlarını yakın çevreden seçtiklerini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, Ebeveyn her ne kadar böyle bir paylaşımı yaparken kimsenin görmeyeceği şekilde yaptığını düşünse de aslında gizli hesaplarında içeriğini rahatça görebilmenin yollarının olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca çocukların ilerdeki hayatında mahremiyete sahip olmak isteyebilecekleri ya da her çocuğun ileride sosyal medyaya sadece kendi oluşturacağı profil ile girmek isteyebilecekleri göz ardı edilmemelidir.

3.1.5. Çocuğun Kişisel Verilerinin 3. Kişiler Tarafından İhlali

Günümüz teknolojisinde yaygınlaşan yeni internet platformlarının fazla bir şekilde kullanılmasının etkisiyle çocukların kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesinin hızı da artmıştır. Özellikle çocukların algı düzeyinin yetişkinlere göre daha az olması onların teknolojinin kişisel verilerin işlenmesinde getirdiği riskleri kavrayamamasına neden olmaktadır. TÜİK tarafından 22 Aralık 2021 tarihinde yayımlanan çocuklarda kullanılan bilişim teknolojileri kullanım araştırmasına göre, çocukların internet kullanım oranının %82,7 olduğu, %77,7'sinin ise hemen hemen her gün sosyal medya kullandığı tespit edilmiştir.⁴¹⁷ Çocukların internette geçirdiği süre bu kadar fazla iken aile gözetiminin fazla olmaması, çocukların kendini risklere karşı koruyamaması, algı düzeylerinin düşük olması gibi nedenlerden ötürü üçüncü kişiler tarafından verilerinin ihlallerine neden olmaktadır.

Birçok ebeveyn çocuklarının küçük yaşlarda kendilerine ait sosyal medya hesaplarının olmasına izin vermektedir. Bu durum aslında birçok zararı da beraberinde getirmektedir. Şöyle ki, sosyal medya platformlarında paylaşılan bir fotoğraf, video,

---

⁴¹⁶ Meltem Ertuğrul, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Velisi Tarafından Sosyal Medyada Kullanılmasının Kişilik Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 2, 2021, ss. 213-564.

⁴¹⁷ <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132> e.t. : 17.04.2023.

ses, yazı silinse bile aslında çevrim içi platformlarda asla kaybolmamaktadır. Çevrim içi ortamda yayınlanan bir veri silinse bile aslında birçok uygulama ile geri getirilebilmektedir. Çocukların savunmasız ve güçsüz durumundan yararlanmak isteyen birçok kötü niyetli 3. kişiler çocukların sosyal medyada veya çevrimiçi oyun platformlarında çocukların kişisel verilerine kolayca ulaşabilmektedir. Çocuklar farklı uygulamalardan oyunlar indirirken farkında olmadan kendilerine yönlendirilen linklerle veri işlenmesini kabul etmektedirler. Kişisel verilerinin işlenmesinde bilgilendirilmelerine yönelik herhangi bir aydınlatma metni sunulmadan, sunulsa bile çocuklara hitap etmeyen içerikteki metinlerle güçsüz konumdaki çocuklar bu linkleri kabul etmeleri sağlanmaktadır. Ve böylece hukuk aykırı veri işleme faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Veya kullanılan uygulamalarda kötü niyetli üçüncü kişilerin, çocukların kullandıkları telefon, tablet, bilgisayar gibi aletler üzerinden bunların kamerasına, mikrofonuna veya telefon içersindeki çocukların kişisel verilerine yönelik fotoğraf, video, ses gibi kayıtlara ulaşmaya çalışmaktadırlar. Aynı şekilde çocuklara yönelik birçok çevrim içi oyunlarda onların eğlenmelerine yönelik ses veya videolarını kaydeden birçok oyun sunulmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, özellikle uzaktan eğitim dönemlerinde veya yazın çocukların derslerinden geri kalmamaları için teknolojinin getirdiği birçok yenilik arasında eğitime yönelik de uygulamalar sunulmuştur. Çocuklar bu uygulamalara çevrim içi derslere katılıp testler çözerek, farklı dillerde diksiyonlarının gelişmesi içinse ses telaffuz çalışmaları yaparak sesleri işlenmektedir. Hal böyle olunca, çocukların özel nitelikli kişisel verilerinden birisi olan biyometrik verileri kayıt altına alınarak mevcut uygulamaların yurtdışı merkezi neredeyse oraya aktarılmaktadır.⁴¹⁸ Özellikle Covid-19 döneminde çocuklar yüz yüze eğitim alamadıkları için farklı uygulamalar üzerinden eğitim almaya mecbur bırakılmışlardır. Bu nedenle birçok yasal temsilcinin özgür iradesi ile verdiği bir rızadan bahsedilemeyecektir. Çünkü çocuğun eğitiminin devam etmesi, sınavlara katılması için bu sistemler üzerinden eğitim alması zorunlu bırakılmıştır. Dolayısıyla hukuka uygun bir veri işleme faaliyeti söz konusu değildir. Bu şekilde gerek oyun gerekse eğitim gibi birçok çevri içi platformlarda çocukların adı, soyadı, yaşı, fotoğrafı, sesi, videosu gibi kişisel verileri işlenmektedir. Kişisel verilerin işlenmesinin anlam ve sonuçlarını net bir şekilde kavrayabilen ayırt etme gücüne haiz çocuklar açısından bu durum tehlikeli olmasa da ayırt etme gücüne haiz olmayan

---

⁴¹⁸ Özer Deniz, s. 166.

çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde oluşabilecek risklerin farkında bile olmadıkları için kendilerine sunulan aydınlatma metinlerini okumadan yasal temsilcileri tarafından özgür irade ile verilmiş bir rıza beyanı söz konusu olmadan verileri işlenmektedir. Hatta bazı uygulamalarda kişisel verilerin işlenmesine yönelik bir aydınlatma veya rıza metni bile sunulmamaktadır. Oysaki 6698 sayılı Kanun kişisel verilerin işlenmesinde açık bir şekilde açık rızanın varlığını aramaktadır. Veri sorumluları tarafından sunulan bu şekildeki rıza veya onay metinlerinin hukuka uygun olmadığı yukarıdaki açıklamalarımız ışığında da açıktır. Dolayısıyla bu şekildeki ihlallerin yaşanmaması için ebeveynler tarafından aile gözetimli uygulamalar tercih edilmelidir. Bu kapsamda dijital kurallar belirleyen, çocukların hesaplarının kendi hesaplarına yönlendiren, çocukların yaş sınırlarına uygun arama motorlu uygulamalar tercih edilmelidir. Bu sayede çocuklar tarafından kullanılan uygulamalarda rıza veya aydınlatma metinleri, gizlilik ve çerez politikaları, ebeveyn hesabına yönlendirilecek, aileler de çocukları açısından kişisel verilerinin korunmasına yönelik bilgilendirilerek risk teşkil eden durumları ayrıca değerlendirilecektir.

Mağdur çocukların veya suça sürüklenen çocuklara yönelik yaşadıkları olaya ilişkin çocuk izlem merkezlerinde ifadelerine başvurulmakta, yaşanan olaya göre özel nitelikli kişisel verilerinden biyometrik ve genetik verileri elde edilmek suretiyle birçok kişisel verileri işlenmektedir. Yine çocukların kaldıkları yurtlarda, bakım evlerinde, yatılı okullarda, tutuk evlerinde çocuğun kişisel verileri işlenmektedir. Çocukların gelişimleri yetişkinlere nazaran çok farklıdır. Bu nedenle çocukların kişisel verilerinin işleme sınırlarının daha kapsamlı şekilde belirlenmesi gerekmektedir.⁴¹⁹ Çocukların buldukları bütün bu ortamlarda kendileriyle ilgili bilgilerin kaydının neden tutulduğunu öğrenme, bu bilgilere erişme, şartları mevcut olması halinde düzeltilmesini, silinmesini, yok edilmesini talep etme hakları vardır.

Çocukların fiziki olarak birçok oyun alanlarında, spor salonlarında da kişisi verileri işlenmektedir. Bu gibi mekânlarda çocuklar daha fazla vakit geçirmektedir. Bazı oyun alanlarında kullandıkları aletlerin ekranlarında adları, soyadları, yaşları yazı ile belirtilmek suretiyle belirtilmektedir. Çocuğun kişisel verilerine ilişkin bu bilgileri paylaşması rıza gösterdiği anlamına gelmemelidir. Çünkü yaşları gereği ayırt etme gücünden yoksun, kişisel verilerinin işlenmesine yönelik amaç ve sonuçları idrak

---

⁴¹⁹ Kale Özçelik, s. 425.

edemeyen çocukların verdikleri rızanın bir geçerliliği olmadığı ve dolayısıyla hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti gerçekleştirilmektedir.

Çocuğun eğitimi gereği bulunduğu kreş, okul gibi ve kurumlarda çocukların kişisel verileri hukuka aykırı işlenebilmektedir. Birçok okul özellikle reklam amaçlı çocuklara yönelik sundukları hizmete yönelik bilgi vermek için çocukların fotoğraflarını paylaşmaktadır. Bu veri işleme faaliyetini gerçekleştirirken yasal temsilci onayı alınmadan yapılmaktadır. Bazı durumlarda ise, yasal temsilciye çocukların kişisel verilerinin işleneceği yönünde aydınlatma metni ve rıza beyanı formu imzalatılmaktadır. Uygulamaya yönelik baktığımızda birçok veli sorunlu ebeveyn sıfatı taşımamak, çocuğunun diğer çocuklardan ayırt edilmemesi gibi nedenlerle bunları imzalamaktadır. Oysa ebeveynler çocukların kişisel verilerinin paylaşılması durumunda üçüncü kişiler tarafından gelecek risklere zemin oluşturmamak için verecekleri rıza beyanına yönelik çocukların menfaatini ve üstün yararına uygun olacak şekilde düşünerek vermelidirler. Okullar bazen de yine kendi reklamlarını yapmak amaçlı öğrencilerin sınav sonuçlarını internet sitesinde, gazetede, televizyon ya da billboard reklam şeklinde kamuoyu ile paylaşmaktadırlar. Çocukların isim ve adlarının yanında sınav puanları da onların kişisel verilerini oluşturmaktadır. Bu şekilde rıza beyanına başvurulmadan isimlerinin, puanlarının veya kazandıkları üniversite ve bölümlerinin bu şekilde paylaşılması kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde işlenmesine sebebiyet vermektedir.

Kurumlar dışında birçok öğretmen de kendi şahsi hesabından veya herkese açık şekilde sahip olduğu internet sayfası hesabından öğrencilerinin fotoğraflarını işlemek suretiyle çeşitli paylaşımlar yapmaktadır.⁴²⁰ Yine doğum fotoğrafçısı sayfaları, doğum günü organizasyon sayfaları, hemşire, doktor veya hastane hesaplarının sayfalarında çocukların fotoğraf veya videoları kontrolsüz bir şekilde paylaşılmaktadır. Dolayısıyla bütün bu durumlarda çocuğun yaşının küçüklüğü ve savunması hali göz önüne alındığından rızanın amaç ve sonuçlarını öngörmemesi halinde yasal temsilcinin her somut olayda ayrıca rızası alınmalıdır. Paylaşılan bu türlü fotoğraf veya videoların üçüncü kötü niyetli kötü kişilerce kopyalanarak uygunsuz yerlerde paylaşılması, paylaşılan içeriklere yapılan küçük düşürücü ve aşağılayıcı yorumlar, çocuğun onur ve

---

⁴²⁰ Deniz, s. 132-133.

haysiyeti, gibi çocuğun kişisel gelişimine etki edecek her türlü neden yasal temsilci tarafından ayrıca incelenerek rıza verilmelidir.⁴²¹

3.2. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Açısından Koruma Yolları

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında kişisel verilerin ihlalinde çocukların korunmasına yönelik ayrı düzenlemeler bulunmamaktadır. Dolayısıyla KVKK'da düzenlenen genel koruma mekanizmaları çocukların kişisel verilerin korunmasına yönelik de uygulama alanı bulacaktır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, çocuğun kişisel verilerinin hukuka uygun olarak işlenmesinde çocuğun ayırt etme gücünün varlığı çok önemlidir. Kabul bulan görüşe göre kişisel veriler üzerinde malik olunan hakkın kişilik hakkının bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Buna göre söz konusu hakkın şahsa münhasır hak olması nedeniyle, çocuğun kişisel verilerin işlenmesinin amaç ve sonuçlarına yönelik ayırt etme gücüne haiz olması halinde 6698 sayılı Kanun'da belirtilen kişisel verilerin korunmasına yönelik hakları kendisi bizzat kullanabilecektir. Ancak ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuklar yönünden ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanamayacakları için, doktrindeki kabul görüşe göre çocuk adına 6698 sayılı Kanunda belirtilen hakları velayet hükümleri kapsamında yasal temsilcisi kullanabilecektir. Ancak çocuğun kişisel verilerin korunmasına yönelik hukuka aykırılığın yasal temsilciler tarafından gerçekleştirilmesi halinde başvurulacak yollar ilişkin kanunlarda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Böyle bir durumda çocuğun hukuki koruma yollarından mahrum bırakılmaması için m. 426/f.1-2 uyarınca çocuğa kayyım tayin edilerek koruması sağlanmalıdır.⁴²²

KVKK m. 11'de veri sahibinin kişisel verilerinin işlenmesine yönelik sahip olduğu haklar düzenlenmiştir. Buna göre ilgili kişinin hakları, kendisine ilişkin kişisel verilerin işlenip işlenmediği öğrenme hakkı, veri sorumlusunca tutulan verilerin hatalı, eksik veya güncel olmaması halinde verilerin düzeltilmesini, silinmesini veya yok edilmesini talep etme hakkı, ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesinde aleyhine bir sonuç çıkması halinde itiraz hakkı, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi halinde ortaya çıkan zararın ortadan kaldırılmasını talep etme hakkıdır.

---

⁴²¹ Deniz, s. 134.

⁴²² İmamoğlu, s. 213-214.

3.2.1. Veri Sorumlusuna Başvuruda Bulunma

KVKK m. 13 hükmü gereğince, ilgili kişilerin kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini, eğer işlenmişse bu işleme faaliyetinin amacını, bu işlenen verilerin amacına uygun bir şekilde kullanıp kullanılmadığını, bu verilerin yurt içinde veya dışında aktarılıp aktarılmadığını, aktarılması halinde aktarılan üçüncü kişileri bilme hakkına sahiptir. Belirtmek gerekir ki, Anayasa m. 20/f.3 gereğince, herkesin kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkı olduğundan bahsedilmiş ve devamında ise mahremiyetinin sağlanması üzerine işlenen kişisel verilerine yönelik bilgilendirilme, erişme, düzeltilmesini veya silinmesini isteme, amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenme hakkı tanınmıştır. Ayrıca bu husustaki ayrıntıları belirtmek üzere Kişisel Verileri Koruma Kurumu 10.03.2018 tarihinde 30356 sayılı Resmi Gazete’de ile “*Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ*” yayımlamıştır.⁴²³

İlgili kişi tarafından yapılacak olan başvurunun usulüne ilişkin esaslar Tebliğ’in 5. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre başvurunun yazılı şekilde veya elektronik posta adresi (KEP) üzerinden, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgi kişi tarafından veri sorumlusuna daha önceden bildirilmiş ve veri sorumlusunun sitesinde daha önceden kaydedilmiş elektronik posta ile yapılabileceği düzenlenmiştir. Başvuruda ilgi kişinin ad, soy ad, yazılı başvurularda imzası, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarası, pasaport numarası, yabancılar için uyruğu veya varsa kimlik numarası, varsa bildirim esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası, tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresi, talep konusunun bulunması zorunlu kılınmıştır. Tebliğin 4. maddesinde ilgili kişi tarafından yapılacak olan başvurunun Türkçe olarak yapılması kaydıyla bu haktan yararlanılabileceği düzenlenmiştir.⁴²⁴

Yapılan başvuruda ilgili kişinin talepleri veri sorumlusu tarafından otuz gün içerisinde sonuçlandırılır. Başvuru ücretsiz olmakla birlikte ayrıca maliyete sebep olması halinde, Kurulca belirlenen tarife üzerinden ücret istenebilir. Veri sorumlusu ilgili kişinin taleplerini kabul etmesi halinde, işbu talep veri sorumlusunca yerine getirilir. Taleplerin reddedilmesi halinde ise, reddedilen nedenlerin de ayrıca belirtilmesi gerekir. Veri sorumlusunca kabul veya gerekçelendirilmiş reddine kararı ilgili kişiye elektronik ortamda veya yazılı olarak bildirilir. İlgili kişinin hukuka aykırı

⁴²³ 10.03.2018 tarih ve 30356 sayılı Resmi Gazete.

⁴²⁴ Deniz, s. 145.

işlemeden ötürü oluşan zararının olması halinde bu zararın giderilmesini de talep edebilir.

3.2.2. Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyette Bulunma

İlgili kişi tarafından veri sorumlusuna yapılan başvurunun reddedilmesi, veri sorumlusu tarafından verilen yanıtın yeterli olmaması ya da süresinde hiç cevap verilmemesi hallerinde ilgili kişi Kurul'a şikâyette bulunabilir. İlgili kişi tarafından Kurul'a şikâyette bulunulmasına ilişkin esaslar 6698 sayılı Kanun'un 14. ve 15. maddelerinde düzenlenmiştir.

İlgili kişinin Kurul'a şikâyette bulunabilmesi için öncelikle veri sorumluna usulüne uygun bir şekilde başvuruda bulunulması gerekmektedir. Şikâyet süresi, veri sorumlusunun cevabının öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün ve her halde veri sorumlusuna yapılan başvuru tarihinden itibaren altmış gündür.⁴²⁵

Kurul'un, hukuka aykırı bir veri işleme faaliyetinin gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda inceleme yapılması için sadece ilgili kişinin başvurusu zorunluluğu olmayıp, Kurul yapılan ihlali re'sen de öğrendiği takdirde ilgili kişi başvurusuna gerek olmadan da inceleme başlatabilir.⁴²⁶ Bu sayede hem ilgili kişilerce hem de idarece kişisel verilerin korunması hususunda denetim sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Kurul, veri sorumlularından inceleme konusu kapsamında bir takım bilgi ve belge isteyebilir. Veri sorumlusu on beş gün içerisinde, Devlet sırrı niteliğine haiz bilgi ve belgeler hariç olmak üzere istenilen bilgi ve belgeleri Kurul'a gönderir veya dosya üzerinden inceleme imkânı sağlar.

Kurul, yaptığı inceleme neticesinde ilgililere cevap verir ancak şikâyet tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Kurul tarafından verilmiş herhangi bir cevabın olmaması halinde talep reddolunmuş sayılır. Kurul tarafından İnceleme neticesinde, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na aykırı bir ihlalin varlığı sonucuna varırsa, veri sorumlusunun hukuk aykırılığı giderilmesi yönünde karar vererek bu kararı ilgililere tebliğ edecektir. Veri sorumlusu kendisine tebliğ edilen bu kararı, gecikmeksizin ve en geç otuz gün içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür. Kurul'a yapılan şikâyet, ilgili

---

⁴²⁵ Deniz, s.147.

⁴²⁶ Salih İnan, "Kişisel Verilerin Korunması Kapsamındaki Yaptırımlara Karşı Yargısal Başvuru Yolları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, İstanbul 2021, C.3, S.2, s. 53.

kişinin zararının tazminine yönelik olması halinde, bu tazminat talebi 6698 sayılı Kanun dışında genel hükümlere göre tazmin edilecektir.

Kurul tarafından yapılan inceleme neticesinde, yapılan ihlalin çok gerçekleştiğine kanaat getirilirse, Kurul tarafından ilke kararı alınarak bu karar yayımlanır. Böylece çok fazla bir şekilde karşılaşılan hukuka aykırılığın bir daha gerçekleşmemesi adına engellenmesi amaçlanmaktadır. Gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin telafisi güç veya imkânsız zararları oluşmasına sebebiyet vererek açıkça hukuka aykırılığın meydana gelmesine neden olması halinde Kurul, veri işlemenin veya yurt dışına taşınmasını durdurulması yönünde de karar verir.

3.3. Türk Ceza Kanunu Açısından Koruma Yolları

6698 sayılı KVKK “*Suçlar ve Kabahatler*” başlıklı 5. Bölümünde düzenlenen 17. madde hükmüne göre; kişisel verilere ilişkin suçlar yönünden 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 ila 140 ıncı madde hükümlerin uygulanacağı belirterek, kişisel verilere karşı işlenen suçlarda TCK’ya atıf yapmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında kişisel verilere karşı işlenen suçlar 9. Bölümde yer alan “*Özel Hayata Karşı ve Özel Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlığı altında düzenlenmiştir. Bu kapsamda kişisel verilere ilişkin gerçekleştirilen suçlar yönünden KVKK ve TCK’nın ilgili maddeleri beraber uygulanmalıdır.

Kişisel verilerin “*Özel Hayatın Gizliliği*” başlığı altında düzenlenmesine ilişkin yukarıdaki bölümde yaptığımız değerlendirme burada da geçerlidir. Bu kapsamda kişisel verilere karşı işlenen suçların ayrı bir bölüm başlığı altında düzenlenmesinin esasen kişisel veriler hususunun topluma kazandırılıp geliştirilmesi ve daha etkin bir koruma sağlanması için daha önemli olacağı kanaatindeyiz.

3.3.1. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu 5237 sayılı TCK’nın 135. maddesinde düzenlenmiştir. Madde hükmünün birinci fıkrasına göre, kişisel verileri hukuka aykırı şekilde kayıt altına alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. İkinci fıkrasında ise, kişilerin siyasi, dini veya felsefi görüşlerine, ırk kökenlerine; hukuka aykırı olarak cinsel yaşamlarına, ahlaki eğilimlerine, sendikal bağlantılarına, sağlık durumlarına ilişkin kişisel verilerin kaydedilmesi halinde birinci fıkrada belirtilen cezanın yarı oranında artırılacağı ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere, özel

nitelikli kişisel veriler kategorisindeki bazı verilerin kaydedilmesi halinde cezanın miktarının artırılacağı belirtilmiştir.

KVKK kapsamında özel nitelikli kişisel veri kategorisinde değerlendirilen kişisel verilerin sadece bir kısmı TCK kapsamında değerlendirilmiştir. Kişilerin siyasi, dini veya felsefi görüşlerine, ırk kökenlerine, sendikal bağlantılarına, sağlık durumlarına cinsel yaşamlarına ilişkin kişisel verilerinin kaydedilmesi halinde ceza miktarı artırılmıştır. Bu açıdan, KVKK kapsamında sayılan kişilerin mezhep veya diğer inançlarına, kılık ve kıyafetlerine, dernek veya vakıf üyeliklerine, ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verilerine ilişkin özel nitelikli kişisel verileri TCK m. 135 kapsamında sayılmamıştır. Dolayısıyla sayılmayan bu özel nitelikli kişisel verilerin kaydedilmesi halinde suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği ceza miktarında ağırlaştırma yapılmayacaktır. Dolayısıyla, ikinci fıkra kapsamında sayılmayan özel nitelikli kişisel veriler yönünden ilk fıkra hükmü uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir.⁴²⁷ Ayrıca kişinin “*ahlaki eğilimleri*” KVKK özel nitelikli kişisel veri kategorisi almazken TCK kapsamında bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, iki kanun arasındaki bu farklılığın uyumlu hale getirilmesi kişisel verilerin daha etkin korunmasını sağlayacaktır.

Değerlendirilmesi gereken diğer husus ise, ikinci fıkra hükmünde sayılan kişilerin ırk kökenlerine, siyasi, dini veya felsefi görüşlerine, ilişkin kişisel verilerin kaydedilmesi yönünden hukuka aykırılık unsuru aranmazken; sağlık durumlarına, ahlaki eğilimlerine, sendikal bağlantılarına veya cinsel yaşamlarına ilişkin kişisel verilerin kaydedilmesi yönünden ise hukuka aykırılık aranmıştır. Burada ilk grupta sayılan verilerin kaydedilmesinin her halde hukuka aykırı olacağı ifade edildiği kabul edilmiştir.⁴²⁸ Yani ilk grupta belirtilen verilerin her halükarda kaydedilmesi söz konusu iken, ikinci grupta belirtilen verilerin kaydedilmesi ise hukuka aykırılık unsurunun olması halinde kaydedilmesi aranmıştır. Bunun nedeni maddenin gerekçesinde kanunlarda kişinin ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgilerin kayda alınmasına özellikle suçlulukla mücadele bağlamında suç ve suçluların ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla izin verilen hallerde bu suçun oluşmayacağını vurgulamak şeklinde açıklanmıştır.⁴²⁹ Kanaatimizce, madde hükmünde belirtilen suçun temel şeklinde hukuka aykırılık unsuru zaten

---

⁴²⁷ Küzeci, s. 444.

⁴²⁸ Küzeci, s. 444.

⁴²⁹ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C.21, S. 2, 2019, s. 87.

belirtilmiştir. Bu noktada KVKK'da belirtilen genel ilkelere uymayan ve kişinin açık rızası bulunmaksızın ya da açık rıza aranmayan hallerde kişisel verilerin işleme şartlarından herhangi birinin varlığı olmadan işlenmesi halinde hukuka aykırı bir işleme faaliyeti söz konusu olacak ve suç teşkil edecektir. Dolayısıyla ikinci fıkra hükmünde ayrıca hukuka aykırılık unsurunun belirtilmesi suçun herhangi bir unsurunu nitelendirmeyip bu noktada hakime somut olayda ayrıca bir hukuka uygunluk nedeninin varlığını olabileceği hususunda dikkatinin çekilmesi yönünde vurgulandığını söyleyebiliriz. Zira KVKK m. 6/f.3 hükmüne göre özel nitelikli kişisel verilerden cinsel hayatı veya sağlığına ilişkin verilerin işlenmesinde amaç ve kişi yönünden ayrıca bir hukuka uygunluk nedeni getirilmiştir.

Suçun faili herhangi bir kimse olabilecektir. Ancak tüzel kişilerin hareket kabiliyetlerinin olmamasından ötürü tüzel kişiler suçun faili olamazlar. Bununla birlikte TCK m. 140 uyarınca, bu suçun bir özel hukuk tüzel kişinin faaliyeti kapsamında tüzel kişinin temsilcisi aracılığıyla işlenmesi halinde ilgili tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebilecektir.⁴³⁰ Ayrıca TCK m. 137 hükmünde suçun nitelikli hali düzenlenmiştir. Buna göre, suç kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde veya belli bir meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenirse verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. Suçun mağduru ise sadece gerçek kişiler olabilir. Zira yukarıdaki bölümde de detaylıca açıkladığımız üzere, KVKK'ya göre kişisel verilerin korunması hakkı sadece gerçek kişiler yönünden söz konusu olabilecektir.

Söz konusu suçun ortaya çıkması için, kişisel verilerin hukuk aykırı biçimde kaydedilmesi gerekir. Suç sırf hareket suçu olması dolayısıyla kaydetmek dışında başka bir neticenin oluşması aranmamaktadır.⁴³¹ Suç sırf hareket suçu olması dolayısıyla, hareketlerin bölünebildiği hallerde suça teşebbüs mümkün olabilecektir.⁴³² Örneğin ilgili kişi konuştuğu sırada sesinin kayda alınması için telefonda ses kaydı uygulamasının açılarak tam sesinin kaydedileceği sırada telefonunun şarjının bitmesi dolayısıyla kapanması durumunda suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır. Ayrıca suç soyut tehlike suçu olması dolayısıyla kişisel verilerin kaydedilmesi yeterli olup veri

---

⁴³⁰ Koca ve Üzülmez, s. 75.

⁴³¹ Zeki Hafızoğulları ve Muharrem Özen, “ Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.4, 2009, s. 20.

⁴³² Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 352.

sahibi olan ilgili kişinin ayrıca zarar görmesi suçun oluşmasında şart değildir.⁴³³ Fiilin taksirle işlenmesi mümkün olmayıp, fail yasada belirtilen eylemi gerçekleştirirken hukuka aykırı şekilde hareket ettiğinin bilincinde olmalı ve sonucu arzu etmelidir.⁴³⁴

Suçun unsurunu oluşturan kaydetmekten kasıt, veriyi kâğıt, vs. üzerine yazmak, çizmek, işaretlemek şeklinde olabileceği gibi, ses kayıt cihazları ile kaydetmek, dijital ortama aktarmak biçiminde de olabilir.⁴³⁵ Dolayısıyla kaydetme faaliyetinin dijital veya fiziki ortamda gerçekleşmesi yönünden bir ayırım gözetilmemiştir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 2012/12-1510 Esas, 2014/331 Karar, 17.06.2014 tarihli verdiği kararında kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun meydana gelmesinde, kişisel verilerin bilgisayar ortamında kaydedilmesi ile kâğıt üzerinde kaydedilmesi arasında herhangi bir ayırım görmemiştir.⁴³⁶

3.3.2. Verileri Hukuka aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu

TCK m. 136'ya göre, kişinin kişisel verileri hukuka aykırı olarak vermesi veya ele geçirmesi halinde iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Madde hükmünde belirtildiği üzere, kişisel verileri başkasına vermek, yaymak, ele geçirmek suç olarak kabul edilmiştir.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçuna ilişkin fail ve mağdur yönünden yaptığımız değerlendirmeler bu suç tipi için de geçerli olacaktır. Buna göre suçun faili, kişisel verileri hukuka aykırı olarak veren, yayan veya ele geçiren herkes olabilecektir. Suç tüzel kişiliğin lehine veya faaliyet alanında işlenmiş olsa bile, tüzel kişi fail olarak kabul edilemeyecek olup, TCK md.140 uyarınca ilgili tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Suçun mağduru ise, KVKK'ya göre kişisel verilerin korunması hakkı sadece gerçek kişiler yönünden söz konusu olduğundan yalnızca gerçek kişiler suçun mağduru olabilirler. Ayrıca suçun nitelikli halini düzenleyen TCK m. 137 kapsamında suç kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle işlenilmesi halinde veya belli bir meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenirse verilecek ceza yarı oranında artırılabilecektir.

---

⁴³³ Koca ve Üzülmüş, s. 80.

⁴³⁴ Soyaslan, s. 352.

⁴³⁵ Hafızoğulları ve Özen, s. 20.

⁴³⁶ <https://legalbank.net/belge/y-cgk-e-2012-12-1510-k-2014-331-t-17-06-2014-ozel-hayatin-gizlilikini-ihlal-sucu/1431997/>, e.t. : 20.04.2023.

Suç, kanunda belirtilen seçimlik hareketlerden herhangi birinin yapılmasıyla birlikte tamamlanacak olup ayrıca başka bir neticenin gerçekleşmesi aranmayacaktır.⁴³⁷ Ayrıca suç seçimlik hareketli suç olması dolayısıyla, kanunda belirtilen fiillerden ister sadece birinin yapılsın ister hepsi birden yapılsın tek bir suç oluşacaktır ancak bu husus ceza tayini noktasında hakim tarafından her somut olayda ayrıca göz önünde bulundurulacaktır.⁴³⁸ Aynı zamanda suç soyut tehlike suçu olması dolayısıyla, kanunda belirtilen fiillerden herhangi birinin yapılmasıyla netice gerçekleşecek olup ayrıca ilgili kişinin zarar görmesi aranmayacaktır.⁴³⁹ Suça teşebbüs mümkün olup kişisel verileri ele geçirmek, bir başka kişiye vermek veya yaymakla beraber tamamlanmış suç halini alır.⁴⁴⁰ Suçun manevi unsuru kast olup, fail bilerek ve isteyerek, hukuka aykırı olduğunu bile bile, bu bilinçle verileri başkasına vermeli veya ele geçirmelidir.⁴⁴¹

Kanun metninde suç olarak sayılan fiillerden bir başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmek hareketleridir. Vermek fiili, kişisel verilerin korunması açısından, ilgili kişiye ait kişisel verileri başka birisine elden ya da posta yoluyla veya cd, flaş gibi üzerine kaydedilerek ya da internet üzerinde çeşitli uygulamalar aracılığıyla da verilebilir. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi suçu, yalnızca o veriyi kullanma yetkinliğine haiz kişiler tarafından işlenebilir.⁴⁴²

Yaymak fiili ise, ilgili kişinin kişisel verilerini birden çok kişiye yazılı mektup olarak gönderilmesi şeklinde veya internet üzerinden kişisel verileri başkalarını için erişilebilir kılmak ya da topluma açıklama yapmak suretiyle de gerçekleştirilebilir.⁴⁴³

Kişisel verilerin ele geçirilmesi eylemi ise, gerek fiziki ortamda bulunan gerekse bilgisayar ortamında bulunan kişisel verilerin bulunduğu yerden alınması, kopyalanması, kaydedilmesi şeklinde gerçekleşebilir. Bu doğrultuda Yargıtay 12. Ceza Dairesi tarafından 2018/8087 Esas, 2019/2692 Karar, 27/02/2019 Tarihli kararına göre, *...sanıkla birlikte açtıkları sahte facebook hesabından aralarında husumet bulunan ve akrabası olan katılanın cep telefonu numarasını "... çaçamdan sen beni iste olurmu" şeklindeki ifadeler ile paylaşması şeklindeki sübut bulan eylemlerinin, katılanın kişisel*

---

⁴³⁷ Hasan Sınar, "Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK md. 136)", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C.2, S.1, 2020, s. 41.

⁴³⁸ Hafizoğulları ve Özen, s. 21.

⁴³⁹ Murat Volkan Dülger, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması", **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.3, S.2, 2016, (Ceza Normları), s. 132.

⁴⁴⁰ Hafizoğulları ve Özen, s. 21.

⁴⁴¹ Soyaslan, s. 355.

⁴⁴² Hafizoğulları ve Özen, s. 21.

⁴⁴³ Soyaslan, s. 354.

veri niteliğindeki cep telefonu numarasını rızası dışında paylaşması nedeniyle TCK'nın 136/1. madde ve fıkrasında düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu oluşturduğunu belirtmiştir.⁴⁴⁴

TCK m.136'ya eklenen 2. fıkra ile suçun konusunun CMK'nın 236. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınmış nitelikte beyan ve görüntülerin varlığı bir nitelikli hal olarak belirlenmiştir.⁴⁴⁵ CMK'nın 236. maddesinin beşinci fıkrasına göre, çocuğun cinsel istismarının vücuduna organ veya sair bir cismin sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi suçunu düzenleyen TCK m. 103/f.2 hükmü kapsamında çocuğun soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısı ve nezaretindeki uzmanlar aracılığıyla beyan ve görüntülerinin kayda alınması, kovuşturma evresinde ise maddi gerçeğin ortaya çıkarılması veya başkaca işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde, mahkeme veya görevlendireceği naip hakim tarafından merkezlere uzaman aracılığıyla beyanları kayda alınır. CMK'nın altıncı fıkra hükmüne göre ise, cinsel saldırının vücuda organ veya sair bir cismin sokulması suretiyle gerçekleştirilen cinsel saldırı suçunu düzenlene TCK m. 102/f.2 hükmü kapsamında bu suçtan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından CMK m. 236/f.5 uygulanacağı belirtilmiş ve devamında beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranmıştır. Dolayısıyla TCK m. 136/f.2 uyarınca kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme, yayma veya ele geçirme suçunu konusunun nitelikli cinsel saldırı suçunun veya çocukların cinsel istismarı ya da mağdurlarının kayıt altına alınan beyan ve görüntülerinin olması durumunda fail hakkında uygulanacak ceza bir kat artırılabacaktır. Söz konusu maddenin çocuklara ait kişisel verilerin korunmasında atılan önemli bir adım olmuştur. Ayrıca bu hüküm, KVKK'da da çocukların kişisel verilerinin korunmasına yönelik etkin koruma mekanizmalarının sağlanmasına yönelik yeni düzenlemelerin getirilmesini noktasında yol açıcı olması bakımından önem arz etmektedir. KVKK'da bir an evvel çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin özel koruma yöntemlerinin düzenlenmesi gerekliliği bir kez daha bu madde hükmü kapsamında karşımıza çıkmaktadır.

---

⁴⁴⁴ <https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2018-8087-k-2019-2692-t-27-02-2019/3599142/>, e.t: 20.04.2023.

⁴⁴⁵ Sınar, s. 49.

3.3.3. Verileri Yok Etmeme Suçu

TCK m. 138'de kişisel verileri yok etmeme suçu düzenlenmiştir. Buna göre 138/f.1'e göre, kanunlar tarafından belirlenen süreler geçtikten sonra sistem içerisinde yer alan verileri yok etmekle yükümlü olduğu halde bu görevlerini ifa etmeyenler hakkında bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir. 138/f.2'de ise, 5271 sayılı CMK'da yer alan hükümler kapsamında ortadan kaldırması veya yok edilme zorunluluğu olması halinde verilecek cezanın bir kat artırılacağı düzenlenmiştir.

KVKK “*Genel İlkeler*” başlıklı m.4/f.2-d bendi uyarınca kişisel verilerin ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri gaye için gerekli olan süre kadar muhafaza altına alınması gerektiği genel ilkeler çerçevesinde hüküm altına alınmıştır. Ayrıca KVKK m. 7 hükmünde, hukuka uygun bir şekilde işlenen kişisel verilerin, işlenme sebeplerinin ortadan kalkması halinde resen veya kişinin talebiyle veri sorumlusu tarafından silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu kapsamda verileri yok etme suçunun oluşması için, evvela hukuka uygun şekilde kayıt altına alınmış kişisel verilerin varlığı, ardından kişisel verilerin silinmesi için kanunlarda belirlenen sürelerin mevcut olması ancak failin bu süreler geçmiş olmasına rağmen bu kişisel verileri yok etmemesi gerekir. Kanunlarda kişisel verilerin yok edilmesi için bir süre ön görülmüş olabileceği gibi öngörülmemiş de olabilir. Eğer bir süre ön görülmemişse makul bir süre sonunda kişisel verilerin yok edilmesi gerekir. Belirtmek gerekir ki, kanun metninde geçen sistemden anlaşılması gereken veri kayıt sistemi olmasından ötürü hem fiziki hem de elektronik ortamda kaydedilen verilerin yok edilmesi söz konusu olacaktır.

Suçun faili sadece kanunla kendilerine kişisel verileri konuldukları sistem içinde yok etmekle sorumlu tutulan kimse veya kimseler olabilir.⁴⁴⁶ Bu yönüyle suç özgü bir suçtur. Kanun veya yetkili bir merci emri ile yükümlü olmayan kişisel bu suçun faili olamazlar. Dolayısıyla suçun faili verileri yok etmekle görevli kamu görevlisi veya özel şahıs da olabilir.⁴⁴⁷ Suç tüzel kişiliğin faydasına veya faaliyet alanında işlenmiş olsa bile, tüzel kişi fail olarak kabul edilemeyecek olup, TCK m. 140 uyarınca ilgili tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Suçun mağduru ise sistemde kayıtlı kişisel verileri yok edilmeyen gerçek kişilerdir.

⁴⁴⁶ Hafızoğulları ve Özen, s. 22.

⁴⁴⁷ Soyaslan, s. 358

Kişisel verileri yok etmeme suçu da yukarıdaki suç tipleri gibi soyut tehlike suçu olup suçun tamamlanması için zararın doğması şart olmayıp, yok edilmesi gereken kişisel verilerin yok edilmemesiyle suç oluşacaktır.⁴⁴⁸ Silme yükümlülüğünün olduğu tarihte suç tamamlanmış sayılacağından neticesi harekete bitişik suç söz konusudur.⁴⁴⁹ Silme yükümlülüğünün yerine getirilmemesiyle netice gerçekleşmiş olacak ve suç tamamlanacaktır. Dolayısıyla suç niteliği itibarıyla teşebbüse müsait değildir.⁴⁵⁰ Suçun manevi unsuru kasıt olup fail bilerek ve isteyerek kişisel verileri yok etmeme yükümlülüğünü ihmal etmesi gerekir.⁴⁵¹

İkinci fıkra ile yok edilmesi gereken CMK hükümleri ağırlaştırıcı hal olarak düzenlenmiştir. Bu verilere örnek olarak CMK m. 80/f.2’de düzenlenen genetik inceleme sonucu elde edilen veriler, CMK m. 81/f.2’de düzenlenen kimliğin tespiti için elde edilen veriler, CMK m. 135/f.3 düzenlenen telekomünikasyon yoluyla iletişim tespiti, dinlenmesi, kayda alınması sonucu elde edilen veriler, CMK m. 139/f.6 gereği gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin veriler, CMK m. 140/f.4 gereği teknik araçla izlemeye ilişkin verilerdir.

3.4. Medeni Kanun Kapsamında Koruma Yolları

Kişisel verilere yönelik gerçekleştirilen ihlallerde 6698 sayılı KVKK ve 5237 sayılı TCK kapsamında başvurulabilecek kanuni düzenlemeleri yukarıda açıkladık. Kişisel verilerin korunması hakkının kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesine yönelik kabul ettiğimiz görüş üzerine, kişisel verilere karşı gerçekleştirilen her türlü ihlalde TMK kapsamında kişiliğin korunmasına yönelik koruma yollarına başvurulabilecektir.

3.4.1. Koruyucu Davalar

Türk Medeni Kanunu kapsamında kişisel verilere karşı yapılan ihlallere karşı kişiliğin korunmasına yönelik, ilgili kişi kişisel verilerinin korunması için saldırı tehlikesini önleme, saldırıyı durdurma ve saldırının tespiti olarak hukuki koruma yollarına başvurabilecektir.

Kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesi halinde TMK m. 25’e göre, davacılar, saldırının önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilecekleri

---

⁴⁴⁸ Dülger, Ceza Normları, s. 135.

⁴⁴⁹ Soyaslan, s. 359.

⁴⁵⁰ Soyaslan, s. 359.

⁴⁵¹ Soyaslan, s. 359.

düzenlenmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleşen hukuka aykırı bir saldırının varlığı halinde koruyucu davalar açılacaktır. Bu kapsamda kişilik hakkı ihlal edilen ilgili kişinin bu davaları açabilmesi için maddi veya manevi bir zararının olması veya kusur aranmamaktadır.⁴⁵² Ayrıca TMK m. 25/f.2'ye göre, ilgili kişi olan davacı açacağı koruyucu davalara ilişkin kararın veya düzeltmelerin üçüncü kişilere bildirilmesini ya da yayımlanmasını isteyebilecektir. Bu fıkra hükmü ile mahkemenin verdiği kararın ilgili kişiler ve ya toplum tarafından bilinmesi temin edilecek ve böylece herkesin ihlalden haberinin olması sağlanacaktır.⁴⁵³ Böyle bir kararın ilanının yapılabilmesi içinse talepte bulunulması gerekmektedir.⁴⁵⁴

3.4.1.1. Önleme Davası

TMK m. 25/f.1'de öngörülen bu dava, kişiliğe yapılacak saldırı henüz başlamadan, saldırıyı muhtemel gösteren işaretlerin sonucu kişilik hakkına yönelik ciddi ve yakın bir saldırı tehlikesinin varlığı veya daha önce saldırı gerçekleşmiş olup tekrar gerçekleşme tehlikesinin mevcut olduğu hallerde açılır.⁴⁵⁵ Bu kapsamda mevcut saldırının devam etmesi veya sona ermiş saldırının varlığı halleri önleme davasının konusunu oluşturmaz. Bu davanın amacı saldırının oluşmasını ve olmuş saldırının bir daha tekrarlanmasını önlemek ve mağduru ileride yaşanabilecek saldırılara karşı korumaktır.⁴⁵⁶ Ayrıca dava kapsamında kusur ve zararın bulunması da aranmamaktadır.⁴⁵⁷ Ayrıca bu davanın açılması için zamanaşımı ve hak düşürücü süre de öngörülmemiştir. Tehlike varlığı sürdükçe bu dava yoluna başvurulabilecek olup, tehlikenin sona ermesi halinde bu dava yoluna başvurulamaz.

Önleme davasını açılması için kişisel verileri korunması hakkına yönelik gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel hukuka aykırı kişisel verilerin işleme faaliyeti tehlikesinin olması yeterli ve gereklidir. Bu dava hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti eylemin gerçekleşmemesine yöneliktir. Verisi işlenecek olan ilgili kişi hukuka uygunluk şartlarının yokluğu halinde veya kanunda belirlenen temel ilkelere aykırı olarak kişisel verisinin işlenmesine kanaat getirmişse bu dava yoluna başvurulabilecektir. Davalının hukuka aykırı olarak kişisel verileri işlemesinde ihmali ya da kasti ile hareketi ile sebebiyet vermemesinin de bu dava kapsamında önemi yoktur. Örneğin

---

⁴⁵² Helvacı, s. 157.

⁴⁵³ Dural ve Ögüz, s. 159.

⁴⁵⁴ Helvacı, s. 159.

⁴⁵⁵ Dural ve Ögüz, s. 157, Ayözger Öngün, s. 287; Özdemir, s. 138-190; Taştan, s. 191.

⁴⁵⁶ Dural ve Ögüz, s. 157.

⁴⁵⁷ Dural ve Ögüz, s. 157, Ayözger Öngün, s. 287, Özdemir, s. 191, Taştan, s. 192.

herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde ilgili kişi rızası olmadan videosunun paylaşılacağını öğrenmesi halinde kişisel verilerin korunması hakkına yapılacak olan bu ihlali önlemek amacıyla önleme davasına başvurabilecektir. Dava nihayetinde mahkeme tarafından verilecek nihai karar ise, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi faaliyetlerinin yasaklanması yönünde olacaktır.⁴⁵⁸

Ciddi ve yakın bir saldırının gerçekleşme tehlikesinin bulunup bulunmadığının tespiti hakime olup, hakim tarafların aralarındaki ilişki ve husumetin varlığını, davalının tutum ve davranışlarını, olayın tüm hal ve şartlarını her somut olayda ayrıca değerlendirmelidir.⁴⁵⁹ Ciddi ve yakın bir tehlikenin olmaması halinde bu dava açılmayacaktır. Dava devam ederken tehlike ihtimalinin ortadan kalması halinde ise dava reddedilecektir.

3.4.1.2. Durdurma Davası

TMK m. 25/f.1’de hüküm altına alınan saldırıya son verilmesi olarak da adlandırılan durdurma davası, saldırının başlamış ve devam ediyor olması halinde açılan bir davadır.⁴⁶⁰ Bu dava yoluna başvurulabilmesi için saldırının bitmemiş olması zorunludur. Bu davanın amacı mevcut olarak sürem saldırıya son verilmesinin teminidir.⁴⁶¹ Durdurma davasının açılabilmesi için saldırının hukuka aykırı olması yeterli olup, bir zararın meydana gelmesi veya davalının kusurunun bulunması aranmaz. Dolayısıyla davanın kabulü için mevcut bir saldırının varlığı ve bu saldırının hukuka aykırı olması şartları aranacaktır. Dava, saldırı devam ettiği müddetçe zamanaşımına uğramaz.

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi halinde yapılan bu ihlale yönelik durdurma davası yoluna başvurulabilecektir.⁴⁶² Verisi işlenecek olan ilgili kişi hukuka uygunluk şartlarının yokluğu halinde veya kanunda belirlenen temel ilkelere aykırı olarak kişisel verilerinin işlenmesi sebebiyle durdurma davası açabilecektir. Örneğin bir basılan bir kitapta kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlendiğinin tespit halinde son verme davasına başvurulabilecektir.⁴⁶³ Başka bir örnek vermek gerekirse, kişisel verileri hukuka aykırı olarak elde edilen kişinin verilerinin üçüncü kişilere aktarılması

---

⁴⁵⁸ Özdemir, s. 191.

⁴⁵⁹ Serap Helvacı, **Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 129-130.

⁴⁶⁰ Dural ve Ögüz, s. 156; Özdemir, s. 193.

⁴⁶¹ Dural ve Ögüz, s. 156.

⁴⁶² Özdemir, s. 193

⁴⁶³ Helvacı, Davalar, s. 130.

söz konusu ise kişi durdurma davası ile buna son verilmesini isteyebilir. Aynı şekilde kişinin rızası veya herhangi bir hukuka uygunluk sebebi olmaksızın fotoğraf veya videolarının sosyal medya platformlarında yayınlanması halinde kişi bu dava yoluna başvurabilecektir. Ancak somut olayda kişisel verilerin işlenmesine yönelik hukuka uygunluk sebeplerinden birisinin olması halinde, durdurma davası anlamsız kalacaktır. Durdurma davası sonunda hakim kişisel verilerin korunması hakkına yönelik hukuka aykırılık olduğunu kanaatine varırsa, hukuka aykırı veri işlemenin durdurulmasını karar verecektir.⁴⁶⁴ Örneğin kişinin rızası alınmadan veya hukuka uygunluk sebepleri mevcut olmadan kişinin yüzünün reklam amaçlı içeriklerde kullanılması halinde açılan durdurma davasına yönelik hüküm, içeriğe erişimin engellenmesi, içeriğin kaldırılması yok edilmesine yönelik saldırıya son verilmesine yönelik kararları içermelidir.

Saldırıya son verilmesi davasında hakim karar vermeden önce mevcut olan saldırı sona ererse, dava için aranan koşullardan birisi ortana kalktığı için davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmelidir.⁴⁶⁵ Saldırının sona ermesinden sonra etkileri devam ediyor olsa bile, durdurma davasını açılması söz konusu olamaz.⁴⁶⁶ Böyle bir durumda açılacak, şartların mevcut olması halinde dava tespit davası olabilir veya saldırının tekrar başlama tehlikesi olması halinde ise önleme davasının açılması söz konusu olacaktır.

3.4.1.3. Tespit Davası

TMK m. 25/f.1’de düzenlenen diğer dava türü ise hukuka aykırılığın tespiti davasıdır. Bu dava, saldırının sona ermekle beraber etkilerinin devam ediyor olması halinde açılabilir.⁴⁶⁷ Dolayısıyla gerçekleşmemiş bir saldırının tespiti için bu dava yoluna başvurulamayacaktır.⁴⁶⁸ Saldırının hukuka aykırılığın tespiti davasında davalının kusuru veya saldırının maddi veya manevi bir zararın oluşmasına sebebiyet vermesi aranan koşullardan değildir.⁴⁶⁹ Bu dava ile saldırının hukuka aykırılığın tespitinin mahkeme kararıyla saptanmasıdır. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi sona ermiş ancak etkisinin halen mevcut halinde saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası açılabilir.

---

⁴⁶⁴ Taştan, s. 194.

⁴⁶⁵ Helvacı, Davalar, 130-131.

⁴⁶⁶ Dural ve Ögüz, s. 156.

⁴⁶⁷ Dural ve Ögüz, s. 158.

⁴⁶⁸ Helvacı, Davalar s. 132.

⁴⁶⁹ Dural ve Ögüz, s. 158.

Kişisel verilerin kişinin rızası olmadan veya kanunda belirtilen hukuka uygunluk sebeplerinden birine dayanmayarak hukuka aykırı bir şekilde işlenmesi halinde, bu hukuka aykırılığın etkisi hala devam ediyorsa, kişi kişisel verilerinin korunmasına yönelik hukuka aykırılığın tespiti için bu dava yoluna başvurabilecektir. Örneğin kişisel verilerin işleme şartları mevcut olmadan kişinin verilerinin üçüncü kişilerce paylaşılması halinde, işleme faaliyeti sona ermiş olsa da hukuka aykırılığı etkileri hala mevcut olduğundan tespit davası yoluna başvurulabilecektir. Yine, bir dergi içerisinde kişinin kişisel verilerin rızası olmadan basılıp dağıtıldığında, kişisel verileri işleme faaliyeti sona ermiş olsa da etkisinin devam etmesi halinde kişi, bunun tespitini hakimden bu dava yoluyla isteyebilir.

3.4.2. Tazminat Davaları

TMK m. 25/f.3 kapsamında hukuka aykırı bir saldırı varlığı halinde maddi ve manevi tazminat davası yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Ayrıca KVKK m. 11/f.1-ğ maddesinde ilgili kişiye uğradığı zararın giderilmesini talep hakkı vermiştir. Yine KVKK m. 14/f.3'e göre de kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat haklarının saklı olduğu belirtilmiştir.⁴⁷⁰ Tazminat davasının açılması için belli koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kişisel verilere yönelik gerçekleştirilen ihlallerde, ilgili kişiler şartların gerçekleşmesi halinde genel hükümlere göre tazminat talebinde bulunabileceklerdir. Öncelikle gereken koşullar ise saldırının başlayıp bitmesi ile kusur ve zarardır. Henüz ortaya çıkmamış veya halen sürmekte olan saldırılara karşı tazminat davası açılmayacaktır.⁴⁷¹

Kişisel verilerin korunması hakkına yönelik tazminat sorumluluğuna yönelik doğrudan düzenleme alanı bulan kanun maddesi mevcut değildir. Dolayısıyla somut olayda şartları mevcut olması halinde kişilik hakkı kapsamında değerlendirilen kişisel verilerin korunmasına yönelik açılacak olan tazminat davası hukuki dayanağını teşkil eden genel hükümler olan TMK m. 25 ve TBK m. 49 vd. hükümleri çerçevesinde şekillenecektir.⁴⁷²

---

⁴⁷⁰ Özer Deniz, s. 321.

⁴⁷¹ Helvacı, Davalar, s. 178.

⁴⁷² Deniz, s. 169.

3.4.2.1. Maddi Tazminat Davası

Kişilik hakkına yönelik yapılan saldırıdan ötürü malvarlığı zarar gören kişi, aleyhinde saldırıda bulunana karşı maddi tazminat davası açabilir.⁴⁷³ Maddi tazminat davası, zarar verici olayın kişinin mamelekinde meydana getirdiği eksilmeyi ortadan kaldırmaya ve bir dereceye kadar malvarlığını eski hale getirmeye hizmet etmektedir.⁴⁷⁴ TMK m. 25/f.3 kapsamındaki düzenlemeye göre kişilik hakkına yönelik gerçekleşen saldırı halinde maddi zarara uğrayan kişi maddi tazminat davası açabilecektir. Tazminat talebinin genel dayanağı TMK m. 25/f.3 olmakla birlikte, kişilik hakkına yönelen hukuka aykırı saldırılarda başka kanun maddelerinde de maddi zararın talebi hali özel olarak düzenlenmiştir. Örneğin TMK m. 26/f.2 kapsamında adın haksız kullanımında, TMK m. 120 kapsamında nişanın bozulmasında, TMK m. 158/ f.2 kapsamında evliğin butlanında, TMK m. 174/f.1 kapsamında boşanma halinde, TBK m. 53 kapsamında ölüm durumunda, TBK m. 54 kapsamında bedensel zarar halinde, TTK m. 58 kapsamında haksız rekabet halinde maddi tazminat davasına başvurulabileceği düzenlenmiştir.⁴⁷⁵ Kişilik hakkına yönelen hukuka aykırı ihlallerde maddi tazminat taleplerine yönelik özel düzenleme bulunmayan hallerde ise TBK m. 49. hükümleri çerçevesinde düzenlenen haksız fiil sorumluluğu gündeme gelecektir.

Kişilik hakkı kapsamında kişisel verileri saldırıya uğrayan kişilerin talep edeceği maddi tazmine yönelik açacağı maddi tazminat davasında kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi, bir zarar meydana gelmesi, hukuk aykırı ihlal ile ortaya çıkan zarar arasında illiyet bağı olması ve kusur şartlarının mevcut olması gerekmektedir.

Kişisel verilerin işlenmesi açık rızaya dayanmadığı veya kanunda işlenme sebeplerinden birinin mevcut olmaması halinde, hukuka aykırı veri işleme faaliyeti söz konusu olacaktır. Ancak kişisel verilerin hukuka uygun hale getiren nedenlerle beraber kanun maddelerine uygun olarak işleniyorsa, hukuka aykırılık ortaya çıkmayacaktır.

Kişisel verilerin hukuka aykırı sonucu işlenmesi sonucunda önleme, tespit ve durdurma şeklinde açılan koruyucu davalarda hukuka aykırılık unsuru yeterli olduğunu, işleme sonucunda oluşan zarar veya davalının kusurlu olması şartları aranmadığını yukarıda detaylıca görmüştük. Maddi tazminat davasının açılabilmesi içinse kusur ve zarar şartı aranan unsurlardır. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinden ötürü oluşacak zarar, malvarlığı aktifinde eksilme, pasifinde artış veya yoksun kalınan kar

⁴⁷³ Dural ve Öğüz, s. 161; Helvacı, Davalar, s. 177.

⁴⁷⁴ Ali Naim İnan ve Özge Yücel, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**,4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 459.

⁴⁷⁵ Dural ve Öğüz, s. 161.

şeklinde gerçekleşebilir. Zararı tespit etmeye yönelik hakim gerekli bütün özeni göstererek, delil serbestisi içinde hareket etmeli ve gerekirse bilirkişi raporu almalıdır.⁴⁷⁶ Hukukumuzda kural olarak kusur sorumluluğu prensibi benimsenmiştir. KVKK'da ise kişisel verilerin işlenmesine yönelik herhangi bir sorumluluk hali düzenlenmediğinden kusurun aranıp aranmayacağı belirtilmemiştir. Sadece genel hükümlere yapılmış atıflar mevcuttur. Bu kapsamda kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinden doğan sorumlulukta kusur şartı aranmalıdır. Hukuka aykırı ihlali gerçekleştiren kişiye yönelik bir kusur atfedilemiyorsa bu durumda maddi tazminat davası açılmayacaktır. Ancak kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden dolayı kişilik hakkının ihlali halinin kusursuz sorumluluk hallerinden kaynaklanması halinde kusur şartı aranmayacaktır.⁴⁷⁷ Kusursuz sorumluluk halleri hakkaniyet sorumluluğu, özen sorumluluğu ve tehlike sorumluluğu olarak üçe ayrılmıştır. Hakkaniyet sorumluluğuna ilişkin TBK m. 65'te ayırt etme gücüne haiz olmayanların hukuka aykırı fiillerinden sorumlu olabilecekleri haller düzenlenmiş olup devamı hükümlerdeyse özen sorumluluğuna ilişkin durumlar düzenlenmiştir. Buna göre, TBK m. 66'da adam çalıştıranın sorumluluğu, TBK m. 67'de hayvan bulunduranın sorumluluğu, TBK m. 69'da yapı malikinin sorumluluğu, TMK m. 369'da aile başkanının sorumluluğu, TMK m. 730'da taşınmaz malikinin sorumluluğu hüküm altına alınmıştır. Özen sorumluluğunda zararın meydana gelmesine neden olan, yeteri kadar dikkat ve özeni gösterdiğini veya bütün dikkat ve özenini gösterseydi bile bu zararın oluşumuna engel olamayacağını ispat ederse sorumluluktan kurtulacaktır.⁴⁷⁸ Bu kapsamda özen yükümlülüğünü düzenleyen bu maddelere ilişkin durumlar veri koruma hukukunda uygulama bulmayacaktır.⁴⁷⁹ Tehlike sorumluluğunda ise, kusur veya özen yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmemesi önemli olmayıp, tehlikenin gerçekleşmesi sorumluluğun doğması için yeterlidir. KVKK m. 14/f.3 uyarınca atıf yapılan genel hükümlerin, TBK hükümleri olması ve dolayısıyla TBK'da belirlenen genel kuralın da kusur sorumluluğu olması, kişisel verilerin korunması hukukun da kusur sorumluluğu olarak değerlendirilmesi gerekir.⁴⁸⁰

---

⁴⁷⁶ Fikret Eren, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanuna Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Basım, Yekin Yayınları, Ankara 2014, s. 725.

⁴⁷⁷ Dural ve Ögüz, s. 161.

⁴⁷⁸ Eren, s. 701.

⁴⁷⁹ Özer Deniz, s. 280.

⁴⁸⁰ Özer Deniz, s. 283.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden ötürü oluşan kişilik hakkına saldırı ile bu saldırı sonucu meydana gelen zarar arasında illiyet bağının olması gerekmektedir. Örneğin, bir GSM firmasının ünlü bir kişinin faturalarını ödemediği açıklaması sonucu, kişiye yapılan iş tekliflerinin geri çekilmesi veya bankanın müşterisi olduğu firmanın gizli sırlarını açıklaması nedeniyle firmanın müşteri kaybetmesi gibi haller tazminat davasının konusunu oluşturabilir.⁴⁸¹ Bu şekilde hukuka aykırı veri işleme faaliyetleri nedeniyle kişiler verileri korunması hakkı kapsamında kişilik hakkının saldırıya uğrayan ilgili kişi malvarlığında meydana gelen azalmayı maddi tazminat davasıyla talep edebilir. Maddi tazminat davaları, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve her halde fiilin meydana geldiği tarihten on yılın geçmesiyle zaman aşımına uğrar.⁴⁸²

3.4.2.2. Manevi Tazminat Davası

Manevi tazminat, kişinin haklarına yapılan bir saldırı nedeniyle duyduğu bedensel ve manevi acının, ıstırabın ve elem, yaşam zevkinde meydana gelen eksilmenin telafisini sağlamak amacıyla başvurulmuş dava türüdür.⁴⁸³ Kişilik hakkı aleyhinde gerçekleşen saldırı sonucu manevi zarar uğrayan kişi, KVKK m. 25/f.3 hükmü uyarınca, TBK m. 58' e göre manevi tazminat talebinde bulunabilecektir. Bu maddeler dışında başka madde hükümleri uyarınca da manevi tazminat talep edilebilecektir. Örneğin TMK m. 26/f.2 kapsamında adın korunması halinde, TMK m. 121 kapsamında nişanın bozulmasında, TMK m. 158/f.2 kapsamında evliğin butlanı, TMK m. 174/f.2 kapsamında boşanma halinde, TBK m. 56/f. 2 kapsamında ölüm veya bedensel zarar halinde manevi tazminat davasına başvurulabileceği düzenlenmiştir.⁴⁸⁴

Kişisel verilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmesi sebebiyle kişilik hakkına saldırı sonucu ilgili kişide oluşan acı, elem ve ıstıraptan ötürü manevi zararının doğması halinde manevi tazminat talep edilebilecektir. Maddi tazminat davası için gerekli olan şartların aynısı burada da geçerlidir. Bu kapsamda kişilik hakkına yönelen hukuka aykırı bir saldırı, bu saldırının kusura dayanması, saldırı neticesinde manevi bir zararın doğması ve zararlar hukuka aykırı saldırı arasında uygun illiyet bağının bulunması şartlarının manevi tazminat talebi için bulunması şarttır. Burada kişisel verilerin hukuka

---

⁴⁸¹ Ayözger Öngün, s. 276.

⁴⁸² İnan ve Yücel, s. 843.

⁴⁸³ Dural ve Öğüz, s. 162; İnan ve Yücel, s. 475.

⁴⁸⁴ Dural ve Öğüz, s. 162.

aykırı olarak işlenmesinden ötürü oluşan manevi zararın giderilmesi söz konusu olacaktır.

Kişisel verilerin ihlali neticesinde kişinin manevi bütünlüğünde bir zarar oluşacaktır. Oluşan bu manevi zararın niteliğine ilişkin temelde iki farklı görüş vardır.⁴⁸⁵ Sübjektif teoriye göre, saldırıya uğrayan kişide psikolojik bir zarar meydana gelerek ruhsal dengesinin bozulması böylelikle yaşama sevincinin azalması veya yok olması aranır.⁴⁸⁶ Objektif teoriye göre ise, kişinin saldırıya uğraması halinde bu olaydan ötürü varlığında bıraktığı etkiyi incelemeyiz.⁴⁸⁷ Objektif görüş kişisel verilerin ihlali ile zarar gören çocuklar yönünden değerlendirildiğinde, bu saldırı dolayısıyla yaşının küçüklüğü ve savunmasızlığı nedeniyle üzüntü duymayacak olan çocukların da manevi tazminat talep edebilecekleri kabul edilir. Dolayısıyla manevi tazminata yönelik taleplerinde doğan zararın özel bir şekilde kanıtlanmasına gerek olmayacaktır. Türk Hukukunda objektif görüş kabul edilmektedir.⁴⁸⁸

Hakim manevi tazminata yönelik miktarı belirlerken, saldırı teşkil eden hareketin ve somut olayın özelliği ile birlikte tarafların sıfatını, kusur oranını ve diğer sosyal ve ekonomik dengeleri de dikkate alır.⁴⁸⁹ Manevi tazminat davasındaki zamanaşımı süresi de maddi tazminat davasındaki sürelerle aynıdır. Buna göre zarara uğrayanın, zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve her halde fiilin meydana geldiği tarihten on yılın geçmesiyle zaman aşımına uğrayacaktır.

3.4.3. Vekâletsiz İş Görme Davası

TMK m. 25/f.3 kapsamında, kişilik hakkı hukuka aykırı fiil ile ihlal edilen kişi, bu ihlal dolayısıyla elde edilen kazancın kendisine verilmesini vekâletsiz iş görme hükümlerine göre talep edebileceği hüküm altın alınmıştır.⁴⁹⁰ Dolayısıyla kişisel verileri hukuka uygun olmayan bir şekilde elde edilen kişi, bu ihlal dolayısıyla elde edilen kazancı kendisine verilmesini talep edebilecektir. İlgili kişi, bu talebini TBK m.

---

⁴⁸⁵ Gökhan Antalya, “Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.22, S.3, 2017, s. 226.

⁴⁸⁶ Eren, s. 813; Antalya, s. 227.

⁴⁸⁷ Antalya, s. 229.

⁴⁸⁸ Eren, s. 815.

⁴⁸⁹ Harun Bulut, **Yargıtay Kararları Doğrultusunda Kişilik Hakları ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları**, 1. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2006, s.199. (Kişilik Hakları)

⁴⁹⁰ Kılıçoğlu, s. 347.

530 kapsamında vekâletsiz iş görme hükümlerine göre ihlal nedeniyle elde edilen kazancın kendisine verilmesini isteyebilir.⁴⁹¹

Kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde ihlal edilmesinden kaynaklı elde edilen kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre talep edilebilmesi için, kişisel verilere yönelik hukuka aykırı bir saldırı gerçekleşmesi, davalının ilgili kişinin elde edemeyeceği veya elde etmek istemeyeceği kazancı elde etmesi ve saldırı ile kazanç arasında illiyet bağı unsurlarının bulunması gerekir.⁴⁹² Tazminat davarında kusur şartı aranırken, bu davada kusur unsuru aranmamaktadır. Dolayısıyla vekâletsiz iş görme davasını açılabilmesi için davalının kusurlu olması gerekmemektedir.⁴⁹³

Vekaletsiz iş görme davanın açılabilmesi için ilgili kişinin elde edemeyeceği veya elde etmek istemeyeceği kazanç söz konusudur. Bu kazanç hukuka aykırı bir şekilde verileri işleyen kişi tarafından elde edilmesi halinde vekaletsiz iş görme yoluna başvurulabilecektir. Eğer bu kazanç saldırı neticesinde ilgili kişinin elde etmek istediği veya isteyebileceği bir kazanç ise, bu kazanç ilgili kişi açısından mahrum kalınan kazanç anlamına geleceğinden artık bu kazanç maddi tazminatın konusunu oluşturacaktır.⁴⁹⁴ Bu yönüyle de iki dava birbirinden ayrılmaktadır.

Kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesinde ötürü, davalının elde ettiği kazancın verilmesine yönelik ilgi kişi vekaletsiz iş görme davası açarak, bu kazancın kendisine verilmesini isteyebilir. Örneğin, ilgili kişi kendi fotoğraf veya videosunu reklam amaçlı kullanarak bundan gelir etmesi mümkünken, başka birisinin bu fotoğraf veya videoyu veri sahibinin rızası olmadan kullanarak bundan kazanç elde etmesi halinde ilgili kişi vekâletsiz iş görme davası kapsamında kazancın kendisine iadesini isteyebilecektir.⁴⁹⁵

3.5. Davacı ve Davalı Taraf

Kişisel verilerin korunması kapsamında kişisel verileri hukuk aykırı şekilde işlenen ilgili kişiler, veri sorumlularına karşı yukarıda açıkladığımız davaları açabileceklerdir. Ancak verisi işlenen ilgili kişinin çocuk olması halinde açılacak davalarda tarafların belirlenmesi önem arz etmektedir.

---

⁴⁹¹ Kılıçoğlu, s. 348.

⁴⁹² Helvacı, Davalar, s. 131.

⁴⁹³ Serap Helvacı ve Gülşah Sinem Aydın, “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İşgörmeye Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 23, S. 1, 2017, s.1.

⁴⁹⁴ Dural ve Öğüz, s. 160.

⁴⁹⁵ Ayözger Öngün, s. 296.

Çocuk sağ doğmak şartıyla, ana rahmine yerleştiği andan başlamak üzere hak ehliyetine sahiptir. Hak ehliyetine sahip, her gerçek ve tüzel kişi, davada taraf olabilme yeteneğine de sahip olacaktır. Bu sebeple hak ehliyetine sahip herkesin eşgüdümle taraf ehliyeti de olacak olup, ayırt etme gücüne veya içinde bulunduğu yaşa bakılmaksızın taraf ehliyetine sahip herkes davada taraf olabilecektir. Kişinin taraf ehliyetine sahip olması, taraf olduğu davayı sürdürebilmesi için tek başına yeterli olmayıp aynı zamanda dava ehliyetinin varlığı da gerekmektedir. Dava ehliyeti bir davayı yürütebilme, usule ilişkin işlemler yapabilme ehliyeti olup medeni hukuktaki fiil ehliyetinin usul hukukundaki karşılığıdır.

3.5.1. Davacı

TMK m. 15 kapsamında, kanunda belirtilen haller saklı kalmak kaydıyla, ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuğun fiil ehliyetinin olmaması nedeniyle, bu çocukların fiilleri hukuki sonuç doğurmayacaktır. Sağ ve tam doğmak şartı ile sahip olunan hak ehliyetine ve bunun medeni usul hukukundaki görünümü olan taraf ehliyetine herkes sahiptir. Hukukumuzda ayırt etme gücü olmayan tam ehliyetsiz çocuğun, fiil ehliyetinin olmaması sebebiyle dava ehliyeti de bulunmamaktadır. Tam ehliyetsiz çocuklar hak ehliyetine sahip olduklarından kendilerine tanınmış hakları yalnız kanuni temsilcileri aracılığıyla kullanabilirler. Dolayısıyla tam ehliyetsiz çocuklar dava ehliyetine sahip olmadıkları için, dava açılması da dâhil olmak üzere davadaki bütün işlemler kanuni temsilcisi tarafından yerine getirilecektir.⁴⁹⁶

Kişilik hakkı içerisinde değerlendirdiğimiz kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırı halinde açılacak olan kişiliği koruyucu davalardan olan önleme, durdurma ve tespit davaları ile manevi tazminat davası kişiye münhasıran şahsa bağlı davalardandır.⁴⁹⁷ Kişiye sıkı sıkıya bağlı olan hakların kanuni temsilci aracılığıyla kullanılıp kullanılamayacağı hususu tartışmalıdır. Bu hakların kullanılmasına yönelik kanuni temsil yoluna başvurulması halinde tam ehliyetsiz şahısların korunması yönünden adil olmayan durumların ortaya çıkmasına yol açabilecektir.⁴⁹⁸ Bu kapsamda bu davalarla hak sahibi çocuğun korunması gerektiğinden bu hakların kanuni temsilci aracılığıyla kullanılmasında tam ehliyetsizin

⁴⁹⁶ Ejder Yılmaz, “Çocuk Hakları” Açısından: Çocuğun Davada Temsilinin ve İradesinin Önemi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, Özel Sayı, 2009, s. 827.

⁴⁹⁷ Burcu Gülseren Özcan Büyüktanır, **Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 253.

⁴⁹⁸ Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, *Kişiler*, s. 258.

çıkarı olduğu kabul edilmektedir.⁴⁹⁹ Bu davalar, ilgili kişinin hakimden bu hakkın korunmasının sağlanması için başvurabileceği hukuki yollardır.⁵⁰⁰ Bu davalara ilişkin doktrinde kabul edilen görüşe göre, tam ehliyetsiz çocuk adına bu davaları çocuk velayet halinde ise velisi, vesayet halinde ise vasisi açabilecektir.⁵⁰¹

TMK m. 16/f.1'de temyiz etme gücüne sahip küçüklerin, yasal temsilcilerinin muvafakatini ile birlikte, şahsen yaptıkları işlemleriyle borç altına girebilecekleri; şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada ve karşılıksız kazanmada ise bu rızanın varlığının aranmadığı belirtilmiştir. Görüldüğü üzere, sınırlı ehliyetsizlerin, kanuni temsilcilerinin beyanı olmadan, kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklarını bizzat kendilerinin kullanabilecekleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla ayırt etme gücüne haiz sınırlı ehliyetsiz çocukların, kişilik hakkı içerisinde değerlendirilen kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırılarda kişiliği koruyucu davalardan olan önleme, durdurma ve tespit davaları ile manevi tazminat davası açacaklarında, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmaları durumu olduğundan bu davalarda tam ehliyetli oldukları kabul edilmektedir.⁵⁰² Bu kapsamda sınırlı ehliyetsiz çocuk kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada dava ehliyeti olduğu için kanuni temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymadan koruyucu davaları ve manevi tazminat davasını kanuni temsilcisinin rızasına ihtiyaç duymadan açabilecektir.⁵⁰³ Ayırt etme gücüne haiz çocuk bu davalarda bizzat davacı olabilecek ve her türlü yargılama işlemini kimseden icazet almadan gerçekleştirebilecektir.

Vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan dava ile maddi tazminat davası ise malvarlığına ilgilendiren davalardan olup, söz konusu davalar kanuni temsilci aracılığıyla açılabilen davalardır.⁵⁰⁴ Bu kapsamda kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleşen saldırılara karşı açılacak olan maddi tazminat davası ve vekâletsiz iş göre davası şahsa sıkı sıkıya bağlı davalardan olmadığı için küçük, ayırt etme gücüne haiz olsa da olmasa da kendisi bu davayı açmayacaktır. Dolayısıyla mal varlığına ilişkin olan bu davaları çocuk bizzat kendisi açamayacak olup, kanuni temsilcinin rızası icazeti gerekir. Çocuğun vesayet altında olması halinde ise, bu davarlın açılabilmesi için TMK m. 462 kapsamında vesayet makamının izni alınarak bu davalar açılabilir.

---

⁴⁹⁹ Dural ve Ögüz, s. 83.

⁵⁰⁰ Helvacı, Davalar s. 79; Dural ve Ögüz, s. 146.

⁵⁰¹ Helvacı, Davalar, s. 158.

⁵⁰² Özcan Büyüktanır, s.255.

⁵⁰³ Helvacı, Kişiler, s. 467; Oğuzman, Seliçi ve Oktay- Özdemir, Kişiler, s. 267.

Koruyucu davalar kişiye sıkı sıkıya bağlı davalardan olup bu davaların temlik edilmeleri veya mirasçılara bırakılmaları mümkün değildir. Manevi tazminat talepli davaları kullanma hakkı da kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olup, TMK m. 25/f. 4 uyarınca, manevi tazminat davasında, karşı tarafın kabulü olmadan devredilemeyeceği; miras bırakan ölmeden önce herhangi bir taleple ileri sürmüş olmadıkça mirasçılara geçmeyeceği düzenlenmiştir. Ancak kişilik hakkına yönelik olarak gerçekleştirilen hareket hem miras bırakana hem de mirasçılara yönelik ise bu davaları mirasçılara açabileceği gibi, miras bırakanca açılan davaya mirasçılara devam da edebilir. Maddi talepli dava açma hakkına yönelik ise, mirasçılara da devredilebileceği gibi üçüncü kişilere de temlik edilebilir.

3.5.2. Davalı

Kişisel verilerin korunmasına yönelik açılacak davalarda davalı, kişisel verileri hukuka uygun olmayan faaliyetlerle işleyen kişi veya kişilerdir. Bu kapsamda kişisel verisi hukuka uygun olmayan yollarla işlenen şahıs davasını, veri sorumlusuna yöneltebileceği gibi duruma göre veri işleyen gerçek ya da tüzel kişiye karşı da yöneltebilir. Veri sorumlusu ve veri sorumlusunun yetkisi kapsamında veri işleyen kişiler, kişisel verilerin işleme faaliyetleri aşamasında gerekli önemlerin alınmasında kanunen müştereken sorumlu olmaları dolayısıyla, hem veri işleyen hem de veri sorumlusu somut olayın koşullarına göre davalı olabilirler.

Davalı tarafında tüzel kişi olması halinde TMK m. 50 uyarınca tüzel kişiye yönelik iradenin organları vasıtasıyla açıklanacağı için, organlarının yapmış olduğu hukuki işlemlerden tüzel kişinin sorumluluğu söz konusu olacaktır.

3.5.3. İhlalin Ebeveyn Tarafından Gerçekleşmesinde Taraf Durumu

Ayırt etme gücüne haiz olan çocuk, yukarıda yaptığımız açıklamalar ışığında, anne ve babasına karşı kişiliğini koruyucu davalar ile manevi tazminat talebine yönelik davaları bizzat kendi başına açabilecektir.⁵⁰⁵ Çünkü bu davalar kişiye sıkı sıkıya bağlı davalardan olması dolayısıyla, sınırlı ehliyetsiz çocuk bu hakkı TMK m. 16/f.1 kapsamında kendi başına açabilecektir. Bu davaları çocuk ebeveynine karşı da kendisi yöneltebilecektir. Kişilik hakkı ihlalinde maddi tazminat ve vekaletsiz iş görmeden kaynaklanan kazancın ödenmesi talepli malvarlığına ilişkin davalarını ise çocuk, yasal

---

⁵⁰⁵ Özcan Büyüktanır, s.273-274.

temsilcisinin yokluğunda açamayacaktır. Kişisel verilere yönelik olan saldırının ebeveyn tarafından gerçekleştirilmesi halinde ise bu davalar zaten ebeveyne karşı yöneltileceği için, böyle bir durumda TMK m. 426 gereği çocuğa kayyım atanır ve kayyım tarafından bu davalar açılır.⁵⁰⁶

Ayırt etme gücüne haiz olmayan tam ehliyetsiz çocuğun kişisel verilerinin ebeveyni tarafından ihlal edilmesi halinde ise, gerek şahsa sıkı sıkıya bağlı olan koruyucu davalar ile tazminat davasını gereksel mal varlığına ilişkin maddi talepli tazminat ve vekaletsiz iş görmeye dayalı kazancın iadesi talepli davaları çocuk, kanuni temsilcisine yöneltileceği için arada yarar çatışması olur. Dolayısıyla bu davaların çocuğun kanuni temsilcisine karşı yöneltilmesi halinde, aradaki yarar çatışması nedeniyle TMK m.426 uyarınca çocuğa kayyım atanır ve kayyım tarafından bu davalar açılır.

3.6. Yetkili ve Görevli Mahkeme

HMK m. 6'da ele alınan genel yetki, kural olarak açılacak tüm davalar yönünden geçerli olup, kesin yetki hallerinde dava genel yetkili mahkemede açılmayacaktır.⁵⁰⁷ Kişilik hakkını korumaya yönelik açılacak davalarda yetkili mahkeme TMK m. 25/f.5 uyarınca davacının kendine ait yerleşim yerinde veya davalıya ait yerleşim yerindeki görevli olan mahkemede açılabileceği hüküm altına alınmıştır.⁵⁰⁸ Dolayısıyla davacı bu davaları çarken seçimlik bir hakka sahiptir. Bu kapsamda ilgili kişi, kişilik hakkı kapsamında kişisel verilerinin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesinden ötürü saldırının varlığı halinde, gerek tazminat davalarını gerekse koruyucu davalara yönelik açacağı davaları, kendi yerleşim yerinde açabileceği gibi aynı zamanda davalının yerleşim yerinde de mahkemesinde de açabilecektir.

TMK m. 25/f.5 hükmü genel bir yetki kuralı olmakla birlikte kesin yetki kuralı değildir.⁵⁰⁹ Bu kapsamda davacı, isterse özel yetkili mahkemelerde isterse genel yetkili mahkemede davasını açabilecektir. Tazminat ve koruyucu davaların beraber açılması halinde de TMK m. 25/f.5 uygulanabilir. Birden fazla davalı varsa, dava davalılardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir.

---

⁵⁰⁶ İmamoğlu, s. 213-214.

⁵⁰⁷ Recep Aşit, "Kişilik Hakkı İhlallerinde Yetkili Mahkemeler", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.23, S.2, 2017, s. 472.

⁵⁰⁸ Dural ve Öğüz, s. 166; , Helvacı, Kişiler, s. 171.

⁵⁰⁹ Aşit, s. 480; Dural ve Öğüz, s. 166.

Kişilik haklarına yönelik ihlaller halinde açılacak tazminat davaları ile koruyucu davalar yönünden görevli mahkeme, HMK m. 2 kapsamında Asliye Hukuk Mahkemeleridir. Dava konusunun mevcut değerine bakılmaksızın veya miktarı ne olursa olsun dikkate alınmaksızın Asliye Hukuk mahkemeleri görevlidir.

4. SONUÇ

Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesiyle artık her türlü bilgiye herkes tarafından ulaşılması çok kolay bir hal almıştır. Bu durum interneti günlük hayatın adeta ayrılmaz bir parçası haline getirmiş ve üçüncü kişilerle ilgili paylaşılan her türlü veri herkesçe ulaşılabilen bir konuma gelmiştir. Özellikle sosyal ağların kullanımının artmasıyla birlikte, bu ortamda paylaşılan bir bilgi paylaşımı yapıldıktan hemen sonra silinse bile kalıcı olarak silinmediği göz önüne alındığında ve bu durumun savunmasız olan çocuklar yönünden gerçekleşmesi durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

Çocuğa ait kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası düzenlemeler mevcuttur. Gerek Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde gerekse Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğünde çocuğun özel hayatının bulunduğu kabulüyle çocuğa ait kişisel verilerin korunması noktasında çeşitli koruyucu düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda Uluslararası hukukta 1980 yılından itibaren Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK), Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası teşkilatlar hem ulusal hem de uluslararası alanda kişisel verilerin korunması amaçlayan belgeler düzenlemişlerdir. Ancak çocuklara ilişkin bu tür düzenlemelere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda yer verilmemiştir. Çocukların yetişkinlere göre daha savunmaya muhtaç oldukları göz önüne alındığında, mevzuatta çocuklara ait kişisel verilerin korunması hakkında bir düzenleme bulunmaması günümüzde dijital dünyayı aktif bir şekilde kullanan çocukların istismar edilmelerine, birçok tehlikeli duruma maruz kalmalarına yol açmaktadır. Günümüz teknolojisinde çocuklara ait kişisel veriler sadece 3. kişiler tarafından değil bizzat anne ve babaları tarafından ya da ana babanın rızası olmadan bilinçsiz bir şekilde çocuk tarafından çeşitli uygulamalarda paylaşılmaktadır. Dolayısıyla geleceğimizi oluşturan çocukların kişisel verilerinin hukuka aykırı şekilde işlenmesinin önüne geçebilmek için, onların kişisel verilerinin özel olarak korunması gereği karşımıza çıkmaktadır.

2010 yılından öncesine kadar kişisel verilerin korunmasına yönelik doğrudan ilişkili düzenleme olmayıp ancak hukuk devleti ilkesi, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği gibi haklarla gibi dolaylı ilişkilendirilen hükümlerle güvence altına alınmışlardı. Ancak 2010'da Anayasa değişikliği ile kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa'nın 20. maddesine getirilen ek fıkra ile doğrudan korunan bir temel hak niteliği kapsamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda kişisel verilerin korunması

hakkının koruma amacı ve kapsamı gereği, özel hayatın gizliğı ve korunmasına ilişkin değerlerden daha farklı ve kapsamlı değerleri barındırmasından ötürü kişilik hakkı içerisinde değerlendirilmektedir. Kişilik, insanın insan olması sebebiyle ayrılmaz bir şekilde haiz olduğu hakları kapsar ve bu haklar para ile ölçülemeyen, kural olarak mirasçıya geçmeyen, devredilemeyen mutlak haklardan olup çocukların sahip olduğu hem maddi hem manevi değerlerinin hepsi, çocukların kişilik haklarının kapsamı içerisinde yer almaktadır.

Temel olarak kişisel verilerin korunması alanının kapsamlı bir şekilde iç hukukumuzda kanunlaşması 7 Nisan 2016 tarihinde 29677 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle olmuştur. Kişisel Veri, kimliği belirli veya belirlenebilen gerçek kişiye yönelik her türlü bilgi olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda kişisel veri içerisinde bilgi, bu bilgi, kimliği belirlenebilir kişi ve bilginin kişiyile ilişkili olması unsurlarını barındırmaktadır. Kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak tanımlayan herhangi bir bilginin kişisel veri olduğu söylenecektir. KVKK’da kişisel veriler genel nitelikli veri ve özel nitelikli veri şeklinde sınıflandırılmıştır. Başkaları tarafından öğrenilmesi halinde, ilgili kişinin haksızlığa uğramasına, dışlanmasına, ayrımcılık yaşammasına yol açabilecek nitelikte türde olan kişiye ait bilgiler özel nitelikli kişisel verileri oluştururken, özel veri niteliğine haiz olmayan diğer verilerse genel nitelikli kişisel veriler kategorisini oluşturmaktadır. Bu nedenle özel nitelikteki verilere yönelik daha yüksek ve sıkı bir koruma mekanizması altında işleme şartları Kanun’da ayrıca ele almıştır.

Kişisel verilerin işlenmesine yönelik, verilerin ilk elde edilmesinden itibaren, toplanması, kaydedilmesi, depo altına alınması, imha edilmesi, aktarılması gibi bütün faaliyetler işleme fiilinin kapsamındadır. Esasen kişisel verilerin işlenmesi yasak olup KVKK m. 4’te sayılan genel ilkeler doğrultusunda ve m.5 ve m. 6’da belirtilen işleme şartlarının mevcudiyeti halinde hukuka uygun bir işleme gerçekleştirilecektir. Kanunda sayılan şartlardan birini taşımayan ve belirtilen temel ilkelere uymayarak yapılan kişisel veri işleme faaliyeti hukuka aykırı sayılacaktır.

Verisi işlenen kişiden alınan açık rıza beyanı, kişisel veri işleme şartlarından biridir. Genel Veri Koruma Tüzüğü ile çocukların kişisel verilerinin korunması hakkı kapsamında birçok yeni hüküm getirilmiştir. Buna göre çocukların kişisel verilerinin işlenmesine yönelik verilecek olan rıza beyanının en 16 yaşında olan çocuklar yönünden kendilerince verilmesiyle, 16 yaşından küçük çocuklar için yasal temsilcisinin beyanı ile hukuka uygun olacağı düzenlenmiştir. Ancak çocukların açık

rıza beyanına ilişkin KVKK'da ayrıca bir hüküm bulunmamak olup genel düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Çalışmamızda detaylıca örneklendirdiğimiz üzere, henüz kişiliğinin tamamlanmamış korunmaya muhtaç olan çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde oluşan risk ve tehlikeler göz önüne alındığında, ayrıca teknolojinin gelişmesiyle internet ile olan yakınlıkları da düşünüldüğünde psikolojik rahatsızlık, çocuk kaçırma, para için tehditler, çocuk istismarı, çocuk pornografisi, pedofili gibi çok vahim telafisi güç durumların meydana geleceği aşikardır. Bu noktada onlar için ayrı ve özel koruma metotlarının geliştirilmesinin çocuklarının sağlıklı bir birey olarak yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Çocuğun açık rızasına ilişkin öğretide görüş birliği mevcut değildir. Unutulmamalıdır ki, burada esas olan çocuğu üstün yararı ve onun yüksek menfaatinin her zaman ön planda olmasıdır. Bu kapsamda her somut olayda çocuğun hassasiyeti ve korunması göz önüne alınarak çocuğun kişisel verilerin işlenmesine göstereceği rızasının amaç ve sonuçlarını kavrayabilme durumu ayrıca değerlendirilmelidir. Çocuğun vereceği rıza beyanının sonuçlarını öngörebilecek şekilde temyiz kudretine sahip olup olmadığı belirlenmeli, sahipse çocuğun rızasına değilse yasal temsilci onayına başvurulmalıdır. Açık rıza beyanına başvurulmadan önce çocuk, açık, yalın, kolayca anlayabileceği öz bir dil ile gerekirse algı düzeyine inilerek fotoğraf, video, animasyonlarla bilgilendirilmelidir. Zira aydınlatma metinleri ne kadar çocuklara hitap ederse, çocuklar artık bilgilerinin başkaları tarafından kullanılabilmesinin, oluşabilecek risklerin farkında olup bu konuda sahip olduğu hakları da öğrenmiş olacaktır.

Son dönemlerde çocukların kişisel verilerinin ihlalleri özellikle internet kullanımının artmasıyla birlikte oldukça fazlalaşmıştır. Günümüz teknolojisinin geldiği son noktada reklam stratejileri, kolay yoldan para kazanma, ün sahibi olma gibi nedenlerle çocuğun fotoğraf, video, ses gibi kişisel verileri sosyal medya platformlarında sıklıkla paylaşılmaktadır. Yapılan bu paylaşımlar, çocuğun sağlığının, özel hayatının, onur, şeref ve saygınlığını zedeleyerek kişisel verilerinin korunması hakkının da ihlalline sebebiyet vermektedir. Çocuğa yönelik yapılan bu ihlallerde, anne ve babanın çocuğun korunması için çocuğun üstün yararı ve yüksek menfaati gereği velayet hükümleri kapsamında gerekli her türlü tedbir ve önlemleri almaları gerekmektedir.

Kullanımı ve sayısı gün geçtikçe artan sosyal medya platformlarında paylaşılan çocuk fotoğraf ve videoları en çok da ebeveynler tarafından gerçekleştirilmektedir. Daha doğmadan çocuk adına açılan sosyal medya hesaplarında, paylaşılan fotoğraf ve videolarda anne ve babalar aslında çocuklarının kişisel verilerini paylaşmaktadırlar. Bu

tarz paylaşım ve yazıların internet ortamında asla kaybolmadığı da göz önüne alındığında çocuğun şimdiki yaşantısının yanı sıra gelecekte oluşturacağı kendisine ait kimliği de olumsuz yönde etkileyecektir. Ayrıca paylaşımlar altına yapılan hakaret, tehdit içerikli yorumların çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemesine neden olmaktadır. Bu şekilde çocuğun menfaatine aykırı tutum gösterilmesi halinde ebeveyne karşı bazı önlemlerin alınması mümkündür. Ebeveyn tarafından çocuğun maddi ve manevi bütünlüğünü tehdit edici paylaşımların çocuğun kişisel verilerine saldırı teşkil etmesi halinde kişilik hakkına yönelik saldırının varlığı kabul edilir. Bu noktada şartlarını mevcut olması halinde ebeveyne karşı çocuğun kişiliğinin korunmasını talep hakkı gündeme gelecektir. Böylece kişisel verilerinin korunmasına yönelik KVKK, TMK, TBK, TCK gibi kanunlarda düzenlenen kişiliği koruyucu maddelerde düzenlenen hukuki koruma yollarına anne ve babaya karşı da başvurulabilecektir. Ayrıca TMK m. 346 kapsamında hakim çocuğun korunmasına ilişkin uygun tedbirleri alacaktır.

Çocuğun kişisel verilerine yönelik, gerek üçüncü kişi tarafından gerekse anne ve babası tarafından, saldırı yapılması halinde, çeşitli kanunlarda düzenlenmiş kişiliğin korunmasına yönelik hükümlere başvurulabilecektir. Çocuğun kişisel verilerinin hukuka uygun olarak işlenmesinde çocuğun ayırt etme gücünün varlığı çok önemlidir. Kişisel verilerin korunmasına hakkının kişilik hakkının bir parçası olarak değerlendirilmesinden ötürü, çocuğun kişisel verilerin işlenmesinin amaç ve sonuçlarına yönelik ayırt etme gücüne haiz olması halinde Kanunlarda belirtilen kişilik hakkının korunmasına yönelik koruma yollarını kendisi bizzat kullanabilecektir. Ancak ayırt etme gücüne haiz olmayan çocuklar yönünden ise şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanamayacakları için, doktrindeki kabul görüşe göre çocuk adına bu hakları velayet hükümleri kapsamında yasal temsilcisi kullanabilecektir. Çocuğun kişisel verilerin korunmasına yönelik hukuka aykırılığın yasal temsilciler tarafından gerçekleştirilmesi halinde başvurulacak yollar ilişkin kanunlarda özel bir düzenleme bulunmadığı için, böyle bir durumda çocuğun hukuki koruma yollarından mahrum bırakılmaması için m. 426/f.1-2 uyarınca çocuğa kayyım tayin edilerek korunması sağlanacaktır.

6698 sayılı KVKK'da düzenlenen genel koruma mekanizmaları çocukların kişisel verilerin korunmasına yönelik de uygulama alanı bulacaktır. Bu kapsamda çocuğun kişisel verilerinin ihlali halinde veri sorumlusuna başvuruda bulunma ve bu yolun tüketilmesi halinde kişisel verileri koruma kuruluna şikayette bulunulabilecektir. 5237

sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca, 135. madde kapsamında kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, 136. madde kapsamında verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, 137. madde de bu suçun nitelikli halleri ve 138. madde kapsamında verileri yok etme suçu unsurlarının mevcut olması halinde bu kanun yollarına başvurulabilecektir. Çocuğun kişisel verilerinin korunmasında TMK m. 25'te ön görülen kişiliğin korunmasına ilişkin sürmekte olan saldırıya son verilmesini, saldırının önlenmesini ve sona ermiş fakat etkileri süregelen saldırının hukuka aykırılığının tespitini; saldırı sonucu uğradığını maddi ve manevi tazminatı ve elde edilmiş kazancı vekaletsiz iş görme kapsamında talep edebilir.

Kişilik hakkı içerisinde değerlendirilen kişisel verilerin korunmasına yönelik gerçekleştirilen saldırı halinde açılacak olan kişiliği koruyucu davalardan olan önleme, durdurma ve tespit davaları ile manevi tazminat davası kişiye sıkı sıkıya bağlı davalardan olması dolayısıyla öğretide kabul edilen çoğunluk görüşe göre tam ehliyetsiz çocuk adına bu davaları çocuk velayet halinde ise velisi, vesayet halinde ise vasisi açabilecektir. Ayırt etme gücüne sahip sınırlı ehliyetsiz çocuklar içinse, kişilik hakkı içerisinde değerlendirilen kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleştirilen saldırılarda kişiliği koruyucu davalardan olan önleme, durdurma ve tespit davaları ile manevi tazminat davası açacaklarında, kişiye münhasıran bağlı hakları kullanmalarının mevcudiyeti halinde bu davalarda tam ehliyetli oldukları kabul edilmektedir. Vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan dava ile maddi tazminat davaları malvarlığını ilgilendiren davalardan olmaları sebebiyle kişisel verilerin korunması hakkına yönelik gerçekleşen saldırılara karşı açılacak olan bu davalarda çocuk, ayırt etme gücüne sahip olsa da olmasa da kendisi bu davayı açmayacak olup kanuni temsilcinin rızası icazeti gerekecektir. Çocuğun vesayet altında olması halinde ise, bu davarların açılabilmesi için TMK m. 462 kapsamında vesayet makamının izni alınarak bu davalar açılabilir.

Kişilik hakkı içerisinde ele alınan kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında, çocuğa karşı gerçekleştirilen ihlallerin ebeveyn tarafından gerçekleştirilmesi halinde, ayırt etme gücüne haiz çocuk anne ve babasına karşı kişiliğini koruyucu davalar ile manevi tazminat talebine yönelik davaları bizzat kendi başına açabilecektir. Çünkü bu davalar şahsa sıkı sıkıya bağlı davalardan olması nedeniyle, sınırlı ehliyetsiz çocuk bu hakkı TMK m. 16/f.1 kapsamında kendi başına açabilecektir. Maddi tazminat ve vekaletsiz iş görmeye dayalı kazancın verilemesi talepli malvarlığına ilişkin davalarını ise çocuk, yasal temsilcisinin yokluğunda talep etmesi olası olmayacağı için böyle bir

durumda TMK m. 426 gereği çocuğa kayyım atanır ve kayyım tarafından bu davalar açılır. Ayırt etme gücüne haiz olmayan tam ehliyetsiz çocuğun kişisel verilerinin ebeveyni tarafından ihlal edilmesi halinde ise, gerek şahsa sıkı sıkıya bağlı olan koruyucu davalar ile tazminat davasını gereksel mal varlığına ilişkin maddi talepli tazminat ve vekaletsiz iş görmeye dayalı kazancın iadesi talepli davaları ocuk, bu davarlı kanuni temsilcisine karşı yönelteceği için arada çıkar atışması olacaktır. Dolayısıyla bu davaların çocuğun kanuni temsilcisine karşı yöneltilmesi halinde, aradaki yarar atışması nedeniyle TMK m.426 uyarınca çocuğa kayyım atanır ve kayyım tarafından bu davalar açılır.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Hüseyin Can; **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010. (Kişisel Veri)
- AKYÜZ, Emine; **Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması**, Pegem Akademi, 5. Basım, Ankara 2016.
- ARPACI, Abdülkadir; **Kişiler Hukuku(Gerçek Kişiler)**, 2. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2000.
- AŞIKOĞLU, Şehriban İpek; **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, On iki Levha Yayınları, İstanbul 2018.
- AYÖZGER ÖNGÜN, Ayşe Çiğdem; **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2019.
- BALLAR, Suat; **Çocuk Hakları**, 1. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 1998.
- BALO, Yusuf Solmaz; **Çocuk Koruma Hukuku**, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Nisan 2013
- BAŞALP, Nilgün; **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2014. (Saklanması)
- BULUT, Harun; **Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları**, 1. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2007. (Aile)
- ; **Yargıtay Kararları Doğrultusunda Kişilik Hakları ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları**, 1. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul 2006. (Kişilik Hakları)

ÇEKİN, Mesut Serdar; **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2.Basım, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2019.

ÇELİKEL, Serdar; **Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki sonuçları**, 1. Basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2012.

DEDE, İsmail; **Çocuğın Velayet İlişkisinden Doğan Kişi Varlığı Zararlarının Tazmini**, 1. Basım, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

DENİZ, İlknur; **Çocuklara Ait Kişisel Verilerin Türk Medeni Kanunu ve KVKK kapsamında Korunması**,1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.

DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat; **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul 2017.

DURAL, Mustafa ve ÖĞÜZ, Tufan; **Türk Özel Hukuku Cilt 2 Kişiler Hukuku**, 21. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.

DÜLGER, Murat Volkan; **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3. Basım, Hukuk Akademisi Yayınevi, İstanbul 2020.

ERBAY, Ercüment; **Çocuk Hakları**, 2. Baskı, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul 2019.

EREN; Fikret; **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanuna Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Basım, Yekin Yayınları, Ankara 2014.

GÖÇMEN UYARER, Sinem; **Kişisel Verilerin korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2019

GÜLAN, Aydın; **1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı**, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, Umut Matbaası, İstanbul 2000.

TAŞTAN, Furkan GÜVEN; Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, On İki Levha Yayınları, 2. Basım, İstanbul 2017.

HELVACI, Serap; **Gerçek Kişiler**, Legal Yayınları, 7. Basım, İstanbul 2016. (Kişiler)

-----; **Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar**, Beta Yayınevi, Ağustos 2001 (Davalar)

HELVACI, Serap ve Erlüle, Fulya; **Medeni Hukuk**, 7. Basım, Legal Yayınları, İstanbul 2021. Rachel Hodgkin ve Peter Newell, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı(Şebnem Akipek çev.), 2. Basım, Unicef ve Avrupa Birliği, 2003, s. 108,
https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabi%20TR.pdf, e.t. : 30.10.2022.

İNAN, Ali Naim; **Çocuk Hukuku**, İstanbul Cezaevi Matbaası, İstanbul 1968.

İNAN, Ali Naim ve YÜCEL Özge; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**,4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014.

KANGAL, Zeynel Temel; **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

KAYA, İslam Sefa ve TOLUN, Yüksel; **Uygulayıcılar İçin Türkiye’de ve Avrupa’da Kişisel Verilerin İşlenmesi KVKK-GDPR Karşılaştırması**, 1. basım, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

KILIÇIOĞLU, Ahmet; **Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk**, 5. Basım, Turhan Kitabevi, 2016 Ankara.

- KORKMAZ, İbrahim; **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Bağlamında Korunması**, 1. Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.
- KÜZECİ, Elif; **Kişisel Verilerin Korunması**, 4. Basım, On iki Levha Yayıncılık, Ankara 2020
- MEREY, Zihni; **Çocuk Hakları**, 3. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2019.
- OĞUZMAN, Kemal ve BARLAS, Nami; **Medeni Hukuk-Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 19. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- OĞUZMAN, Kemal ve DURAL Mustafa; **Aile Hukuku**, 3. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001.
- OĞUZMAN, Kemal / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, Mustafa Alper; **Türk Özel Hukuk Cilt III Aile Hukuku**, 9. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- ; **Eşya Hukuku**, 19. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016. (Eşya)
- OĞUZMAN, Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY- ÖZDEMİR Saibe; **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 13. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013. (Kişiler)
- ÖZCAN BÜYÜKTANIR, Burcu Gülseren; **Çocuğun Kişilik Hakkı ve Çocuğun Kişilik Hakkının Hukuka Aykırı Fiillere Karşı Korunması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s.273-274.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa; **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık; Ankara 2009.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa ve RUHİ, Ahmet Cemal; **Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları**, 1. Basım, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

ÖZER DENİZ, Miray; **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bundan Doğan Sorumluluk**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul 2022, s. 166.

ÖZMEN, İsmail; **Velayet Hukuku Davaları Çocuk Hakları Aile ve Çocuk Mahkemeleri**, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2013

ÖZSUNAY, Ergun; **Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu**, 4. Basım, Filiz Kitabevi, İstanbul 1979.

SEROZAN, Rona; **Çocuk Hukuku**, Genişletilmiş İkinci Bası'dan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.

SERT SÜTÇÜ, Selin; **Kişisel Verilerin Korunması Alanında Yeni Gelişmeler Sempozyumu**, Adalet 1. Basım, Yayınevi, Ankara, 2021.

SOYASLAN, Doğan; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.

ŞAHİN, Barış; **Çocuk İşçilerin Korunması**, 1. Basım, Yetkin Basımevi, Ankara 2010.

ŞİMŞEK, Oğuz; **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınları, İstanbul 2008.

TANRIBİLİR, Feriha Bilge; **Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları**, 1. Basım, Yetkin Yayınevi, Ankara 2011.

UNCULAR, Selen; **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**, 2. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.

USTA, Sevgi; **Çocuk Hakları ve Velayet**, 1. Basım, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.

YÜZER, Dilara; **1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması**, 1. Basım, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.

MAKALELER

AKDİ, Murat; “Ana-Babanın Çocuğun Fotoğraf ve Görüntülerinin Sosyal Medyada Yayınlanmasından Doğan Sorumluluğu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cevdet Yavuz’a Armağan, C. 22, S.3, 2016, ss. 123-144.

AKGÜL, Aydın; “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 92, Nisan 2014, ss.72-81.

AKKURT, Sinan Sami; “Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C.2, S.1, ss.20-32.

AKSOY, Hüseyin Can; Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu”, Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 3, Ankara 2009, ss. 47-68. (Rıza)

ALPSOY, Arif Nihat; “Uluslararası Hukuk ve Ulusal Mevzuatımız Işığında Mağdur Çocuklara Yönelik Düzenlemeler”, **TBB Dergisi**, S.58, 2005, ss. 247-263.

ANTALYA, Gökhan; “Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.22, S.3, 2017, ss.221-250.

AŞİT, Recep; “Kişilik Hakkı İhlallerinde Yetkili Mahkemeler”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.23, S.2, 2017, ss. 468-492.

ATAK, Songül; “ Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Mart 2010, S. 87, C. 22, ss. 90-120.

ATASOY; Kemal; “Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.22, S.3, İstanbul 2016, ss. 269-301.

BAŞALP, Nilgün; “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Mart 2015, C.21, S.1, ss. 77-105, <https://dergipark.org.tr/tr/download/articlefile/271091>, e.t. : 22.01.2023. (Regülasyon)

BERKİ, Şakir; “Türk Medeni Kanununda Küçüklerin Ehliyeti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S.1, Ankara 1967, ss. 125-149.

BİRİNCİ UZUN, Tuğba; “Türk Medeni Kanununa göre Velayetin Kullanılması ve Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı İlkesi Doğrultusunda Boşanma ve Evlilik Dışı İlişkide Birlikte Velayet Modeli”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.6, S.1, Ankara 2016, ss. 135-166.

BULUT, Metin; Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler, **Ankara Barosu Dergisi**, C.78, S.3, Ankara 2020, ss. 99-150.

CEYLAN, Ebru; “Tekelleşmenin Rekabet Düzenine Etkisi ve Hukuki Durumu”, Prof. Dr. Aydın Aybay’a Armağan, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.6, S.2, 2007 İstanbul, ss.345-370.

ÇELİK, Cemil; Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi”, **e-Akademi, Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık Ekonomi Dergisi**, 2005, S.36, parg. 3, <http://www.eakademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20MEDEN%DD%20HUKUK%20A%C7ISINDAN%20%C7OCUK%20HAKLARININ%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm>, e.t.: 16.10.2022.

ÇİMKE, Sevim / YILDIRIM, Gürkan / POLAT, Sevinç; Sosyal Medyada Çocuk Hakkı İhlali: Sharenting, **Güncel Pediatri**, C. 16, S. 2, ss. 261-267, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/518497>, e.t. : 16.04. 2023.

DÜLGER, Murat Volkan; “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.3, S.2, 2016, ss. 101-167. (Ceza Normları)

ERDOĞAN, Canan; Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması (Sosyal Medya Örneği), **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, C.21, S. 2, 2019, ss. 2445-2467.

ERKAN, Vehbi Umut ve YÜCER, İpek; “Ayırt Etme Gücü”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 60, S. 3, Ankara 2011, ss. 485-522.

ERTUĞRUL, Meryem; “Çocuğun Kişisel Verilerinin Velisi Tarafından Sosyal Medyada Kullanılmasının Kişilik Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 2, 2021, ss. 213-564.

GİRGİN, Ömer Ali ve GÖNAL, Seray; “Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, S. 44, Ekim 2020, ss. 99-127.

HAFIZOĞULLARI, Zeki ve ÖZEN, Muharrem; “ Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.4, 2009, ss. 9 -22.

HELVACI, Serap ve AYDIN, Gülşah Sinem; , “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İş görmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranmayacağı Sorunu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 23, S. 1, 2017, ss. 265-302.

HOŞNUT, Yasime; “Uluslararası Düzenlemelerde Ve Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması”, **Yeni Medya Dergisi**, S.6, Ankara 2019, ss. 32-45, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1302068> e.t. : 21.01.2022.

İMAMOĞLU, S. Hülya; Çocuğun Kişiliğinin Ana Babaya Karşı Korunması, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.54, S.2, Ankara 2005, ss.183-218.

İNAN, Ali Naim; “Çocuğun Korunması ve Polis”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 37, S.1, Ankara 1980, ss. 243-250.

İNAN, Salih; “Kişisel Verilerin Korunması Kapsamındaki Yaptırımlara Karşı Yargısal Başvuru Yolları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, İstanbul 2021, C.3, S.2, ss. 50-60.

KALE ÖZÇELİK, Fatmagül; “Çocuğun Özel Yaşamına Saygı Hakkının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.24, S. 2, Ankara 2020, ss.425-450.

KAYA, Cemil; “Avrupa Birliği Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, İstanbul 2011, C. 69, S. 1-2, ss.317-334.

KESER, Yıldırım; Tüketicinin Kişisel Verisinin İşlenmesinde Açık Rıza, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.28, S.3, ss. 1181-1215.

KILINÇ, Doğan; “Anayasal Bir Hak olarak Kişisel Verilerin Korunması” **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.61, S.3, Ankara 2012, ss. 1089-1172.

- KOCA, Salih ve ÜZÜLMEZ, İlhan; “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C.21, S. 2, 2019, ss.69-93.
- KURT, Sevil Lale, “Çocuk Haklarına İlişkin Temel uluslar arası Belgeler ve Türkiye Uygulaması”, **Sosyal Politika Çalışmalar Dergisi**, S.36, 2016, ss. 99-127.
- LITMAN; Jessica; “Information Privacy/Information Property” **Stanford Law Review**, C.52, S.5, 2000, ss. : 1283-1313, <http://www-personal.umich.edu/~jdlitman/papers/infoprivacy.pdf>, e.t: 27.01.2023
- OĞUZ, Habip; Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, “Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Ankara 2013, S.3, ss. 1-38, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155549> e.t. : 21.01.2023.
- SAĞLAM, Mehmet ve ARAL, Neriman; “Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları”, **Çocuk ve Medeniyet Dergisi**, Sayı: 2, 2016, ss. 43-5.
- SAMUELSON, Pamela; , “Privacy As Intellectual Property”, **Stanford Law Review**, 2002, C. 52, S.5, ss. 1125–1173, https://people.ischool.berkeley.edu/~pam/papers/privasip_draft.pdf, e.t.: 23.01.2023.
- SEROZAN, Rona; “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk araştırmaları Dergisi**, C.11, S.14, İstanbul 1977, ss. 93-112.
- SINAR, Hasan; “Kişisel Verileri Hukuka Aykırı olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK md. 136)”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C.2, S.1, 2020, ss. 33-62.
- TANDOĞAN, Haluk; Velayetten Doğan Kanun İhtilafları, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.3, S.2, 1946 Ankara, ss.505-531.

TAŞATAN, Caner; “Velayetin değiştirilmesi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.28, S. 1, Haziran 2022, ss.387-406.

UÇAK, Murat; “ Kişisel Verilerin Hukuka Uygun İşlenmesinde Çocuğun Rızası”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, C.3, S.1, 2020, ss. 41-60.

USTA, Sevgi; “Çocuğun; İnanç Özgürlüğü ve Bir Müdahale: Ana Babanın Çocuğun Dini Eğitimini Belirleme Hakkı”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, S. 1, İstanbul 2010, ss.137-182.

YILMAZ, Ejder; “Çocuk Hakları” Açısından: Çocuğun Davada Temsilinin ve İradesinin Önemi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.11, Özel Sayı, 2009, ss. 819-841.

YÜCEDAĞ, Nafiye; Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.75, S.2, İstanbul 2017, ss. 765-790.

ZORLUOĞLU YILMAZ, Ayça; “Sharenting ve Velayet Hakkının Sınırları”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 29, S.4, 2021, ss. 3383-3417.

İNTERNET SİTELERİ

<https://sozluk.gov.tr/>, **e.t.:** 16.10.2022.

İnsan Hakları Ortak Platformu ve Uluslararası Çocuk Merkezi, Çocuk Adalet Sisteminde Çocuğun Yüksek Yararı Politika Belgesi, Ankara 2012, <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2020-09/cocuk-adalet-sisteminde-cocugun-yuksek-yarari-politika-belgesi.pdf>, **e.t. :**30.10.2022

<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2004-4582-k-2004-5242-t-26-04-2004-birlesmis-milletler-cocuk-haklari-sozlesmesi/107861/>, **e.t. :** 30.10.2022

<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2003-7198-k-2003-8271-t-05-06-2003-evlenme-ehliyeti/107549/>, **e.t. :** 01.11.2022

<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2010-7251-k-2010-20509-t-07-12-2010-velayetin-kaldirilmesi/759695/velayetin+kald%c4%b1r%c4%b1lmas%c4%b1> **e.t.:** 10.11.2022

<https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2007-9966-k-2008-5096-t-10-04-2008-ceza-mahkemesi-kararinin-hukuk-hakimini-baglayiciligi/386339/ki%c5%9filik+hakk%c4%b1>, **e.t.:** 11.11.2022

<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2012-179-k-2012-412-t-27-06-2012/1813577/>, **e.t.:** 30.11.2022

<https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2013-14391-k-2014-4498-t-24-02-2014/1735765/>, **e.t.:** 01.12.2022.

<https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2009-8119-k-2010-7573-t-23-06-2010-haksiz-fiillerden-dogan-sorumluluk/769941/>, **e.t.:** 30.11.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 8, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>, **e.t.:** 20.01.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler, s.3, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Düzenlemeler>, **e.t. :** 21.01.2023.

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>, **e.t.:** 23.01.2023.

https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/74?Donemler_id=2&EsasNo=2013%2F122&KararAramaRaporu=1&KararNo=2014%2F74&KararTarihiIlk=09.04.2014, **e.t.:** 24.01.2023.

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/2018-131>, **e.t. :** 26.01.2023.

Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> , **e.t. :** 24.01.2023.

T.C. Anayasa Mahkemesi, 2013/84 Esas, 2014/183 Karar, 4.12.2014 Tarih, R.G. 29294, 13.03.2015.

https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/183?Donemler_id=2&EsasNo=2013%2F84&KararAramaRaporu=1&KararNo=2014%2F183&KararTarihiIlk=04.12.2014, **e.t. :** 26.01.2023.

Article 29 Data Protection Working Party, Working Document on Data Protection Issues Related to RFID technology, s. 9, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, **e.t. :** 26.01.2023;

<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2017-1340-k-2018-1622-t-06-11-2018/3576888/>, **e.t. :** 29.01.2023.

<https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2013-27402-k-2014-15379-t-23-06-2014/1658212/>, **e.t.:** 30.01.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, s.4 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4185/6698-Sayili-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununun-Amaci-veKapsami#:~:text=Bu%20h%C3%BCkme%20g%C3%B6re%20ama%C3%A7%20ki%C5%9Fisel,uyacaklar%C4%B1%20usul%20ve%20esaslar%C4%B1%20d%C3%BCzenlemektir.>, **e.t.:** 31.01.2023

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin korunması Kanunu, s. 29 <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf> , **e.t.:** 31.01.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4192/Kanun-Kapsamindaki-Hak-ve-Yukumlulukler>, **e.t. :** 01.02.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen, s. 2, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>, **e.t. :** 01.02.2023

KVKK'nın 31.05.2019 tarih ve 2019/159 karar numaralı kararı, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5494/2019-159>, **e.t. :** 15.03.2023.

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>, **e.t:** 17.03.2023

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Açık Rıza, s. 5, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, **e.t. :** 19.03.2023

Kişisel Verileri İşleme Kurulu, Kişisel Verilerin İşlenme Şartları, s. 10, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9feefe58-9b0f-49c9-a0c7-2b2eb8c012bb.pdf>, **e.t. :** 21.03.2023.

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6718/2020-67>, **e.t. :** 21.03.2023.

<https://legalbank.net/belge/y-9-hd-e-2018-10718-k-2019-559-t-10-01-2019-whatsapp-yazismalari-nedeniyle-is-akdinin-feshinde-iscil/3357924/> **e.t.:** 22.03.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>, **e.t.:** 22.03.2023.

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6892/2020-212>, **e.t. :** 22.03.2023.

<https://kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10> e.t. : 22.03.2023.

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6737/Cocuklarin-Kisisel-Verilerinin-Korunmasi-Bakimindan-Dikkat-Edilmesi-Gerekenler>, e.t: 15.04.2023.

<https://www.unicef.org/eca/press-releases/more-175000-children-go-online-first-time-every-day-tapping-great-opportunities>, e.t. :16.04.2023.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>, e.t. : 17.04.2023.

<https://legalbank.net/belge/y-cgk-e-2012-12-1510-k-2014-331-t-17-06-2014-ozel-hayatin-gizlilikini-ihlal-sucu/1431997/>, e.t. : 20.04.2023.

<https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2019-3534-k-2019-5452-t-24-042019/3570578>
e.t. : 20.04.2023.

<https://legalbank.net/belge/y-12-cd-e-2018-8087-k-2019-2692-t-27-02-2019/3599142/>,
e.t: 20.04.2023.

EKLER

Ek-1. Tez Etik İzin İstek Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	KARDELEN AYNACI
ÖĞRENCİ NO	2021005009
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Özel Hukuk Anabilim Dalı
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP - YAPILMADIĞI	2022 / 2023 - BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Bu çalışmanın konusu, teknolojinin hızlı bir şekilde büyüyüp gelişmesiyle birlikte hayatımızın neredeyse her alanında işlenen kişisel verilerin bilhassa savunma mekanizması yeterince gelişmemiş olan çocuklar bakımından nasıl korunması gerektiğidir. Bu durum çalışmada, çocuğun üstün yaran ilkesi ve çocuğun özel hayatının gizliliği ilkesi başta olmak üzere, çocuğun da kişilik değeri olan kişisel verilerinin korunması hakkı bulunduğunun kabulüyle, çocuk karşı yapılacak saldırın ve ihlallerde bu hakkın nasıl ve hangi hukuki yollardan ileri sürebileceği açıklanacaktır.
TEZİN AMACI	Bu çalışma çocuğun sağlıklı bir birey olarak yaşamını devam ettirebilmesi ve çocuğunda unutm hakkının olduğundan, çocuklarının verilerinin nasıl korunabileceğine ve çocukların hak ettikleri korumaya nasıl ulaşabileceklerine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ayrıca ulusal mevzuatımız incelenerek çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde açık rıza süreçlerinin yürütülmesi ve korunması bakımından gerekli tedbirlerin alınarak etkili bir mekanizma geliştirilmesinin sağlanması bu çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle birlikte kişisel verilerimiz hayatımızın her alanında işlenir hale gelmiştir. Günümüz teknolojisinde yetişkinlere göre daha bilinçsiz olan çocukların özellikle internet dünyasında daha aktif oldukları göz önünde alındığında, kişisel verilerin işlenmesi onlar açısından açık bir tehdit haline gelmiştir. 2016 yılında kabul edilen 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında birçok koruyucu hüküm mevzuatımıza girmiştir. Kanunda kişisel verilerin hangi şartlar altında işleneceği, ne şekilde rıza verileceği, aykırılık halinde koruma yollarından bahsedilse de, savunmasız ve korunmaya muhtaç olan çocuklar yönünden ayrıca koruma mekanizmaları öngörülmüştür. Çocukların hayatlarını sağlıklı bir şekilde ikame ettirebilmeleri için kişisel verilerin işlenen çocukların korunmasının yetişkinlere nazaran daha özel ve koruyucu hükümlerle ayrıca değerlendirilmesinin gerektiği aşikardır. Çocukların kişisel verilerine yönelik gerçekleştirilen ihlallerde, bu ihalelerin kim tarafından gerçekleştirildiğinin, gerçekleştirilen ihlallere karşı başvurulacak koruma yollarına ilişkin esasların belirlenmesi önem arz etmektedir. Çünkü işlenen kişisel verilerin herkes tarafından erişilebilirliği dikkate alındığından, bu durumun henüz kendisine ait kimliğini tamamlamamış olan çocuklar bakımından telafisi zor durumlar yaratacağı aşikardır. Bu kapsamda bu çalışmada, toplumun gelecek kaynağını oluşturan çocukların verilerinin nasıl korunabileceğine ve hak ettikleri korumaya nasıl ulaşabileceklerine ilişkin Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Kişisel Verileri Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde korunması işlenmiştir
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBE Sİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İŞİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) ..... (.....) Sayfa ..... Ölçeği. 2) ..... (.....) Sayfa ..... Anketi. 3) ..... (.....) Sayfa ..... Formları. 4) ..... (.....) Sayfa .....
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: KARDELEN AYNACI	ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır. TARİH: ..... / ..... / 20....

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Özel Hukuk- Kişisel Verilerin Kokrunması Hukuku faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1. TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2. TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Adı - Soyadı: KEMAL ATASOY	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: FARUK ANDAÇ		Adı - Soyadı: MURAT KOÇ		
Unvanı: Dr. Öğrt. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı: Prof. Dr.		
İmzası: Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası:	İmzası: Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.		İmzası: Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.		
..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....		..... / ..... / 20....		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.	İmzası : Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Suret İmzalıdır.
..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....	..... / ..... / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒					
OY ÇOKLUĞU İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 20/05/2023 - 20/06/2023 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

Ek-2. SOBE Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2300006182
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

21.06.2023

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamınının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programlarında tez aşamasında kayıtlı olan **Şevval CEYHAN, Nazife Nisa OK, Mücahit GÜNAY, Mehmet Serkan Balta, Ali Deniz Görhan, Büşra Ergül, Hasan Oran, Kardelen Aynacı** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek :

- 1 - 1 adet öğrenciye ait tez evrakları dosyası.
- 2 - 3 adet öğrenciye ait tez evrakları dosyası.
- 3 - 4 adet öğrenciye ait tez evrakları dosyası.

Ek-3. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Tez Etik İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2300006805
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

17.07.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 04.07.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006329 sayılı yazınız.
b) 06.07.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006400 sayılı yazınız.
c) 07.07.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006435 sayılı yazınız.
ç) 22.06.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006224 sayılı yazınız.
d) 21.06.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006182 sayılı yazınız.
e) 10.07.2023 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2300006515 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Önder Parlakyıldız, Şevval Ceyhan, Nazife Nisa Ok, Mücahit Günay, Mehmet Serkan Balta, Ali Deniz Görhan, Büsra Ergül, Hasan Oran, Kardelen Aynacı, Öykü Eşberk, Aysenur Perçem, Metin Bolat, Betül Begüm Karadayı, Hatice Danışoğlu, Özlem Erin, İzzettin Bilgin, İbrahim Ata Can Ceren, Muhammed Batuhan Gün, Fahriye Aycan Şahin, Halil Bilsay Tezel ve Gamze Özt Demir Aydoğan** isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ
Rektör Yardımcısı